

Onsdagen den 15 juni

Kl. 09.00–19.53

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

(Applåder)

Herr talman! Jag vill börja med några ord från dramatikern Lin-Manuel Miranda som han läste upp efter dådet i Orlando.

We chase the melodies that seem to find us
until they're finished songs and start to play.
When senseless acts of tragedies remind us
that nothing here is promised – not one day.

Den våldsbejakande extremismen drivs av ett oförsonligt hat. Det är ett hat mot hbtq-personer, hat mot kvinnor och mot människors frihet. Det är regeringens och hela samhällets ansvar att bekämpa terrorismen och extremismen med fasthet. Det är en uppgift vi aldrig viker från. Vi bär också alla en plikt att inte göda hatet med hets eller med hot utan alltid försvara våra demokratiska värderingar.

I sommar kommer jag att delta i Stockholm Pride för att hylla kärleken och för att hylla det öppna samhället. Jag hoppas att alla goda krafter i Sverige kommer med oss.

(Applåder)

Sverige måste nu fortsätta att agera i en orolig omvärld präglad av flyktingkrisen, av Rysslands illegala annektering av Krim och av folkomröstningen i Storbritannien om medlemskapet i EU. Samtidigt möter vi arbetslösheten, segregationen och bristerna i skolan här hemma. Men, herr talman, Sverige har aldrig backat inför utmaningarna. Vi står starka i en orolig tid.

Sverige har nu bland de högsta tillväxttakterna i EU. Sverige har högre tillväxt än USA och våra nordiska grannländer. 110 000 fler människor går nu till jobbet sedan valet, och Arbetsförmedlingen har presenterat den mest positiva prognosen sedan de mätningarna började för tio år sedan. Andelen unga som jobbar är den högsta på 15 år, och Sverige har inte haft så hög sysselsättning i åldrarna 20–64 år sedan Carl Bildt körde den enda vägens politik i diket och Birgit Friggebo ville sjunga *We shall overcome*. För de unga åhörarna vill jag påminna om att det var 1992.

Det här är en otrolig ekonomisk kraft som det gäller att använda. Vi behöver den för att fortsätta att pressa tillbaka arbetslösheten både på landsbygden och i städerna. Vi ska investera i Sverige. Regeringen satsar nu 8 miljarder kronor extra årligen på Sveriges skolor. Det ger tusentals fler lärare. Det ger högre lärarlöner, minskade grupper i både förskola och på fritis, fler tidiga insatser och ett större statligt ansvar för en jämlik skola. Det är inte skattesänkningar utan samhällsbygge.

(Applåder)

Vi satsar nu 10 välfärdsmiljarder som tillsammans med våra tidigare satsningar motsvarar kostnaden för minst 30 000 nya kollegor i vården, i omsorgen och inte minst i den slitande socialtjänsten. Det är inte skattesänkningar. Det är samhällsbygge.

Det här är viktigt. Vi som samhälle kan aldrig någonsin acceptera att våldsvärkare och extremister försöker ta makten över någon annans liv eller hindra poliser, ambulanspersonal eller brandmän i sin yrkesutövning. Ja, polisernas resurser ska stärkas, och det ska göras på kort sikt. Stenkastarna ska stoppas. Allas rätt till jämställdhet, individuell frihet och trygg hemmiljö ska försvaras. Om detta finns det en bred enighet här i Sveriges riksdag. Den kampen ska vi ta tillsammans.

Men det krävs något mycket större, något bredare. Det krävs en strukturell kamp mot den segregation som göder hopplösheten, kriminaliteten och extremismen. Den kan inte lösas genom ett sjätte jobbskatteavdrag eller lägre löner. Den kräver en utvecklad svensk modell som omfattar alla. Därför kommer regeringen att starta ett brett och gediget reformprogram för att lyfta utsatta områden i vårt land. Det arbetet ska bygga på forskning och evidens och vad det är som kan bryta segregationens mekanismer. Det arbetet kommer att pågå inom fem områden.

1. Vi ska knäcka brottsligheten.
2. Vi ska bryta långtidsarbetslösheten.
3. Vi ska lyfta skolorna och elevernas resultat.
4. Vi ska stärka samhällsservicen och bekämpa trångboddheten.
5. Vi ska stödja civilsamhället och arbetet för våra demokratiska värderingar.

Vi kommer att göra arbetet tillsammans med myndigheter, med kommuner och med föreningslivet. Det ska inte vara något kortsiktigt, glättigt projekt, utan det ska vara ett långvarigt reformarbete för att Sverige ska hålla ihop. Det är helt enkelt samhällsbygge.

(Applåder)

Slutligen vill jag vända mig till alla er som tog ansvar för att Sverige nu äntligen har den långsiktiga energiöverenskommelse som näringslivet och hushållen har efterfrågat. Tack!

Blockpolitiken är och förblir en bromskloss för Sverige. Det finns ingen motsats mellan att attackera varandras politik, ha en hård politisk debatt, och samtidigt kunna samarbeta för att lösa konkreta sakfrågor och föra landet framåt. Min uppmaning till riksdagen kvarstår. Begrav blockpolitiken. Låt oss ta landet framåt tillsammans!

(Applåder)

Anf. 2 ANNA KINBERG BATRA (M):

(Applåder)

Herr talman! Jag älskar dig! Så stod det i ett sms som 30-årige Eddie Justice skickade till sin mamma några minuter efter klockan två i söndags natt inifrån nattklubben The Pulse i Orlando. Kanske hade han just sagt eller känt att han älskade en annan kille, tidigare samma kväll. Det får vi aldrig veta. När hans mamma skrev ”Jag älskar dig” i ett sms till sin son knappt en timme senare fick hon inget svar.

Dagen därpå bekräftades att Eddie Justice var ett av de 49 dödooffren i den värsta masskjutningen i USA:s moderna historia.

Herr talman! Massakern i Orlando var en hat- och terrorattack mot oskyldiga människor, mot hbtq-rörelsen, mot hela vårt öppna samhälle, mot vårt sätt att leva, mot rätten att vara sig själv, mot våra värderingar, mot oss alla. Attacken i Orlando visar hur det öppna samhällets värderingar, våra värderingar, aldrig någonsin kan tas för givna och alltid måste försvaras.

(Applåder)

Herr talman! När det ofattbara händer känns det ibland lite enkelt att gå tillbaka till vardagen, men tryggheten i vårt svenska samhälle ger oss styrka när vi som bäst behöver den. Nu här hemma har sommarlovet precis börjat. Morgonstressen har bytts mot sov Morgnarn för elever. Föräldrar räknar dagarna till semestern. Många som har kommit hit, nya under hösten och vintern, får nu möjlighet att upptäcka Sverige utan mörker och kyla.

Sverige är ett mycket bra land att leva i för många, men inte för alla.

Det finns de som visserligen slutade skolan nu men som inte klarade att få de resultat de skulle behöva. Det finns de som är lediga nu men som inte kommer att gå tillbaka till jobbet, för de har inget jobb att gå till. Det finns de som såg fram emot att se sin favoritartist på en festival men som stannar hemma av rädsla för kränkningar och övergrepp. Sveriges riksdag har snart sommaruppehåll, men Sveriges utmaningar tar inte semester.

(Applåder)

Därför har vi moderater en plan för ett starkare Sverige. Den tar sin utgångspunkt i den svenskaste av värderingar, nämligen den som handlar om att göra rätt för sig. Här gör vi rätt för oss. Vi bidrar efter bästa förmåga, och vi får ett starkt samhälle som håller ihop. Vår plan har fem viktiga delar som avgör hur Sverige ska kunna vara starkt i framtiden: stark ekonomi, nolltolerans mot dåliga skolor, fler i arbete, tillväxt i hela landet och en trygghet man kan lita på.

Vår plan för ett starkare Sverige börjar med en stark ekonomi. Ansvar för ekonomin kräver minskade bidragskostnader. Skattepengar måste användas effektivt och rätt. Den som kan bidra men ändå tar sig rätten att leva på andra sviker samhället.

Den andra delen i vår plan stärker skolan genom mer undervisning och mer utrymme för duktiga lärare och genom att Sverige inför nolltolerans mot dåliga skolor. Alla elever har rätt till bra kunskap, men ingen har rätt att utsätta elever för en dålig skola.

Den tredje delen i en plan för ett starkare Sverige bryter utanförskapet. För att fler ska få sitt första jobb måste fler få möjlighet att lära sig jobbet på jobbet. Därför behövs första-jobbet-anställningen. Arbete och ansträngning ska dessutom alltid löna sig, och därför behövs första-jobbet-avdraget.

Den fjärde delen i en plan för ett starkare Sverige ger möjlighet till bättre tillväxt i hela landet. Det kräver fler bostäder, bättre transporter och trygg energiförsörjning. Nu avskaffas den skadliga effektskatten. Det är viktigt för jobben, inte minst i industrin. Sverige har inte råd att förtidspensionera kärnkraften.

Den femte delen i vår plan för ett starkare Sverige handlar om att tryggheten måste finnas överallt. Det kräver poliser, skärpta straff och att samhället reagerar med full kraft mot den som angriper någon som försöker få tryggheten att fungera. Sverige måste vara ett starkt samhälle för alla, och det ska gälla överallt.

(Applåder)

Herr talman! Vill man leda Sverige framåt måste man ha en plan. Det har inte Stefan Löfven, och han blundar för Sveriges utmaningar. Snart lever 1 miljon människor i Sverige i utanförskap. År 2020 närmar sig kostnaderna för sjukförsäkringen dubbla nivåer jämfört med 2014, och vi har inte blivit dubbelt så sjuka. Nästa år lånar regeringen 85 miljoner kronor per dag och minskar arbetskraftsdeltagandet – i högkonjunktur. Stefan Löfven håller på att tappa greppet om svensk ekonomi. Så tar man inte ansvar för Sverige.

(Applåder)

Herr talman! En utmanande omvärld kräver samarbete. Exempelvis kan kampen mot terrorismen inte föras utan, bara tillsammans med, andra. Nästa vecka röstar det brittiska folket om sitt EU-medlemskap. Resultatet är viktigt inte bara för dem utan även för oss. Vi behöver ett aktivt EU-samarbete, mer nu än på mycket länge.

Vi behöver se den möjlighet ett medlemskap i Nato ger i fråga om att bygga säkerhet tillsammans. Medan vi står här inne och debatterar övar svenska män och kvinnor tillsammans med kollegor från Natoländer i Östersjöområdet. Det är viktigt. En plan för ett starkare Sverige står inte i motsats till, utan blir stärkt av, samarbete med andra.

Herr talman! Den här debatten handlar om hur Sverige kan stå starkt och möta utmaningar. Det kräver en plan. Det har vi moderater. Fyra partier i Alliansen söker väljarnas förtroende tillsammans för att leda Sverige framåt utifrån gemensamma värderingar, som att det alltid måste löna sig att jobba. Vi vet att man måste jobba för att nå politiska resultat. Det jobbet är vi beredda – och ser fram emot – att göra.

(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

(Applåder)

Herr talman! Världen har skakats av ytterligare islamistiska terrordåd de senaste dagarna. Händelserna i Paris och inte minst Orlando är nya exempel på att det råder krigstillstånd i världen. Det är ett krig som angår också oss här i Sverige, även om vi ännu inte räknar några islamistiska terrordödsoffer på svensk mark – åtminstone inga oskyldiga sådana.

Dessa dåd är attacker på vårt samhälle och vårt sätt att leva. Det är attacker på demokratin, öppenheten och friheten. Vi befinner oss i krig, och det är ett krig vi måste utkämpa tillsammans med andra länder i vår del av världen men också tillsammans med den del av den muslimska världen som drabbas av mördande förtryck, fördrivning av minoriteter och så vidare.

Vi ska utkämpa detta krig både militärt och humanitärt. Vi ska möjliggöra för förtryckta minoriteter att stanna kvar i närområdet och därmed motverka terrorsektornas försök att fördriva dem. Det gör vi genom att upprätta säkra zoner, och vi gör det genom att delta i fredsbevarande insatser och genom att öka vårt humanitära bistånd.

Vi har dock ett ansvar att ta även på hemmaplan, herr talman. Jag är oerhört bekymrad över vad de senaste decenniernas ansvarslösa, slappa invandringspolitik har fört med sig i form av terrorister och extremister. Vi har egentligen inte haft en aning om vilka som har tagit sig in i vårt land, och den splittring och segregation som följt av den ansvarslösa politiken göder och föder polarisering, hat och motsättningar.

Vi ser människor som har vuxit upp i Sverige men som inte hör till – människor som fysiskt befinner sig här i Sverige men som på ett mentalt plan är i en helt annan del av världen. Det är människor som aldrig har fått en chans att höra till. De har inte förväntats höra till den svenska gemenskapen, utan de har lämnats och förväntats bygga sin identitet utifrån sin egen eller sina föräldrars bakgrund.

Det är ett oerhört svek, herr talman. Det är ett oerhört svek som kommer att kosta och redan har kostat i form av ekonomiska resurser och sociala problem. Jag vill påstå att det är sju partier i den här församlingen som tillsammans ska skämmas över detta – skämmas över sitt svek.

(Applåder)

Det vi måste fokusera på nu är att hålla ihop landet. Hur mycket det än lockar att säga ”Vad var det vi sa?” gäller det att blicka framåt och försöka hitta ett sätt att återuppbygga sammanhållning och samhörighet. Vi behöver vara tydligare med att slå ned på dem som missköter sig och som är här för att förstöra och utnyttja.

Samtidigt måste vi stärka vägen till samhörigheten för dem som har en uppriktig vilja och ambition att bli en del av det svenska samhället, leva här permanent och anpassa sig till vårt samhälle. Vi måste stärka vägen till samhörigheten genom både krav och incitament.

Det ska bygga på idén att man alltid gör sin plikt innan man kräver sin rätt. Det ska bygga på respekt för den svenska kulturen och för de människor som levde här före oss och som har byggt det här landet. Vi måste skapa ett uppvärderat medborgarskap, ökad respekt för vårt gemensamma arv och en stärkt medborgaranda.

Vi ska ha ett tydligt försvar för de normer och värderingar som bygger och har byggt vårt land, och vi ska ha en starkare koppling mellan det svenska medborgarskapet och den välfärd och offentliga service som erbjuds. Vi ska få bort etnisk särbehandling och särlösningar. I stället ska vi ha fokus på riktiga jobb – riktiga jobb inom industrin och välfärden och på landsbygden.

Herr talman! Det talas mycket om samhällsbygge och integration i debatten. Det kommer att talas om det även i dag, gissar jag, och med all rätt. Men det räcker inte att bara prata. Det duger inte att bara hitta på nya namn på gammal politik som aldrig har fungerat. Sverige behöver i stället en riktig sammanhållningspolitik, fri från skönmålning och skyggappar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Paula Bieler, Runar Filper och Per Klarberg (alla SD).

Anf. 4 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):
(Applåder)

Herr talman! ”76 miljoner turkar håller på att gå med i EU.” Med de orden tryckta i svart jämte smutsiga fotavtryck på väg in genom en vidöppen dörr kampanjar nu brexitförespråkarna för att Storbritannien ska lämna EU.

Jag tänker tala om den farliga populismen. Den politiska paradoxen för vår tid är slående. Aldrig tidigare har befolkningen varit så välutbildad, haft tillgång till så mycket information och kunnat veta så mycket om sin omvärld. Ändå tycks det aldrig ha varit lättare att omsätta enkel populism i röster. Det är som om vi vet alltmer men orkar förstå allt mindre.

Sociologen Zygmunt Bauman var nyligen i Sverige, och han beskrev då det offentliga samtalet som en spegelsal och en ekokammare. Inte minst i de digitala rummen tror vi oss möta andra människor men presenteras för kopior av oss själva. Vi ropar ut åsikter bara för att höra samma åsikter ropas lite högre tillbaka.

De digitala rum där vi i dag formar så mycket av vår bild av världen är själva formade för att vi ska möta en så friktionsfri omvärld som möjligt. Dina likes avgör vilka nya åsikter du möter. Dina vänner sorteras utifrån vem som redan tycker som du. I en miljö av likasinnade kan vi sedan kasta ut åsikter och mötas av hav av gillande utan att ens behöva argumentera eller underbygga med fakta. På så vis bygger vi vår identitet på alltmer tvärsäkerhet.

Vi bekräftas, möter minsta möjliga motstånd, slösurfar lite till – och plattformen kan sälja mer reklam. Sådan är marknadslogiken, och det är inget fel i det så länge det finns andra arenor som bryter den kommersiella logiken med det liberala idealet. I dessa växer vi genom att möta olika perspektiv, och vi formar våra uppfattningar i öppen och kritisk debatt. Där innebär rätt åsikter att man har bäst argument, oavsett vem som för fram dem, och inte att man är den med flest likes.

Grunden för detta läggs i en skola där vi inte servas som kunder utan utmanas som lärande individer. Bildning är det enda motgift vi känner mot myter. Därför får skolan aldrig bli en spegelsal fylld av reflektioner av oss själva. Skolan ska vara en mötesplats av elever med olika bakgrund, erfarenheter och åsikter. I den bästa skolan möts villabarn och hyreshusbarn på samma skolgård. Där läser nyanlända och gammalanlända matte tillsammans. Skolsegregationen ska brytas.

Detta är regeringens skolpolitik i reformer som Samverkan för bästa skola, möjlighet för friskolor att ta emot nyanlända och riktade investeringar till skolor som har det tuffast.

Skolan ska ge oss de verktyg vi behöver för att förstå världen och inte bara upprepa vår egen bild av den. Alla ska kunna se skillnad på sant och falskt, fakta och propaganda och nyhetssajt och hatsajt.

Vi investerar i utbildning i källkritik och medie- och informationskunskap. En it-strategi för skolan tas fram. Insatser görs för att stärka kritiskt tänkande som förebygger rasism, sexism och våldsbejakande extremism. Det är en del av arbetet för att förebygga hat och extremism. Under hela denna debatt går våra tankar till hbtq-personer över hela världen, i USA och till offren för det fruktansvärda attentatet i Orlando.

Skolbiblioteken ska bemannas. I dag är det inte antalet böcker i hyllan som utgör ett bibliotek utan kompetensen att ge kunskap om hur man navigerar genom en oändlig mängd information och åsikter.

Herr talman! Populismen är alltid granne med det auktoritära. Den vill få oss att sluta tänka och att skylla våra problem på någon annan. Den har aldrig tid för det svåra och ger aldrig utrymme för det komplexa. I Europa skärps nu medielagar, och landvunna rättigheter hotas. Klimatförändringarna förnekas. I populismens värld är det varmare klimatet inte ett resultat av koldioxidutsläpp utan någon konspiration, någon annans fel och någon annans ansvar.

Det är detta som gör populismen så farlig. Ni vet hur det sägs: Vi är den första generationen som kan utrota fattigdomen och den sista som kan stoppa klimatförändringarna. Då har vi inte tid att kasta bort vårt förtroende på dem som saluför enkla lösningar.

Det är därför jag försvarar den grå kompromissen. Ibland är den det mest färgstarka som finns. Den är inte enkel. Den kräver tålamod, verklighetsförankring och att man klarar att behålla visionerna i det realpolitiska hantverket. Men det är bara så här ett samhällsbygge blir verklighet: steg för steg och genom hårt politiskt arbete med ögonen på målet om det fossilfria välfärdssamhället, 100 procent förnybar energiproduktion och en skola där varje barn får växa till att bli den vuxen hen vill vara. Det är detta vi kallar att vara visionära realister.

(Applåder)

Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C):

(Applåder)

Herr talman! På ett ögonblick kan världen på olika sätt förändras. Det blev extra tydligt i helgen, då Orlando drabbades av ett fruktansvärt hat- och terrordåd – ett dåd som drabbade familjer skoningslöst, ett terrordåd som ger eko världen över.

Så var det också i november förra året i Paris och så var det i mars i år i Bryssel när terrorn återigen visade Europa sitt ansikte. På några sekunder hade familjer slitits isär. Sorg och smärta följde i spåren av terroristernas fruktansvärda handlingar.

Så är det för de unga kvinnor som utsätts för övergrepp på asylboenden, för dem som vaknar med hjärtklappning och rädsla varje morgon. Så är det för alla dem som utsätts för ett brott, för dem vars villa genomsökts eller vandaliserats.

Det finns ett före och ett efter Orlando, Paris och Bryssel. Det finns även ett före och ett efter att ha blivit utsatt för övergrepp och brott. Det finns också en tydlig slutsats: Med tryggheten och om alla människors lika rätt och värde kan vi aldrig kompromissa.

Mot dem som begår brott måste samhällets svar vara tydligt och resolut. Straffen måste vara kännbara. Polisen måste prioriteras. Ett tydligare fokus måste läggas på att brottsoffer ska få upprättelse.

Centerpartiet har därför föreslagit att polisen ska få mer resurser, så att de kan få fler kollegor och högre lön, så att de kan klara upp fler brott och genomföra sitt förebyggande arbete, finnas till hands och synas.

Samhället måste också ta ett större ansvar. Vi måste se till att unga kvinnor inte utsätts för övergrepp medan de väntar på besked om de får stanna i Sverige. Myndigheter ska inte få ducka i ansvarsfrågan.

Brott på landsbygden ska inte få läggas på hög, och ligor inte få härja fritt utan rättslig påföljd. Rättsstaten måste finnas i hela landet. Det är en av statens absoluta kärnuppgifter. Tryggheten måste säkras, och den måste vara till för alla.

Herr talman! På ett ögonblick kan också världen förändras till det bättre, i det stora såväl som i det lilla, genom ett positivt besked. Det kan vara en order för småföretaget så att månadens räkningar kan betalas, ett handslag om klimatavtal som får betydelse för hela planeten eller ett telefonsamtal som innebär erbjudande om sommarjobb.

Just jobben är fortfarande en av de största utmaningar som Sverige har. Enligt regeringens egen prognos går vi mot 1 miljon i utanförskap på bara några år. Vi går mot allt fler som är arbetslösa och befinner sig allt längre från arbetsmarknaden. Detta är människor som inte har hört från en arbetsgivare på flera år, människor som har kommit nya till Sverige och som saknar såväl språkkunskaper som utbildning.

Mot denna bakgrund är risken uppenbar att Sverige klyvs mellan dem som har jobb och dem inte har det. Klyftan riskerar att bli både djupare och bredare än vad vi någonsin tidigare sett.

Herr talman! Centerpartiet står för en riktning framåt, för nya jobb i hela landet, för trygghet, för miljöresultat, för en bra skola och minskade klyftor. Vi vägrar att stå vid sidan om och se på när en ny social underklass växer fram. Vi vägrar att neka de mest utsatta grupperna att få jobb.

I svåra tider måste vi politiker ta ansvar, visa handlingskraft, rulla upp ärmarna och visa att vi inte bara ser problemen, utan att vi också presenterar konkreta lösningar för en väg ut ur utanförskap, en väg bort från passivitet.

För att nå dit krävs konkreta reformer för fler företag och fler jobb. Centerpartiet har därför föreslagit ett sommarjobsavdrag. Vi hjälper unga som saknar erfarenhet till första jobbet genom att ta bort arbetsgivaravgiften helt för arbetsgivaren när hen erbjuder någon under 18 år ett extra jobb. Så kan den första viktiga raden i cv:et skrivas. Så river vi hinder på riktigt.

Därför har vi lagt fram förslag om ingångsjobb. Nyanlända ska kunna anställas till en lägre ingångslön och gå från låga bidrag till en högre inkomst. Man får mer pengar i plånboken, får in en fot och kan börja klättra uppåt på lönestegen.

Vi har lagt fram förslag om ingångsföretag där allt som behövs för att starta ett företag är en idé och en app i mobilen. Delningsekonomin är här för att stanna. Vi behöver satsa på startups, techföretag och fler små företag i hela landet.

Herr talman! Nyckeln till utanförskapets lösning stavas jobb, och att satsa på företagen är att satsa på jobben. Svårare än så är inte matematiken. (Applåder)

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman och ledamöter! Denna debatt markerar slutet på ett ovanligt händelserikt riksdagsår. Vi har sett framgångar och tunga bakslag. Vi har sett vidriga terroråd som det som drabbade hbtq-personer i Orlando bara häromdagen. Vi ser miljoner människor på flykt.

En del av dem har försökt att ta sig till Europa under denna tid. Nu möts de av stängda gränser. De möts av ett Turkiet som är betalt för att vara vår gränspolis. Vi hör nästan dagligen om nya dödliga olyckor i Medelhavet.

Med flyktingkrisen kom också en värderingskris. Vi ser hur retoriken har förskjutits mot det rasistiska och hur politiken har förskjutits åt samma håll. Snart ska kammaren fatta beslut om att förhindra familjer att få leva ihop och ersätta permanenta uppehållstillstånd med tillfälliga. Det gör livet ännu svårare för många människor på flykt.

Samtidigt som detta sker är jag glad över Vänsterpartiets inflytande i svensk politik. Vi har kunnat genomföra viktiga välfärdsreformer via statsbudgeten i samarbete med regeringen. Det är fina reformer: avgiftsfri medicin för alla barn, avgiftsfri tandvård för unga, avgiftsfri mammografi, avgiftsfria besök i öppenvården för de allra äldsta och avgiftsfria preventivmedel för unga. Vi fogar nya stenar till välfärdsbygget.

Jag är också glad över att vi tillsammans med regeringen äntligen börjar göra något åt bostadsbristen. De närmaste åren storsatsar vi på både renovering och nybyggnation av lägenheter som man faktiskt har råd med. Det är en bra början, men mer kommer att behövas. Allra mest nöjd är jag med de 10 vänstermiljarderna som kommer att skapa både bättre välfärd och fler arbetstillfällen.

Faktum är att Vänsterpartiet knappast har haft så här mycket inflytande över svensk politik tidigare som vi har i dag.

Ändå finns det väldigt mycket kvar att göra. När det gäller att få regeringen att ändra den grundläggande politiken, skattepolitiken och fördelningen har vi ännu inte lyckats. Socialdemokraterna talade en hel valrörelse om hur högerns skattesänkningar har drabbat välfärden och slitit isär Sverige. Men nu när de har chansen gör de inte mycket för att ändra på det.

Vi har ett skattesystem i Sverige som i grunden är riggat för dem som har det allra bäst. På papperet har vi en progressiv inkomstbeskattning, men med de generösa ränteavdragen och RUT- och ROT-avdragen ser det annorlunda ut i praktiken. Det handlar om enorma summor. Det är de som har det bäst som kan använda avdragen.

På papperet har vi en bolagsskatt som ska vara lika för små och stora företag. Men i praktiken är det så att de riktigt stora företagen kan välja att betala bolagsskatt. Den är i praktiken frivillig – så generösa är avdragsmöjligheterna.

Det var ett slående tv-reportage på Sveriges Television nyligen om att Ullas blomsterhandel betalar mer bolagsskatt än SKF, Electrolux och Volvo gör. Det är inte ett sjyst skattesystem.

Det är dags att göra något åt detta om man menar allvar med att högerpolitiken ökade klyftorna. Då kan vi inte ha ett skattesystem som är riggat för dem som har det allra bäst.

Den nya bankskatten som vi har fått igenom med regeringen är ett steg i rätt riktning, men det är en lång väg kvar till ett skattesystem som gör att vi bidrar efter förmåga. Då måste man våga begränsa avdragen för de rike, största och mest välmående företagen.

Det är snart halvtid i denna mandatperiod. Nu är det upp till bevis för regeringen om man menade allvar med att utjämna klyftorna i Sverige, om

man menade allvar med att vi ska betala skatt efter bärkraft och om man menade allvar med att den borgerliga politiken var orättvis.

Vi är beredda att göra något åt dessa orättvisor. Vi hoppas att regeringen också är det.

Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L):
(Applåder)

Herr talman! Frihet är att få älska vem man vill. Det var denna frihet som terroristen i Orlando ville ta ifrån sina offer. Vi viker inte för terrorism. Friheten ska försvaras.

Herr talman! Sveriges största utmaning under överskådlig tid är integrationen av alla de nyanlända som har kommit och kommer till Sverige. Låt mig vara tydlig: De reformer och det omtänkande vi nu måste göra är mer omfattande än det vi har gjort förut.

Integrationen börjar med första jobbet. Men LO och Socialdemokraterna stoppar de lösningar som krävs. Trösklarna är för höga, och startlönerna för lågutbildade nyanlända är för höga för att huvuddelen av dem ska få jobb. Detta säger alla experter som granskar Sverige: IMF, OECD och EU-kommissionen, men också våra egna exportorgan Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet.

Liberalerna vill se enkla startjobb för nyanlända. Startlönen för de nyanlända är lägre, men poängen är att människor går från bidrag till jobb.

Statsministern talar om den svenska modellen men försvarar när det kommer till kritan bara ett högt bidragsberoende. Jobb, statsministern, är bättre än bidrag. Arbetslinjen är bättre än bidragslinjen.

(Applåder)

Många nyanlända kommer från länder som har en helt annan syn på jämställdhet än vad vi i Sverige och västvärlden har. Vi har gått igenom hundra år av jämställdhetskamp, vilket många länder i Mellanöstern inte har gjort. Att många flickor och kvinnor lever i hedersförtryck i Sverige i dag är vår generations största jämställdhetsutmaning.

Integration handlar om mycket. Det handlar om jobb, bostäder, värderingar, jämställdhet och skola. Skolan är samhällets grundfundament. Skolpolitikens utmaning blir nu dubbel. Det första är att klara av att ta emot alla nyanlända barn och lyfta in dem i Sverige. Det andra är att samtidigt klara av att lyfta skolresultaten i internationella undersökningar, där resultatet har sjunkit i 25 år.

För detta krävs en kraftfull skolpolitik med kunskapsfokus och studiedisciplin i centrum. Vi ska ha en skola där lärarna har befogenhet att upprätthålla ordning i klassrummet. Vi ska ha en skola där vi behåller de nationella proven och inte går på regeringens utredarförslag att avskaffa dem. Vi vet att prov, uppföljning och kunskapstester är viktiga för att ge eleverna hjälp och utmaningar.

De rödgrönas beröringsångest för allt vad som heter prov och betyg måste upphöra. Ordning och reda i kombination med kunskapsuppföljning är de svagaste elevernas bästa vän.

Läraryrket är Sveriges viktigaste yrke, och det måste behandlas därefter.

Herr talman! Sverige behöver mer liberala lösningar också på det ekonomiska fältet. Arbetsmarknaden är reglerad efter LO:s kravkatalog. Köerna på bostadsmarknaden påminner närmast om brödköerna i DDR. Systemen värnas framför marknaden. Bostadsmarknaden är dopad av subventioner. Arbetsmarknaden är dopad av bidrag.

Planekonomin gör erövringar också på energimarknaden. Fem partier är eniga om att trycka ut massiva subventioner, minst 40 miljarder och sannolikt upp mot 100 miljarder, till att bygga nya, olönsamma vindkraftverk. Eftersom Sverige redan har ett överskott av elektricitet är det svårbegripligt varför vi ska bygga nya kraftverk. Det finns bara ett enda syfte, och det är att hårdsubventionerade vindkraftverk ska priskonkurrera ut kärnkraften.

Sverige behöver både kärnkraft och vindkraft, men Sverige behöver inga luftslott.

Ni socialdemokrater tror att subventioner, bidrag och regleringar är lösningen på alla framtida utmaningar, att människor och marknader inte klarar något själva och att det krävs politiska beslut för att människors liv ska lyftas framåt.

Vi liberaler tror i stället på människan. Sverige behöver mindre av vänsterlösningar och mer av liberalism.

(Applåder)

Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD):

(Applåder)

Herr talman! Dådet var kallsinnigt planerat. Terroristen slog till på natten på en plats där många var samlade, på en plats där många av dem han hatade fanns: en nattklubb för hbtq-personer i Orlando. Terroristen ringde till polisen, förmodligen för att klargöra sina motiv, och svor sin trohet till IS.

Minst 49 människor dog den natten när friheten och öppenheten attackerades. Vi sörjer med offrens familjer och med hela den amerikanska nationen. I detta gemensamma sorgearbete stärks våra band, och ur det som ondskans krafter tror har varit en seger kommer vi att komma ut starkare.

IS hyllar Omar Mateen och kallar honom en krigare för kalifatet, någon som följt deras uppmaning att i ensamhet slå mot väst. Det är inte klart om mördaren haft någon direktkontakt med IS – förmodligen inte – men det som står klart är att han delade deras värderingar och konsumerade deras propaganda. Kampen mot IS är inte en geografisk strid. Det är en strid om värden.

Herr talman! Denna strid förs även här i Sverige. För ett par veckor sedan vittnade Eskilstunapolitikern Abshir Osman om att det finns delar av hans stad där det är lättare att uttrycka stöd för än opposition mot IS. Om vi inte hade bevis i form av hundratals jihadister som åkt till Syrien hade detta varit svårt att tro och omöjligt att ta in.

Vi måste förstärka Sveriges arbete mot terrorismen och den radikala islamismen. Vi kristdemokrater har föreslagit ett antiterrorpaket om en kvarts miljard för att utöka vår beredskap och förebygga terror på ett bättre sätt, till exempel genom en kraftfull satsning på Forum för levande historia.

Herr talman! Den radikala islamismens spridning är dock bara ett exempel på den värderingskris som Sverige står mitt uppe i. Under generationer byggde vi upp ett gemensamt kapital av goda värderingar. Tillsammans vävde vi en tät väv av värden som har burit oss över orostider och varpå vi har byggt välstånd och välfärd för alla: frihet, jämställdhet, människovärde, eget ansvar och medmänsklighet. I dag utmanas de, och värderingskapitalet töms snabbare än vad det fylls på.

Herr talman! Vad är då Stefan Löfvens svar på värderingskrisen, hans svar på framväxten av parallellsamhällen där svenska lagar inte råder, hans svar på stenkastningen i förorterna, hans svar på de sexuella trakasseriererna?

Stefan Löfven påstår, när han pressas, att han inte accepterar detta, men sanningen är att han står passiv inför utvecklingen. Hans ovilja att agera säger mer än hans flöde av fina ord. För det saknas inte fina ord. Löfven säger mycket och fint om ett samhällsbygge och om investeringar, men han har glömt den bit som möjliggör alla lyckade byggnationer, nämligen en stadig grund. Utan en stabil värdegrund kommer Stefan Löfvens projekt att falla ihop som ett fuskbygge.

Herr talman! I höstas vände sig Sveriges Radio direkt till de boende i förorten Tensta utanför Stockholm för att få deras vittnesmål om våldsspiralen. En mamma sa uppdraget att hon kan stå ut med mycket men inte med skjutningarna – att ett skott i en kriminell uppgörelse hade gått igenom hennes oskyldiga grannes fönster. Det fick henne att tänka på Somalia och på det krig som hon hade flytt ifrån.

Vi behöver socialt och ideellt engagemang i utanförskapsområdena. Den tysta majoriteten i dessa områden måste få möjlighet att själva bygga upp sina liv. Småföretagare måste kunna erbjudas service utan att utsättas för utpressning. Kvinnor måste kunna välja själva om de vill bära slöja eller inte utan att utsättas för trakasserier. Hantverkaren måste kunna veta att hans bil står redo att ta honom till jobbet nästa dag. Detta är majoriteten i våra förorter, och för att de ska kunna verka behövs ordning och reda. De behöver fler poliser som står vid deras sida och skyddar våra gemensamma värden.

Vi kristdemokrater har föreslagit 2 600 fler poliser som är synliga, och vi har finansierat det i vår budget. Vi har föreslagit utökade befogenheter så att polisen kan göra sitt jobb. Det gör vi för att värderingskrisen inte får fördjupas och för att de värden som byggt Sverige starkt ska fortsätta att bygga Sverige – alla delar av Sverige. Men för att detta ska gå krävs nya lösningar – kristdemokratiska lösningar – inte mer av passivitetens politik. (Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Nu har oppositionen talat. Plötsligt – jag har hört det här någon gång och i andra sammanhang på senare tid – börjar de använda ord som svenska värderingar, hålla ihop Sverige och till och med jämlikhet. Men de vackra orden skorrar lite falskt i mötet med den borgerliga politiken.

Oppositionen beskriver rätt bra de problem och utmaningar som vi har i Sverige i dag. Jag håller med – Sverige har alldeles för hög arbetslöshet, och vi har problem med bristande jämlikhet, skolresultaten, bristande

trygghet och bristande sammanhållning. Dessa problem har vi. Men de är resultatet och bokslutet av åtta år med borgerlig politik.

Det är bra att de borgerliga äntligen ser vart deras politik faktiskt bär, men i det ljuset ter sig förslagen framåt minst sagt märkliga. För vad blir det när vi summerar dem? Jo, ytterligare skattesänkningar på sammanlagt 64 miljarder kronor. Alla förstår vad det kommer att innebära.

För att släcka elden vill de borgerliga hälla på bensin. Det kommer att ge ökade klyftor, ökad otrygghet och sämre skolresultat. Och så lägger de till förslaget om sänkta löner och försvaret för vinster i välfärden. Då har vi en komplett plan för avveckling av den svenska modellen.

Men när något går sönder ska man laga det. Man ska passa på att bygga bättre och starkare inför framtiden, och det är därför regeringen har bytt inriktning för politiken för Sverige. Nu gäller inte längre nedskärningar och skattesänkningar, utan nu gäller samhällsbygge.

Anna Kinberg Batra! Vad tror du att er politik för ökade klyftor gör för sammanhållningen i vårt land Sverige?

(Applåder)

Anf. 10 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Statsministern har haft snart två år på sig och två minuter nu här i kammaren att ta Sveriges utmaningar på allvar. I stället står han här och pratar om mig och mina kollegor.

Jag vill fråga statsministern, som redan har kallat svenska folket för surrealistiskt och som senast vi hade partiledardebatt frågade varför vi inte var nöjda, varför och hur han kan vara så nöjd. Det stämmer att svensk ekonomi är stark, men nu håller Stefan Löfven på att tappa greppet om den.

Jag vill fråga statsministern hur han kan vara så nöjd och ha så högt tonläge när snart 1 miljon, enligt regeringens egna prognoser, är i utanförskap och möts av stora, hätska ord och hittills sammanlagt 135 traineejobb. (Applåder)

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Sverige har problem. Det är för hög arbetslöshet, för mycket segregation och för lite jämlikhet. Detta är problem som vi nu måste ta oss an. Frågan är bara hur man gör det.

Efter era åtta år i regeringsställning, Anna Kinberg Batra, fick vi de resultat som vi lever med i dag. Ni måste rimligen inse att om man sänker skatter och skär ned välfärden griper det in i människors trygghet. Det bästa vi kan göra för människor är att åter få dem i arbete.

Det är glädjande att se att arbetslösheten sjunker och sysselsättningen ökar. Vi ökar antalet människor i arbetskraften, och ändå ökar sysselsättningsgraden. Det är ett styrkebesked.

Nu ska vi fortsätta. Vi ska inte tillbaka. Jag hör att ni pratar om en plan; det gjorde Jönssonligan också.

När det gäller en stark ekonomi fick vi överta ett stort budgetunderskott levererat av er, fast ni ärvde ett budgetöverskott. Det är ingen bra politik, Anna Kinberg Batra.

(Applåder)

Anf. 12 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Statsministern får bestämma sig för hur han ska beskriva svensk ekonomi. De flesta bedömare är eniga om att den är stark, och statsministern brukar ju hålla med om att jobben är fler nu efter de senaste årens reformer.

Det låter nästan i retoriken som att statsministern tar avstånd från de reformer som har gett Sverige en så stark ekonomi och fler jobb. Det låter nästan som att han är emot reformerna som har gett vanliga löntagare ungefär 2 000 kronor mer i månaden att leva på och som hans parti hittills har ställt sig bakom. Jag tycker att det är viktigt i en sådan här debatt att man är tydlig och ärlig med sin politik, och nu har statsministern chans att ge besked. Menar han på allvar att han vill riva upp de här besluten och ta flera tusen kronor ur löntagarnas plånböcker varje månad? Säg det då rakt ut, annars står du bara här och hycklar!

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi byter politik – ja. Ni sänkte skatterna med 140 miljarder. Vi har investeringar på 60 miljarder per år. Det är en väsensstor skillnad. Vi kommer att fortsätta, för vi vet att ett land inte bara byggs med att ta bort skatteintäkter och därmed skära ned på välfärden. Ett land byggs med arbete.

Ni måste väl rimligen se att arbetslösheten sjunker nu. Sysselsättningen ökar fast arbetskraften växer. Vad beror det på? Jo, det beror på tillit och framtidstro. Det beror på att alla nu ser att vi exempelvis investerar i bostäder. Nu ökar bostadsbyggandet, och när bostadsbyggandet ökar gör också byggjobben det. Och då ökar också jobben i företagen som levererar, inte minst ett av mina absoluta favoritföretag, nämligen spikfabriken i Gunnebo. För dem går det bra nu.

Låt oss fortsätta på den vägen och låt oss fortsätta investera. Vi ska inte tillbaka till den avveckling av den svenska modellen som ni höll på med.

(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nästa vecka händer någonting stort i Europa. Det brittiska folket får möjlighet att säga sitt om den utveckling som vi har sett för det europeiska så kallade samarbetet under de senaste decennierna. Det är ett samarbete som har utvecklats till någonting helt annat. Det är mer av en statsbildning där alltmer makt successivt flyttas från de enskilda länderna till centralmakten, federalisterna i Bryssel.

Storbritannien har redan, alldeles oavsett hur det går i den här omröstningen, lyckats förhandla till sig väsentligt bättre villkor för sitt EU-medlemskap än vad till exempel vi här i Sverige har lyckats med.

Herr talman! Min fråga till statsministern är: Är Stefan Löfven beredd att också ta initiativ till att omförhandla det svenska EU-medlemskapet?

(Applåder)

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Sverige behöver nog ett starkt EU mer än någonsin. Titta på hur det ser ut i omvärlden. Titta på Rysslands agerande med bland annat

en illegal annektering av Krim och ett ganska aggressivt beteende. Talar det för att vi ska börja splittra EU?

Titta på hur den globala ekonomin fungerar med USA som en stor spelare och med Kina, Indien och kommande stora länder som Indonesien och andra. Talar det för att EU ska börja spräckas upp? Nej, det talar inte för det. Det talar för att EU behöver stärkas. Vi behöver ha en stark kontinent med länder som samarbetar och samverkar för att länderna själva ska få så bra möjligheter som det någonsin går.

Det är direkt farligt, enligt min uppfattning, att börja prata om ett EU som ska spricka upp. Vi behöver ett starkt EU men ett EU som är mycket tydligare med att det ska leverera till ländernas medborgare och inte i första hand till marknaden. Där är jag beredd att ta fajten.

(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tolkar det som att svaret på min fråga är nej.

Det skrämmer mig lite när Stefan Löfven inte bara säger att vi behöver ett starkt EU utan till och med att EU behöver stärkas. Vad betyder det i praktiken, Stefan Löfven? Vad betyder det att stärka EU ytterligare? Betyder det att vi ska flytta ännu mer makt från oss folkvalda här till andra länders politiker och byråkrater som vi inte kan välja, som vi inte kan av-sätta och som styr en stor del av de beslut som vi fattar här i den här kammaren? Är det vad Stefan Löfven menar med att EU måste stärkas ytterligare? Jag hoppas verkligen inte det.

För mig är samarbete i Europa självklart, särskilt i den oroliga tid som råder globalt i dag. Det är självklart, men det betyder inte att vi ska se en federalistisk statsbildning i Europa, och det är det som Storbritannien nu tar fajten mot. Jag hade önskat att även vår svenska statsminister hade varit beredd att ta samma fajt.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag hade önskat att Sverigedemokraterna förstod vad de egentligen säger. Tror Sverigedemokraterna att det skulle förstärka EU:s möjlighet att verka i en global ekonomi om alla 28 medlemsländer nu skulle gå in i en omförhandling om sina villkor? Det är precis tvärtom. Det är inte där vi ska lägga krutet. Vi ska lägga krutet på att EU blir starkare så att EU:s länders medborgare ser att den här organisationen bidrar till deras egen framgång och till framtidstro.

Det är därför jag lägger tyngdpunkten på ett socialt Europa som är tydligt med att det är människorna som är viktigast här. Det är därför vi ska ha en arbetsmarknad som fungerar på ett sådant sätt att vi i Sverige exempelvis kan ta vara på de kollektivavtalsreglerade förhållandena. Det är därför jag tar fajten för ett bra utstationeringsdirektiv.

Det är på så sätt man jobbar – ser till att reglerna i EU blir sådana att vi kan det göra det bästa möjliga i Sverige. Så ska vi fortsätta jobba. Vi ska inte splittra EU – nej.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Enkla jobb. Förr tog inte statsministern de orden i sin mun, men nu är retoriken en annan från Stefan Löfven. Men det räcker inte att uttala orden ”enkla jobb”. De måste också fyllas med ett konkret innehåll.

Besöksnäring och handel skapar redan i dag tusentals enklare jobb. Man står redo att skapa än fler jobb men hämmas av regeringens skattehöjariver. Utmaningen är på riktigt. Vi behöver skapa fler enkla jobb, och vi behöver dem nu. Regeringens svar är att erbjuda ½ procent av dem i utanförskap att kopiera papper eller märka ut vandringsleder – statliga beredskapsjobb.

Jag vill fråga Stefan Löfven: Vad ska resterande 99 ½ procent göra?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Ja, det är viktigt att vi gör det enklare för människor att få arbete. Några har så låga kvalifikationer att vi också måste titta på vilka arbetsuppgifter de ska ha. Jag tycker att det är en bra start att staten går före och säger: För vår del kan vi se till att skapa 5 000 moderna beredskapsarbeten. Det är den delen. Men det förutsätter också en diskussion med Svenskt Näringsliv och andra aktörer som kommuner och landsting om vad de kan göra.

Skiljelinjen går inte mellan huruvida människor som har låga kvalifikationer ska arbeta eller inte, utan skiljelinjen går mellan att ni är så ideologiskt fastlåsta vid att människor dessutom ska ha dåliga löner och att jag inte accepterar det. Vi ska inte ha en arbetsmarknad där lönerna blir sämre, utan vi ska ha en arbetsmarknad där människor är i arbete. Ja, det är din plikt, men du ska också ha ett arbete där du kan leva på din lön. Det är den viktiga principen, och den kommer jag att stå upp för.

(Applåder)

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Låt mig påminna Stefan Löfven om att han är den enda som har sänkt löner. Han gjorde det som en del av den svenska modellen för att rädda jobb. På det sättet utvecklade Stefan Löfven den svenska modellen som fackföreningsordförande.

Centerpartiet har inget förslag om lägre lön. Däremot uppmanar vi arbetsmarknadens parter att ta ansvar för att fler nyanlända faktiskt ska få ett arbete och gå från låga bidrag till en högre inkomst.

För att den svenska modellen inte ska avvecklas måste den fortsätta att utvecklas. Jag vill att fler människor ska få en lön och arbetskollegor och kunna lämna beroende av låga bidrag och i stället få en högre inkomst.

Varför är det viktigt för dig, Stefan Löfven, att se en social underklass växa fram? Man är bidragsberoende och portas från den svenska arbetsmarknaden.

För Stefan Löfven är låga bidrag och bidragsberoende viktigare än riktiga jobb.

(Applåder)

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag sa just att alla människor, också de som har låga kvalifikationer, ska in i arbete. Skillnaden mellan oss, Annie Lööf, är att ni är

ideologiskt övertygade om att det måste innebära låga löner. Jag säger att det inte måste göra det. Jag säger att vi kan stötta arbetsgivare när det gäller att anställa också människor som har låga kvalifikationer. Då kommer de i arbete, för det ska de göra. Men de ska ha sjysta löner. Man ska ha ett arbete, och man ska kunna leva på sin lön.

Ja, jag gjorde något ovanligt som IF Metalls förbundsordförande. Det gjorde jag av den enkla anledningen att den borgerliga regeringen satt med armarna i kors och såg på när 70 000–80 000 industrijobb försvann från Sverige. Vi var tvungna att agera. Det gjorde vi enligt den svenska modellen.

Om parterna kommer på ett sätt för att få in fler i arbetskraften är det bra. Men gå inte fram med något lagstiftningsförslag och försök sätta löner här i Sveriges riksdag. Jag avråder från det.

(Applåder)

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! När Vänsterpartiet och regeringen gör upp om budgeten gynnar det kvinnor och lågavlönade. Vi har med våra initiativ gjort livet enklare för ensamstående föräldrar genom flera reformer. Vi har sänkt skatten, höjt bostadstillägget och tagit bort avgifter för de allra äldsta. Det har gjort livet lättare för pensionärer med låga pensioner. Så blir det när man samarbetar med oss.

Det blir dock lite annorlunda när regeringen samarbetar med de borgerliga, vilket ni gör när det gäller pensionerna, Stefan Löfven. Vi är helt utestängda från de förhandlingarna.

Pensionssystemet missgynnar konsekvent kvinnor och lågavlönade i dag. Fler än hälften av alla kvinnliga pensionärer är beroende av garanti-pension. Sju av tio kvinnor som är tidigare kommunalare är beroende av garantipensionen.

När ska det orättvisa pensionssystemet göras om? När ska kvinnor och lågavlönade få de pensioner som de förtjänar?

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tycker också att vi har ett bra samarbete vad gäller budgeten. Vi har påbörjat ett samhällsbygge som ger mer pengar till välfärden. Det är endast så det kan fortsätta. Vi måste titta både på inkomstsidan och på utgiftssidan. Nu har vi investeringsprogram på 60 miljarder kronor årligen. Det är en rejäl skillnad jämfört med förut. Och det ska vi fortsätta med.

När det gäller kvinnors pensioner ser Pensionsgruppen just nu över bristen på jämställdhet vad gäller pensioner. Den översynen ska avslutas ganska snart. Det är inte konstigt att översynen sköts av de partier som kom överens om pensionerna. Det är ganska naturligt. Och Vänstern var dessvärre inte med i den överenskommelsen.

Jag hörde nyss ett inlägg om skatter. Vänstern var inte med i den överenskommelsen heller. Det är klart att det blir svårt att vara med senare, i steg två, om man aldrig är med i någon överenskommelse.

Det är ingen tvekan om att kvinnors pensioner är ett stort problem. Jag vill påstå att det kanske allra viktigaste att göra är att se till att fler kvinnor kan gå från att arbeta deltid till att arbeta heltid. Det arbetet är nu påbörjat.

(Applåder)

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Stefan Löfven och jag är helt överens när det gäller heltid och deltid. Gör det gärna över hela arbetsmarknaden också!

Varför var vi inte med i överenskommelsen om pensionssystemet? Jo, därför att vi såg att kvinnor och lågavlönade skulle få betala priset för det här pensionssystemet. Det är precis så det är. Och nu ger ni Moderaterna vetorätt över de lågavlönade kvinnornas pensioner. Det är inte rättvist. Många har arbetat hela sina liv, och sedan öppnar de det orange kuvertet med en klump i magen. Och de kommer på att de kommer att få svårt att köpa presenter till sina barnbarn.

Vi behöver inte utvärdera det här. Vi ser hur det här är. Vi vet att de är värda en bättre pension.

Frågan kvarstår: När ska pensionssystemet göras om, så att de här arbetarna och kvinnorna får de pensioner som de är värda?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt och jag ser exakt samma problem när det gäller bristen på jämställdhet, också vad gäller pensioner. Det är precis därför Pensionsgruppen ser över vad det är som brister och hur det möjligtvis ska kunna åtgärdas.

Det går dock inte att komma ifrån att bottenplattan i det är arbete. Det kan bara åtgärdas genom att fler människor är i arbete, genom att man kommer ut tidigare i arbetslivet, genom att vi har högre förvärvsgrad bland kvinnor, genom högre förvärvsgrad bland de som har kommit till oss, genom att man kan arbeta hela sitt arbetsliv och inte behöver gå i pension vid 60–62 års ålder. Det är det som är grundplattan för högre pensioner. Därför ska vi fokusera på det.

Jag gjorde ett mycket tydligt uttalande i valrörelsen om att vi ska se till att kvinnor i den offentliga sektorn ska kunna gå från att arbeta deltid till att arbeta heltid. Nu har det slutits ett sådant avtal mellan SKL och Kommunal. Det är en bra början. Det kommer att ge fler kvinnor mycket bättre pension. Vi ska se över jämställdheten på alla områden, icke minst på pensionsområdet.

(Applåder)

Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag träffade Ing-Britt senast jag var i Växjö. Hon berättade om sin son Henrik. Han är 32 år. Men utvecklingsmässigt är Henrik som en fyraåring. Han har diagnoserna adhd, autism och utvecklingsstörning. För att klara av livet måste han ha personlig assistans dygnet runt. Mamma Ing-Britt berättade att om ingen ser till Henrik kan han till exempel plötsligt få för sig att ställa sig mitt i gatan, eftersom han inte förstår att det är farligt.

Nu hotas den personliga assistansen – som är en följd av LSS-reformen – av massiva neddragningar som regeringen har beordrat Försäkringskassan att göra. Hjälp till Henrik hotas till exempel. Mamman är förtvivlad.

Min fråga till Stefan Löfven är: Om det nu går så bra för svensk ekonomi som du säger, varför drar ni då ned på LSS? Varför sparar ni på samhällets allra mest utsatta människor?

(Applåder)

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Inom ramen för LSS är det kostnaderna för assistansersättningen som ökar dramatiskt nu. De ökar inte för att fler personer får assistans. Det beror på någonting annat. Och det vill vi se över.

Det är solklart att människor med funktionsnedsättning som behöver assistans ska ha det – för att få ett värdigt liv, ett liv i frihet. Där kommer vi inte att vika oss.

Vi måste dock se över om det är på det sättet som vi befarar, att vi har omotiverade kostnadsökningar i systemet. Då vet vi åtminstone om det är brukarna, som får stödet, som får pengarna eller om pengarna går till något annat. Det har vi en skyldighet att se över.

Ja, vi står upp för assistansen. Den ska de människor ha som behöver den. Men om kostnaderna drar iväg har vi också en skyldighet att se över vad det beror på.

(Applåder)

Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Statsministern svarade inte på frågan. Jag är medveten om att regeringen har tillsatt en LSS-utredning, för att titta på vad kostnadsökningarna beror på. Utredningen ska komma med ett betänkande om ett par år. Det är fine. Titta gärna på det! Men ni har samtidigt gett Försäkringskassan order att omedelbart skära ned på kostnadsersättningarna. Det är där problemet ligger. Det är därför hjälpen hotas att dras in för många personer med funktionshinder i Sverige.

Se gärna över det, men kom fram till ett resultat av översynen innan ni beordrar nedskärningar, som ni har gjort nu.

Henriks mamma Ing-Britt grät vid vårt möte i Växjö, när hon skulle beskriva sin sons situation och vad hon nu är rädd för.

Ni talar om den svenska modellen. Men när det kommer till kritan beskär ni friheten för dem som behöver den sociala välfärden allra mest. Nedskärningarna i LSS gör att ni borde skämmas, statsministern.

(Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi står upp för assistansersättningen. Den ska gälla, så att folk kan få den hjälp de behöver. Men vi har också sett, för inte särskilt länge sedan, att det finns en del misstänkt brottslig verksamhet i den här viktiga verksamheten. Det finns en risk för att pengarna, skattebetalarnas pengar, inte går till brukarna utan till något annat.

Jag menar att vi har en skyldighet att se till att människor får assistansersättning och att den går till brukarna och inte till något annat. Det borde vara en naturlig reflex också för en liberal. Där tycker jag att vi kan vara överens, Jan Björklund.

Det är dessutom på det sättet att med vår politik tillförs det mer. Vi investerar nu 60 miljarder kronor i det samhällsbygge som vi har framför oss. Ni ska, med er politik, dra bort 64 miljarder. Det kommer aldrig att gå ihop med att också kunna ge bra assistansersättning eller annan social trygghet.

(Applåder)

Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna har föreslagit en äldreboendegaranti. Den är enkel och rak. Den innebär att alla över 85 år själva ska få bestämma när det dags att flytta till ett anpassat boende. För oss är detta en fråga om värdighet och om tillit.

I förra veckan kunde man läsa en artikel i Expressen där Amelia Adamo berättar om sin mamma. Hon lyfter fram den problematik som vi kristdemokrater länge har sett och som är lätt att beröras av. Jag är glad över att hon gjorde fler uppmärksamma på att äldre förlorat egenmakt och trygghet. Jag vill påstå att äldre förminskas i vårt land och att respekten för deras egen förmåga att formulera sina behov nonchaleras. Det leder till att tilliten till samhället skadas, Stefan Löfven, och jag vill fråga: Är du beredd att ge alla över 85 år rätt att flytta in på äldreboende när de själva känner att det är dags och ge dem egenmakten tillbaka?

(Applåder)

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag förstår att Kristdemokraterna ställer frågan till en socialdemokratisk statsminister, för den frågan kommer aldrig upp på dagordningen med en moderat statsminister.

Ni har stöttat en politik som innebär neddragningar i välfärden också för de äldre, Andreas Carlson. Vi har sett till att sänka skatten för pensionärerna. Vi har sett till att höja bostadstillägget. Vi avsätter mer pengar till äldreomsorgen därför att man ska kunna ha fler omkring sig – en varm hand som betyder så mycket för de äldre.

Ja, jag kan mycket väl tänka mig att se över en sådan möjlighet för dem som är över 85 år, det kan jag mycket väl göra. Men det måste naturligtvis också föregås av de utredningar som alltid ska göras i den här typen av ärenden. Det är klart att vi ska erbjuda de äldre den trygghet som de behöver. Men då behöver vi inte skattesänkningar med 64 miljarder som ni vill genomföra tillsammans med de tre andra borgerliga partierna. Då behövs det investeringar i vårt samhälle, och det är därför som regeringen investerar så mycket som den gör.

(Applåder)

Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jag hör att statsministern säger att han vill satsa på de äldre. Det har vi kristdemokrater också gjort, även med en moderat statsminister. Vi har infört värdighetsgaranti, lagen om valfrihet och parboendegaranti. Man behöver satsa mer, men det handlar inte bara om kronor och ören, Stefan Löfven. Det handlar om ett perspektiv och om hur vi ser på de äldres egenmakt. Jag är glad över att Stefan Löfven nu öppnar för att gå på Kristdemokraternas linje. Ni kan titta i vår budget. Vi har ett finansierat förslag till hur vi skulle kunna införa en äldreboendegaranti som handlar om att ge makt till dem över 85 år att själva bestämma när de ska flytta in på ett anpassat boende.

Jag tolkar det som ett ja från statsministern, herr talman! Då förväntar jag mig att regeringen återkommer. När kan vi få en äldreboendegaranti på plats? När kan de som är över 85 år få välja själva? När kan vi säga till

Amelia Adamo och andra som är oroliga att det nu är dags att ge de äldre egenmakten tillbaka?
(Applåder)

Prot. 2015/16:120
15 juni

Partiledardebatt

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Andreas Carlson är riktigt allvarlig när han säger att han förväntar sig ett datum. Jag säger att vi måste utreda kostnaden tillsammans med alla andra utgifter som vi har. Men jag ser ett behov av att de äldre behöver mer trygghet, ja, det är helt uppenbart. Många får inte möjlighet att komma in på ett äldreboende när de behöver det, men de ska ha den rätten.

Jag ser också att framgången för en sådan politik förutsätter att vi investerar mer i Sverige. Vi måste investera också i välfärden. Då kan man inte dra bort ytterligare 64 miljarder kronor i intäkter för då blir det mycket svårare. Det är därför som Kristdemokraternas politik inte går ihop. Den går inte heller ihop när ni i ena stunden i regeringsställning ser till att pensionärerna får en relativt högre skatt än andra. Hur hjälper ni pensionärer på det sättet?

Vi ser till att sänka skatten för pensionärer. Vi ser till att det finns utrymme för en bra äldreomsorg. Vi har redan tillfört medel till äldreomsorgen. De äldre ska känna sig trygga.
(Applåder)

Anf. 34 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Vi är nu ungefär halvvägs in i den här debatten, om jag förstår det rätt. Vi är ungefär halvvägs också i denna mandatperiod. Det börjar tydligt synas hur skillnaden mellan regeringsalternativen ser ut.

Det är några – närmare bestämt fyra partier – som kommer med konkreta förslag som bryter utanförskapet för att få fler i arbete. Sedan är det en som står här efter snart två år som statsminister och är uppseendeväckande nöjd, för det är ju Stefan Löfven.

Stefan Löfven är nöjd trots att flyktingkrisen inte är över. Man är naiv om man tror det. Han är nöjd trots att utanförskapet närmar sig 1 miljon. Han är nöjd trots att det finns skolor i Sverige där inte ens hälften av niorna får tillräckliga kunskaper. Han är nöjd när det finns områden där man inte törs ringa efter ambulans eller polis. Han verkar väldigt nöjd, men han kan ju inte vara stolt med sådana resultat efter sina första två år som statsminister.

Visst är svensk ekonomi stark – konstigt vore det väl annars efter nio alliansbudgetar. Men nu börjar det synas om man har en plan för att röra sig framåt. Det saknar Stefan Löfven. Nu har han stått här och talat i högt tonläge, men utan att ta Sveriges utmaningar på allvar. I stället förs det en ekonomisk politik där man kallar det för investeringar när man hittills för varje krona som har satsats på jobbskapande förslag har tagit 50 kronor från skapandet av jobb i det här landet. Stefan Löfven för en politik som fördjupar problemen och som tappar greppet om Sveriges hittills starka offentliga finanser.

Därför vill jag fråga Stefan Löfven varför han är så nöjd, varför han blundar för Sveriges utmaningar och framför allt: Hur blir Sverige starkare av att man tappar greppet om vår starka ekonomi?
(Applåder)

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Låt oss först konstatera att ni övertog ett stort budgetöverskott, ni lämnade efter er ett budgetunderskott som vi började med att halvera. Ni lämnade efter er en högre arbetslöshet än när ni tillträdde. Det är bokslutet i en kort sammanfattning.

I övrigt har det inte hänt så mycket. Ska man sammanfatta Moderaternas politik kan man väl säga så. I slutänden ska exempelvis företag på skolmarknaden fortsätta att kunna plocka ut vinster ur skolorna. Om det inte fungerar tänker sig Moderaterna att det allmänna, skattebetalarna, ska gå in och ta ansvar när företagen har misslyckats och plockat ut vinster.

Alla förstår att det där inte fungerar. Vi kan inte ha det på det sättet. Vi måste se till att ta tag i vinstjakten i det svenska utbildningsväsendet. Därutöver behöver Sverige fler investeringar, inte mer gammeldags borgerliga nedskärningar. Den svenska modellen ska utvecklas, inte avvecklas. Vad tänker ni göra åt vinstjakten?

Anf. 36 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Svensk arbetsmarknad är stark. Svensk ekonomi är stark, men vi har framför oss år där utgifterna för migration och sjukförsäkring ökar med 77 miljarder. Det är sådant som gör att svensk ekonomi riskerar att försvagas.

Jag är glad över att statsministern tar upp skolan. Vi moderater vill nämligen att Sverige inför nolltolerans mot dåliga skolor. Det finns skolor med olika huvudmän som utsätter elever för otillräckliga kunskaper, och det måste stoppas.

Det som prövas här i denna debatt och så småningom i valrörelsen är då vad man konkret gör åt problemet. Jag kan passa på att fråga statsministern: Står han här och bara ordar, eller är han beredd att stödja mitt förslag om att Sverige ska införa nolltolerans mot dåliga skolor med ett kunskapskontrakt och med åtgärder där staten är beredd att ta över tills resultaten vänder? Svara ja eller nej, Stefan Löfven, och gör det konkret, inte bara i retorik utan i handling!

(Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Till att börja med konstaterar jag att det inte blev något svar om budgetunderskott och arbetslöshet. Det talar sitt tydliga språk. Det är ert bokslut.

Frågan om hur vi ska få en mer likvärdig skola löses inte med en fin rubrik. Det verkar som att ert förslag går ut på är att företag ska få ta ut vinster ur skolorna. Sedan när det går så dåligt att skolan inte klarar sig, ja, då ska det allmänna rycka in. Sedan är det väl tänkt att skolan ska gå tillbaka till ägaren som ska ta ut vinster när det hela har rätt upp sig. Är det planen?

Nej, jag kan säga direkt att jag inte tänker gå med på ett sådant förslag. Det är klart att vi ska ha en skola som drivs av ambitionen att barnen ska ha den bästa kunskapen. Det måste vara bottenplattan, inte i första hand vinster.

Därför avvaktar vi den utredning som kommer i höst och ser vilka förslag som då kommer fram. Sedan ska vi behandla dem och lägga fram våra förslag. Vi måste få bort den ordning som vi har i dag i den svenska skolan.

Det är bara vi och Chile som nu är kvar och som inte har åtgärdat detta.
Det ska vi göra.
(Applåder)

Prot. 2015/16:120
15 juni

Partiledardebatt

Anf. 38 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Sverige var kanske det land som klarade de senaste årens kris bäst i Europa. Vi hade ett av de allra starkaste förloppen och har nu efteråt en av de starkaste ekonomierna. Skillnaden mellan mig och statsministern gäller synen på kris och högkonjunktur. Nu är Sverige snart i högkonjunktur. Då lånar Stefan Löfven 85 miljoner om dagen, ökar underskotten och pressar ut folk från en arbetsmarknad som hittills varit stark. Det är det som är så farligt. Hur ska vi då klara krisen när den kommer igen?

Jag är tacksam för att statsministern är så ärlig om skolan. Han står här och säger nej till nolltolerans mot dåliga skolor. Han står här och låter välreiseretoriken ta över när jag har ett konkret förslag för att hjälpa till exempel de 14 000 barn som förra året så här års lämnade nian utan tillräckliga kunskaper. Han står här och pratar om Chile och om andra partier. Själv är jag mer fokuserad på elever och kunskap. Det är de som behöver vår hjälp och konkret handling.

(Applåder)

Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Anna Kinberg Batra konstaterade i sitt andra anförande att halva mandatperioden nu har gått, och det är alldeles riktigt. Hon sa också att det börjar bli tydligt hur de olika regeringsalternativen ser ut. Jaså? Vilka är de då?

Jag lyssnade för inte så länge sedan på *Ekots lördagsintervju*, där Anna Kinberg Batra sa så här: ”Min utgångspunkt är att Moderaterna kommer att rösta nej till Stefan Löfven som statsminister efter valet.”

”Min utgångspunkt är” – ett typiskt politikersvar, skulle jag vilja säga. För mig låter det här som att Anna Kinberg Batra kan tänka sig att fälla Stefan Löfven som statsminister efter valet men samtidigt inte utesluter att hon kan ge Stefan Löfven fyra år till.

För att citera Anna Kinberg Batra själv: ”Säg det då rakt ut, annars står du bara här och hycklar!” Ja eller nej – kommer Moderaterna att fälla Stefan Löfven som statsminister efter valet?

Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Det är mycket riktigt mitt i mandatperioden. Det betyder också att det är två år kvar till valet. Då har väljarna möjlighet att ta ställning till om man ska låta Stefan Löfven vara statsminister vad som än händer, vad som än händer med ekonomin och hur hans regeringsunderlag än ser ut, eller om Sverige behöver en bättre regering, som jag vill leda och som bygger på Alliansens fyra olika partiers gemensamma reformer med gemensamma värderingar som bygger Sverige starkare. Den debatten är jag glad att vi börjar föra här och nu.

Skälen till att Jimmie Åkesson inte platsar i ett sådant regeringsunderlag har vi hört i denna kammare många gånger förut. Vi har hört här i budgetdebatterna hur Sverigedemokraterna emellanåt ligger längst till

vänster, till exempel vad gäller bidrag till dem som inte jobbar. Deras ekonomiska politik hänger inte ihop. De tar avstånd från Nato i en osäker värld. Och när Europasamarbetet nu ställs på sin absoluta spets här i denna kammare tar Jimmie Åkesson avstånd från det. Det är några skäl till att Sverigedemokraterna bör hållas utanför regeringen.
(Applåder)

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu handlar det ju inte om huruvida jag ska sitta i regeringen eller inte utan om huruvida Moderaterna har för avsikt att fälla en socialdemokratisk statsminister efter valet. Det tror jag att inte minst de moderata väljarna vill ha ett svar på. Och det är inte så svårt, tror jag, att svara ja eller nej på den frågan. Men på Anna Kinberg Batra låter det som att det möjligen kan vara så att man tycker att Stefan Löfven ändå har gjort ett bra jobb under fyra år och låter honom sitta kvar. Svaret var mycket märkligt, måste jag säga, men samtidigt på ett sätt lite klargörande.

Anna Kinberg Batra är väldigt tydlig med att hon vill regera tillsammans med övriga allianspartier. Men om man lyssnar på hur de olika allianspartierna har låtit i debatten det senaste året kan man konstatera att det finns väldigt stora skillnader, inte minst när det gäller invandringspolitik. Anna Kinberg Batra har tagit stora steg i rätt riktning. Samtidigt tror hon att hon ska kunna få igenom sina förslag tillsammans med övriga allianspartier. Hur tänker sig Anna Kinberg Batra att få igenom sin invandringspolitik i regeringsställning med Centerpartiet?
(Applåder)

Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Det vidtas nu viktiga åtgärder för att få ordning och reda i det svenska flyktningmottagandet efter överenskommelser mellan alla fyra allianspartier och regeringspartierna. Det är viktigt. Det handlar om att ta ledarskap och ansvar för Sverige, och det är jag beredd att göra i regeringsställning. Då har väljarna också möjlighet och skyldighet att ta ställning till de olika alternativen.

Det är alldeles riktigt att jag vill byta statsminister. Jag vill ta Stefan Löfvens jobb, för jag har en bättre plan för hur Sverige ska kunna bli starkare och kollegor som jag delar värderingar med. Det är så jag vill lägga grunden för nästa regering, naturligtvis så starkt som möjligt och starkare än sist.

Man måste tala om det politiska innehållet. Det är väldigt mycket spel och spekulation, men väljarna förtjänar en seriös debatt om Sveriges framtid och seriösa svar på hur Sverige skulle ledas av en bättre regering. Den regeringen vill jag leda.
(Applåder)

Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Sedan jag blev språkrör tror jag att jag har hört snart sagt alla andra partiledare, möjligen dock inte Björklund, någon gång uttrycka att de ska företräda ett nytt miljöparti. Det är bra. Miljöfrågan är den absolut största frågan för framtiden. Inget oroar medborgarna mer. Näringslivet kräver att vi har hårda och tuffa miljöregler och utvecklar framtidens lösningar, som också omvärlden vill ha.

Det fanns faktiskt en tid då till och med Moderaterna sa att man ville bli det nya miljöpartiet. Fredrik Reinfeldt åkte världen runt för att berätta hur viktig koldioxidskatten är.

Vart tog det där vägen, Anna Kinberg Batra? Jag har lyssnat till dig. Jag lyssnade till ditt linjetal vid de moderata partidagarna. Jag lyssnade på ditt sommartal på nationaldagen. Och jag har lyssnat på dig här i dag. Inte med ett ord nämnde du den största framtidsfrågan av alla, den som oroar medborgarna mest: miljön och klimatet. Vad händer med att Moderaterna skulle bli ett miljöparti?

Anf. 44 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Tillväxt är bra för miljön, och fossilfri energi är väldigt bra för miljön. Jag vet inte riktigt var Gustav Fridolin befann sig i fredags, men då kom vi brett överens om att stoppa förtidspensioneringen av kärnkraften och fortsätta vara det land i Europa som satsar allra mest på förnybar energi och har högst andel sådan. Det är sådant som gör att vi till exempel kan få fram fler fossilfria transporter och producera el för jobbens skull utan att orsaka fossila utsläpp. Jag vill gärna passa på att välkomna att det också betyder att Miljöpartiet nu ansluter sig till den lagstiftning som gör att vi verkligen kan bejaka möjligheten att förnya kärnkraftverken – om operatörerna så vill förstås – så att de använder tekniken ännu effektivare samt fossilfritt.

Anf. 45 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag är stolt över den energiuppgörelse som innebär att marknaden får styra mot 100 procent förnybar elproduktion till 2040. Jag är stolt över att vi har kommit överens om detta.

Det är uppenbarligen lättare för Anna Kinberg Batra att säga vad Moderaterna inte vill göra för klimatet än vad man faktiskt vill göra för klimatet. Det blir tydligt när man läser Moderaternas budgetförslag. Det är en ren slakt av miljöpolitiken. Ni skär bort pengar till solceller och energilagring. Ni skär bort pengar till lokalt klimatarbete och insatser i kommuner och regioner. Ni skär bort pengar till globalt klimatarbete och insatser i världens fattigaste länder.

Var och hur vill Moderaterna lösa klimatproblemen? Det finns faktiskt problem här i världen som inte löses med en ny skattesänkning.

Anf. 46 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag nämnde skattesänkningar i min förra replik, men jag passar gärna på att välkomna den sänkning av effektskatten som nu genomförs. Den är viktig, inte minst för att minska vårt beroende av fossil energi. Kärnkraften är naturligtvis inte svaret på alla frågor men en viktig del i att fortsätta klara våra ambitiösa klimatmål.

Ekonomisk tillväxt och en stark ekonomi är den andra viktiga delen. Där skiljer vi oss åt, Gustav Fridolin och jag. På de moderata konferenserna brukar vi inte fatta beslut om ett ekonomiskt system utan tillväxt. Det hör mer Miljöpartiet till. Men skadar man jobb och tillväxt på det sätt som Miljöpartiet gör med sina förslag och med den ekonomiska politik man driver blir det svårt att investera i ny teknik och att få fram till exempel fossilfria transporter, som vårt land så otroligt väl behöver om det ska

fortsätta vara miljövänligt och dessutom kunna gå före. Och det ska vi göra.

(Applåder)

Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! I ditt anförande, Anna Kinberg Batra, talade du om vikten av att göra rätt för sig. I det ingår också rimligen att man inte smiter från att betala skatt. Tills nyligen hade Moderaterna två riksdagsledamöter som gömde tillgångar utomlands och på så sätt undvek att betala skatt i Sverige. De satt i riksdagens skatteutskott.

De kände väl som många andra att det blivit svårare att smita från skatten, och att kontrollen ökar tycker jag är bra. Men det finns en märklig sak i Sverige. Den som självmant erkänner att den gömt pengar utomlands och lämnat felaktiga uppgifter i sin deklaration kan få ett slags strafffrihet. Det kallas självrättelse och gör att skattefuskaren kan slippa skattetillägg och åtal för skattebrott. Ett exempel är de två moderata riksdagsledamöterna i skatteutskottet som gjorde en sådan självrättelse.

Det vill vi ändra på. Vi tycker att man ska betala skatt längre för den retroaktiva tiden, och vi vill ha ett skattetillägg, alltså en sorts straffavgift. Är det inte rimligt, Anna Kinberg Batra, att införa ett skattetillägg för skattesmitare?

(Applåder)

Anf. 48 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt var nära att anklaga moderata före detta riksdagsledamöter för felaktigheter. Låt mig konstatera att självrättelse är en möjlighet som finns helt lagligt för att få tillfälle att göra rätt för sig. Det tycker jag självklart att alla ska göra. Den som inte gör det sviker samhället. Därför är det bra att den möjligheten finns.

Om Jonas Sjöstedt menar allvar med att göra rätt för sig vill jag apropå det passa på att ställa ett par frågor. Det blir mycket retorik om skatterna. Men vi moderater har föreslagit att den som tar sig rätten att leva på andras bekostnad fast den skulle kunna jobba blir föremål för fler kontroller.

Vi måste skärpa kontrollerna i bidragssystemen så att vi är säkra på att bidragen går till dem som verkligen behöver vår gemensamma hjälp. Är Jonas Sjöstedt beredd att ansluta sig till våra förslag om bättre kontroller så att vi vet att människor inte tar sig rätten att leva på andras bekostnad?

(Applåder)

Anf. 49 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det är viktigt att kontrollera att välfärdssystem inte missbrukas. De bygger på förtroende, och det förtroendet måste man ha för dem. Men du smiter från frågan.

Detta handlar om att bryta mot lagen, att undanhålla skattepengar och göra sådant som inte är legalt. Du viftar undan det med: Det är bara att göra en självrättelse, och sedan är det okej. Vilka andra brott är det som man ska ge en sorts straffeftergift åt? Varför är det just de som smiter från skatten som du inte tycker ska behöva betala ett ordentligt tillägg och inte ska få en straffavgift?

Det gäller till exempel dina egna två ledamöter i skatteutskottet som satt och bestämde om skattereglerna. Varför ska de få förmånen att behandlas på det sättet? Är ni ett parti för skattesmitare? Det är ju det man undrar i och med att ni inte vill att människor ska få göra rätt för sig, som du talade om i ditt inledningsanförande.

Min andra fråga är: Är det lämpligt att ha ledamöter i skatteutskottet som själva undanhåller medel från beskattning?
(Applåder)

Anf. 50 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Detta var väntade inlägg från Jonas Sjöstedt, men hederliga har de inte blivit. Låt mig först konstatera att frågan avser före detta ledamöter som sist jag kollade inte har gjort sig skyldiga till någonting brottsligt. Stå då inte här och anklaga någon annan för det, Jonas Sjöstedt! Ljug inte i Sveriges riksdag!

Det är viktigt att göra rätt för sig. Det är viktigt att betala skatt. Den som smiter från sitt ansvar sviker samhället. Därför är jag stolt över att det under moderatledd regering tecknades över 60 avtal med andra länder för att förbättra kontrollerna, och att vi började täppa till några av de möjligheter att smita från skatt som öppnades tidigare under vänsterregeringar.

Jag är beredd att noga följa att det ger tillräckliga resultat. Självklart måste vi ställa krav på att alla gör rätt för sig. Vi måste ha ordentliga åtgärder om så inte är fallet. Det vet Jonas Sjöstedt. Du kan nå en betydligt bättre retorisk nivå än den här, som är snudd på ohederlig.
(Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Som väntat, får man väl ändå säga, präglas stora delar av den här debatten av käbbel mellan det blåa laget och det röda laget. Ni gjorde fel. Nej, det var ni som gjorde fel. Nej, det var ni som gjorde fel. Nej, det var ni som gjorde fel. Vi är mycket bättre än er, och vi är mycket bättre än er. Så låter den politiska debatten.

Herr talman! Jag tror, ärligt talat, att väljarna är otroligt trötta på den typen av politisk debatt. Det är bara en massa prat. Stefan Löfven säger en massa floskler. Vi ska knäcka brottsligheten. Vem tycker inte det? Det intressanta är hur man gör det. Där kan jag konstatera att Stefan Löfven gör oerhört lite för att komma till rätta med brottsligheten och knäcka brottsligheten.

Vi ser en nästan obehaglig skönmålning av hur situationen ser ut i vårt land. Arbetslösheten sjunker, tillväxten ökar och vi satsar i välfärden. Samtidigt ser vi en verklighet där vårt land splittras och segregeras i allt högre grad. Vi ser ansträngda offentliga finanser. Titta på kommunerna i dag!

Herr talman! Vi konstaterar att Sverige inte behöver mer av gammal politik som inte har fungerat. Sverige behöver inte mer av skönmålning. Sverige behöver inte mer av prat. Det Sverige behöver är en riktig sammanhållningspolitik.

Det är en sammanhållningspolitik som bejakar och belönar det konstruktiva och som bekämpar och bestraffar det destruktiva. Det är så vi håller ihop Sverige, herr talman.
(Applåder)

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Medan regeringen nu arbetar för högtryck för att se till att vända de alltför dåliga skolresultaten och för till 8 miljarder kronor årligen till den svenska skolan för att få mindre klasser, fler lärare och höjda lärarlöner sitter Sverigedemokraterna och funderar på: Hur mycket kan vi skära ned i välfärden? Summan blev 90 miljarder kronor.

Jag tror inte att Jimmie Åkesson riktigt förstår vad det betyder. Det betyder tusentals färre lärare. Jag måste ställa en fråga. Förklara för mig och alla föräldrar som har barn i skolan: Hur blir den svenska skolan bättre och hur höjer vi elevernas kunskaper med mindre resurser och färre lärare?

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Detta är ännu ett exempel på en väldigt märklig ohederlig retorik i debatten. Vem som helst som läser vårt förslag till statsbudget kan se att vi satsar väsentligt mer i välfärden än vad Stefan Löfven och hans regering gör.

Det beror på att vi har andra prioriteringar än vad Stefan Löfven och hans regering har. När Stefan Löfven och hans regering prioriterar massinvandring, bidrag och bostäder till människor som flyttar in till vårt land prioriterar vi satsningar i omsorgen, i vården och inte minst i skolan. Det kan vem som helst se.

Vem som helst kan se vad den ansträngda ekonomin i kommun, efter kommun, efter kommun, efter kommun och efter kommun beror på. Det beror inte på vårt budgetförslag, Stefan Löfven. Det beror på att ni för en ansvarslös politik som dränerar kommunernas ekonomiska möjligheter att utveckla och ens upprätthålla välfärden. Det är inte mitt ansvar. Det är ditt ansvar, Stefan Löfven.

(Applåder)

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst är SD:s budget så gott som omöjlig att läsa. Det finns ingen seriös oberoende bedömare som riktigt kan tolka vad den innebär med alla era skattesänkningar och nedskärningar. Men det står minus 90 miljarder för kommunerna. Vi tillförde alldeles nyligen plus 10 miljarder. Ni tar bort 90 miljarder.

Men det är inte nog med det. Ni tänker dessutom låta vinstjakten fortsätta, bara för att du nu lagt dig som en dörrmatta framför Anna Kinberg Batra. Det är inget oberoende block som står någonstans i mitten och kan titta på de två. Ni är ett högerpopulistiskt parti. Det är precis det ni är.

Nu tänker ni fortsätta att låta vinstjakten i skolan pågå när vi ser de problem vi har. Varför är det så viktigt för dig, Jimmie Åkesson, att låta skattebetalarnas pengar gå till Caymanöarna i stället för till barnens skola, fler lärare, bättre böcker och bättre undervisning? Varför?

(Applåder)

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Detta blir en lite märklig diskussion. Stefan Löfven säger att det är omöjligt att läsa vårt budgetförslag. Det kan ingen göra, säger han. Ingen begriper vad som står där; allting är bara konstigt. Samtidigt är ni snabba med att kritisera det när vi väl presenterar det. Vad betyder då

den kritiken? Hittar ni på den, om ni nu inte förstår vad som står i vårt budgetdokument? Det är märkligt, måste jag säga.

Varje gång statsministern och jag har de här replikskiftena tycker jag att statsministern sänker sig till en låg nivå. Jag tycker att retoriken är ohelderlig och ovärdig en svensk statsminister. Høj dig, Stefan Löfven, i debatten! Lyft de stora frågorna i stället för det käbbel som du ägnar dig åt i varenda debatt med tramsargument, överdrifter och annat!

Vi satsar i välfärden. Jag bejakar inte, och jag vill inte se, någon vinstjakt inom skolan – tvärtom. Det tycker jag blir väldigt tydligt med vår politik.

(Applåder)

Anf. 56 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna brukar tala i stora ord om svenska värderingar och svenska traditioner. Nu står midsommarfirandet för dörren. Man måste få fira midsommar, och jag ser själv mycket fram emot det. Det tror jag att många gör. Runt om i landet pågår nu planeringen och inköpen av sillen och färskpotatisen och kanske också jakten på de första svenska jordgubbarna.

Jag vill fråga Jimmie Åkesson varför han vill straffbeskatta detta. Jag har tagit del av Sverigedemokraternas budgetförslag och ser att de vill höja momsen. Varför blir Sverige starkare av att en vanlig barnfamilj får ungefär 10 000 kronor högre matkostnader per år? Hur blir Sverige starkare av att matkassarna blir dyrare?

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har inga förslag om att straffbeskatta midsommarfirandet. Däremot har jag ett förslag om att utreda hur vi kan rensa upp i skatteträsket, hur vi kan göra det mer lönsamt att arbeta och hur vi kan omvandla Moderaternas och de övriga borgerliga partiernas så kallade jobbskatteavdrag till ett riktigt jobbskatteavdrag för arbetsinkomster.

Vi har lagt fram ett förslag i viss ödmjuk anda. Vi säger där att vi inte har alla svar, men vi tror att till exempel ett system där inkomster upp till 100 000–150 000 kronor är skattefria skapar incitament för jobb, i motsats till de förslag som vi hör från borgerligheten om att sänka löner och att det skulle lösa situationen. Jag tror inte på sänkta löner, herr talman. Jag tror i så fall hellre på sänkta skatter på arbete. Det är det som är skillnaden här.

(Applåder)

Anf. 58 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Det där skulle vara intressant om det hade varit sant. Men om man tittar lite närmare på Sverigedemokraternas ekonomiska politik hittar man inte bara förslagen till högre moms som drabbar vanliga familjer hårt; man hittar också högre bidrag till dem som inte jobbar, med befärade sysselsättningseffekter på minus 27 000, enligt seriösa bedömare. Det är en sak att stå och ropa i retoriken, Jimmie Åkesson, och en annan sak att föra fram en ekonomisk politik som håller ihop och som inte så hårt drabbar familjer och vanligt folk som jobbar som Sverigedemokraternas politik skulle göra.

Högre bidrag till dem som inte jobbar, högre moms på maten och avtrappade ränteavdrag utan andra motförslag skulle drabba stora grupper

av löntagare och barnfamiljer hårt. Ni hamnar till vänster om Vänsterpartiet med stora delar av er ekonomiska politik. Så byggs inte Sverige starkare.

(Applåder)

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Huruvida Sverige byggs starkare eller inte kan man gissa när det gäller min politik. Men när det gäller Anna Kinberg Batras politik har vi facit. I åtta år hade hennes parti den dominerande ställningen i Sveriges regering. Det gick så där, är min bedömning. Väljarna får avgöra.

Debatten är intressant. Det har låtit så här ett tag nu. Nyss hörde vi Stefan Löfven med emfas hävda att Sverigedemokraterna är ett högerparti. Nu står Anna Kinberg Batra här och säger att vi står till vänster om Vänsterpartiet. Understryker inte det exakt det som jag säger? Sverigedemokraterna tillhör inget av dessa både käbblande block som bara skyller på varandra och inte gör någonting konstruktivt. Vi står mitt emellan. Ja, det finns inslag från vänster i vår politik. Jag tycker att det är rimligt och självklart att man ska få en trygg omställningsförsäkring om man förlorar sitt arbete. Men samtidigt finns också inslag från ditt håll, Anna Kinberg Batra: Man måste göra vad man kan för att arbeta om man har arbetsförmåga. Det är detta som är det grundläggande här.

(Applåder)

Anf. 60 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Pridefestivalen är ett ”perverst homosexevenemang”. ”Vad är det som säger att den så kallade normaliseringen slutar med att homo-, bi- och transpersoner skall ’normaliseras’? Varför inte personer som begår tidelag eller pedofili? Dessa sexuella avarter är inte normala.”

Jag vet inte vad Jimmie Åkesson tycker om denna världsbild, men jag tycker att den är extrem, hatfull och homofobisk. Den som uttalade det var er talman Björn Söder. Han kan knappast skylla på ungdomligt oförstånd. Detta var 2007, ni förberedde er för att komma in i riksdagen och han var din partisekreterare.

Sverige har de senaste åren genom hårt arbete blivit ett av världens bästa länder att leva i. Vi tillåter hbtq-personer att gifta sig och prövas för adoption på samma villkor som alla andra. Polisen har särskilda resurser för att bekämpa hatbrott. För mig är detta svenska värderingar. Vad tycker Sverigedemokraterna om dessa reformer?

(Applåder)

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag håller inte med om det som sas allra först. Jag tycker inte att man behöver uttrycka sig så. Samtidigt tycker jag att man har all rätt att rikta kritik mot vilket evenemang man nu vill rikta kritik mot, även Pridefestivalen. Det har jag själv gjort, men kanske på ett annat sätt, i olika sammanhang. Jag tycker att man ska kunna göra det.

Man måste också kunna diskutera de här frågorna samtidigt som man måste kunna ställa dem i relation till vad som just nu sker i vårt land med den värdeflyttning som vi återigen ser. I vissa fall är det snarare en återgång till värderingar som vi hade här förut men som vi har kommit ifrån.

De kommer nu tillbaka till vårt land, inte minst genom invandring från delar av världen där man fortfarande lever i medeltiden i vissa avseenden.

Jag tycker att det är viktigt att lyfta frågorna. Vi såg till exempel vad som nu skedde i Orlando. Jag tycker att vi har all anledning att fundera över hur vi förhåller oss i de här frågorna när det gäller värderingsdiskussionen.

(Applåder)

Anf. 62 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag förstår inte. Kommer Björn Söder från något annat land? Jag trodde att han var från Skåne, som var en del av den svenska kartan sist jag kollade.

Detta är inga värderingar som ni kan skylla på någon annan. Det är värderingar som finns i ditt parti, Jimmie Åkesson. Det är värderingar hos en person som du har gjort till talman. Du säger att det är "kritik" mot Pridefestivalen att kalla den för ett perverst homosexevenemang och att du kanske inte skulle uttrycka dig på just detta sätt. För mig är inte det här kritik; för mig är det hatretorik och homofobi.

Jag vet vad du kommer att säga i ditt anförande. Du kommer att kritisera miljöpartister som tycker olika saker. Men alla miljöpartister ska stå för gröna värderingar. Vi accepterar aldrig homofobi eller någon form av extremism. Om någon i mitt parti skulle visa den typen av verksamheter visar vi på dörren. Ni gör dem till talmän. Det är inte att stå upp för det du kallar för svenska värderingar.

(Applåder)

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Att kasta sten i glashus, eller vad man nu brukar säga ... Den debatt vi har hört de senaste månaderna om antalet extremister i Gustav Fridolins eget parti har varit ganska omfattande. Det är ett otal fall som har uppdragats i den debatt som har följt efter Mehmet Kaplans avgång och de kopplingar som han har haft till extremism.

Herr talman! Skillnaden mellan mig och Gustav Fridolin är att jag inte accepterar extremism i mitt parti. Gustav Fridolin gör för det första sin extremist till minister i Sveriges regering. För det andra tar han inte avstånd från sin minister när denne sedan uppdragats ha extremistiska värderingar, herr talman.

Som sagt: Att kasta sten i glashus är inte att rekommendera.

(Applåder)

Anf. 64 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet har länge talat om riskerna med Vladimir Putins agerande och den utveckling vi har sett i Ryssland under de senaste åren. Vi har också lyft fram Rysslands påverkan på vårt närområde som en del av vår argumentation för ett svenskt Natomedlemskap.

För oss är det en självklarhet att sluta ett världlandsavtal med andra demokratiska länder i Nato. Sverigedemokraterna har valt en helt annan riktning. De ger sitt stöd till Vladimir Putin i Europaparlamentet och har under de senaste veckorna motsatt sig ett världlandsavtal med Nato, ett samarbete som skulle stärka Sveriges säkerhet.

Varför, Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna, har ni lättare att samarbeta med Putin och Ryssland än med demokratier och grannländer i Nato?

(Applåder)

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det börjar nästan bli komiskt med den Putinfetischism som vi ser från Centerpartiets sida. Jag tror att det är den fjärde debatten i rad här i kammaren där man lyfter det här. Varje gång har jag sagt: Ni har fel. Ni har fullständigt fel.

Kan vi inte bara släppa detta nu? Vi tycker inte om Putin. Vi tycker inte om Rysslands agerande – tvärtom. Vi är det parti i den här kammaren som allra längst har varnat för just Putins aggressioner och för just den situation som vi nu ser. Övriga partier har ägnat 25 år av sin verksamhet i kammaren till att montera ned det svenska försvaret för att det inte längre finns något hot. Men när det nu flyger några flygplan från Ryssland över Östersjön blir det plötsligt jätteviktigt med ett försvar.

Tyvärr är det lite sent att tänka på det nu. Då tycker man att vi måste gå med i Nato. Jag håller inte med. Jag håller verkligen inte med. Ni tog inte ansvar. Vi tog ansvar. Nu är vi beredda att stärka den svenska försvarsförmågan. Vi samarbetar gärna med Nato, men vi vill inte ha Nato-trupp på svensk mark.

(Applåder)

Anf. 66 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Att Sverigedemokraterna stöder Ryssland och Vladimir Putin är ingenting som jag bara står här och säger. Det går att titta på voteringslistor i Europaparlamentet. Ta lite ansvar, Jimmie Åkesson! Ta lite ansvar för vad dina Europaparlamentariker gör i Bryssel! Där sitter ni och trycker på knappar för att stödja Ryssland i dess olika ageranden.

Det finns ingen motsättning i att satsa på det svenska försvaret och att samtidigt vilja ha ett värdlandsavtal med Nato.

Jag ställer frågan en gång till, Jimmie Åkesson: Hur kommer det sig att Rysslandsvännerna Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna nu står på samma sida och säger nej till ett värdlandsavtal med Nato samtidigt som ni sitter i Bryssel och trycker på ja-knappar för att stödja Vladimir Putins agerande?

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Hur kommer det sig att det Turkiétvänliga partiet Centerpartiet ständigt lyfter denna fråga när den bygger på någonting som inte är sant? Voteringslistor i Europaparlamentet, Annie Lööf, är inte speciellt intressanta att titta på. Annie Lööf vet mycket väl vad de voteringslistorna innehåller och vad det innebär att trycka på en knapp i Europaparlamentet. Ibland kan vi tycka att voteringar här är oerhört komplicerade och svåra att i detalj förstå sig på, men det är väsentligt värre i Europaparlamentet.

Vi fördömer, som jag sa, Rysslands agerande. Vi fördömer Putins agerande. Jag tycker att ni borde ta till er det, för nu har jag sagt det många gånger.

Sedan gäller det frågan om värdlandsavtalet. Jag kan förstå att man från borgerligt håll och även från socialdemokratiskt håll vill sluta ett sådant

avtal och närma sig ett Natomedlemskap. Jag förstår det, för man har ägnat 25 år åt att montera ned det svenska försvaret. Vi vill stärka den svenska försvarsförmågan, till skillnad från övriga partier. Det tycker jag att vi ska fokusera på.
(Applåder)

Prot. 2015/16:120

15 juni

Partiledardebatt

Anf. 68 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna vinglar hit och dit i frågan om militär alliansfrihet. För säkerhets skull väckte ni två motioner om värdlandsavtalet, en som var för värdlandsavtalet och en som var emot värdlandsavtalet. Veckan före omröstningen sa ni att det var viktigt att pröva det här och se om det var förenligt med grundlagen. På tisdagen ändrade ni er.

Nu kommer testballongerna när det gäller själva Natomedlemskapet. Nu börjar ledande sverigedemokrater säga: Ja, men vi ska nog gå med i Nato. Andra sverigedemokrater säger: Vi ska nog inte gå med i Nato. Det påminner om när ni har varit på en riktigt blöt lunch med era kompisar i riskkapitalbolagen och vinglar tillbaka till riksdagen. Det är hit och dit, och det är väldigt svårt att veta hur det är.

Men vad är dagsnoteringen, Jimmie Åkesson? Var står Sverigedemokraterna i dag? Är ni för eller emot Nato i dag? Är du för eller emot Natomedlemskap i dag?
(Applåder)

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag är inte motståndare till Nato. Jag är motståndare till svenskt medlemskap i Nato. Jag tycker att det är viktigt att framhålla den distinktionen när vi diskuterar de här frågorna. Sverige är ett land som alldeles uppenbart redan har ett väldigt djupgående samarbete med Nato. Det är på gott och ont. För det mesta är det bra, för det stärker vår kompetens och vår förmåga på olika sätt – jag tänker på den bristande försvarsförmåga som vi tyvärr har i dag.

Men nej, Jonas Sjöstedt, jag är inte för en svensk Natoanslutning. Och ja, jag röstade nej till värdlandsavtalet. Däremot var jag inte beredd att stödja det smått långsökta, mildt uttryckt, försök till vilandeförklaring som Vänsterpartiet gjorde, av den enkla anledningen att det inte höll konstitutionellt. Det höll inte, Jonas Sjöstedt. Det var bara att obstruera. Man kan som opposition välja. Antingen är man seriös eller så obstruerar man. Vi vill arbeta seriöst och ta ansvar för Sverige.
(Applåder)

Anf. 70 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Så här talar en opportunist. Så här talar en företrädare för ett parti som motionerar för och emot värdlandsavtalet och som har företrädare som uttalar sig för och emot Natomedlemskap. Det är ett parti som ägnade valrörelsen åt att åka land och rike runt och prata mot vinstplundring i den svenska skolan för att sedan bli kompis med riskkapitalbolagen och vara för det. Så talar ett parti som på valmöten pratade om att ha en bra a-kassa. Sedan röstade man ned en budget som fixade just en bra a-kassa.

Det här är ett opportunistiskt parti. Det finns bara en konstant. Det är hatet mot människor som kommer från andra länder. I övrigt är allt förhandlingsbart. Allt kan ges upp eller läggas till. Och nu ser vi hur Sverigedemokraterna stegvis anpassar sig för att kunna bli dörrmatta åt Alliansen och gå in i ett högersamarbete framöver. Det är inte vackert, Jimmie Åkesson.

(Applåder)

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att Jonas Sjöstedts hetsretorik är särskilt vacker. Han pratar om dörrmattor, och det är en massa påhittade historier om hur vi springer runt berusade och vinglar från luncher. Det är inte vackert, Jonas Sjöstedt. Det är ganska illa att man uppför sig så i kammaren. Jag tycker att våra väljare som har satt oss i den här kammaren förtjänar en högre nivå på debatten.

Jag konstaterar att Jonas Sjöstedt inte har röstat för våra förslag om att höja a-kassan. Jonas Sjöstedt har inte röstat för våra förslag om att sänka skatten för pensionärer. Jonas Sjöstedt har inte röstat för våra förslag om att förbättra för småföretagare. Jonas Sjöstedt har inte röstat för alla våra bra förslag. Vi är olika partier. Man röstar inte på varandras förslag i kammaren. Det är så det fungerar. Precis den replik du tog på mig kan jag alltså ta på dig. Men man gör inte så om man är hederlig. Och det är inte Jonas Sjöstedt.

(Applåder)

Anf. 72 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson får nog finna sig i att vi ställer många frågor om Sverigedemokraternas syn på säkerhetspolitik och europeiskt samarbete. Det är nämligen väldigt märkliga svar ni ger. Det är därför frågorna återkommer. Det går inte att flabba bort dem, som Åkesson försökte göra med Annie Lööf. Frågorna är på riktigt.

Jag noterar dock en ny ton i Åkessons inlägg. Han talar den här gången om mer internationellt militärt samarbete – det handlar om hotet från terrorism och IS i Mellanöstern och allt vad det är. Det samarbetet sker för vår del under FN-mandat och inom ramen för Nato och inom ramen för Europeiska unionen. Åkesson och Sjöstedt hör till de partier som är emot både EU och Nato. Sverige ska gå ur EU, och vi ska inte vara med i Nato. Innebörden i ett Natomedlemskap är att vi själva skulle få hjälp om vi blir angripna. Varför, Jimmie Åkesson, är det en klok politik att Sverige ska hjälpa Nato i Mellanöstern men att vi ska säga nej till att Nato ska hjälpa oss om vi själva blir hotade?

Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har vad jag vet aldrig sagt nej till hjälp från någon om det är en välkommen hjälp och om det en hjälp som behövs. Om Sverige till exempel skulle bli angripet av en annan makt på något sätt – låt oss hoppas att det inte blir så – är det klart att vi är beredda att ta emot hjälp från Nato, från EU, från FN eller vad det nu må vara för organisation som vill hjälpa oss. Det tycker jag är ganska givet.

Men att utifrån den önskan och insikten dra slutsatsen att vi måste gå med i Nato – där håller jag helt enkelt inte med. Jag noterar samtidigt, herr

talman, att vi har sett hur Alliansen och de borgerliga partierna den senaste tiden har gått allt längre.

Hur lång tid har jag på mig, herr talman?

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Det har blivit lite fel med klockan här. Tiden är ute, för vi har precis passerat en minut.)

Du har fel, Jan Björklund! Det var det jag ville säga.

Anf. 74 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Ja, säger Jimmie Åkesson, vi i Sverige vill gärna ha hjälp, men vi vill inte vara med i Nato. Vem är det som ska hjälpa oss då? Vem är det annars som har militär kapacitet i vårt närområde om vi utsätts för ett hot från Putin och Ryssland? Det är det som är den stora frågan.

Det finns ingen annan än Nato som skulle kunna hjälpa oss. Själva innebörden i ett medlemskap är att man är försäkrad om hjälp. Det är ju inte så att någon kommer hit och hjälper oss om vi inte själva vill det. Hela Nato är uppbyggt så att varje land självt måste påkalla hjälp, och då är innebörden i ett medlemskap att man har rätt till hjälp.

Varför är det klokt att avsäga sig den rätten? Det handlar ju till sist om de gemensamma hoten. För svensk del kan det vara terrorism och IS, och det kan vara Ryssland. Det är de hot som finns. Varför skulle det vara klokt att inte påräkna hjälp från Nato i en sådan situation? Varför är det klokt att utlova, garantera och medverka med hjälp till Nato i Mellanöstern och samtidigt oklokt att Sverige skulle kunna påräkna hjälp från Nato?

Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu befinner vi oss lyckligtvis inte i den situationen att vi är angripna. Det är klart att man kan göra olika analyser, och min analys är den att ett ytterligare närmande till Nato, till exempel genom att vi tillåter Nato att etablera baser på svensk mark, Gotland eller var det nu kan vara, i sin tur kan öka risken för ett angrepp. Det i sin tur kan öka intresset därför att då måste ju den potentiella fienden svara mot detta på något sätt.

Det är klart att Jan Björklund kan stå här och låta ansvarstagande. Men ärligt talat, herr talman, är det så ansvarstagande att försätta Sverige i den situationen? Jag tycker inte att det är det, herr talman. Jag tycker snarare att det är ansvarslöst att spela med vår säkerhetspolitiska situation på det sätt som Jan Björklund och de borgerliga partierna vill göra.

Detta betyder inte att vi inte vill ha hjälp från Nato. Vi samarbetar redan med Nato, men att försätta Sverige i den situation som Jan Björklund vill är jag inte beredd att medverka till.

(Applåder)

Anf. 76 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna påstår sig vara ett parti som värnar om familjen. Därför blir jag förvånad när Jimmie Åkesson i Sverigedemokraternas vårbudget presenterade ett förslag på skattereform som vi har hört om tidigare i debatten, en reform som Åkesson påstod bygger på ett rättviseperspektiv.

Men politiken innebär att en typisk barnfamilj som bor i en villa i en medelstor svensk stad får en ökad beskattning med över 1 500 kronor i

månaden. Sverigedemokraterna utsätter svenska barnfamiljer för en skattechock. Anser Jimmie Åkesson att svenska barnfamiljer har det för bra ställt? Är det därför han tycker att det är rättvist att plocka av dem en summa som motsvarar en månadslön på årsbasis för en av föräldrarna?

Varför ska svenska barnfamiljer som Sverigedemokraterna säger sig värna om få denna skattechock av Sverigedemokraterna?

Anf. 77 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nu är vi där igen. Den ena sidan anklagar oss för att sänka skatterna för mycket, och nu vill vi plötsligt ha en skattechock – för barnfamiljer dessutom.

Andreas Carlson har liksom sina kollegor inom borgerligheten missförstått. Vi har inte lagt fram något skarpt förslag om någonting, så jag förstår inte hur Andreas Carlson har kunnat räkna på det här.

Det vi har gjort är att presentera en idé om hur vi kan göra skattesystemet mer rättvist och skapa fler incitament för arbete genom ett högre jobbsskatteavdrag, ett riktigt jobbsskatteavdrag till skillnad från den typ av skattereduktion som den borgerliga regeringen införde.

Det är det vi pratar om: Inkomster upp till 150 000 kronor om året ska vara helt befriade från inkomstskatt. Hur kan det vara en skattechock för någon? Det övergår mitt förstånd fullständigt, herr talman, men Andreas Carlson får väldigt gärna förklara för mig hur han tänker.

(Applåder)

Anf. 78 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Det ska jag väldigt gärna göra. Sverigedemokraterna har lagt ett budgetförslag på riksdagens bord. Det är ingen idéskrift. Det är inget förslag på er kongress. Det är ingenting som ungdomsförbundet diskuterar någon helg någonstans, utan detta har ni lagt på riksdagens bord. Därför kan vi läsa ert förslag.

Vi kan ta del av vad det här får för effekter. Åkesson har öppet bjudit in andra partier för att diskutera denna skattereform, och då utgick jag helt enkelt från att Sverigedemokraterna har koll på effekterna av sin politik.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst beräkna kostnaderna för en typisk svensk barnfamilj som bor i villa i en medelstor svensk stad. Då säger riksdagens utredningstjänst att det här leder till att det blir en skattehöjning motsvarande över 1 500 kronor i månaden. Jag tycker att det är oansvarigt av Sverigedemokraterna att lägga ett budgetförslag på riksdagens bord om man inte känner till effekterna av sin egen politik.

Jag ger Jimmie Åkesson en chans till. Han har bjudit in till diskussion. Låt oss då diskutera detta här och nu i partiledardebatten: Varför ska barnfamiljer få en skattechock av Sverigedemokraterna?

Anf. 79 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi har lagt ett förslag om att utreda ett nytt system med ett höjt avdrag för arbetsinkomster. Det är inte en skattechock.

Däremot är det såklart en fördelningspolitiskt intressant sak, därför att när vi lät riksdagens utredningstjänst räkna – utifrån våra riktiga funderingar och siffror som Kristdemokraterna inte har tillgång till, så jag förstår fortfarande inte vad det är ni har beräknat för någonting – så konstateras

det att det här är någonting som i väldigt hög grad gynnar dem med de lägsta inkomsterna.

Därför är detta vårt svar på borgerlighetens förslag om sänkta löner och enkla jobb. Vi vill nämligen inte ha sänkta löner i Sverige. Vi väljer att sänka skatten i stället för att sänka lönerna. Det här är vårt svar på den debatten, och det förvånar mig att man inte tar den diskussionen mer seriöst än vad Andreas Carlson här gör när han beräknar någonting utifrån siffror som han själv har hittat på.

Jag tycker att det är jättekonstigt, herr talman, men det står naturligtvis var och en fritt att göra det.

(Applåder)

Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Politik är att vilja, och ofta är det också att välja. Miljön och skolan var Miljöpartiets viktigaste prioriteringar i valet. Det handlar om prioriteringen att barnens framtid för oss alltid går före skattesänkningar.

När vi tillträdde hade under den förra regeringen nästan 10 000 medarbetare skurits bort från skolan. Eleverna fick mindre tid med sina lärare. Nu vänder vi trenden. Under Miljöpartiets och Socialdemokraternas första tid i regering har 13 000 nya medarbetare anställts i skolan. Trots att antalet barn blir fler kan barngrupperna i förskolan bli mindre, och vi bryter två decennier av växande elevgrupper på fritids.

Vi har från statens sida gått in och investerat för höjda lärarlöner. Vi minskar den administrativa arbetsbördan. Allt fler söker nu till lärar- och speciallärarutbildningar. Genom samarbetsavtal tar staten ansvar för att vända utvecklingen i skolor som har det särskilt tufft. Vi bygger ut läxhjälp och lovskola. Målet är tydligt: Varje elev ska få den tid hen behöver med en kunnig, engagerad lärare.

På samma sätt arbetar vi med miljön. Vi stärker arbetet med miljömålen, vi har nått en bred partiöverenskommelse om klimatlag och vi skatteväxlar så att det som är bra för miljön blir billigare och det som är dåligt blir dyrare.

Det görs klimatkliv med nya laddstolpar, energieffektivisering och biogasproduktion över hela landet – häng med nu! Vi ökar järnvägsunderhållet, och genom stadsmiljöavtalet stimuleras kollektivtrafik. Vi bygger nya gröna stadsdelar, vi arbetar för 100 procent förnybar elproduktion och vi genomför en historisk satsning på solceller. Vi har skyddat Ojnarens kogen och 100 andra viktiga naturområden. Med skatter och lagar rensar vi bort farliga kemikalier i barns vardag.

Det här är en prioritering som står fast i en svår omvärld och i ett svårt parlamentariskt läge. Det är inte alltid lätt, och vi har mycket kvar. Men den som sätter sin tillit till Miljöpartiet ska veta att det är detta vi jobbar för varje dag, på varje politiskt uppdrag.

Miljöpartiet är i politiken för att göra skillnad, och jag är stolt över gröna förändringar som vi kan visa i regering och i de många kommuner och regioner där vi är med och styr.

(Applåder)

Anf. 81 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Nu har Gustav Fridolin varit utbildningsminister i 621 dagar, 521 fler än han skulle behöva för att fixa skolan. Men låt oss inte stå här och käbbla om det utan titta på vad det konkret har lett till och kan leda till.

Om vi är överens om att skolan behöver ett lyft och om att duktiga lärare behöver tid att vara just det vill jag ha svar på fyra konkreta frågor från landets skolminister.

Är Gustav Fridolin beredd att stödja vårt förslag om att Sveriges lågstadieelever ska få en timme mer i undervisningstid? Är han beredd att stödja våra förslag om mer matte i högstadiet? Är han beredd att stödja våra förslag om fler förstelärare? Och är han beredd att stödja vårt förslag om att Sverige ska införa nolltolerans mot dåliga skolor?

Anf. 82 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! När jag i mitt huvudanförande talade om att Sveriges elever behöver kunskap i källkritik visste jag inte att det också skulle gälla oppositionsledaren. Jag trodde att den som har arbetat i politiken ett tag faktiskt vet vem det är som sätter rubriker i kvällstidningar och inte tycker att kvällstidningsrubriker är den bästa formen av källa för att angripa sina motståndare.

Det är ett hårt arbete att vända utvecklingen i svensk skola. Men det utgår från att man gör skolan till en av de viktigaste prioriteringarna i samhällsbygget. När vi tillträdde som regering jobbade nästan 10 000 färre i svensk skola än när Moderaterna bildade regering 2006, och eleverna fick mindre tid med sina lärare.

Nu, efter snart två år, jobbar 13 000 fler i svensk skola. Eleverna får mer tid med sina lärare. Vi har vänt trenderna, och vi har återanställt dem som Alliansen skar bort.

Det är bra att Moderaterna prioriterar skolan i opposition. Men det hade varit bättre om ni hade gjort det när ni var i regeringsställning också.

Anf. 83 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Man har bara en minut på sig i dessa replikskiften. Gustav Fridolin använde just en halv till att tala om kvällstidningars uttryck om honom själv. Sedan hade han kunnat använda den andra halvan till att svara konkret på mina frågor.

Vi lämnade över en skola där viktiga reformer hade genomförts och med oförändrad lärartäthet.

Det som jag nu undrade var om skolministern är beredd att stödja vårt förslag om en timme mer i undervisningstid i lågstadiet, vårt förslag om en timme mer i matte i högstadiet, våra förslag om fler förstelärare och vårt konkreta förslag om att Sverige ska införa nolltolerans mot skolor som inte ger tillräckliga resultat. Annars sviker man nämligen eleverna; det har Sverige inte råd med.

Jag ger skolministern en chans till att svara konkret på dessa frågor – inte bara stora ord utan faktiskt handling.

Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Moderaterna prioriterar skolan i opposition. Jag tycker att det hade varit bättre om ni hade gjort det också

när ni hade möjlighet att styra och prioritera. Då prioriterade ni skattesänkningar i stället och skar bort medarbetare i skolan.

Vi ökar nu undervisningstiden i matematik i den svenska grundskolan. Vi ökar möjligheterna till lovskola och läxhjälp. Vi ser till att fler elever än någonsin tidigare som inte har haft möjlighet att nå kunskapskraven under terminen nu får gå till sommarskola. Vi har infört ett statligt ansvar för att gå in och samverka med huvudmän om just de skolor som Moderaterna när de var i regeringsställning inte brydde sig speciellt mycket om men som Anna Kinberg Batra nu identifierar som de som har det tuffast. Staten går alltså in och jobbar tillsammans med kommunerna för att vända utvecklingen i just dessa skolor. Det är nolltolerans i praktiken och inte bara i retoriken mot skolor som inte ger eleverna rätt kunskaper.

Anf. 85 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänkte att jag skulle fortsätta lite grann där jag och Gustav Fridolin tidigare slutade.

Vi har under den senaste tiden sett en kris, får man väl kalla det, i Miljöpartiet. Det har resulterat i att man har haft byte på olika positioner och så vidare. Vi har sett bostadsministerns avgång. I kölvattnet av det har vi sett ett stort antal liknande fall med människor med kopplingar till extremism, med miljöpartister som vägrar ta kvinnor i hand, med miljöpartister som gör extremisthälsningar, IS-hälsningar och en lång rad sådana saker. Dessa personer tillåts i hög grad vara kvar i Miljöpartiet som medlemmar och till och med på uppdrag i vissa fall.

Herr talman! Då är min fråga om det inte är dags att Gustav Fridolin följer mitt exempel och inför en nolltolerans mot extremism i sitt parti.

Anf. 86 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Vi har haft en tid då vi har utsatts för en nödvändig och bra granskning. Så ska det vara för alla partier. Men Jimmie Åkesson står här och hittar på en del. Vi är mycket tydliga med att alla miljöpartister på alla förtroendeuppdrag ska stå för Miljöpartiets värderingar och ingenting annat. Vi accepterar aldrig homofobi eller någon annan form av extremism. När den typen av uppgifter finns om någon visar vi på dörren.

Jimmie Åkesson gör i stället en av de främsta offentliga homofoberna i Sverige till talman. När vi andra här stod och applåderade både statsministerns och Anna Kinberg Batras uppmuntran om att ställa upp för hbtq-samhället i världen efter den fruktansvärda attacken i Orlando satt Sveriges andre vice talman Björn Söder stilla, han som kallat Pridefestivaler för ett perverst homosexevenemang. Är det er nolltolerans – att göra homofober till talmän?

(Applåder)

Anf. 87 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Gustav Fridolin inte svarade på min fråga. Frågan var om det är dags att Gustav Fridolin följer mitt exempel och inför en nolltolerans mot extremism i sitt parti. Att jag ställer den frågan beror på det som vi har sett, bland annat det agerande som vi har sett från Gustav Fridolins sida där han försvarar sin bostadsminister trots de extremismkopplingar som har funnits. Det är möjligt att Gustav Fridolin har ändrat sig, men han kan i alla fall svara på denna fråga: Anser Gustav

Fridolin i dag att Mehmet Kaplan har miljöpartistiska värderingar? I så fall: Är det också en miljöpartistisk värdering att inte vilja ta kvinnor i hand? Är det en miljöpartistisk värdering att göra IS-tecken? Är det en miljöpartistisk värdering att över huvud taget vara islamist? Jag tycker att det är mycket intressant.

Jag har ett annat exempel. Per Gahrton hävdade till exempel att drevet mot Mehmet Kaplan var en israelisk konspiration. Är det en miljöpartistisk värdering?

Anf. 88 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Både Per Gahrton och Mehmet Kaplan är miljöpartister, och ingen av dem är islamister. Man kan inte vara islamist eller någon annan form av extremist, och inte heller homofob, och miljöpartist samtidigt. Alla våra förtroendevalda ska stå för Miljöpartiets värderingar och ingenting annat. Det är vi extremt tydliga med.

Men jag tycker att det är lite märkligt att Jimmie Åkesson, bara ett par dagar efter det fruktansvärda hatbrottet och terrorattacken mot en klubb i Orlando dit människor hade gått för att dansa, leva och älska, inte vill ta frågan om sin talmans och sin tidigare partisekreterares homofobi i sin mun.

Vad betyder egentligen er nolltolerans om homofober får bli talmän och om människor som säger att Pride är ett perverst homosexevenemang avfärdas som några som varit lite slarviga med hur de uttrycker kritiken – jag tror att det var så du sa? Det där är hatretorik, och sådant hör inte hemma i något svenskt riksdagsparti.

(Applåder)

Anf. 89 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Varje dag följer tusentals föräldrar sina barn till skolor eller förskolor som de själva valt. Ibland är verksamheten privat, ibland är den kommunal och ibland är den kooperativ. Ett av de företag som gör det möjligt för föräldrar att välja är Academedia. Företaget børsintroduceras i dag. Många är med på detta, inte minst familjeföretag och pensionsfonder, för att skapa just långsiktighet.

Detta beslut fick statsminister Stefan Löfven att hävda att barn är till salu på börsen. Det är ett uttalande som inte bara är direkt felaktigt utan också ovärdigt en statsminister. Det är inte så att sjuka människor är till salu för att läkemedelsföretag finns på börsen.

I sitt inledningsanförande sa Gustav Fridolin att bildning är det enda botemedlet mot myter. Man ska kunna se skillnad på sant och falskt, fakta och propaganda.

Jag vill därför fråga utbildningsminister Gustav Fridolin: Ställer Miljöpartiet sig bakom Stefan Löfvens olämpliga uttalande om att barn är till salu på börsen?

Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var bra att statsministern i den debatten visade på den oro som finns runt det svenska skolsystemet. Vi har haft tillfällen då elever har kommit till skolan på morgonen och i princip mötts av en lapp på dörren där det står: Ledsen, jag har tömt skolan på pengar och konkat bolaget. Lycka till!

Det tycker inte jag är ordning och reda i svensk skola. Det tycker inte jag är att stå upp för en fungerande valfrihet. Det tycker jag är att låta svensk skola i sina delar styras av personer som inte har skolans eller barnens bästa för ögonen.

Därför tror jag att det är viktigt att de som får förtroendet att driva vårt viktigaste välfärdsuppdrag ska driva det för att de vill ge en bra utbildning, inte för att de vill tjäna snabba pengar på det. Jag är orolig om kortsiktig spekulation, vare sig genom riskkapitalister eller på börsen, påverkar de pedagogiska vägvalen för en skola. De ska styras av vad som ger eleverna bäst skola.

Anf. 91 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! För mig är det viktiga kvaliteten. För mig är det viktiga att det är samma tillsynskrav, samma kvalitetskrav och samma peng oavsett om det är en privat eller en kommunal utförare av vården eller skolan.

Den friskoleöverenskommelse som sex partier slöt för ett antal år sedan innehöll behovet av långsiktigt ägande, transparens och öppenhet och att vi skulle stå upp för alternativ och valfrihet.

På punkt efter punkt säger nu både Stefan Löfven och Gustav Fridolin nej till detta. Det är beklämmande. Varför sviker ni de långsiktiga spelregler som vi sex partier hade kommit överens om och som var en tydlig signal till branschen?

Skolan behöver arbetsro, Gustav Fridolin. Skolan behöver inte bli ett politiskt slagträ i den svulstiga retorik som man använder från regeringens sida.

Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att Annie Lööf just illustrerade problematiken i den här debatten. Vi behöver tydliga spelregler för branschen, sa Annie Lööf. Så uttrycker även jag mig gärna när det handlar om svensk industri, tillverkning och sådant som är rimligt att det styrs av en marknad.

Men skolan är inte en marknad vilken som helst. Elever och föräldrar ska inte alltid behandlas som kunder som får precis det de vill ha. Skolan finns till därför att vi är medborgare, och i vårt möte med skolan måste skolan kunna säga också det som vi inte vill höra, vare sig vi är elever eller föräldrar.

Just därför tror jag att det är viktigt att titta på hur det svenska friskolesystemet fungerar och säkerställa att alla som är inne i det garanterar god valfrihet – den tror jag på – och gör det för att de vill ge den bästa skolan till alla, inte vara en del av en marknadsbransch där man får ut mesta möjliga pengar.

(Applåder)

Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Regeringen överväger att sälja Vattenfalls tyska koltillgångar till det tjeckiska företaget EPH.

EPH tror på en renässans för kolet – det som vi vet att den här planeten inte tål. Man är öppen för att använda de gruvor som Vattenfall i dag inte får öppna på grund av regeringsbeslut. De innehåller 1,2 miljarder ton koldioxid – 24 gånger Sveriges årliga utsläpp.

EPH har ingen miljöpolicy. Man avsätter för lite pengar för återställande i de tyska kolgruvor man redan har. Företaget ägs via skatteparadis. En av ägarna är kopplad till Panama Leaks. Företaget är dömt av EU-kommissionen för att ha försvårat en utredning om korruption.

Gustav Fridolin! Är EPH en rimlig köpare av Vattenfalls kolgruveverksamhet?

Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att det är första gången i en två och en halv timme lång debatt som Jonas Sjöstedt lyfter fram en miljöfråga. Jag noterar också att det nu höga tonläget kan kontrasteras mot att Vänsterpartiet och Jonas Sjöstedt i valrörelsen sa att det kunde vara en rimlig idé att låta Vattenfall sälja sin brunkolsverksamhet i Tyskland. Det som var rimligt då är ett stort svek nu. Populism, Jonas Sjöstedt, kan uppenbarligen komma också från vänster.

Det här är en stor och viktig fråga. Miljöpartiet arbetar i varje beslut för att så mycket kol som möjligt ska stanna i marken. Det är vår stora överlevnadsfråga. Vi välkomnar att den tyska regeringen sedan valet har fattat viktiga beslut om att börja fasa ut sin kolkraft och bygga ett förnybart energisystem, precis som det vi nu har en uppgörelse om i Sverige.

Nu ska vi pröva det förslag som kommer från Vattenfalls styrelse och se hur det förslaget fungerar med de ägardirektiv som riksdagen har satt och de regler som finns för den här typen av affärer.

Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det brukar sägas att anfall är bästa försvar, och inlägget här var väl ett exempel på det. Det var ju inget svar på frågan om EPH är en lämplig ägare eller inte.

Möjlighet att öppna nya gruvor, ingen miljöpolicy, koppling till brev-lådeföretag eller direkt ägande av dem, dömt av EU-kommissionen för att ha försvårat en utredning om korruption – det är det företaget ni tänker sälja de här gruvorna till.

Det här är inte vilket beslut som helst. Det är det viktigaste klimatbeslutet ni fattar under mandatperioden. Det är kanske det viktigaste klimatbeslutet du fattar under ditt liv, Gustav Fridolin.

Ja, vi har ändrat oss och blivit grönare ju mer vi har studerat den här frågan. Vi har insett hur förödande det skulle kunna vara att sälja de här gruvorna. Tyvärr befarar jag att ni har gått åt andra hållet, och det kommer att få konsekvenser. Det kommer att bidra till att förstöra klimatet – precis det som vi inte har råd att göra.

Därför hoppas jag att ni fattar rätt beslut och säger: Nej, EPH ska inte äga. Vi ska avveckla kolet.

Anf. 96 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag verkar i alla de beslut som jag har tillgång till för att så mycket kol som möjligt ska stanna i marken.

Jag noterar återigen att Jonas Sjöstedt nu talar om något som det viktigaste klimatbeslutet av alla. Men för två år sedan tyckte Jonas Sjöstedt att det viktigaste klimatbeslutet av alla i förhållande till Vattenfall var att sälja de här gruvorna.

Anledningen till det är förstås att den här frågan inte är alldeles enkel. Det är inte så att Sverige ensamt styr över vilka kraftverk som ska vara igång i Tyskland eller vilka kolgruvor som ska öppnas eller inte. Det är ett beslut som den tyska regeringen har stort inflytande över, oavsett vem som äger gruvorna och tillgångarna. Jag är därför glad över att den tyska regeringen sedan valrörelsen i Sverige har fattat en del kloka beslut om att bygga ett helt förnybart energisystem och fasa ut kolkraften.

Som svar på Jonas Sjöstedts fråga: När vi prövar den här affären prövar vi givetvis hela affären, inklusive dess lämplighet i förhållande till prövning av den tilltänkta köparen.

Anf. 97 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! När OECD granskade de svenska Pisaresultaten slog man fast att en viktig del för Sverige att förbättra handlar om den disciplinära situationen i klassrummen och i våra skolor.

I mars kom en utvärdering från Skolverket som visade att ett av de större problemen – det visste vi kanske innan, men Skolverket har nu slagit fast det – är att elever sitter och surfar på mobiler och Ipadar och tar del av det sociala livet utanför klassrummet i stället för att lyssna på sina lärare.

Detta konstaterades även av en utredning som jag tillsatte. Lärarfackets dåvarande ordförande Metta Fjelkner sa att vi måste öka befogenheterna för lärarna att stoppa mobiler i klassrummen när de stör. Den utredningen är färdig, och det finns ett lagförslag. Jag noterar att Gustav Fridolin inte på de första 100 dagarna eller ens på 600 dagar har haft tid att lägga fram det lagförslaget.

Är det inte så, Gustav Fridolin, att vi behöver öka lärarnas befogenheter att upprätthålla lugn och ro i klassrummet?

Anf. 98 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Apropå populism: Smäll inte i Sveriges lärare och rektorer att de inte har auktoritet, Jan Björklund! De har statens och både ditt och mitt förtroende att fatta beslut om vilka tekniska hjälpmedel man ska och inte ska använda i klassrummet. Det finns till och med en skyldighet för varje svensk skola att upprätta ordningsregler. Självklart bör ordningsregler på en skola år 2016 innefatta regler om när man ska och inte ska använda mobiltelefoner.

Jag tror att en av anledningarna till att vi har problem med detta – för det har vi – är att det är en fråga som blivit mer politisk än professionell. Jag litar på den svenska lärarprofessionen. Jag litar på Sveriges rektorer. Jag vill ge dem de bästa verktygen att göra sitt jobb med. Därför har de verktyget att upprätta ordningsregler och i dem också reglera när eleverna ska och inte ska använda mobiltelefoner.

Det kan väl inte ha gått Jan Björklund förbi att vi har skolor i Sverige som använder sig av så kallade mobilförbud. Det är uppenbarligen inte förbjudet.

Anf. 99 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Allt är tillåtet så länge det inte prövas. Det är bara det att om någon anmäler det här kommer man att åka dit. Det vet många rektorer och lärare, och de vill inte bli anmälda och åka dit. Det är därför de struntar i det. En del tar risken ändå.

Det var därför Lärarnas Riksförbunds förra förbundsordförande Metta Fjellkner lade fram det här lagförslaget. Tror du att hon fabulerar fritt ur luften, Gustav Fridolin, eller att hon inte vet vad som bekymrar och oroar lärare ute i klassrummen?

Ni är livrädda för att tala om disciplinära frågor! Ni pratar om vinst i välfärden och allt möjligt annat, men vad som pågår i klassrummet är ju det allra viktigaste.

Det är de svagaste eleverna, Gustav Fridolin, som lider mest när det blir stökigt i klassrummet, och det är de elever som behöver koncentrera sig allra mest som inte får lugn och ro när de frestas att i stället sitta och surfa på sin Ipad eller smartphone.

Ge lärarna befogenheten! Lita på lärarna, Gustav Fridolin!

Anf. 100 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att den som lyssnade på mig hörde att jag gärna talar om studiero och varför lärare och rektorer ska ha möjligheten att fatta beslut om vad som sker på en skola och i ett klassrum. Problemet är att det inte räcker att prata. Jan Björklund pratade mycket under sina åtta år i regering, men man måste också prioritera.

Vi prioriterar att lärarna har rätt verktyg. De har verktyget att tillsammans på skolan ta fram ordningsregler som också inkluderar regler om mobiltelefoner. Vi prioriterar också att investera i skolan.

Med en elev i klassen som stör de andra är man tacksam om det finns fler som jobbar på skolan så att någon kan jobba med just den eleven en stund. Då kan man med trygghet säga att de får jobba med detta och gruppen kan delas.

Om man skär ned i skolan blir det färre som gör jobbet. Då får lärarna sämre verktyg att jobba med. Under Jan Björklunds tid som utbildningsminister skars nästan 10 000 medarbetare bort i svensk skola. Jag är stolt över att under vår tid har 13 000 återanställts.

Anf. 101 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Det framgick med all önskvärd tydlighet i SVT:s partiledardebatt nyligen att regeringspartierna inte är intresserade av att diskutera skärpta straff för sexualbrott så att fler asylsökande som begår sexuella övergrepp eller ägnar sig åt sexuella trakasserier ska kunna utvisas. Däremot signalerade statsrådet Regnér för en tid sedan en tuffare ton gentemot sexköpare. Det är en ambition som vi kristdemokrater delar.

Vad jag inte kan förstå är varför den feministiska regeringen är så passiv gentemot en viss typ av sexualbrott och så aktiv gentemot en annan. Kan Gustav Fridolin förklara skillnaden?

Anf. 102 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Om du döms för ett brott kan du också dömas till utvisning. Den typen av regler finns och ska finnas. Men det viktigaste arbetet, såklart, är att säkerställa att den typ av brott som Andreas Carlson pratar om, vedervärdiga brott, sexuella ofredanden och sexuella övergrepp, aldrig någonsin inträffar. Det handlar om det förebyggande arbetet, att säkerställa i det fall som Andreas Carlson tar upp planeringen av asylboenden på ett gott sätt, att ingen kränks för vare sig sitt kön, sin religion eller något annat på ett asylboende eller ett arbete.

Vi måste göra båda delarna. Det måste finnas bra och fungerande lagstiftning, och brott måste förebyggas.

Prot. 2015/16:120
15 juni

Partiledardebatt

Anf. 103 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Gustav Fridolin och jag är överens om att det är viktigt med det förebyggande arbetet. Vi kristdemokrater tycker också att det är viktigt att skärpa straffen för sexualbrott så att fler kan utvisas.

Varför vill då inte Gustav Fridolin diskutera frågan? Har Fridolin eller Miljöpartiet ändrat sig sedan partiledardebatten i *Agenda*? Om man kommer hit och begär vår hjälp men har så lite respekt för våra mest grundläggande värderingar tycker vi att det ska vara hårda straff. Varför ska man då få stanna, Gustav Fridolin?

Anf. 104 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Givetvis ska det vara hårda straff mot grova brott. Givetvis ska straff också kunna innehålla utvisning när det är aktuellt.

Det är möjligen en bister sanning att det finns en hel del individer som begår brott som aldrig någonsin har levt i något annat land och som inte kan utvisas. Det blir lite fel om man beskriver svensk ojämställdhet och svenska problem med den typen av brottslighet eller annan brottslighet som något som helt och hållet har att göra med individer som kan dömas till utvisning därför att de inte är födda och uppvuxna här av föräldrar som är födda och uppvuxna här.

Givetvis ska utvisning finnas i straffskalan. Det finns för en hel del brott i dag. Den här regeringen har genomfört ett stort antal straffskärpningar, men det står inte mot att prioritera det förebyggande arbetet. För den här typen av brott är det viktigt att de aldrig någonsin från början begås.

Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! För att lösa den stora jobbutmaning vi står inför behöver Sverige politiker som har en tydlig idé om vad de vill och vart de är på väg. De ska inte blunda för utmaningar eller måla upp en bild av verkligheten som passar deras egna behov.

I valrörelsen talade Socialdemokraterna om att något har gått sönder. Ladorna var inte för så länge sedan helt tomma. Sverige har dessutom stått inför en systemkollaps.

Men nu är det annat ljud i skällan. Nu talar statsministern mer om att det går bra för Sverige. Arbetslösheten sjunker. Svensk ekonomi är stark. Det är märkligt hur fort saker och ting svänger när Stefan Löfven står för verklighetsbeskrivningen.

Om man ska tro Stefan Löfven har han lyckats laga Sverige på några månader. Men den sagan är lika sann som science fiction. Det är snarare trots än tack vare Stefan Löfven som den ekonomiska utvecklingen är god. Läser man regeringens egen budgetproposition visar den dessutom att arbetslösheten ökar och sysselsättningen sjunker när regeringens politik får effekt.

Nu måste vi rusta för framtiden och se till att sjsätta reformer som skapar fler jobb, som bygger Sverige starkt. Det ska vara reformer som kan överbrygga klyftorna mellan dem som har jobb och dem som inte har ett jobb. Vi ska inte acceptera regeringens snack om att låsa fast människor

i låga bidrag utan se till att människor får ett jobb och en lön att leva på. Människorna som i dag lever på riktigt låga bidrag ska få en chans till jobb med en högre inkomst. Det är på riktigt.

Sverige behöver ansvarsfulla reformer för fler jobb. När regeringen står tomhänt eller kör en valrörelseretorik är det Centerpartiet och Alliansen som står för lösningarna. Vi kan ta ut riktningen och möta de utmaningar som finns med konkret politik som gör skillnad i människors vardag. Det innebär ögonblick av förändring till det bättre.

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Under er tid vid makten riggade ni ett skattesystem där det är de som tjänar bäst som vinner mest på skattesystemet. Vi kan till exempel se att den genomsnittlige invånaren i Danderyd får nästan 15 000 kronor per år i ROT, RUT och avdrag för underskott av kapital på ränteavdrag. I Annie Lööfs egen hemkommun Värnamo är motsvarande siffra 5 400 kronor. I andra kommuner är det betydligt lägre.

Ni har alltså skapat ett skattesystem som konsekvent gynnar dem som har de högsta inkomsterna och förmögenheterna samt äger sina egna bostäder. Tycker Annie Lööf att det är rättvist?

Anf. 107 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det brukar vara vänsterregeringens paradgren att hitta luckor för rika höginkomsttagare att slippa undan skatten. Det var snarare alliansregeringen som såg till att sänka inkomstskatterna för dem med riktigt låga inkomster. Bland annat fick en sjuksköterska en hel månadslön extra per år att behålla i plånboken. Det är något jag är stolt över.

RUT-reformen har skapat tusentals jobb som har gjort att tusentals människor har gått från låga bidrag till en lön att leva på och ett riktigt jobb. Det är också viktigt för att se till att Sverige håller ihop.

Den stora klyftan i Sverige i dag och även under alliansregeringens tid stod mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ett jobb. Därför är det viktigt att sänka skatten, mest för dem med låga inkomster, och se till att fler människor får ett jobb och en lön att leva på.

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det var mycket innehåll på en minut men inget som handlade om själva frågan. Frågan handlade om det avdragssystem som ni har skapat, som i praktiken innebär att man för över pengar från lågavlönade, ofta i Landsbygdssverige, till de mest högavlönade i storstäderna. Jag noterar Centerpartiets fullständiga ointresse för att man har riggat ett skattesystem som fördelar åt fel håll.

Men låt oss ta ett annat exempel – bolagsskatten. SVT rapporterade nyligen om Ullas blomsterhandel, som betalar bolagsskatt eftersom de gör lite vinst. Ullas blomsterhandel betalar mer bolagsskatt än SKF, Electrolux och Volvo. Det är framgångsrika stora företag som tjänar mycket pengar. Det är för att de kan göra så stora avdrag. Är det rättvist, Annie Lööf? Är det inte dags att begränsa avdragsrätten för storföretag så att Volvo åtminstone betalar lite mer än Ullas blomsterhandel i bolagsskatt?

Anf. 109 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag svarade på Jonas Sjöstedts fråga i andra omgången genom att säga att de som tidigare har varit arbetslösa har fått ett arbete och på det sättet en lön att leva på.

Jag hoppas nu att Jonas Sjöstedt med sitt budgetsamarbete med regeringen fullföljer det alliansregeringen påbörjade, nämligen att täppa till hålen vad gäller avdragsmöjligheter för större bolag. Det är rimligt att små företag inte behöver skatta mer än större företag i Sverige. Jag utgår från att Jonas Sjöstedt och regeringen fullföljer den linje som alliansregeringen påbörjade.

Den största och viktigaste förändringen är den röda skatteväxling som nu pågår. Man tar miljarder från vanliga snickare och byggarbetare genom att kapa i ROT-avdraget och lägger detta i fickorna på rika byggherrar i Stockholm där man subventionerar hyresrätter.

Det är fråga om en stor skatteväxling från vanliga arbetare i Norrlands inland till rika byggföretag i Stockholms innerstad.

(Applåder)

Anf. 110 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst är det viktigt att kunna ha två perspektiv i huvudet samtidigt. Å ena sidan går det bra för Sverige. Vi har bra makrosiffror när det gäller arbetslösheten, sysselsättningen, tillväxten och investeringarna. Det är bra. Å andra sidan har vi fortfarande mycket stora utmaningar framför oss. Vi har för hög arbetslöshet, för mycket segregation, för dåliga skolresultat och så vidare. De utmaningarna står fast, och frågan är hur man tar sig an dem.

Vår modell är investeringar. Vi vill fortsätta samhällsbygget och utveckla den svenska modellen. Därför har vi bland annat föreslagit 10 välfärdsmiljarder till Sveriges kommuner och landsting. Jag var hemma i Västernorrland förra helgen och kunde bland annat ta del av att kommuner och landsting där kommer att få ungefär 300 miljoner kronor. I Annie Lööfs Jönköping blir det ungefär 400 miljoner kronor. Min fråga är om Centern kommer att ställa sig bakom regeringens välfärdsmiljarder.

Anf. 111 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Anledningen till att Stefan Löfven kan tala om välfärdsmiljarder är ju att Centerpartiet i migrationsöverenskommelsen i höstas drev ett krav om att stärka kommunernas ekonomi med 10 miljarder. Vi fick igenom det, och nu fortsätter regeringen den satsningen.

Det går bra för Sverige; arbetslösheten har minskat, och sysselsättningen har ökat. Men när vi läser regeringens egen budgetproposition står det ju svart på vitt att arbetslösheten kommer att öka när Socialdemokraternas lovvärda politik, som Stefan Löfven nu säger, träder i kraft. Finansdepartementet är tydligt med detta: Då minskar sysselsättningen. Det är fel recept för Sverige som Stefan Löfven står för. Vi behöver reformer för fler enkla jobb och fler småföretag för att se till att tillväxten ökar och arbetslösheten pressas nedåt.

Din politik är fel politik för Sverige, Stefan Löfven.

Anf. 112 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag förstår varför de borgerliga regeringarna har misslyckats. Man lägger fram en politik ett år, och sedan tittar man på prognoser. Om det går åt fel håll gör man inget mer. Var det så ni gjorde, Annie Lööf? Ni fick en högre arbetslöshet under er period.

Vi har nu påbörjat ett samhällsbygge med investeringar i den svenska modellen, vilket ger fler jobb och lägre arbetslöshet. Det tänker vi fortsätta med. Det innebär att vi i varenda budget kommer att arbeta för att fortsätta den resan. Då kan man inte titta tre år framåt och säga ”Oj, där gick det uppåt – men vi gör ingenting.” Vi ska fortsätta se till att arbetslösheten knäcks på riktigt. Det kräver ett samhällsbygge. Det kräver en utveckling av den svenska modellen. Då går det inte med nya skattesänkningar på 64 miljarder kronor, Annie Lööf.

Anf. 113 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Om regeringens samhällsbygge går ut på fler jobb och fler i sysselsättning är ert recept helt fel, Stefan Löfven. Ni skriver ju svart på vitt att arbetslösheten kommer att öka med er politik under de kommande åren. Det går att läsa i Finansdepartementets egna prognoser och bedömningar. Stå upp för det! Ni har fel politik.

Om det nu är så hemskt med skattesänkningar för vanliga arbetare, som sjuksköterskor och IF Metall-anställda – ta bort dem! Ni köper ju 90 procent av de skattesänkningar Alliansen gjorde. Var lite ärlig! Om ni tycker att det var fel med skattesänkningar för vanligt folk så att de får behålla mer pengar i plånboken – höj skatten! Höj skatten för dina kollegor i IF Metall, och höj skatten för undersköterskor och sjuksköterskor!

Min modell handlar om att sänka skatten för att fler människor ska få behålla mer pengar i plånboken och för att se till att välfärden förstärks och valfriheten består. Framför allt handlar den om att fler människor ska få ett jobb att gå till.

(Applåder)

Anf. 114 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Centern och Miljöpartiet har en värdegemenskap i en hel del frågor. En av dem är decentralismen; vi är båda övertygade om att Sverige kan klara mycket när man jobbar lokalt. Detta är väldigt tydligt i det stora ansvar Sverige nu tar för flyktingmottagandet och för att hjälpa människor som kommer hit från krig och förtryck och behöver en fristad. Det stora jobbet görs lokalt – i skolor, kommuner, föreningsliv, kyrkor och moskéer. Man gör väldigt mycket när Sverige växer.

Det är en stor utmaning vi har tagit oss an. Det är en väldigt stor uppgift. Men när befolkningen växer får det också byar att leva upp, affärer att öppna och nedläggningshotade skolor att vara kvar. Det kräver att den kommunala servicen är bra och stark. När skolor växer behöver skolorna mer resurser, vilket kan vara bra för alla barn. Det gäller såväl nyanlända som sedan generationer gammalanlända. Det är därför vi nu gör den stora satsning statsministern nämnde, det vill säga ger 10 stadiga miljarder till kommunerna framöver. Det är det största tillskottet någonsin i det generella statsbidraget till kommunerna.

Anf. 115 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Under alliansregeringens tid fick kommunsektorn ett nettotillskott på 100 miljarder varje år. Det fick den eftersom fler människor jobbade och betalade in skatt till kommunsektorn. Därför är det så viktigt att ha en tydlig jobbpolitik för att se till att fler människor går till jobbet. På det sättet blir det fler skattekronor att investera i en bra skola, en bra förskola och en bra omsorg för de äldre. Det är så det fungerar när det gäller att bygga ett starkare Sverige.

Vi står bakom de 10 miljarder vi fick igenom i migrationsöverenskommelsen i höstas. Vi tycker att det är viktigt att kommunerna får full kompensation för det arbete de gör i den tuffa situation de nu befinner sig i vad gäller flyktingmottagande. Det är någonting Centerpartiet står upp för. Hur vi svarar på de miljarder regeringen nu har föreslagit kommer vi att återkomma till i höstens budgetmotion, men jag ser det som en fortsättning på det vi sa i migrationsöverenskommelsen i höstas.

Anf. 116 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Det måste vara lite jobbigt för den centerpartistiska bevisföringen att facit hittills inte stämmer överens med Annie Lööfs varningar. När vi använde de pengar som gått till en ineffektiv generell sänkning av arbetsgivaravgiften för unga till att i stället investera i skolan, välfärden och sådant som ger jobb varnade Annie Lööf för att det skulle öka ungdomsarbetslösheten gigantiskt. Men ungdomsarbetslösheten sjunker nu. Den sjunker snabbt och är lägre än på mycket länge. Uppenbarligen ska man alltså ta Annie Lööfs varningar med en liten nypa salt.

Annie Lööf säger att hon ska återkomma med besked om huruvida Centerpartiet står bakom de pengar vi vill ge kommunerna. Men budgetfullmäktige i kommunerna äger ju rum *nu*. Det är nu kommunerna bestämmer hur de ska använda kommande pengar. Det var därför beskedet var så viktigt. Statens samverkan med kommunerna kan inte vara lite häpp, häpp och hopp, hopp – lite då och då. Man måste vara tydlig och ge långsiktiga spelregler. Av den anledningen var vi, i tid, tydliga med 10 nya miljarder.

Anf. 117 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Nu är det ju inte jag som varnar om framtiden för svensk tillväxt och svenska jobb, utan det är regeringen som i sin egen budgetproposition tydligt säger att arbetslösheten ökar med regeringens politik de kommande åren. Utanförskapet kommer att gå uppemot 1 miljon till år 2020, och de som är arbetslösa kommer att stå allt längre från arbetsmarknaden och bli än mer komplexa i sin mix. Det ställer krav på politiker att agera och presentera handlingskraftiga reformer.

Jag är högst medveten om att kommunerna sätter sina budgetar nu. Det är också därför det var viktigt att de 10 miljarder vi kom överens om i höstas kom in i kommunernas budgetar tidigt efter årsskiftet. Det är också viktigt att regeringen är tydlig i sin vårproposition. Det är ändå ni som styr riket, Gustav Fridolin. För mig är det viktigt att markera att det handlar om att fler måste gå till jobbet på måndagar för att vi långsiktigt få ska mer tillskott till kommunernas ekonomier – till välfärdens verksamhet. Fler människor måste få en lön att leva på, för det är så vi i förlängningen ser till att ha en välfärd som är trygg och stark.

Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Om åtta dagar röstar Storbritannien om EU-medlemskapet. Sannolikheten för att britterna faktiskt väljer att lämna EU har ökat.

Jag ska säga att jag inte har mycket till övers för den brittiska nej-sidan; den rymmer reaktionär nationalism och en inte liten mängd rasism. Samtidigt är grunden till att missnöjet med EU växer unionens eget misslyckande. Det är bristen på demokrati och ett centralstyre som ingen har frågat efter. Vi har en valutaunion som har förstärkt en ekonomisk och social kris. EU har varit oförmöget att samla sig inför flyktingutmaningen.

Det är faktiskt hög tid att fundera på vad vi vill ska ske om britterna lämnar EU.

Storbritannien är och förblir viktigt för Sverige. Vi vill ha goda villkor för handel – fortsatt frihandel – rörlighet på arbetsmarknaden och möjlighet att studera i varandras länder. Ett omförhandlat EES-avtal är en möjlig lösning om britterna lämnar EU. Här saknar jag konkreta förslag och idéer såväl från regeringen som från de borgerliga partierna.

Vänsterpartiet vill omförhandla villkoren för det svenska EU-medlemskapet. Vi vill minska EU:s makt över oss. Vi vill ha ett socialt protokoll som garanterar att svenska kollektivavtal gäller alla som arbetar här. EU ska inte som nu kunna sätta företagets rättigheter före löntagarnas. Även lastbilschauffören från Bulgarien eller restaurangbiträdet från Polen ska ha sjesta villkor i Sverige.

Vi vill ha möjligheten att ha bättre lagar för att skydda miljö och konsumenters rättigheter. EU ska inte kunna hindra länder från att gå före. Vi vill även minska medlemsavgiften och åter låta jordbrukspolitik bli nationellt skött. Den behöver inte detaljstyras från Bryssel.

(Applåder)

Anf. 119 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Samarbete byggs på gemensamma mål, tillit och kompromissvilja. Ingen får allt, men alla är beredda att göra sitt. Miljöpartiet är ett utpräglat samarbetsparti. Vi är beredda att göra kompromisser även när det är svårt. Vänsterpartiet är ett annat parti. Ni gör era vägval, ni står för dem och jag har respekt för det.

Men eftersom vi samarbetar i många kommuner vill jag ändå fråga hur diskussionerna går inom Vänstern. Inför valet sa du, Jonas Sjöstedt: Det är viktigt att visa att Vänsterpartiet kan styra. En sådan vänster vill jag se, som har idéerna men också är duktig på att styra. Vi ska bevisa att vi kan regera genom att lyfta fram kommuner och landsting där vi sitter vid makten.

Därefter gav du ett exempel: I Malmö visar vi att Vänsterpartiet kan styra.

Sedan dess har ni dock lämnat styret i Malmö, Lund och Uppsala läns landsting. När det blev svårare än ni trodde lämnade ni. Det är era beslut, och jag respekterar dem som sagt. Men jag vill fråga: Gäller fortfarande strategin som ni beskrev för väljarna före valet om att gå in i styren för att försöka förändra och ta ansvar?

Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vi lämnade inte styret i Malmö. Ni slängde ut oss för att vi ville satsa på välfärden, men ni ville inte göra det. Historieskrivningen ska vara rätt.

Vi styr i ungefär 100 kommuner, inklusive Stockholm och Göteborg. Vi genomför sex timmars arbetsdag, avgiftsfri kollektivtrafik och rätt till heltid, och det gör vi bra. Men vi är inte beredda att bokstavligen sälja ut vilka saker som helst. Vi är exempelvis inte beredda att sälja ut Vattenfalls kolgruvor till EPH. Vi är heller inte beredda att sälja ut den svenska alliansfriheten eller att göra en helomvändning i migrationspolitiken. Vi tänker rösta emot ett TTIP-avtal som innebär att man ger makt till storföretag utöver den nationella demokratin.

Vet du vad, Gustav Fridolin? Jag tror att skillnaden finns där.

Anf. 121 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt glömde ett ”längre”. Ni är inte beredda att sälja Vattenfalls kolgruvor *längre*. För ni ville ju sälja dem i valrörelsen och har sedan dess ändrat er när ni insåg att det var en attackfråga mot Miljöpartiet. Var så god! Den typen av politiska strategier och taktik hör väl också hemma i politiken, förstår jag.

Jonas Sjöstedt beskriver en lång kravlista. Miljöpartiet har också hållit sig med sådana. Vi förhandlade med den socialdemokratiska regeringen 1990, tror jag det var, och kom i princip med hela partiprogrammet och sa att vi ska ha igenom allt det i en förhandling.

Det blev ingen uppgörelse den gången. Vi fick inget inflytande. Det var säkert jättelätt efteråt att förklara för väljarna att vi stått för allt som vi hade sagt. Men ibland behövs det också grå kompromisser för att faktiskt vara med och göra skillnad, ta ansvar för de väljare som satt sin tillit till oss, gå in i förhandlingar och försöka komma så långt vi kan. Jag är stolt över att vi nu jobbar för 100 procent förnybar elproduktion och för att bli världens första fossilfria välfärdsland. Jag är stolt över skolpolitiken. Och det bygger på samarbete, Jonas Sjöstedt.

Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Nej, det blev inget då och blir heller inget nu, med de stora frågorna, Gustav Fridolin. Det är det som är den trista sanningen för er. Av det gröna blir det någonting grått; det kan jag hålla med dig om.

Men vi levererar. Vi gick till val på att ta bort vinsterna i välfärden. Förslagen kommer att läggas på riksdagens bord. Vi gick till val på att satsa på välfärden och laga de revor som revs upp under de borgerliga åren, och det gör vi. Det gäller också a-kassa och sjukförsäkring. Vi gör helt nya reformer som gynnar ensamstående föräldrar och dem med lägst pension. Inget av detta hade blivit utan Vänsterpartiet.

Jag tycker att det är viktigt att kunna samarbeta och kompromissa. Det gör vi med regeringen. Men det är också viktigt att inte överge sina grundläggande värderingar och det man faktiskt gick till val på. Jag tror att det är där skillnaden finns, Gustav Fridolin.

Anf. 123 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Man saknar inte kon förrän båset är tomt. Det är ett ordspråk som kanske även Jonas Sjöstedt känner till. Det sammanfattar också väl den svenska vänsterns agerande kring Findus fabrik i Bjuv.

Jag har stor sympati för alla de människor som måste lämna landet och för alla de bönder som levererat till Findus i årtal. Men det är den skattehöjarpolitik och de planekonomiska önskedrömmar som Sjöstedt står bakom som tvingar företag ut ur landet.

Sanningen är att Jonas Sjöstedt bara bryr sig om företag när de lägger ned. Då kommer krokodiltårarna. Att Jonas Sjöstedt åker till Bjuv som en riddare på sin vita springare är inget annat än hyckleri.

Min fråga är därför: Är Vänsterpartiet berett att ompröva sin företagarpolitik, sänka kostnaderna och förbättra villkoren för Sveriges företag så att fler företag slipper lämna landet?

Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att ha en konkurrenskraftig industri och att få mer livsmedelsindustri i Sverige. Men jag har nog en annan väg dit när det gäller att öka efterfrågan, öka innovationen och ge stöd till mindre företag.

Jag tycker att Annie Löof ibland visar en häpnadsväckande naivitet inför hur den moderna kapitalismen fungerar. Findusindustrin går med vinst, inte med förlust. Det är ett fientligt uppköp då ett stort multinationellt bolag vill lägga ned det här för att slippa konkurrens, slippa den marknad som du brukar tala dig varm för. Och du har ingen synpunkt på det.

Du åkte aldrig till Bjuv. Du stod inte där och pratade med de odlare och arbetare som var oroliga. Du verkar tycka att det här inte är något problem.

Vi vill göra någonting åt detta. Vi vill till exempel att AP-fonderna inte ska satsa i den sortens bolag. De ska vara med och bygga upp i Sverige, inte vara med och riva ned. Där finns den stora skillnaden mellan oss.

Anf. 125 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det var många fina ord men väldigt lite information om hur Jonas Sjöstedt vill stärka svenska företag, och det är ofta så det brukar se ut i Vänsterpartiet: mycket snack och lite verkstad.

Det gör ju ingen skillnad att åka ned till Bjuv och hålla en demonstration. Då har man krokodiltårar som man torkar bort. Man åker ned på sin vita springare och försöker vara hederlig och ärlig. Men faktum är att det är en politik med högre skatter och ökade regelbördor som gör att företag drivs ut ur landet.

Till skillnad från Jonas Sjöstedt gör jag mitt yttersta för att förhindra att fler företag lämnar Sverige. Kostnaderna för jobb och företag är bland de högsta i Europa. Särskatter och avgifter påverkar konkurrenskraften. I grunden handlar detta om konkurrenskraft, inte minst inom livsmedelsbranschen.

Därför ger jag Jonas Sjöstedt chansen igen att tala om vad ni har för företagarpolitik som ser till att företag får en stärkt konkurrenskraft, som sänker kostnaderna och som skapar bättre regler för att företag faktiskt ska stanna här och inte lämna landet.

Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Själva grundpremisen för Annie Lööfs fråga, att man skulle ha höjt skatterna på Findus i Bjuv, är knappast sann. Det andra är att de skulle gå dåligt på grund av det. Det är absolut inte sant, för de gick med vinst. Dessutom är Findus ägarbolag tryggt placerat på en karibisk ö där man slipper all skatt. Det är den typen av företag vi har att göra med.

Frågan är inte varför jag var i Bjuv. Frågan är: Varför var du inte där? Varför hade du ingenting att säga till de människor som drabbas av den här typen av rövarkapitalism, där man lägger ned lönsamma arbeten och flyttar ut dem ur landet? Varför hade du ingenting att säga om att Bjuv-arbetarnas egna pengar användes för att flytta ut deras jobb? Då är ni i Centerpartiet alldeles tysta. Varför hade du ingenting att säga till de 500 odlare runt omkring i Skåne som har haft en bra försörjning från kontrakten med Bjuv?

När storkapitalet flyttar ut jobben, när det drabbar vanliga människors vardag, då är Centerpartiet svarslost.

(Applåder)

Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt är den ihärdigaste personen i svensk politik att argumentera för ökade planekonomiska inslag på område efter område, i och för sig tätt följd av regeringen.

Nu ska vi bygga fler bostäder, och då är Vänsterpartiets linje att hålla kvar regleringar och att ha mer subventioner. Det ska pumpas in ett antal miljarder i byggsubventioner. Det underliga är att branschen själv säger att det inte är det som behövs. De kommer säkert att ta emot pengarna när de får dem, men de menar att detta inte är svaret.

En stor erfarenhet är att denna typ av subventioner ofta blir ökade vinster åt byggherrarna för de byggnader som ändå skulle ha byggts.

Varför, Jonas Sjöstedt, vill du göda byggföretagen?

Anf. 128 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vi vill göra det för att investeringsstöd fungerar. Det var så man byggde 1 miljon bostäder i Sverige förut för att bygga bort bostadsbristen.

Vi gör det genom att sätta ett hyrestak som villkor för subventioner, det vill säga att pengarna hamnar i rimliga hyror och fler bostäder, inte i byggherrarnas fickor. Det är klart att de vill ha marknadshyror och inte bygga så mycket. Då tjänar de mer pengar. Men det är de bostadslösa som förlorar på det.

I senaste partiledardebatten gjorde Jan Björklund en stor sak av att det går fortare för Nasa att skicka en sond till Pluto än det går att få en lägenhet i Stockholms bostadskö.

Har du funderat på att Stockholms bostadsmarknad är en privatiserad marknad medan Nasa är ett statligt företag, Jan Björklund?

Anf. 129 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Om man bygger ett antal kåkar med häftiga subventioner kan man givetvis sänka hyran. Jag medger det; du har rätt på den punkten. Det är bara det att när folk ska flytta in i dessa kåkar måste man gå efter

bostadskön. Det är de som har stått 14 år i kö som får förtur till de billiga lägenheterna.

Tror Jonas Sjöstedt på fullt allvar att det är nyanlända, bostadslösa, ungdomar eller studenter som har stått 14 år i kö? Nej, det är i huvudsak ganska välbärgade familjer som har stått i 14 år för att kunna byta upp sig och så. Subventionerna hamnar i fel fickor.

Vill man hjälpa människor med låga inkomster är det mycket effektivare att ge dem höjt bostadstillägg och bostadsbidrag än att subventionera dessa byggen, för pengarna hamnar antingen i välbärgade medelklassfamiljer som har stått länge i kö eller i byggbolagens fickor. Det är sanningen om och erfarenheten av dessa subventioner, Jonas Sjöstedt.

Anf. 130 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jan Björklund verkar vara mest oroad över att någon ska få en låg hyra och att man inte ska få betala en riktigt hög hyra. Jag har en helt annan oro, och det är att människor i dag måste flytta från sina hem på grund av höga hyror, inte minst efter renoveringar.

Detta visar skillnaden mellan höger och vänster. Ni bekymrar er över att människor ska få för låg hyra. Vi bekymrar oss över att människor inte har någonstans att bo. Ni vill höja människors hyra och sänka deras lön. Vi tror att en helt annan politik är lösningen. Det är en tydlig politisk skillnad.

När du har kommit på svaret om detta med Nasa, Pluto och bostadsmarknaden kan du väl höra av dig, Jan Björklund.
(Applåder)

Anf. 131 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt brukar gå till storms mot Bryssel. Det hörde vi i anförandet också. Han talar i termer av att EU är odemokratiskt och att makten flyttas bort från medlemsstaterna.

Jag undrar varför er egen Europaparlamentariker agerar helt anorlunda. Hon vill att Bryssel ska bestämma mer över jämställdheten, föräldraförsäkringen, välfärden och arbetsrätten, för att ta några exempel.

När det kommer till kritan, Jonas Sjöstedt, verkar ni inte ha något emot EU så länge EU är vänster.

Vi kristdemokrater vill ha rätt agenda i Bryssel med ett smalare fokus och ett fokus på kärnuppgifterna. Vänsterpartiets linje är snarare en dold agenda i Bryssel.

Jonas Sjöstedt! Kan du förklara ert agerande i EU-parlamentet för de väljare som röstade på Vänsterpartiet just för er principiella kritik mot mer överstatlighet?

Anf. 132 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det ska jag gärna göra. Vi står överallt upp för feminism, för löntagarnas rättigheter, för social rättvisa och för hbtq-rättigheter. Vi gör det i kommuner, vi gör det i riksdagen och vi gör det när vi röstar i EU-parlamentet. Ni gör ofta tvärtom oavsett var det är någonstans. Det är en värderingsskillnad mellan oss.

När avgör man vad EU har för makt? Jo, det gör man framför allt när man ändrar EU:s fördrag. Då utökar man EU:s beslutsbefogenheter. Ni har

varit för varje fördragsändring som ökar EU:s makt. Ert tal om ett smalare EU är helt enkelt fel.

Ni var till och med för att avskaffa den svenska valutan och gå in i en valutaunion som fungerar väldigt dåligt – något som hade drabbat Sverige hårt.

Det är helt enkelt hyckleri.

Ni röstar emot rättigheter för kvinnor och löntagarnas rättigheter för att ni står till höger och är emot dem i Sverige också. Vi röstar för dem var vi än är.

Anf. 133 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Vi röstade emot de exempel som Sjöstedt lyfte upp eftersom vi tycker att det är frågor som inte hör hemma på EU-nivå.

Sjöstedt försöker sitta på två stolar samtidigt. Ni påstår att EU är odemokratiskt och principiellt fel. Samtidigt använder ni EU för att driva vänsterpolitik.

Blir det som ni själva beskriver som odemokratiska beslut tagna på odemokratiska sätt mer legitima bara för att ni gillar dem?

Anf. 134 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vi har en mycket enkel princip. Den innebär att vi röstar emot att utöka EU:s makt, till exempel vid fördragsändringar, medan ni röstar för. Vi röstade emot euron medan ni röstade för. Men när EU redan har makt röstar vi för att göra lagstiftningen så bra som möjligt eftersom EU redan utövar makt.

Ni röstar för att göra den så dålig som möjligt. Det har ni gått till val på, och det respekterar jag att ni gör. Men vi röstar för att göra det så bra som möjligt där EU redan utövar makt.

Det är precis det vi har sagt till väljarna, det är precis det vi gör och det är precis därför vi är så nödvändiga i EU-parlamentet.
(Applåder)

Anf. 135 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Jag tänkte instämma med statsministern på en punkt: Det går bra för svensk ekonomi.

Det är särskilt anmärkningsvärt med tanke på att Sverige nyligen har gått igenom den djupaste finanskrisen på 80 år. Man måste vara mycket gammal för att själv komma ihåg den förra finanskrisen av denna dimension.

Det går bra för att vi under finanskrisen förde en mycket ansvarsfull ekonomisk politik.

Vi har nio år av Alliansens ekonomiska politik bakom oss och fem månader med rödgrön ekonomisk politik. Först hade vi åtta år med alliansregering, och sedan fick Alliansen igenom sin budget förra året. Den var så hopplös, tyckte Löfven, att han utlyste nyval.

Men det var tur att denna budget fick genomföras, för nu är vi så framgångsrika. Vi kan hålla med varandra om att det går bra för Sverige.

Det kan ju inte vara så att det har gått så bra för Sverige bara de senaste fem månaderna. Det kan inte ens Löfven inbilla någon. Det är klart att det beror på att vi har fört en ansvarsfull ekonomisk politik.

Under dessa år attackerade Löfven hela tiden kärnan i vår ekonomiska politik, nämligen arbetslinjen. Stup i ett sa han att det var en attack mot den svenska modellen.

Vi sänkte inkomstskatten för vanliga människor. Medlemmarna i IF Metall och Kommunal fick kraftigt sänkt inkomstskatt på arbete. Detta angrep Löfven hårt. Ni röstade nej till alla dessa skattesänkningar. Vi sänkte bolagsskatten och tog bort förmögenhetsskatten. Ni röstade nej till det också. Ni röstade nej och åter nej.

Inget av detta återställer ni dock, och det beror på att ni tycker att det var rätt bra. Kan ni inte erkänna det? Jag erkänner att det går bra för Sverige. Kan inte du, Stefan Löfven, erkänna att Alliansens politik var framgångsrik? Sverige gick ur finanskrisen som en av västvärldens starkaste ekonomier. Kan du inte erkänna det, Stefan Löfven?

(Applåder)

Anf. 136 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi kanske ska börja med några klarlägganden. Jag brukar anklagas för att ha för lite rutin i riksdagen och inte veta vad som gäller. Men Björklund som har tillbringat en hel del tid i detta hus borde veta att det finns något som heter vårändringsbudget. Vi har inte kört med er budget hela denna tid. I fjol lade vi fram en vårändringsbudget, och då började omriktningen.

Det är också sant, Jan Björklund, att ni övertog ett budgetöverskott och lämnade ett gigantiskt budgetunderskott. Det är ett faktum; det går inte att komma ifrån.

Krisen hade vi 2008–2009. Jag känner väl till den, för ni satt med armarna i kors och gjorde ingenting.

Med vårt samhällsbygge ska vi försvara den svenska modellen. I det ingår att vi har mer skatteintäkter.

Jan Björklund väljer skattesänkningar igen, och han väljer skattesänkningar för dem som tjänar mest.

Vad ser Jan Björklund för stora samhällsekonomiska problem för de 20 procent som tjänar mest som får 80 procent av Björklunds plånboks-satsningar?

(Applåder)

Anf. 137 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Några förändringar gjordes från den 1 juli 2015; jag medger det. Men menar Löfven verkligen på allvar att högkonjunkturen började då, den 1 juli 2015, med de små förändringar som då gjordes? Allvarligt talat, Stefan Löfven, är det under din intellektuella nivå att stå och påstå det.

Sverige gick ur finanskrisen som en av västvärldens starkaste ekonomier. Människor reste från hela västvärlden till Sverige för att fundera på vad vi hade gjort. Du kan väl erkänna att det var bra? Och om det inte var bra, varför lägger du inte fram förslag om att höja dessa skatter igen – de jobbskatteavdrag som du står och skäller på och som gjorde att dina medlemmar i IF Metall – alla busschaufförer, sjuksköterskor och undersköterskor – fick sänkt skatt för att de jobbade. Ni höjer ju inte. Varför gör ni inte det om det var så fel?

Det är en bra medicin för Sverige att det lönar sig att arbeta, Stefan Löfven. Det är sanningen. Det är därför du inte rör dessa skatter.
(Applåder)

Prot. 2015/16:120
15 juni

Partiledardebatt

Anf. 138 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi sa redan i valrörelsen att vi inte kommer att förändra förutsättningarna för hushållen. Det som ligger på hushållen ligger där, och det ändrar vi inte. Det håller vi fast vid.

Den stora skiljelinjen är huruvida vi ska ha större skatteintäkter för att kunna klara av samhällsbygget eller om vi ska ha mindre skatteintäkter. Vi ökar och investerar nu 60 miljarder kronor årligen. Det är en mycket bra politik. Om den politiken hade varit skadlig hade den tilltro, den tillväxt och de investeringar som vi nu ser inte funnits.

Nu ser samhället, företagen och människorna att vi investerar i Sverige igen. Detta skapar framtidstro och optimism. Det samhällsbygget tänker vi fortsätta med. Vi ska utveckla den svenska modellen, inte avveckla den.

(Applåder)

Anf. 139 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! För att blicka framåt något är det ingen konst att vara optimister när det är 4 procents tillväxt. Konsten är vad som händer när konjunkturen går ned nästa gång. Det ni nu gör är väldigt farligt, Stefan Löfven. Att vi har 4 procent tillväxt beror på den ansvarsfulla ekonomiska politik som har förts. Men nu ökar ni budgetunderskottet, både i år och nästa år, trots att det är högkonjunktur.

Jag tror på Keynes, och Socialdemokraterna har alltid trott på Keynes. Enligt Keynes bör budgetunderskottet minska när det är högkonjunktur. Dessutom har vi en dopad ränta. Tänk när den börjar återgå till normala nivåer igen – det är då utmaningarna kommer. Det är ingen konst nu med nollränta då folk lånar och spenderar och det blir fart i ekonomin. Konsten kommer om några år, Stefan Löfven. Ni är inne på en farlig väg.

Ni ärvde lador som var välvårdade under åtta år. Nu håller ni på att tömma ladorna, Stefan Löfven. Problemet är inte i dag, utan det kommer när det blir lågkonjunktur. Det är då det behöver vara krut i ladorna, men det kommer inte att finnas.

(Applåder)

Anf. 140 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Politik kokar ofta ned till prioriteringar. Vi har aldrig obegränsat med resurser, men vi måste göra det bästa och viktigaste med de vi har. Jag tror att det viktigaste som finns i ett samhälle är skolan. Där läggs grunden för all annan utveckling, och där avgörs möjligheten att möta andra utmaningar.

I alliansregeringens senaste budget lades 62 procent av satsningarna på skattesänkningar. Endast 2 procent lades på skolan. När vi tillträdde som regering jobbade nästan 10 000 färre pedagogiska medarbetare i skolan. Det gäller inte bara lärare. Lärartätheten är ett svårt mått när vi har en så stor lärarbrist. När man skär ned på personal som gör att lärarna har tid med sitt jobb får eleverna mindre tid med lärarna.

Vi har satsat, och i dag jobbar 13 000 fler i skolan än när vi tillträdde. Så ser vår prioritering ut. Liberalerna har en annan. I sitt budgetförslag lade Jan Björklund 14 gånger mer på skattesänkningar än på skolan. Det är lite förvånande. Tycker verkligen Liberalerna att skattesänkningar är 14 gånger viktigare än skolan?

Anf. 141 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Visst är det besvärande, Gustav Fridolin, att lärartätheten ökade under alliansregeringen men sjunker med dig som utbildningsminister.

Lärartätheten för utbildade lärare i grundskolan var ungefär 84 procent när jag tillträdde 2006. När jag lämnade hade den ökat med ett par procentenheter. Trots att det var svårt att få ungdomar att söka till lärarutbildningarna ökade lärartätheten för utbildade lärare i grundskolan under allianstiden.

Nu sjunker den, och den har sjunkit snabbt. Det tog lite mer än 100 dagar att sänka lärartätheten, men du har lyckats på ett och ett halvt år, Gustav Fridolin. Nu sjunker den kraftigt. Det är sant att ni anställer en del nya lärare, men det är obehöriga lärare. Jag vill att vi ska ha behöriga, utbildade lärare i svensk skola.

Lärartätheten för utbildade lärare steg med alliansregeringen. Med Gustav Fridolin sjunker den.

(Applåder)

Anf. 142 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Nej, Jan Björklund, just det är inte besvärande, för ni fick färre elever, vilket ökar siffrorna automatiskt. Nu blir det fler barn, fler elever i den svenska skolan. Det är rimligt.

Samtidigt har vi en stor lärarbrist som byggts upp under många år, också under dina åtta år, Jan Björklund. Jag tror att var fjärde lärare lämnade yrket av andra skäl än pension under din tid som utbildningsminister. Då måste vi anställa. Vi måste utbilda fler lärare.

Det är jättebra att söktrycket ökar till lärar- och speciallärarutbildningarna nu, men vi måste också anställa andra som gör att lärarna har tid för sitt jobb. Lärarna måste skapa ordning i klassrummen, och då är det jättebra att kunna jobba med någon mer – en elevassistent eller fritidspedagog. Om en elev behöver extra hjälp är det bra att man har möjlighet att få en speciallärare. Om en elev mår dåligt är det oerhört viktigt med elevhälsa. Om en elev inte kan svenska är det väldigt bra med en studiehandledare. Därför anställer vi fler i svensk skola.

Ni skar bort 10 000 medarbetare. Vi har återanställt 13 000 medarbetare i svensk skola.

Anf. 143 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag tror att de flesta tycker att denna debatt är rätt tjafsig. Vi tycker båda att det är viktigt med lärare i skolan, och vi tycker båda att det är viktigt med personal. Lärartätheten varierar och går upp och ned. Sanningen är att den sjunker nu, och det kommer du att få jobba med, Gustav Fridolin.

Problematiken ligger egentligen i att skolan under 25 år har varit kommunal. För varje grej som ska förbättras nu måste staten ingripa. Varför är det så?

Det kom en utredning nyligen från Skolkommissionen, som du själv har tillsatt. Den analyserade kommunaliseringen. I princip allt var fel med den. Det finns ingenting som staten inte vill gå in och styra mer. Men då uppstår till sist frågan om staten ska styra allt och varför kommunerna ska ha hand om skolan.

Gustav Fridolin! Kan du inte använda din sista minut till att berätta varför du tycker att kommunaliseringen av skolan var bra?

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Gustav Fridolin har inga fler repliker. Replikskiftet är avslutat.)

Anf. 144 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Sverige är en av världens stora vapenexportörer per capita. En av de stora importörerna från Sverige är Saudiarabien.

Saudiarabien är sedan några år indraget i ett mycket brutalt krig i Jemen. FN beräknar att bara de saudiska bombningarna har lett till att 785 barn har dödats och över 1 000 lemlästats. Saudiarabien är alltså ett land i krig, förutom att det är en diktatur och bryter mot mänskliga rättigheter.

EU-parlamentet uppmanar länder att inleda ett vapenembargo mot Saudiarabien. Jag tycker att det är rimligt. Nederländerna har precis genomfört ett sådant embargo, men det förvånar mig att Liberalerna inte ansluter sig till oss och säger att vi faktiskt inte kan exportera vapen till ett land som bombar civilbefolkningen med sina attackflygplan och som dessutom är en diktatur och bryter mot mänskliga rättigheter.

Anf. 145 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Vi har just gjort en mycket bred uppgörelse i den parlamentariska vapenexportutredningen, där reglerna skärps.

Hela syftet med skärpningen är att vapenexport inte längre kommer att medges till bland andra länder som Saudiarabien. Lagen har ännu inte trätt i kraft; det är jag fullt medveten om. Men det är precis detta som är skärpningen av lagstiftningen, och det finns nog några länder till – möjliga köpare av svenska vapen – som kommer att råka ut för denna lista.

Jag försvarar att Sverige har en försvarsmaterielindustri och att den behöver kunna få exportera vapen. Men svenska vapen ska användas till att försvara frihet och demokrati, inte hota frihet och demokrati.

Anf. 146 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Kan jag tolka ditt svar, Jan Björklund, som att du tycker att det är fel att Sverige exporterar vapen till Saudiarabien samtidigt som landet är inbegripet i ett krig som dödar, lemlästar och driver människor på flykt?

Låt oss göra frågan väldigt enkel: Tycker du att det är fel att Sverige fortsätter att exportera vapen till Saudiarabien?

Anf. 147 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Ja, det är därför jag har ställt mig bakom Vapenexportutredningens majoritetsyttrande, där Alliansen och regeringen är överens om att vi ska skärpa reglerna avsevärt. Innebörden är att länder som Saudiarabien inte kommer att komma i fråga för fortsatt svensk vapenexport.

Anf. 148 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Dagens debatt har spänt över flera olika områden. En viktig del har varit utmaningarna att kunna integrera nyanlända bättre i vårt samhälle.

Till min besvikelse saknas konkreta svar från de rödgröna partierna om hur den bredd av utmaningar som är kopplade till integration ska kunna hanteras och vändas till möjligheter.

Har statsministern missat att det inte är arbetslöshet eller segregation som driver jihadism utan att det är värderingar? Omar Mateen hade ett arbete, var född i USA och talade god engelska. Han levde inte i utanförskap; han levde i radikalisering.

Herr talman! Jag har under den här debatten lyft upp den värderingskris som Sverige står mitt i och som ingen ansvarskännande politiker i Sverige kan blunda för. Vi får inte låta hopplösheten gro eller otryggheten bita sig fast. Vi måste föra en politik som uppmuntrar goda värden och som bottnar i det som gör Sverige starkt: frihet, människovärde, jämställdhet, eget ansvar och medmänsklighet.

Herr talman! Sådant byggs inte med mer av passivitetens politik utan, precis som alla byggnationer, med en stadig och stabil värdegrund.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 149 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Rädda Barnen redovisar att en kvarts miljon barn växer upp i fattigdom i Sverige. Det handlar om barn som inte har råd med en bussbiljett eller glasögon och inte kan följa med sina vänner på bio. Ett samhälle prövas i hur det behandlar sina svagaste, sägs det, och det är de här barnen som politiken också måste handla om. Därför har vi gett oss den på att bryta barnfattigdomen.

Vi höjer lägstanivån i föräldraförsäkringen, vi säkerställer att barn som behöver medicin ska få det oavsett föräldrarnas ekonomi, vi garanterar att barn som behöver glasögon för att kunna läsa vad som står på tavlan i skolan ska få det och vi höjer underhållsstödet, som legat still i tio år, för barn som växer upp med en ensamstående förälder.

Det finns frågor där Kristdemokraterna och Miljöpartiet har olika åsikter. I en debatt som denna kan vi peka på hbtq-frågorna till exempel. Men det finns också frågor där jag tror att vi delar en värdegemenskap, och detta är en av dem. Jag tror att också KD vill att vi ska göra vad som krävs för att inget barn ska behöva växa upp i fattigdom i Sverige. Ändå går ni emot de flesta av de här kraven som kan göra livet lite tryggare för de barn som behöver det mest. Varför?

Anf. 150 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Gustav Fridolin! Det är viktigt att vi ser till att vända utvecklingen för de allra mest utsatta. Det finns barn som ser att föräldern inte kan gå till ett jobb och inte har en arbetsplats där någon väntar. Det behövs en politik för att fler ska komma i arbete. Det är det som är Kristdemokraternas ekonomiska politik – alla ska kunna jobba 100 procent av sin förmåga. Det är också ett sätt att vända utvecklingen med barn som inte ser sin förälder – en av dem eller båda – gå till jobbet.

De satsningar som Gustav Fridolin lyfter fram är också till stor del av karaktären allt till alla. Vi kristdemokrater var mycket bekymrade när regeringen bland annat plockade bort fritidspengen som ju var en satsning som var fördelningspolitiskt rätt och riktad mot de allra mest utsatta som kanske inte har råd att köpa en innebandyklubba eller åka på den fritidsaktivitet som de vill. För dem fanns fritidspengen, men den tog Gustav Fridolin bort. Varför?

Anf. 151 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Allt till alla. Är det vad du säger, Andreas Carlson, till ett barn som inte har möjlighet att få glasögon och som har ont i huvudet i skolan för att det inte går att läsa vad som står på tavlan? Är det vad du säger till ett barn vars föräldrar tvingas prioritera mellan medicin eller någonting annat? Avgiftsfri medicin till barn och möjlighet till glasögon för den som behöver det liksom att höja underhållsstödet som legat still under hela er tid i regering är väl ändå inte allt till alla? Det är en fungerande välfärd och insatser mot barnfattigdom.

Vi kompenserar fullt ut för förändringen av fritidspengen på ett bättre sätt för att verkligen nå föräldrar utan att de ska behöva ansöka om stöd på samma sätt som tidigare. Visst, jobb är oerhört viktigt och helt avgörande för att bryta barnfattigdomen på sikt. Men de barn som är fattiga här och nu och har föräldrar som är arbetslösa och inte hittar ett jobb måste man faktiskt också göra insatser för. Det är det vi gör, och tyvärr säger ni nej till det.

Anf. 152 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Vi kan ha lite olika lösningar på problemet som Gustav Fridolin tar upp i den här debatten. Men han svarar inte på frågan varför regeringen tar bort fritidspengen, som ju var en satsning som vi kristdemokrater och Alliansen genomförde och som var riktad, fördelningspolitiskt rätt och som kunde hjälpa dem som kanske inte hade råd med de fritidsaktiviteter som man önskade ta del av. Regeringen tar bort det förslaget.

Jobb är det absolut viktigaste för att kunna vända utvecklingen. Att som barn inte kunna se sin förälder gå till jobbet handlar inte bara om kronor och ören, utan det handlar också, tycker vi, om värdighet, och för föräldern att känna sig behövd och vara en del av en gemenskap på en arbetsplats. Därför behövs det mer av en politik som låter människor jobba 100 procent av sin förmåga.

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 maj justerades.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:719

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:719 Översyn av Arbetsförmedlingen
av Annika Qarlsson (C)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen. Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 14 juni 2016

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2016:10 Asylboenden – Migrationsverkets arbete med att ordna boenden åt asylsökande

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:181 till näringsutskottet

Framställningar

2015/16:RS5, RS6 och RS7 till konstitutionsutskottet

Motion

2015/16:3425 till utbildningsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Prot. 2015/16:120

15 juni

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2015/16:MJU17 Sanktionsavgifter för andra aktörer på fiskets område än yrkesfiskare m.m.

2015/16:MJU18 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning m.m.

2015/16:MJU22 Avfallshierarkin

Civilutskottets betänkanden

2015/16:CU23 Stärkta sanktionsmöjligheter för Konsumentombudsmannen

2015/16:CU24 Kvarstad på bankmedel inom EU

Socialutskottets betänkande

2015/16:SoU8 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020

§ 7 Norden

Norden

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU18

Norden (skr. 2015/16:90 och redog. 2015/16:NR1)

föredrogs.

Anf. 153 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Det har varit många timmars partiledardebatt här, och jag noterar att kammaren successivt har blivit allt tommare. Tyvärr, vill jag tillägga, för Norden är en stor del av vårt liv och en stor del av var vi lever och verkar.

Av fullt förklarliga skäl har partiledardebatten som precis har avslutats haft mycket stort utrikespolitiskt fokus, åtminstone under den första halvan. De händelser som vi har sett i vår omvärld, inte minst de förfärliga händelserna i helgen i Orlando, lyfter på ett smärtsamt sätt upp att vi inte är ensamma och isolerade i vår lilla hörna på jorden utan att vi är en del i en större värld där det finns mycket kvar att göra.

Norden har en viktig och gemensam plats i detta. Det nordiska samarbetet har under lång tid visat att man kan samarbeta och nå framgångar på ett väl balanserat och vänskapligt sätt.

Ungefär mitt i partiledardebatten noterade jag ett replikskifte mellan min partiordförande Jimmie Åkesson och vår statsminister Stefan Löfven. Det handlade om brexitomröstningen i nästa vecka och om EU och huruvida man ska fortsätta vara medlem i unionen så som den ser ut i dag eller inte – eller om man är redo att åtminstone omförhandla avtalet.

I det replikskiftet blev det smärtsamt tydligt att för vår statsminister liksom för alldeles för många andra i vårt land är det oklart vad som är ett samarbete och om det kan se ut på fler sätt än ett.

Samarbetet i Nordiska rådet – som jag har förmånen och äran att vara del av – visar på ett tydligt sätt vad ett samarbete är utan att man för den sakens skull behöver gå för långt och hamna i statsbildning eller instifta

lagar på en överstatlig nivå och köra över medborgarna i respektive medlemsland eller medlemsområde.

I samma replikskifte lyfte statsministern bland annat fram att som en del i en global värld måste vi samarbeta för att göra oss hörda. Vi måste vara en del i större samarbeten. Jag är därför mycket glad över att man från Nordiska rådets och den svenska delegationens sida i kommande minisessioner också diskuterar och lyfter vidare det faktum att Norden gemensamt är världens tionde största ekonomi och därmed på ett mycket djupare sätt borde kunna arbeta tillsammans som en del i G20-samarbetet.

Norden har under lång tid, som jag har lyft fram, haft ett välfungerande samarbete, och vi har utvecklats. Vi har haft passfrihet och rörelsefrihet och jobbat med arbetsmarknader, handel och med att få bort gränshindren mellan våra länder.

I de skrivelser vi behandlar här lyfts gränshinderfrågorna också fram som frågor som är av stor vikt även i fortsättningen. Det är där vi lägger mycket fokus, av fullt naturliga skäl.

Som vi alla vet har det senaste årets påfrestningar lett till att det har skapats vissa nya hinder. Vi har sett nya hinder för den passfrihet som vi under lång tid har kunnat åtnjuta tack vare ett välfungerande samarbete mellan länder som har en lång historia tillsammans. Vi har god förståelse för varandra och har stegvis kunnat utveckla väl fungerande system för att fortsätta leva tillsammans även om vi är separata länder.

Inre gränskontroller har återinförts. Det är gränskontroller som mitt parti förvisso stöder helhjärtat, så som situationen är i dag. Men vi var också det parti som starkast drev på för att vi skulle nappa på den hand som Danmark som hastigast sträckte ut om att vi kanske borde säkerställa att rörelsefriheten och passfriheten inom Norden fortsätter att bevaras. Vi har också drivit på för att vi i stället ska hjälpas åt att bevara de yttre gränserna för det nordiska samarbetet.

De motiveringar som har anförts för id-kontrollerna och som jag som sagt står bakom är att de yttre gränskontrollerna för Schengen har fallit. Där har man inte gjort det man ska. Men inom Norden har vi klarat av att ha fungerande yttre gränser och ha rörelsefrihet mellan våra länder tidigare, redan innan vi tog del av passfriheten och rörelsefriheten inom hela EU. Det borde inte vara särskilt svårt eller märkligt att vilja återgå till det.

Tyvärr har jag under året konstaterat att sådant intresse inte verkar finnas hos andra. Det är oerhört sorgligt.

Inom ramen för det nordiska samarbetet har Sverigedemokraterna flera gånger tidigare lyft fram att vi bland annat vill fokusera på ett stärkt försvarssamarbete. Det går någorlunda framåt där, om än sakta. Vi vet att det finns starka intentioner även i Finland för att jobba mer tätt ihop med Sverige. Jag önskar att man fortsätter att arbeta med detta inom hela Norden.

Vi har som sagt en lång historia av gemenskap och liknande utveckling i våra länder. Vi har förståelse för hur arbetet ser ut i våra grannländer liksom i vårt eget, och vi har utvecklat system för att få detta att gå ihop.

Herr talman! I det betänkande som vi debatterar i dag har Sverigedemokraterna en reservation, reservation nr 1, som jag vill passa på att yrka bifall till. Den handlar om att fira ett nordiskt år, för att ge stöd för just det samarbete som har präglat Norden under lång tid. I denna tid, då vi ser att internationella samarbeten inte riktigt fungerar som det var tänkt – de har ingen folkförankring och riskerar snarare att splittra omvärlden än fortsätta

hålla den samman och visa på fredlig utveckling genom utbyte av erfarenheter, kunskaper, färdigheter och kompetens – anser vi att det är viktigt att lyfta fram och hylla det som vi har lyckats med i Norden.

Vi har haft drygt 200 år av inbördes fred och passfrihet och handelsfrihet, vilket jag har lyft fram tidigare. Vi har haft en gemenskap och en utveckling som har stärkt värderingar som är grundläggande för inte bara vårt sätt att leva utan för en stor del av det som vi anser vara självklart i den demokratiska världen. Det gäller i såväl västvärlden som i alla stater som kallar sig demokratiska. Vi har en djupt förankrad inställning till jämställdhet, till respekt för olikheter och till frihet för envar att leva så som den personen önskar, så länge det inte går ut över någon annan.

I en tid då oroligheterna i vår omvärld växer och tar sig allt mörkare och alltmer förfärliga uttryck och som dessutom sammanfaller med 100-årsjubileet för Föreningen Norden, anser vi att det vore rimligt och trevligt att visa och stå upp för hur välfungerande internationella samarbeten kan byggas. Vi anser att vi ska stå upp för de gemensamma värden som har byggt de nordiska länderna starka, både var för sig och tillsammans, och därmed också hylla vårt samarbete genom att fira ett nordiskt år, 2019.

Anf. 154 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Välkommen till den här debatten, nya ministern för nordiska frågor! Det är alltid trevligt att se någon från regeringen närvara.

Det här är ett betänkande som är baserat på parlamentarikernas arbete i Nordiska rådet men också på ministerrådets arbete. Skrivelsen som kommit med anledning av detta är ett betänkande om 2015 och vad som har hänt i de sammanhangen.

Herr talman! För Centerpartiet finns det ingen tvekan om vårt starka nordiska engagemang. En föregångare till utrikesministern, Karin Söder, som var vår partiledare och den första kvinnliga partiledaren, var en stark nordist genom hela sitt arbete. Det går att se många gröna trådar i det nordiska bygget.

För oss, herr talman, är en viktig väg framåt att öppna gränser. Det är just det som det nordiska samarbetet har visat. Låt oss öppna gränser! Man ska basera arbetet på demokrati, rättvisa och vikten av en rättsstat och se vart det leder.

Samarbetet har haft och har stark förankring här i kammaren men också i det svenska samhället. Vi har sett under det gångna året att vårt samarbete inte stannar av, att vi inte bygger murar runt Norden. Det är positivt. Vi vill nämligen inte se att det stannar av. Vi vill ta vara på den öppenhet och den gränslöshet som vi har försökt arbeta för och göra den större ändå. Det är därför välkommet att vi också samarbetar runt Östersjön, att vi har ett vidgat samarbete med Baltikum och även Polen.

Vi har också haft åtminstone samtal med och verkat med vår stora granne i öster, Ryssland. Det är naturligt att vi beklagar vad som hände under 2015, när Nordiska rådets kontor i Sankt Petersburg och Kaliningrad stämplades som utländska agenter och stängdes. Det är mycket allvarligt.

Nu finns det ändå en del kontakter. Vår ledamot i Nordiska rådet, Staffan Danielsson, befinner sig just nu i Ryssland på en arktisk parlamentarikerkonferens tillsammans med andra från den gruppen. Annars skulle han ha deltagit i den här debatten. Men jag deltar i hans ställe.

Herr talman! Arbetet för ett gränslöst Norden är en modell som andra har tittat på. Den kan tjäna som förebild för ett gränslöst Europa och bortom det. Vi är glada över att regeringen fortsätter arbeta utifrån det reformpaket som ministerrådet kunde enas om 2014 för att utveckla effektiviteten i ministerrådets arbete.

Jag hoppas och förväntar mig för Centerpartiets räkning att det är någonting som förs vidare tills det är avslutat 2017.

Tanken att vi som medborgare ska kunna röra oss fritt mellan länder, välja var vi vill bo, studera, arbeta, driva företag eller annan verksamhet är fin, herr talman. Det är en dröm som vi har drivit relativt långt i vårt nordiska grannskap utan att hindras av nationsgränser. Det har varit en genomgående, bärande tanke.

Här finns mycket kvar att göra för att riva hinder och för att underlätta en fortsatt integration och ett fortsatt samarbete. Vi kan samarbeta och fortfarande vara olika. Det är ju det som är så bra – att olikhet berikar och inte förminskar.

Herr talman! Regering och riksdag har under 2015–2016 tagit steg som vi inte har sett på länge. Man har infört gränskontroller och id-kontroller, och det har varit ett historiskt beslut. Vi från Centerpartiet har motsatt oss id-kontroller och inre gränskontroller.

En vanlig dag pendlar 15 000 personer över Öresund. Av dessa uppger 64 procent att de har påverkats och känt ökad stress, och 82 procent uppger att de har fått längre restider. Varje dag kostar detta 3 miljarder kronor. Kostnaderna under ett år uppskattas till ungefär 1 ½ miljard.

Detta visar att öppenhet bringar välfärd och ekonomisk utveckling som en följd av möjligheter för människor att röra sig över gränser samtidigt som det underlättar handel för oss alla.

Under första världskriget 1914 infördes passkontroller. Den 1 juli 1954 fattade riksdagen ett beslut som ersatte protokollet om passfrihet från den 14 juli 1952. Då öppnade vi gränser. Den här riksdagen har tyvärr tagit tillbaka det historiska beslutet. Vi arbetar intensivt för att gränskontrollerna ska vara kortvariga, och riksdagen kommer snart att ha andra debatter i den frågan.

Vi från Centerpartiet presenterade ett medlemsförslag i Nordiska rådets parlamentariska församling. Det var en strategi för hur vi tillsammans ska hantera utvecklingen av flyktingsituationen. Det var vår mening, och jag är glad över det stöd som vi fick.

Vi är också glada över stödet för att man inte ska fatta beslut som får negativa konsekvenser för det nordiska samarbetet utan att beslutet först lyfts i Nordiska ministerrådet. Det är viktigt att vi bygger samarbete, inte bara genom ett telefonsamtal till någon. Detta berör oss alla, och därför är det viktigt att man har en gemensam diskussion innan man landar i eventuella beslut.

Som sagt, nu kommer id-kontrollerna att förlängas. Det finns en del skrivningar i betänkandet som gör att vi från vår sida har en reservation. Vi yrkar att motionerna avslås, men vi motiverar vårt avslagsyrkande på ett annat sätt.

Jag yrkar bifall till reservation 4 vid punkt 2. I övrigt yrkar jag avslag på reservationerna.

Anf. 155 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag vill börja med att välkomna Margot Wallström till det nya jobbet som Nordenminister. Jag tror att det är väldigt bra att vår utrikesminister nu också är ansvarig för Norden. Norden kommer då högre upp på utrikesministrernas dagordning.

Jag lyssnade på Kai Eide som är Norges ambassadör i Sverige. Han konstaterade att i den utrikespolitiska debatten i februari lyftes inte Norden upp en enda gång, vare sig av utrikesministern eller av någon av riksdagspartiernas talespersoner för utrikespolitik. Jag hoppas att det kommer att låta annorlunda i februari nästa år när utrikesministern ska tala.

Men utrikesministern har inte ett helt enkelt jobb som Nordenminister. Socialdemokratin har under en längre tid varit på tillbakagång i Norden. Numera ska statsrådet Wallström samarbeta med regeringar där rasister ingår i såväl Norge som Finland och med Danmark där rasistiska Dansk Folkeparti är stödparti till regeringen trots att man till och med är större än regeringspartiet självt. På Island klamrar högerpopulister sig kvar vid makten trots att de har gömt utan skatt och trots att folkliga opinioner har krävt nyval. Men det politiska läget ska inte hindra Sverige från att ta på sig en ledartröja i det nordiska samarbetet.

Herr talman! Jag har förmånen att tillsammans med moderaten Cecilie Tenfjord-Toftby vara ordförande i svensk-norska parlamentarikerföreningen i riksdagen. Vi startade upp verksamheten under våren och intresset för det svensk-norska samarbetet har varit ganska stort. Alla som har gått på våra möten har kunna konstatera att det svensk-norska utbytet är större än vad man tror, oavsett om man mäter det i gränspendlare eller i export. I riksdagen finns det också en livaktig finsk vänförening. Jag tror att dessa föreningar fyller en viktig funktion i riksdagens arbete gentemot de nordiska länderna.

Men den största debatten under året har ändå det svensk-danska samarbetet varit. Regeringens gränskontroller mellan Sverige och Danmark har för första gången på decennier inneburit en mur för att röra sig fritt i Norden.

Regeringens beslut att införa gränskontroller och id-kontroller har resulterat i en dominoeffekt genom hela Europa. Danmark, Österrike, Slovenien och Makedonien har stängt gränserna efter regeringens beslut. EU:s avtal med Turkiet kan ses som en konsekvens av det svenska agerandet, och nu har även Turkiet delvis stängt sin gräns mot Syrien. Gränskontrollerna och id-kontrollerna har också konkreta konsekvenser i vårt närområde.

Nyligen kapsejsade en båt med fyra flyktingar i Öresund. Två av dem skadades, en person så allvarligt att hen hamnade i respirator. Ett flertal försök till att gömma sig i lastbilar innan de kör över Öresundsbron eller på färjor har också upptäckts. Det har varit fall där ungdomar sprungit igenom järnvägstunneln hela vägen till Sverige.

Införandet av gränskontroller och id-kontroller innebär en inskränkning av ett av de viktigaste framstegen i det nordiska samarbetet, den fria rörligheten och passfriheten mellan våra länder. Passfriheten, som funnits sedan 1950-talet, har fördjupat och stärkt den nordiska gemenskapen. Den nordiska arbetsmarknaden hänger i dag tydligt samman tack vare just passfriheten. Människor runt om i Norden har fått större möjligheter att studera, arbeta, resa, bosätta sig och mötas inom Norden. Det har bidragit till

att göra Norden rikare. Men gränskontrollerna och id-kontrollerna försvårar nu vardagen för många i Norden, men också för våra ekonomier.

Vänsterpartiet vill se en human flyktingpolitik i Sverige och Europa. Vi står upp för asylrätten, den grundläggande mänskliga rättigheten att flyktingar ska ha rätt att söka asyl, kunna få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt och erbjudas en fristad när det finns behov av det.

Det är genom ett utbyggt och välfungerande mottagningssystem som vi hanterar det faktum att ett stort antal människor söker sig till Sverige och Europa, inte genom att begränsa möjligheterna att kunna söka asyl. Regeringens politik innebär inskränkningar i asylrätten som vi inte kan stå bakom. Vi delar inte heller bilden av att den allmänna ordningen och inre säkerheten har varit hotad.

När EU inte klarar av att hantera flyktingsituationen bör de nordiska länderna gå före och samarbeta om att ta emot de människor som flyr. I stället ser vi hur de nordiska länderna medvetet har försvårat för människor att använda sin rätt att söka asyl. Det är en farlig väg som äventyrar rätten till asyl och mänskliga rättigheter.

Vi i Vänsterpartiet ser en stor potential i att utveckla det nordiska samarbetet över landsgränserna. Vi har mycket gemensamt och skulle alla tjäna på att utveckla samarbetet. Många gånger kan vi lösa problem, gränshinder, utveckla samverkan och ta fram strategier mot framtidens utmaningar bättre i Norden än att varje gång springa till EU:s alla 28 medlemsstater och försöka lösa frågan, samtidigt som vi då glömmer bort våra grannländer Norge och Island.

Herr talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till reservation 5.

Anf. 156 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande rörande verksamhetsberättelsen 2015 för den svenska delegationen till Nordiska rådet och regeringens skrivelse om arbetet i Nordiska ministerrådet. Utgångspunkten i betänkandet är de frågor som tagits upp i motioner under den allmänna motionstiden.

Det nordiska samarbetet har en stark folklig förankring. Samarbetet vilar på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa, öppenhet och vikten av en rättsstat. På många sätt är det nordiska samarbetet unikt, framför allt vid en internationell jämförelse.

Men under förra året fick vårt samarbete sig en rejäl törn. Detta visade sig inte minst i en tv-debatt hösten 2015 mellan svenska och danska politiker och debattörer om hur man bäst borde hantera flyktingsituationen. Svenska regeringsföreträdare bedyrade att vi visst kunde hantera flyktingmottagningen på ett bra sätt, medan danskarna hade en helt annan bild av situationen. De svenska representanterna var besvikna över att danskarna inte var med och tog ett större ansvar.

Vid Nordiska rådets årliga session på Island i slutet av oktober 2015 hölls en debatt kring just flyktingsituationen, och skillnaderna mellan våra länder blev påtagliga. I stället för att samla sig som *ett* Norden när det verkligen gällde fragmenterades våra länder i olika åsikter. Det fanns ingen samsyn; alla var säkra på att deras linje var rätt och riktig. Ingen förståelse fanns för att sanningarna ofta finns däremellan.

Herr talman! Sveriges införande av gränskontroller och id-kontroller innebär utmaningar för den mest integrerade delen av vårt nordiska samarbete, Öresundsregionen. Det berör kollektivtrafikmyndigheter, transportföretag och alla de människor som pendlar. De fördelar som Öresundsregionen uppbyggt riskerar att försvagas. Näringslivet i södra Sverige har Öresundsförbindelsen som ett naturligt och vardagligt nav.

Öresundsregionen är Nordens största samarbetsregion. Totalt bor ungefär 3,8 miljoner människor i regionen. Varje dag åker ca 15 000 personer tåg mellan länderna. Kristdemokraterna vill därför framhålla vikten av att regeringen ser över och kontinuerligt utvärderar gränskontrollernas och id-kontrollernas inverkan på det nordiska samarbetet och lägger fram förslag för att minimera deras effekter på denna samarbetsregion.

I årsrapporten från Nordiska ministerrådet finns en intressant sammanställning över de mest besökta sidorna på Hallå Norden. I Danmark söker man till exempel mest på arbete i Norge, skatt i Norge och flytt till Sverige. I Sverige söker man mest på resor med husdjur till Norge, resor med husdjur till Danmark och jobb i Norge. I Norge söker man mest på boende i Sverige.

Vad kan vi dra för slutsatser av detta, förutom att svenskar gärna reser med husdjur och att danskar vill arbeta i Norge men helst bo i Sverige? Jo, det visar att Nordens invånare har ett stort intresse av att röra sig fritt mellan våra länder – antalet invånare som fick hjälp via Hallå Norden översteg 1 miljon förra året. Men man söker information eftersom man vet att gränshinder dessvärre återstår.

I regeringens skrivelse kan vi läsa att regelverken, trots att Norden sedan länge är en gemensam marknad för varor, tjänster och kapital, fortfarande är utformade med utgångspunkten att medborgare och företag rör sig i det enskilda landet. Så är självklart inte fallet i Norden, tvärtom.

Det nordiska samarbetet måste därför fokusera på att lösa de gränshinder som försvårar den fria rörligheten och integrationen mellan de nordiska länderna. Vi uppskattar tillsättandet av Gränshinderrådet, som har i uppdrag att främja den fria rörligheten inom Norden, och förutsätter att regeringen ger riksdagen fortlöpande rapportering om dess arbete.

Herr talman! Oavsett Gränshinderrådets arbete kommer integrationen mellan våra länder att fortsätta, men takten kommer att avgöras av hur villiga våra nationella regeringar är att hjälpa till att undanröja de gränshinder som finns. Bara så kan fler medborgare och företag få del av de positiva effekter som följer av en fortsatt integration.

Det är inte rimligt att gemensamma nordiska forskningsprojekt hindras av att det inte går att använda svenska forskningsanslag utomlands eller att danskar som reser mellan fastlandet och Bornholm ska möta en rad problem på vägen bara för att de passerar Sverige. Listan kan tyvärr göras längre.

Herr talman! Kristdemokraterna vill se ett starkt och effektivt nordiskt samarbete där vi möts inte endast av tradition utan för att vi tror att vår gemenskap har en styrka. Vi måste våga släppa på samarbetsområden där vårt samarbete inte längre har något mervärde. Vi måste våga se att vi i dag möts i andra konstellationer än förr. Vi måste se nyttan av europeisk samverkan, också för dem av våra grannar som valt att stå utanför gemen-

skapen. Vi måste förstärka områden där vi kan bli en starkare region tillsammans och förenkla för arbete och företagande, för forskare och vårdtagare. Kraftsamlar vi kan vi också nå resultat.

Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 2 om gränshinder.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag hälsa utrikesministern välkommen till denna debatt om Norden. Jag som vuxit upp i en gränsregion har egentligen svårt att se detta som utrikesfrågor. Jag hoppas att frågor om gränsproblematiken i Norden kommer att prioriteras och ser fram emot fortsatta diskussioner och debatter på området.

Anf. 157 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Även jag vill passa på att hälsa utrikesminister Margot Wallström välkommen. Jag ser fram emot vårt samarbete om Norden och nordiska frågor. Jag vill också passa på att för protokollets skull tacka Kristina Persson för hennes tid som minister och för det samarbete vi hade.

Herr talman! Det nordiska samarbetet är en styrka i en orolig tid. Vårt samarbete har funnits länge och bygger på grundläggande värderingar, såsom demokrati och mänskliga rättigheter. Vi är 26 miljoner människor i Norden, och vi är ganska små länder, men tillsammans blir vi faktiskt en av världens största ekonomier. Tillsammans kan vi höja vår röst rejält i internationella sammanhang och påverka utvecklingen åt det håll som vi tror på. Tillsammans är vi starkare än vad vi är var för sig.

Det nordiska samarbetet är en framgångssaga, och det har också ett brett folkligt stöd. Syftet med det nordiska samarbetet är – och har alltid varit – att underlätta vardagen för våra invånare. Det handlar om att öka rörligheten för våra medborgare så att det blir bättre att arbeta, bo, studera, driva företag och gränspendla i Norden. Det bidrar i sin tur till en stor nordisk nytta. Jag tänker till exempel på arbetsmarknaden. Det är lätt att flytta från en del av Norden med hög arbetslöshet till en annan del som efterfrågar arbetskraft. Det gör att företag kan anställa kunnig personal och att arbetslösa får sysselsättning. Många av våra ungdomar jobbar i Norge eftersom de haft svårt att få jobb på hemmaplan, men i dag ser vi att ungdomsarbetslösheten minskar i Sverige, vilket är mycket glädjande.

Att minska antalet gränshinder är ett viktigt arbete. Det är bra att Gränshinderrådet nu är inrättat och att arbetet går ut på att reducera gränshinder mellan våra länder och förebygga att nya uppstår. Regelverket är utformat utifrån att vi bor, arbetar och driver företag i samma land. Det är angeläget att komma till rätta med gränshinder så att inte människor hamnar utanför trygghetssystem och så att inte regelverk försvårar för företag att växa. Det är bra att gränshinderfrågorna står högt upp på dagordningen för det nordiska samarbetet.

Med det sagt vill jag nämna gränskontrollerna i Öresundsregionen. De påverkar rörligheten i regionen, men vår förhoppning är att de inte ska bli långvariga. De inrättades som alla vet i en svår situation, och gränskontroller inom Norden är inget normaltillstånd.

Under 2015 var det två frågor som dominerade Nordiska rådets dagordning: terrorism och flyktingkris.

På minisessionen i Köpenhamn blev terrorism en stor fråga. Köpenhamn hade några veckor innan drabbats av en terrorattack. Det föranledde att våra nordiska ministrar ingick ett nytt samarbetsavtal för att förebygga

extremism, med fokus på inkludering, utbildning och jobb. Även civilsamhället och frivilligorganisationerna ska involveras i det arbetet. Det är viktigt att arbeta förebyggande, och det är en stor utmaning att förhindra att unga människor värvas till extremistiska nätverk. Det är av yttersta vikt att detta arbete lyckas. En styrka i det nordiska arbetet är att vi samarbetar, informerar och lär av varandra i svåra och komplexa frågor.

På sessionen i Reykjavik blev den pågående flyktingkrisen en stor fråga. Vi socialdemokrater tycker att det var bra att flyktingkrisen kom upp på agendan eftersom det i dag pågår en stor humanitär katastrof där många människor flyr för sina liv. För att mildra katastrofen måste omvärlden visa medmänsklighet och hjälpa till att hantera denna situation.

Vi socialdemokrater i Sverige menar att flyktingkrisen måste hanteras på EU-nivå, och gemensamma beslut måste fattas och genomföras. Krisen kan inte vara några få länders ansvar, utan alla har ett ansvar. Vi menar också att vi har ett gemensamt nordiskt ansvar.

Norden har på kort tid tagit emot många asylsökande. Våra nordiska länder har ett viktigt ansvar att på bästa sätt integrera dem som får stanna. Det är en utmaning att få en stor befolkningsökning på kort tid. De nyanlända ska få språkträning, utbildning, boende och arbete. De ensamkommande flyktingbarnen behöver skolgång och ett tryggt boende.

Vi måste också arbeta med attityder så att inte diskriminering, rasism och främlingsfientlighet ökar och får fotfäste. Våra nya medborgare kan bli en stor tillgång för våra länder. Norden har en åldrande befolkning, och lyckas vi bra med integrationen får vi ett tillskott som våra länder behöver. Min förhoppning är att vi kan göra denna resa tillsammans och lära av varandra. Kunskapsutbyte och positiva exempel är styrkan i det nordiska samarbetet.

Socialdemokraterna i Nordiska rådet har under 2015 varit en aktiv grupp. Vi har lagt fram och drivit många frågor under året som bland annat rör välfärden, arbetsmarknaden, miljö, transporter och turism. Nordiska rådet är en bra arena för att driva och utveckla politik inom rådets olika organ.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis sluta där jag började. Det nordiska samarbetet är en styrka i en orolig tid, detta med tanke på det som sker i omvärlden och i EU. Det är viktigt att vi i inom Norden kan fortsätta vårt fina samarbete, utveckla det ännu mer och dela med oss av kunskaper och erfarenheter. Det är också viktigt att vi vårdar våra relationer gentemot omvärlden. För, som sagt, tillsammans är vi starkare.

Med detta sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 158 LARS-ARNE STAXÅNG (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utrikesutskottets förslag till riksdagsbeslut i UU18 samt avslag på alla motionsyrkanden. Även jag vill hälsa vår nya Nordenminister, utrikesminister Margot Wallström, välkommen.

Dagens debatt handlar om det nordiska samarbetet både historiskt, hur det ser ut i dag och inte minst hur vi kan utveckla det i framtiden. Jag vill först konstatera att det nordiska samarbetet har en stark folklig förankring, och detta på goda grunder. Vi känner stor samhörighet och har gemensamma värderingar i många frågor som demokrati, rättvisa, öppenhet och

vikten av en rättsstat. Vi har också en gemensam historia som inte alltid har varit fredlig. Dessutom är det en gammal sanning att när det kommer yttre hot binder det ihop människor och stater på ett starkare sätt.

Det nordiska samarbetet är uppdelat på Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet, som är de olika parlamentens organ. Samarbetet går tillbaka till 1950-talet, och vid flera tillfällen sedan dess har man haft diskussioner om hur samarbetet ska utvecklas för att få bästa möjliga resultat.

En sådan fråga är problematiken med att parlamenten i Norden har val vid olika tillfällen. Det får som resultat att det kommer nya statsråd och ledamöter varje år. Det är positivt i sig men hindrar ibland en effektiv hantering av frågorna.

I detta betänkande diskuterar vi mest Nordiska ministerrådets förslag och inriktning på verksamheten. Nordiska rådet hade under 2015 sin temasession den 25–26 mars i Köpenhamn och sin 67:e session den 27–29 oktober i Reykjavik på Island. Här behandlades en rad av de prioriterade frågorna inom Nordensamarbetet. Men vi behandlade också Östersjön, det arktiska samarbetet samt Barentskonferensen som finns inom vårt område

Verksamheten i ministerrådet har varit inriktad på grön omställning och klimat, arbetsmarknad och konkurrenskraft men inte minst, som sagts här tidigare, gränshindersamarbete. Men man har också diskuterat EU-frågor för det nordiska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet och bilateralt nordiskt samarbete.

När det gäller frågor som diskuterats i Nordiska rådet har också migrationsfrågorna samt gränsfrågorna självklart kommit upp som viktiga frågor inte minst under det senaste året. Dessa frågor är ju sådana som man måste samarbeta om både inom EU och inte minst här i Norden. Jag sitter själv som ledamot i den svenska delegationen i Nordiska rådet och känner att det varit mycket värdefullt att kunna diskutera dessa frågor med våra grannar i Norden.

Herr talman! En mycket viktig fråga både för EU och för det nordiska samarbetet är hur vi kan utveckla infrastrukturen i och mellan våra länder. Det är därför med tillfredsställelse jag kan konstatera att Nordiska rådet antagit en framställning om att de danska, svenska och norska regeringarna rekommenderas att tillsätta en arbetsgrupp för att belysa samhällsekonomiska fördelar av och förutsättningarna för en snabbare järnväg mellan Köpenhamn, Göteborg och Oslo.

Det konstaterades också att Jernbanelverket i Norge och Trafikverket i Sverige redan utreder förutsättningarna för att utveckla järnvägstrafiken mellan Oslo och Göteborg. Dessa planer kommer in i de viktiga långtidsplanerna både i våra nordiska länder och i EU-planerna.

Detta är mycket viktigt för framtiden för jobb och utveckling i våra länder. Det är många som fortfarande inte vet att till exempel Norge är Sveriges viktigaste exportland – Tyskland kommer som nummer två – samt att gränstrafiken för gods och person faktiskt är större mellan Norge och Sverige än från Sydsverige och utåt. Det är stora trafikflöden som finns i södra delen av Sverige. Här är det viktigt att betona att vi behöver investeringar på många olika platser inom Sverige men också mellan de nordiska länderna för att främja denna utveckling.

En klassisk fråga för det nordiska samarbetet är gränshinderfrågan. Mycket har gjorts. Det är i dag lättare att arbeta i ett nordiskt grannland än

om man skulle flytta till ett annat land i EU eller utanför EU. Men när detta är sagt är det lätt att sucka lite. Det finns mycket kvar att göra.

Många människor kan vittna om svårigheter inom en rad områden. Det kan gälla skatter, tullhantering, registrering av och att köra och äga bil i annat land, socialförsäkringar och pensioner. Det kan också vara praktiska hinder som dålig infrastruktur mellan våra länder. Det finns därför mycket kvar att göra för att ytterligare harmonisera reglerna i Norden.

Självklart har även de nya reglerna för legitimationskontroll ställt till förtret för resenärerna i framför allt Skåne-regionen. Men Sverige ställdes inför en extrem situation, och det är svårt att se att vi hade kunnat göra på ett annat sätt när den yttre gränskontrollen i EU inte fungerade. Däremot är det viktigt att vi kan minimera olägenheterna och till exempel i samarbete med Danmark inte ha två kontroller på sträckan.

Herr talman! Jag nämnde i början att säkerhetspolitiken är en viktig fråga i det nordiska samarbetet. Inte minst Rysslands annektering av Krim och intrång i grannlandet Ukraina har sänt kårar genom många länder som fortfarande har efterkrigstidens kalla krig i färskt minne. Vad blir nästa drag eller steg man tänker företa sig?

På grund av annekteringen har det nordiska kontoret i Sankt Petersburg lagts ner. Däremot har samarbetet med de baltiska länderna ökat och är nu en viktig del i det nordiska samarbetet. Jag hade förmånen att få komma dit i oktober 2015. Det blev flera hjärtliga möten där man såg Sverige som en viktig granne. Det gick heller inte att ta fel på deras önskan att både Finland och Sverige ska gå med i Nato för att få en stabil region här i Norden.

Herr talman! Jag är väl medveten om att vi här i riksdagen har delade meningar om Nato, och jag respekterar självklart detta. Samma diskussion har man även i Finland. Men det finns en väsentlig skillnad, vilket är lite oroande. I Finland säger man pragmatiskt att saken för närvarande inte är mogen men kan bli det i framtiden. I Sverige säger bland andra Socialdemokraterna att det inte är aktuellt under överskådlig tid. Hur kan man så benhårt ta ställning i en sådan här viktig fråga när vi faktiskt inte vet något om framtiden? Saker kan ändras fortare än vi tror.

Jag behöver kanske inte säga att Norge och Danmark oavsett färg på regering vill att Sverige ska gå med i Nato för att stärka säkerhetspolitiken i Norden.

Herr talman! Jag tänker avsluta mitt anförande med att betona värdemenskapen mellan våra nordiska grannar. Trots att det finns olikheter och språkskillnader går det inte att komma ifrån att vi ligger väldigt nära varandra på många områden när det gäller såväl etik, moral och lagar som kultur och religionshistoria. Detta ska inte underskattas när det gäller att binda samman våra olika nordiska frågor.

Jag sätter särskilt värde på detta när jag träffar mina partikollegor i de andra nordiska länderna. Vi har ett mycket gott utbyte med en öppen diskussion i många frågor. Jag vågar också säga att de flesta partier har denna erfarenhet.

Jag vill därför avsluta detta anförande med att hälsa till våra nordiska grannar Danmark, Finland, Island och Norge. Jag vill också rikta en hälsning till Åland och Färöarna samt de baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen.

Anf. 159 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman och ärade åhörare och ledamöter!

Det årliga betänkandet om Norden är alltid en lika trevlig läsning. Som ledamot i Föreningen Nordens regionorganisation i Dalarna tillika ledamot i den svenska delegationen till Nordiska rådet läser jag naturligtvis betänkandet med stort intresse.

Jag ser i betänkandet att utrikesutskottet har genomfört en del aktiviteter med inriktning på det nordiska, vilket naturligtvis gläder mig. Det är även positivt att utskottet drar sig till minnes de ursprungliga tankarna och intentionerna bakom det formella nordiska samarbetet.

Det jag saknar i betänkandet är lite mer glöd för ett utvidgat och utvecklat nordiskt samarbete. Mellan raderna kan man få uppfattningen att utrikesutskottet, som jag inte är ledamot i, ser det nordiska samarbetet som något jobbigt och besvärligt som katten släpat in.

Däremot gillar jag motionärernas stora optimism och längtan efter ett ökat nordiskt samarbete. Vi borde naturligtvis ha en gemensam infrastruktur i Norden. Vi borde ha samma el- och säkerhetssystem för järnvägen så att det inte är några problem med gränsöverskridande tågresor. Lika självklart borde vägnätet i Norden vara enhetligt med enhetlig skyltning för att underlätta och öka säkerheten på vägarna.

Eftergymnasiala studier borde självklart leda till en examen som är gångbar utan kompletteringar på hela den nordiska arbetsmarknaden. Det är egentligen märkligt att det inte är genomfört sedan länge.

Ingen motionär har i år föreslagit en gemensam nordisk valuta, vilket jag personligen tycker borde vara en självklarhet.

Det finns alltså en hel del som fortfarande borde göras för att målet om en helt integrerad nordisk arbetsmarknad ska bli verklighet. Jag tycker att vi faktiskt jobbar ganska hårt för det i Nordiska rådet.

Under 2015 har det nordiska dock i väldigt stor utsträckning präglats av det som hände i slutet av året, under hösten 2015: den stora tillströmningen av flyktingar till Norden.

Jag tror att vi alla kände det som ett stort bakslag för hela den nordiska tanken när problemen för många myndigheter blev så omfattande att den svenska regeringen såg sig tvingad att införa kontroller mellan Danmark och Sverige. Jag tror inte att någon myndighet egentligen var förberedd på att det som skedde över huvud taget skulle kunna ske. Alla verkade så överraskade. Naturligtvis var det ingen som ville försvåra för gränsgångare, men åtgärden i form av id-kontrollerna var förmodligen nödvändig med tanke på de ganska allvarliga signaler som många myndigheter sände till oss. Sjukskrivningarna ökade exempelvis dramatiskt hos vissa myndigheter, och det var nästan omöjligt att få tag på ersättare. Löpande ärenden blev eftersatta, och flera myndigheter klarade inte ens av de mest akuta uppgifterna.

Herr talman! Det som förvånade mig mest var egentligen att så många verkade vara tagna på sängen. För många verkade den stora tillströmningen komma som en ren överraskning. Men vi har ju vetat i många år att den stora klimatrelaterade migrationsströmmen är på gång. Det förändrade klimatet på planeten innebär just detta: att människor tvingas fly. När många migrerar därför att det inte går att överleva efter många års torka eller på grund av översvämningar som har spolat bort infrastruktur och matjord sker också stegvisa förändringar. Migranterna migrerar självklart

så kort sträcka som möjligt till närområden där förutsättningarna att försörja sig är bättre. Konkurrenten om de begränsade resurserna på dessa platser, till exempel jord att odla och dricksvatten, kan ändå leda till konflikter med dem som redan bor i området.

Så länge migrationen sker inom ett land och i områden med relativt homogena etniska och religiösa strukturer kan hjälp från världssamfundet på plats vara framgångsrikt. Men när migrationen sker över landgränser och när migranterna inte hittar några andra områden att bo på än sådana som redan bebos av människor och där andra traditioner råder är det betydligt svårare för internationella hjälpinsatser att nå framgång.

Konflikterna i Syrien och i hela Mellanösternområdet har föregåtts av tydliga klimateffekter, exempelvis fem års torka. Förutom alla de problem som torkan ger har länderna i området, inte minst just Syrien, under lång tid även tagit emot stora grupper av flyktingar från andra konfliktområden.

WHO och Röda Korset har länge varnat för de stora klimatrelaterade migrationsströmmarna. Man talade om 12 miljoner år 2007, 50 miljoner år 2015 och nu över 60 miljoner som är på väg.

Herr talman! Nordiska rådet insåg problematiken tidigt. Redan 2007 antog Nordiska rådet en rekommendation till de nordiska regeringarna som innebar att regeringarna uppmanades att driva frågan om införandet av globala regler för hantering av klimatrelaterad migration. Nordiska rådet förstod alltså redan 2007 vad som var på gång. Jag tror att de flesta som på olika sätt arbetar med konsekvenserna av det förändrade klimatet också förstod vad som var på gång redan då, 2007.

Tyvär visade dock våra nordiska regeringar väldigt lite intresse för frågan. När de nordiska regeringarna 2008 fick uppföljningsfrågor om hur de avsåg att agera för att initiera ett arbete för att skapa regler för klimatrelaterad migration – alltså hur de skulle hantera detta – inom ramen för de nordiska ländernas roller och positioner i EU och FN ansågs detta inte vara en prioriterad fråga. När jag år 2010 fick möjlighet att presentera förslaget för FN:s särskilda klimatkontor i New York hade de inte ens hört talas om det. Självklart blir man besviken när de nordiska regeringarna tar så lättvindigt på rekommendationer från Nordiska rådet.

När vi nu står mitt uppe i en verklighet av stora migrationsströmmar, till viss del naturligtvis utlösta av terrorattacker, av pågående terror och av militära konflikter men som i grund och botten beror på klimatets förändringar, ser vi hur svårt det är att förhandla mellan länder om regler och om ansvarstagande på ett konstruktivt sätt. Ingen vill bli sittande med Svarte Petter. Så enkelt skulle man faktiskt kunna sammanfatta förhandlingsproblematiken.

Som ansvarig för beslutet i Nordiska rådet 2007 tycker jag naturligtvis att det är ett stort misslyckande att i dag stå här än en gång och konstatera att regeringarna inte lyssnade. Jag skulle kunna säga: Vad var det vi sa? Men jag försöker att undvika sådant så långt det är möjligt. Det är ju inte konstruktivt att klandra regeringar som nästan aldrig i verkligheten, i praktiken, orkar titta längre än möjligen två budgetår framåt.

Med det här exemplet vill jag i första hand visa på hur viktigt det är att vi har ett livskraftigt nordiskt råd. Den största skillnad som jag själv upplever mellan de nationella parlamenten – vår riksdag – och Nordiska rådet är nämligen att det i Nordiska rådet är möjligt att lyfta blicken på ett helt annat sätt än i de nordiska parlamenten. Visst har även Nordiska rådet en

massa dagsaktuella saker på sin agenda. Det är gränshinderfrågor, studentutbyte, mårdhundar, som vi kan läsa om i tidningen i dag, pantdoser, fiskerikonflikter, avfallshantering och mycket annat. Men vi kan på ett helt annat sätt även tillåtas att diskutera framtiden och debattera både visioner och mål- och hotbilder.

När det gäller klimatfrågan anser jag att de nordiska regeringarna, inklusive vår svenska regering, borde lyssna på och ta lärdom av Nordiska rådet i betydligt större utsträckning än de gör i dag.

Jag tycker även att det är lite sorgligt att alla de goda tankar om ökad nordisk integration och ökad nordisk samordning av verksamheter som ofta kommer upp på agendan i nordiska sammanhang, på nordiska möten, i sådana här debatter och i sådana här betänkanden får så lite gehör hos ländernas regeringar. Flera av de motionsförslag som behandlas i det här betänkandet tror jag delvis är hämtade från rapporter som har tagits fram inom ramen för det nordiska samarbetet.

För tydlighetens skull är det kanske lämpligt att jag här påpekar att jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Jag tänker inte ställa till med någon politisk skandal genom att göra något oväntat i just den delen av mitt anförande. Men jag anser ändå att det är på sin plats, när jag har min fot i det nordiska så ofta som jag har, att lufta en viss besvikelse över att det går så långsamt att utveckla det gemensamma nordiska. Jag tänker exempelvis på att regeringarna inte överför fler verksamheter till en gemensam nordisk nivå.

Om jag får drömma skulle jag säga att det skulle vara fantastiskt med en gemensam nordisk yttre tull- och gränskontrollmyndighet som kan agera vid behov med ett gemensamt nordiskt mandat. Det skulle vara fantastiskt med en nordisk luftfartsmyndighet, en nordisk sjöfartsmyndighet och en nordisk järnvägsmyndighet. En nordisk universitets- och högskolemyndighet skulle underlätta för en gemensam nordisk arbetsmarknad. Ett nordiskt båt- och bilregister skulle lösa många problem för polisen och även för skattebetalarna. Det vore naturligt med en nordisk miljööverdomstol när vi i de nordiska länderna är så medvetna om att miljöfrågorna är gränsöverskridande. Och varför inte en nordisk pensionsmyndighet? Man kan också vara lite extra nervkittlande och komma med något som ingen förväntar sig: Varför inte ett gemensamt nordiskt fredsministerium?

Personligen tycker jag att den stora globalisering som vi har sett de senaste åren faktiskt gör att mycket av det som vi traditionellt lägger in i begreppet nationalstater i dag känns ganska omodernt. Visst är det bra att ministerrådet driver en del projekt som exempelvis den nordiska genbanken och Nordforsk, att man förbereder gemensamma genomgångar av kommande EU-rättsakter så att vi inte, när vi implementerar dem i våra respektive länder, skapar nya gränshinder och att man har startat Nord Mobility, som nämns i betänkandet. Men är det inte dags, kära ledamöter i kammaren, att vi gör något mer konkret gemensamt nordiskt? Varför inte prova med ett gemensamt nordiskt luftfartsverk? Tänk efter! Skulle nationalstaterna verkligen förlora mycket prestige och ångra sig om de var och en skulle överlåta en sådan nationell funktion – ett eget luftfartsverk – till en nordisk nivå? Jag tror inte det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 160 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Efter detta entusiastiska anförande kunde jag inte hålla mig från att begära replik. Jag hörde, herr talman, hur intensivt Miljöpartiet i debatten argumenterade i diverse frågor, till exempel för ett nordiskt fredsministerium eller fredsdepartement. Jag hörde den debatten också på Miljöpartiets kongress. Jag undrar, herr talman: Är det Miljöpartiets politik? Eller är företrädaren i den här debatten bara företrädare för sig själv?

Anf. 161 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att jag var ganska tydlig med att tala om att jag har en lista med saker som jag tycker är intressanta om jag själv får drömma eller komma med förslag. Jag sitter inte i utrikesutskottet, så jag företräder inte utrikesutskottets miljöpartister. Jag har fått den här chansen att prata om hur jag ser på detta utifrån mitt engagemang i Nordiska rådet.

Jag tycker att det vore jätteintressant om vi vågade pröva lite nya grepp och försökte flytta över verksamheter som vi i dag har nationellt till en nordisk plattform. Jag tror att det vore väldigt enkelt när det gäller en del av de saker som jag radade upp. Jag tror till exempel att vi skulle vinna jättemycket och spara en massa resurser på att ha ett nordiskt luftfartsverk.

Anf. 162 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra ledamoten tala om sina drömmar. Det är naturligtvis en självklar rätt. Men visst vore det spännande att höra vad Miljöpartiet har för åsikter om dessa drömmar, för det är uppenbarligen inte Miljöpartiets linje som vi hör. Det är snarare en enskild röst. I en sådan här debatt är det naturligtvis lite spännande, herr talman, att veta vilket stöd som finns för de här åsikterna i Miljöpartiet.

Samtidigt hör jag en argumentation om gränslöshet som jag gillar. Den skulle också kunna gälla för EU. Jag hoppas att det finns samma entusiasm där. Man skulle väl snarare kunna lyfta en del av de frågor som diskuteras till vår gemensamma EU-nivå för att skapa effektivitet. Det är ju ändå effektivitet som borde vara det centrala, herr talman.

Anf. 163 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att Kerstin Lundgren och alla andra här är medvetna om att vi i Miljöpartiet som driver frågan om ett fredsdepartement förlorade på Miljöpartiets kongress. Det är alltså inte Miljöpartiets linje att man ska inrätta ett fredsdepartement i Sverige. Nu var det inte det jag föreslog, utan jag föreslog att vi skulle kunna ha det som en nervkittlare på nordisk nivå: att diskutera om inte vi i Norden skulle kunna ha en sådan gemensam institution.

Kerstin Lundgren frågar mig om man inte skulle kunna göra de här sakerna på EU-nivå. Jag har lyssnat på er som har varit uppe i debatten. Ni beskriver allesammans den stora nordiska gemenskap som våra nordiska medborgare känner. Jag tror att det är en ganska stor skillnad mellan den känsla som finns hos medborgarna i våra nordiska länder för det gemensamma nordiska och den känsla som finns för det gemensamma på EU-nivå. Jag tror inte att det är lika enkelt att få ett folkligt stöd för att utveckla ett ökat samarbete på EU-nivå som på nordisk nivå. Jag tror att det kanske var enklare för tio år sedan, men det har blivit svårare och svårare. Vi har brexit framför oss. Vi får se hur det går. Det finns många som säger att om

England lämnar EU kommer även Danmark att lämna EU. Det vore väldigt sorgligt, tycker jag, om EU skulle implodera på grund av det.

Jag tycker också att det visar på signaler om att det finns en folklig skepsis till samarbetet på EU-nivå, inte bara i England utan i många av EU-länderna.

Jag tycker därför att det vore bra om vi kunde koncentrera oss, både i den här debatten och i vårt internationella samarbete, på att bygga en starkare gemenskap inom Norden.

Anf. 164 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Utrikesministern har blivit välkomnad hit många gånger, men jag vill ändå tillägga att även jag tycker att det är trevligt att utrikesministern är här och tar del av sitt Nordenansvar.

Mycket är också sagt om Norden. Det har på ett sätt varit en samfällid hyllning till Norden, och det är väl bara att instämma i den och konstatera att det nordiska samarbetet är historiskt. Det har funnits länge och har väldigt många dimensioner.

Om jag ska vara lite personlig så kan jag berätta att jag själv bor väldigt nära den norska gränsen, i norra Bohuslän. Då är samarbetet med Norden och inte minst med Norge väldigt påtagligt på en jordnära nivå. Det handlar om omfattande handel, arbetsmarknad, sjukvård och så vidare. Det kanske är därför som det här inte känns så himmelens utrikes egentligen, även om det är första gången på 14 år här som jag diskuterar ett betänkande från utrikesutskottet.

Mycket i Norden handlar om historiska band och värdegemenskap. Vi har i hög grad blivit sammanflätade. Det handlar om kultur; det handlar många gånger om språk och gemensamma samhällssystem. I rankningar som gäller jämställdhet, korruption, tillståndet för pressfriheten, frihet och så vidare ligger de nordiska länderna alltid väldigt högt och framstår som föredömen i de här sammanhangen.

Herr talman! Det går nog att säga att även det nordiska samarbetet får ses som ett stort föredöme för det gemensamma europeiska samarbetet inom EU genom vår öppna arbetsmarknad och det öppna samarbetet mellan universitet, näringsliv och föreningsliv. Man har kunnat resa fritt över gränserna när det gäller både studier och arbetsmöjligheter, och detta har naturligtvis bundit oss samman.

Det som vi debatterar i dag grundar sig på två skrivelser eller redogörelser. Det handlar om både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Vi har naturligtvis lite olika roller. Själv sitter jag med i Nordiska rådet och ser det som en stor förmån.

Det som hamnar mycket i fokus är gränshinder. Gällande det reformeringsarbete som nu pågår både inom ministerrådet och Nordiska rådet är min slutsats att fokus mer och mer bör ligga på det som verkligen är hinder. Man kan förstås identifiera olikheter, men olikheter är inte alltid detsamma som hinder. Vi ska lösa de problem som finns i vardagen för människor, och därför välkomnar vi från Liberalernas sida detta reformeringsarbete.

I den skrivelse från regeringen som bygger mycket på verksamheten i Nordiska ministerrådet lyfts tre områden fram: grön omställning och klimat, arbetsmarknad och konkurrenskraft samt gränshinderarbetet. Gränshinder har vi varit inne på redan, och det har naturligtvis väldigt stor betydelse för det nordiska samarbetet.

Det handlar också om det nordiska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet. Tidigare har ju Natomedlemskapet tagits upp här, och det är naturligtvis ingen större hemlighet att Liberalerna ser ett svenskt Natomedlemskap som en naturlig fortsättning på samarbetet mellan de nordiska länderna och dem som redan är med i Nato. Nog om detta.

Herr talman! En annan punkt som togs upp här är klimatsamarbetet. Jag hade också förmånen att vara med vid klimatförhandlingarna i Paris, och det som var slående där var just att den gemensamma nordiska paviljongen blev den naturliga samlingspunkten för de nordiska ländernas deltagare och att man hade gemensamma diskussioner. Vad det hade för betydelse i slutändan är alltid väldigt svårt att säga, men det var ändå ett ställe där man kunde dryfta frågor, känna värdegemenskap och få styrka i att driva nordiska frågor. Det kändes som om det var ett väldigt gott initiativ.

Om man uttrycker sig slarvigt känns det här nordiska samarbetet väldigt självklart på något sätt, i alla fall om man har bött nära en gräns länge. Det kan väl inte vara så himmelens besvärligt. Men som utskottet uttrycker det och som jag tycker att man kan ta fasta på: ”Samhällsutvecklingen gör att regelverk tillkommer, försvinner eller reformeras. Varje ändring rymmer en risk för att nya gränshinder uppkommer. Därför måste arbetet med att förebygga och avskaffa gränshinder stå högt upp på det nordiska samarbetets dagordning.”

Arbetet med att ta bort gränshinder har varit självklart och centralt. Möjligtvis har vi fokuserat på det bara för att det har varit olikheter och inte alltid så mycket hinder. Samtidigt kan vi se att det är minst lika viktigt att vi förebygger nya hinder, och det har funnits en diskussion åtminstone i Nordiska rådet bland parlamentariker om att se över hur man kan få någon typ av aktiv dialog kring en implementering av EU-direktiv så att vi inte skapar onödiga hinder. Vi kan ju ändå öppna upp för en dialog så att vi matchar varandra så långt det är möjligt. Naturligtvis är vi också olika, och vi implementerar på olika sätt.

Andra viktiga områden som jag skulle vilja lyfta fram är den nordiska elmarknaden och infrastrukturplaneringen. Infrastrukturplaneringen har blivit mycket bättre, för nu diskuterar man gränsöverskridande järnvägar och så vidare, men tittar vi på planeringskartorna från våra respektive trafikmyndigheter ser vi ofta att järnvägar går ut till en gräns, och sedan är det bara vitt. Då undrar man vart den tog vägen någonstans. Oftast brukar den ju fortsätta på andra sidan gränsen.

Detta tror jag kommer att bli väldigt viktigt, inte minst att järnvägen Köpenhamn–Göteborg–Oslo blir renoverad till hygglig standard, något som Lars-Arne Staxäng också lyfte upp.

Herr talman! När muren föll fick Norden också en annan viktig uppgift att ta sig an. Vi liberaler vände oss naturligt till demokrater i Baltikum, Polen och Ryssland, eftersom vi kände att vi hade ganska mycket att bidra med.

Det är inte bara allvarligt, som uttrycktes här tidigare, utan det är rent ut sagt bedrövligt att Nordiska ministerrådets kontor i Sankt Petersburg var tvunget att stänga. Det är bara ett tydligt tecken på att greppet hårdnar om det ryska civilsamhället. Det är uppenbart att man på något vis vill isolera människor från varandra.

Sedan inser även jag att läget för de ryska medborgarnas mänskliga rättigheter naturligtvis är en svår balansgång. Vi måste visa vår vänskap

och vårt stöd till det ryska folket samtidigt som vi måste vara väldigt tydliga och kritisera Putinregimens tilltag här i världen, inte minst annekteringen av Ukraina, hoten mot Baltikum och så vidare.

Här har naturligtvis ett lagarbete inom Norden en väldigt stor betydelse. Internationellt sett och över tid kan man se att de nordiska länderna har stort förtroende i den här typen av frågor.

Jag kan avsluta med att säga att när det gäller engagemanget i Ryssland kan vi konstatera att utan ryska demokrater kommer ingen rysk demokrati att växa fram. Och utan rysk demokrati kommer det att bli lite svårare att leva här i Norden.

Anf. 165 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Tack så mycket för vänliga välkomstord! Jag tycker nog att det finns anledning att också säga tack till min företrädare i den här uppgiften, Kristina Persson. Jag vet hur engagerad hon var i de här frågorna, och jag tror att hon har lagt en god grund.

Det har också varit fint att få lyssna på alla inlägg hittills, för det ger ju en gemensam beskrivning av det historiska värdet av det nordiska samarbetet.

Jag tänker också att det som aldrig förr är viktigt att värna om de plattformar som vi har för politisk och diplomatisk dialog. I tider av polarisering och extrema hållningar, då allt som tar tid och kräver kompromisser riskerar att trängas tillbaka, ska vi vara mycket rädda om detta.

Det var ingen tillfällighet att vi bjöds in till USA för att möta president Obama också av det skälet att man värderar det nordiska samarbetet. Jag återkommer till det.

Vi har alla sagt ungefär samma saker om det som uppskattas i det nordiska samarbetet. Under 45 år har regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet bidragit till att föra våra länder närmare varandra. Detta samarbete har också en djup folklig förankring, som flera av er har sagt. På det sättet betraktas vi som en föregångsregion.

Vi kan också utgöra en mycket stark kraft för förändring. Närheten mellan länderna geografiskt, ekonomiskt och kulturellt ger oss betydande möjligheter att möta gemensamma utmaningar, skapa nya möjligheter och spela en viktigare roll globalt.

Samtidigt som vi nu värnar det historiska nordiska samarbetet är det viktigt att också titta framåt. Sverige är drivande i arbetet med att reformera Nordiska ministerrådet, eftersom vi behöver få ett mer dynamiskt samarbete så att vi kanske kan reagera ännu snabbare och kraftfullare på händelser i vår omvärld och så att vi också besvarar politiska utmaningar, som några av dem som ni har nämnt.

Då behöver vi höja ambitionerna på ett antal sakområden, kanske förändra fokus och ha en mer framåtblickande organisation. Ett konkret exempel på det är Nordiska ministerrådets treåriga gränsöverskridande program för demokrati, inkludering och säkerhet. Detta program inleddes under våren och syftar till att bekämpa social marginalisering, extremism och religiös diskriminering. Vidare prioriteras arbetet med att minska och ytterligare förebygga gränshinder i Norden. Det konkretiseras med en förstärkt dialog med arbetsmarknadens parter. Slutligen omfattar reform-

arbetet bredare satsningar som ger detta nordiska samarbete ökad synlighet. Genomlysningen av den nordiska arbetsmarknaden och energisektorn är exempel på det.

Sverige tog tillsammans med Finland under hösten 2015 initiativ till nästa fas i reformarbetet, Nytt Norden 2.0, som pågår under hela detta år. Med hjälp av en högnivågrupp bestående av representanter för alla medlemsländer ska nya tankar och idéer föras in i reformprocessen. Det är författaren och historikern Gunnar Wetterberg som är den svenska representanten i högnivågruppen.

De nordiska länderna har, som sagt, ett mycket högt anseende internationellt. Det nordisk-amerikanska toppmötet i Washington i maj var mycket spännande. Där anser man också att vi på något sätt lyckas få ett större inflytande i världen än det som motsvaras av vår befolkningens mängd och storlek. Det gör vi tack vare vårt samarbete och att vi också har ett värderingsbaserat samarbete, som någon talade om här. Det är inte bara så att säga renodlade ekonomiska intressen, utan vi kan bygga det på en folklig förankring och ett gemensamt synsätt. Det ger oss en större styrka, och det tror jag att vi ska vara mycket rädda om för att sprida kunskap om Norden och våra värderingar för att främja turism och handel och också medverka i arbetet för att lösa problem i en alltmer globaliserad värld.

Detta nordiska samarbete har förbättrat förutsättningarna för entreprenörskap och innovation. Det har stärkt förutsättningarna för nya och växande företag.

De nordiska samarbetsministrarna antog under 2014 en gemensam vision – Tillsammans är vi starkare – om ett gränslöst, innovativt, synligt och utåtriktat Norden.

Under förra året godkände samarbetsministrarna en strategi för detta fortsatta arbete med profilering och positionering av Norden och det nordiska samarbetet. Att sprida denna positiva bild av Norden och att stärka de nordiska ländernas konkurrenskraft och internationella inflytande är något viktigt. I linje med profileringsstrategin ska det bli en nordisk kultursatsning på Southbank Centre i London under hela 2017.

Vid mötet under Nordiska rådets sessionsvecka i oktober antog de nordiska statsministrarna ett nytt initiativ om att sprida nordiska erfarenheter vad gäller globala samhällsutmaningar. Initiativet har nära koppling till både profileringsstrategin och Agenda 2030. Från svensk sida ser vi det som både önskvärt och nödvändigt.

Resurserna i Norden måste användas på ett hållbart sätt, och frågan har koppling till såväl nordiska lösningar på globala samhällsutmaningar som implementeringen av Agenda 2030. Norden betraktas av många som en föregångsregion, särskilt när det gäller tillväxt, miljö och innovation. Det har varit tydligt inte minst i arbetet med FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och klimatområdet, där de nordiska länderna som vi har hört hade ett nära samarbete inför överläggningarna i Paris och vidtog effektiva klimatåtgärder. Nu ska det positiva resultatet av Pariskonferensen följas upp på nordisk nivå, och en konkret plan för genomförande tas fram.

De nordiska länderna är fortsatt fast beslutna om att vidta klimatåtgärder och skapa energieffektiva samhällen med låga koldioxidutsläpp. Sveriges regering kommer att arbeta för att Norden, med stöd av Nordiska ministerrådet, ska fungera som en modell för övriga länder i världen i dessa sammanhang.

Vi behöver undanröja befintliga gränshinder och förebygga att nya uppstår. Det var spännande att läsa listan över återstående gränshinder, med allt från hur man transporterar husdjur till skoterkörning och jag vet inte vad. Jag hoppas därför att ni inte kommer att pressa mig på alltför många detaljer om just dessa frågor. Det nordiska samarbetet täcker allt från Agenda 2030 och klimatfrågan till cybersäkerhet och ända ned till dessa mycket praktiska och förstås mycket viktiga frågor som till exempel rör gränshinder, eftersom de påverkar människors vardag. Jag tror att det är detta som är kärnan och styrkan i detta samarbete, och vi visar att vi kan hantera både och, och göra det i ett fredligt och konstruktivt klimat.

Ett viktigt steg på denna väg är Gränshinderrådet som inrättades 2014. Rådet ska bidra till att lösa existerande gränshinder, förebygga att nya uppstår och öka och effektivisera informationsinsatserna till personer och företag som vill röra sig över en nordisk gräns. Årsrapporten för 2015 visar att rådets arbete under året var framgångsrikt och faktiskt ledde till en lösning av tolv av hindren. Det är ett utfall som är över förväntan. Samtidigt finns det många hinder kvar som påverkar möjligheten att flytta, pendla, studera och driva näringsverksamhet. Det hindrar tillväxt och sysselsättning i Norden.

Gränshinder inom arbetsmarknads-, social-, utbildnings- och skatteområdena är prioriterade. Sverige tog förra året initiativ till en ny dansk-svensk arbetsgrupp för att specifikt titta på dansk-svenska gränshinder.

Det nordiska samarbetet kommer att ägnas stor uppmärksamhet de närmaste åren. Under 2018 har Sverige ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Vi leder samma år det informella utrikespolitiska samarbetet i den nordiska kretsen, och vi har samordningsansvar för det nordisk-baltiska samarbetet. Även året därpå kommer det nordiska samarbetet att uppmärksammas, då vi har ordförandeskapet i Nordiska rådet och står värd för den årliga höstsessionen. Förberedelserna inför ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet börjar redan i höst.

Regeringens goda dialog och samverkan med den svenska delegationen i Nordiska rådet har varit mycket betydelsefull för det nordiska samarbetet genom åren. Denna samverkan är jag mån om att värna och vidareutveckla framöver.

Herr talman! Nordiska ministerrådet genomför viktigt demokratiarbete i närområdet. Nu finns informationskontor i de tre baltiska huvudstäderna, och sedan 1995 har det bedrivits ett framgångsrikt arbete för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter via kontoren i nordvästra Ryssland.

Efter beslutet att avveckla verksamheten vid kontoren i Ryssland fortsätter Nordiska ministerrådet sitt arbete i landet genom andra kanaler och förvaltningsorgan.

Nu är det beslutat om ett nytt samarbetsprogram med Ryssland med en årlig budget på 15–20 miljoner danska kronor. Det innebär satsningar inom miljö, hälsa, civilsamhälle och mänskliga rättigheter. Det är en fortsättning på den uppskattade verksamheten i nordvästra Ryssland som har pågått i 20 år. Den har varit till ömsesidig nytta för de båda parterna; det är jag övertygad om. Det ligger i Sveriges och faktiskt också övriga Europas intresse att förbättra förutsättningarna för att Ryssland ska bli ett mer demokratiskt och öppet samhälle.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde men också globalt har gjort samarbetet på det säkerhetspolitiska och utrikespolitiska området allt viktigare. Vi fortsätter att utveckla och fördjupa även detta. Det innebär ett fortsatt nordiskt engagemang för närområdesfrågorna och utökad samverkan kring viktiga globala frågor och den internationella utvecklingen.

En fördjupning sker också av det nordiska försvarssamarbetet inom Nordefco. Under det svenska ordförandeskapet 2015 genomfördes förhandlingar om avtal om alternativbaser på flygsidan. Ett koncept utarbetades för förutsättningarna för en kvalificerad flygövning i Norden, Northern Flag, och försvarsministrarna beslutade om ett system för säker kommunikation.

Herr talman och ärade ledamöter! Ett mer dynamiskt nordiskt samarbete innebär att gemensamt möta utmaningar och skapa möjligheter i en orolig omvärld. Det gränslösa Norden har genom åren utgjort en mycket stor fördel för de nordiska länderna och medverkat till att säkra framgång och tillväxt.

Den aktuella migrationskrisen har satt press på den fria rörligheten i Norden. Krisen har inneburit stora utmaningar för allmän ordning och säkerhet. De nordiska regeringarna har inom ramen för sina internationella förpliktelser vidtagit nödvändiga åtgärder för att hantera den här svåra situationen på ett ansvarsfullt sätt.

För Sveriges del har åtgärderna som alla vet bestått av två tillfälliga verktyg: återinförd gränskontroll vid inre gräns och transportörers kontroll av att resenärer i viss trafik över gränsen till Sverige från Danmark innehar giltig identitetshandling.

Trots de tillfälliga utmaningarna orsakade av migrationskrisen bör visionen även fortsättningsvis vara ett gränslöst Norden. Samtidigt ska vi komma ihåg att lösningarna på den aktuella migrationskrisen inte finns på nordisk nivå utan på europeisk och global nivå. Därför arbetar vi tillsammans med ministerkollegor med ansvar för gränskontroll för att säkra mobiliteten mellan de nordiska länderna i relation till de åtgärder som införts för att hantera den internationella migrationskrisen på såväl nationell som europeisk och global nivå.

Parallellt har Nordiska ministerrådets generalsekreterare i uppdrag att fortlöpande analysera hur de tillfälliga gränskontrollerna påverkat den fria rörligheten i Norden samt vilka konsekvenser detta har för bland annat jobben, ekonomin och investeringar.

Den aktuella krisen har inneburit påfrestningar för Norden men också understrukt behovet av dialog. Kriser i vår omvärld behöver mötas gemensamt, och det är nu den samlade nordiska rösten behövs som mest. Därför har vi beslutat att upprätta ett mer effektivt samarbete avseende erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan migrationsmyndigheterna. Nu tar vi den frågan vidare i ett nordiskt samarbetsprogram om integration av flyktingar och invandrare.

Som jag sa: Tillsammans utgör de nordiska länderna en stark kraft för förändring. I en orolig omvärld är ett dynamiskt nordiskt samarbete ett nödvändigt verktyg för att kunna besvara aktuella politiska utmaningar och skapa nya möjligheter. Det är min avsikt att aktivt medverka till det,

och jag hoppas förstås på ert fortsatta engagemang och stöd i den processen. Jag hoppas också på ett gott samarbete och tackar för allt ni har gjort hittills.

Anf. 166 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med det jag sa i mitt anförande: Statsråd kommer, och statsråd går. Förra statsrådet och Nordenministern Kristina Persson har gått. Hon hade en väldig ambition inom det nordiska samarbetet, och det är viktigt att detta inte går ned så att det blir ett glapp i de frågeställningarna utan att vi kan få fart på Nordensamarbetet och de frågor som Sverige tar initiativ till.

Jag tänkte först fråga vår nya Nordenminister Margot Wallström vad hon kommer att prioritera i Nordensamarbetet. Blir det gränshinderfrågan? Blir det infrastrukturen? Blir det någonting annat, exempelvis de akuta problem vi har nere i Skåneregionen när det gäller legitimationer och så vidare? Jag tror att det kan vara viktigt för att vi inte ska gå ned i de här frågorna att tala om vad som kommer att hända det närmaste halvåret.

Fråga nummer två är hur vi kan underlätta harmoniseringen och integrationen av arbetslivet och boendet mellan våra länder. Det finns hur många exempel som helst. Statsrådet tog upp några stycken – små men intensiva. Jag bor i ett gränslandskap, och där finns hur många frågor som helst när man pratar med norrmän men även med svenskar som arbetar i Norge. Det finns mycket att göra på detta område.

Den tredje frågan är Natofrågan. Den ligger och skaver både i Sverige och i det nordiska samarbetet. Varje gång Ryssland utmanar oss genom att gå över de nationella gränserna kommer frågan att vara aktuell och levande.

Anf. 167 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det finns behov av att tillföra nya frågor. Jag har inte för avsikt att tillföra nya frågor annat än om verkligheten gör det nödvändigt. Det kan ju hända vad som helst i världen.

Det viktiga är att det nordiska samarbetet ger utrymme för detta – att vi kan sätta upp aktuella frågor på dagordningen och svara på ett snabbt och effektivt sätt. I övrigt tycker jag nog att vi redan har de flesta viktiga frågor i olika strukturer och processer och på dagordningen. De som är mest angelägna, såsom migrationsfrågan men också gränshinderfrågan, har vi nu modeller och forum för att ta oss an. Jag tänker alltså inte tillföra några nya prioriteringar som ni inte har hört talas om tidigare.

Det är otroligt viktigt att också arbetslivsfrågorna finns med. Det är avsikten hos statsministrarna i Norden att ge prioritet till den frågan, och jag tycker att den finns med på vår nya dagordning för att ta oss an de utmaningarna.

Slutligen när det gäller Natofrågan: Den debatterar vi regelbundet här, och den svenska regeringens linje är att vi ska investera mer i vårt eget försvar. Vi anser att vi ska investera mer i samarbete och utveckla olika samarbetsformer. Det är vi i full färd med att göra. Vi anser också att vi i dessa oroliga tider inte ska svaja när det gäller vår säkerhetspolitiska hållning, utan vi ska bevara vår militära alliansfrihet. Vi ska stå fast vid den och inte ändra på det. Vi kommer alltid att göra det som vi anser är bäst för att försäkra oss om säkerheten för den svenska befolkningen.

Anf. 168 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Tack så mycket för svaret, utrikesministern!

Harmoniseringen och integrationen av arbetslivet tror jag är helt avgörande om vi ska kunna få tillväxt av arbeten och boenden mellan våra länder. Alla dessa tillväxthinder måste vi hjälpas åt att försöka plocka bort. Jag hälsar alltså svaret med tillfredsställelse. Det är där vi ska lägga tyngdpunkten.

Varför tar jag upp Natofrågan? Egentligen kanske man skulle vilja ha den i någon försvarsdebatt i stället. Det är därför att den kommer upp varje gång vi träffar våra nordiska grannar. Norge, Danmark och många av de andra tar upp frågan, inte minst i partisamarbetet: Hur kommer det sig att det är ett sådant behårt nej från Sverige? Det kommer från alla parter. Det är därför jag tar upp det.

Skulle till exempel brexitomröstningen gå fel – ur min synvinkel – så att Storbritannien säger nej till fortsatt samarbete med EU och kanske till och med vill ha utträde blir det en helt ny situation även för Sverige. Sverige kommer att påverkas väldigt mycket. Min sista fråga är därför: Skulle vi inom ett par veckor komma i den belägenheten, vad tycker statsrådet är det som kommer att gälla – inte minst inom det nordiska samarbetet? Det blir helt nya förhållanden, en helt ny situation, om brexit skulle gå igenom.

Anf. 169 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det oroar mig och oss i det europeiska och nordiska samarbetet mycket om Storbritannien skulle lämna EU. Det kommer också att bli problematiskt om de stannar kvar. Det riskerar att få en effekt också på de andra länderna där de kan säga att om britterna kan förhandla sig till ett avtal varför skulle inte de andra länderna ha både folkomröstningar om utträde eller inleda den typen av förhandlingar?

I den tid vi lever nu är det inte denna typ av problem vi behöver i första hand. Vi behöver hålla ihop om vår hållning gentemot Ryssland och i utmaningarna i fråga om den europeiska säkerhetsordningen. Vi behöver hålla ihop som världens största biståndsgivare. Vi behöver hålla ihop som en kraft för demokrati och mänskliga rättigheter runt om i världen. Vi behöver hålla ihop eftersom det är själva sammanhållningen som är så viktig. Vi samarbetar i många frågor särskilt nära med Storbritannien.

Det är viktigt att vi också får tid att analysera utfallet av folkomröstningen i det nordiska sammanhanget samt i bilaterala kontakter och sammanhang och i EU.

Vi tittar på alla konsekvenser – ekonomiska och utrikespolitiska konsekvenser. Vi går igenom dem mycket noga.

Det är viktigt att vi ställer oss på den sida som säger att det behövs ett samarbete av det slaget i Europa. Det har garanterat fred och välbefinnande under mycket lång tid. Vi hoppas också att det ska göra så i fortsättningen. Så ser jag på det.

Anf. 170 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag beskrev i mitt anförande att utrikesminister Wallström tyvärr tvingas samarbeta med flera rasistiska partier som sitter med vid makten i de nordiska länderna. Samtidigt finns en fråga som borde stå högst upp på regeringens dagordning för samarbetet i Norden sett utifrån vad som händer i Öresundsregionen, nämligen frågan hur det ska skapas

lagliga vägar till Norden för att människor ska kunna utöva sin mänskliga rättighet att söka asyl.

Det är inte bara människor på flykt som passerar en gräns. Dagligen passerar människor över Nordens gränser, och de har gjort så ända sedan passfriheten infördes. Nu när Sverige har rest murar mot andra länder är det betydligt svårare för alla som pendlar över en gräns. Det är framför allt tågpendlarnas vardag som har försämrats kraftigt genom förseningar och osäkerheter i restider.

På grund av de dubbla kontrollerna både på Kastrup i Danmark och i Hyllie i Sverige har många tågpendlare fått restider som i genomsnitt är en halvtimme längre. Tågresandet över Öresund har minskat med 12 procent sedan kontrollerna infördes och biltrafiken har ökat.

Hur ska vi få människor att pendla över Nordens gränser?

Anf. 171 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag kan förstå synpunkten. Om vi ska ha ett nordiskt samarbete har vi att samarbeta med de regeringar som är folkligt valda i de länderna och utsedda på demokratisk grund. Vi kan inte säga att vi inte samarbetar med en regering därför att det och det partiet är med i regeringen. Vi har att samarbeta med samtliga regeringar, att försöka göra det bästa av situationen samt försöka få gehör för våra åsikter och vår position. Jag tror att det även i fortsättningen är vägen framåt att engagera oss och prata om gemensamma utmaningar.

En av de gemensamma utmaningarna har att göra med hur vi hanterar flykting- och migrationsströmmarna. Det är med stor vanda regeringen har fattat beslut av det slaget. Det är ingenting en regering gör med lätt hand, när vi har kämpat så för att bevara och värna det faktum att vi ska kunna resa fritt över gränserna utan den typen av kontroller.

Men detta var samtidigt nödvändigt för att bevara säkerheten i vårt eget land och värna de system som finns för att ta hand om människor som kommer hit på ett värdigt sätt. Det är inte vårt fel utan det handlar faktiskt om hur det ser ut i andra länder. Vi levde länge i tron att det skulle bli ett solidariskt välkomnande av flyktingar – av dem som sökte skydd i Europa – också i den mycket akuta situationen som EU befann sig. Så upptäckte vi att det var en lång väg framåt för att övertala andra länder att också vara med och dela på ansvaret.

Jag tror inte att någon anklagar oss i dag. OECD har visat att Sverige var det land som historiskt sett har tagit emot flest flyktingar någonsin per capita. Det blev en stor påfrestning. Vi var tvungna att vidta åtgärder. Det var inte heller från början så att de andra nordiska länderna visade stor förståelse och samarbetsvilja. Men nu är vi på speaking terms med våra grannar.

Anf. 172 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Jag tänkte byta ämne och inte gå in på ett specifikt gränshinder men väl på en specifik rekommendation som Nordiska rådet antog under förra året.

Nordiska rådet antog i november, med stor majoritet, en rekommendation angående Israel och Palestina. Rådet lyfte fram att det är viktigt

med en fredsprocess i Palestina och Israel och att man behöver få till en tvåstatslösning på sikt.

Jag hade själv förmånen att få överrätta rekommendationen till president Abbas vid ett besök i Palestina. Nordiska rådet hade till och med låtit översätta den till arabiska, vilket jag tyckte var en fin gest.

Jag undrar vad utrikesministern har gjort för att lyfta fram rekommendationen och frågan om Israel och Palestina och på lång sikt få ett erkännande av Palestina i andra nordiska länder. Island har redan erkänt, precis som Sverige, men vad har utrikesministern gjort för att andra nordiska länder ska ansluta sig till Sveriges och Islands erkännande, lyfta fram rekommendationen och få till en mer positiv process i Israel och Palestina?

Anf. 173 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Låt mig få avsluta den tidigare diskussionen vi hade. Vi önskar att de inskränkningar som finns i den fria rörligheten över gränserna ska bli så kortvariga som möjligt och att vi snart kan återgå till ett läge där man kan resa fritt utan kontroller. Det önskar självfallet regeringen också.

Sverige är mycket aktivt i debatten om Mellanöstern. Vårt erkännande har gjort att andra ställer frågor till oss om hur de kan bidra. Sverige bjöds in till konferensen som ägde rum i Paris. Länder som önskar se en förflyttning i rätt riktning samlades där. Förhoppningen är att parterna så småningom ska sätta sig vid ett förhandlingsbord och diskutera vägen framåt.

Vi använder också vårt inflytande till att påverka palestinierna att genomföra nödvändiga reformer så att de också kan bidra på ett konstruktivt sätt. Vi gör ständiga uttalanden och försöker vara aktiva med våra nordiska vänner. De här frågorna är mer på den utrikespolitiska dagordningen än på dagordningen för ministerrådssammanträdena. Jag tror inte att någon kan säga att vi har varit passiva. Tvärtom är vi mycket aktiva.

Vi presenterar våra argument, varför regeringen tycker att detta är viktigt och varför det behöver skjutas på. Annars kan det mycket snart vara för sent. Då blir det dåligt för både Israel och Palestina.

Anf. 174 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr talman! Utrikesminister Margot Wallström har nu tagit över ansvaret för Nordensamarbetet. Jag har med stort intresse lyssnat på hennes första inlägg som Nordenminister.

Jag vill ändå veta lite mer hur utrikesministern ser på den viktiga Öresundsintegrationen. Det är Nordens största samarbetsregion. Det bor ungefär 3,8 miljoner i regionen och de producerar 26 procent av Sveriges och Danmarks samlade bnp. Det finns tolv universitet, 155 000 studenter och 12 000 forskare.

Vilka gränshinder står överst på önskelistan att lösa för att göra Öresundsregionen än mer framgångsrik?

Eftersom utrikesministern är ansvarig minister kan hon inte bortse från att införandet av gränskontroller och id-kontroller, som vi har talat om tidigare i dag, innebär stora utmaningar. På vilket sätt arbetar Nordenministern med andra ansvariga ministrar i regeringen för att fortsätta värna Öresundsintegrationen samtidigt som ordning och säkerhet upprätthålls? Går detta att kombinera?

Anf. 175 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Vi får verkligen hoppas att det går att kombinera. Som jag sa tidigare önskar vi alla att vi så snart som möjligt ska kunna återgå till ett läge där vi slipper id-kontroller och gränskontroller. Det är ju normalt läget, och vi är väl medvetna om de bekymmer som har kommit med detta, som förseningar och annat. Samtidigt tror jag att det finns en ganska stor förståelse hos många. Man ser att situationen som den utvecklades blev ohållbar.

Vi kommer att behålla detta så länge vi bedömer det nödvändigt för vi ska ha fullt grepp om utvecklingen och kunna hantera de utmaningar som kommer med så många flyktingar och asylsökande. Det är fortfarande ett ganska stort antal; det är inte så att vi har byggt någon mur eller helt sagt stopp. Det kommer fortfarande upp till 700 människor som söker asyl varje vecka. Vi måste jobba med att få fler lagliga vägar, och vi måste jobba i EU-kretsen.

I övrigt har jag varit ordförande i styrelsen för Lunds universitet. Jag vet hur viktig regionen är och hur viktigt det är att komma till rätta med gränshinder. Framför allt är det viktigt att gynna samarbetet och lösa gemensamma frågor och utmaningar. Det handlar väldigt mycket om näringslivets möjligheter att utvecklas och om att vi verkligen använder de gränshinderforum vi har skapat för att lösa allt det konkreta, som ju ofta är det som ställer de största hindren i vägen. Det är inte våra tjugusiga målsättningar, även om de finns där, utan det är det där som hjälper till när det gäller att starta ett företag, få ett studentutbyte eller vad det nu kan vara. Det är även i fortsättningen vår prioritering.

Jag tycker att statsministrarna har tagit sig an frågan väldigt väl, och det är bra att de fortsätter diskutera.

Anf. 176 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Nordenministern för svaret. Jag ser gärna att Nordenministern konkretiserar tankarna om just samarbetet med Danmark. Om jag förstod det förra inlägget rätt talades det om att vi nu är på speaking terms men att det har varit frostiga relationer.

Det är de facto så att pendlare mellan Köpenhamn och Malmö har två gränskontroller på sin väg till och från arbetet. Detta borde gå att göra på ett mer effektivt sätt. Utrikesministern har också sagt att kriser behöver lösas gemensamt, men vilka initiativ finns för att vi ska kunna lösa detta gemensamt med våra danska vänner? Hur är relationen i dag?

Anf. 177 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det finns nu etablerade och bra kontakter också kring frågan om gränskontroller. Det är kanske inte framför allt på utrikesministernivån, utan det är migrationsministern och i vissa fall inrikesministern eller justitieministern som pratar med sina kollegor. Man är bestämmd i att man vill försöka hantera detta på bästa sätt och minska påfrestningarna på alla dem som reser dagligen, företag och andra.

Vi måste diskutera detta i de olika forum vi har. Om det så handlar om utbildningsfrågor, entreprenörer eller andra hinder är det ju i de forum vi har upprättat som vi måste lösa problemen. Det beror alltså på vad det handlar om, men jag tycker att detta har hamnat högre upp på dagordningen för de nordiska ministrarna. Det är någonting vi alla fortfarande

hoppas ska kunna vara en tillfällig lösning, även om vi nu ser att vi behöver samarbeta också kring hur vi sköter integration och hanterar hela frågan.

Jag tycker alltså inte att vi behöver nya sammansättningar eller nya forum för de här frågorna, utan vi bör hantera frågorna där vi redan finns – från ministerrådssammansättningar till gränshinderråd.

Prot. 2015/16:120

15 juni

Norden

Anf. 178 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag delar bilden att arbetet har gått ut på att förebygga gränshinder och att det är en av de viktigaste uppgifterna. Det handlar om att riva hindren och nationsgränserna för att kunna samarbeta och utveckla vårt Norden så långt vi bara kan, för välfärd, för jobb och för människors möjligheter att inte bara drömma utan även förverkliga drömmar utifrån sina egna val.

Det går dock inte att komma ifrån att det ställningstagande som gjordes den 11 november 2015 innebar att Sverige tog ledningen i att införa gränshinder. Jag uppfattade också tydligt att statsministern konstaterade att id-kontrollerna hade beretts länge – eller i alla fall beretts, vilket ju tar en stund. Ansvarig minister säger också att han underrättat den danska kollegan. Men var fanns det nordiska perspektivet på id-kontrollerna? Jag noterar ingenting av detta från regeringen, och jag ställer mig naturligtvis frågande till den hållningen.

Om man verkligen vill vara ledare i arbetet för att ta bort gränshinder och jobba för att människor ska kunna resa fritt är det oerhört viktigt att man också säkerställer att Norden har en gemensam syn i dessa frågor. Jag är därför lite förvånad att regeringen inte valde att under 2015 samråda med sina nordiska kollegor i Nordiska ministerrådet för att hantera frågan. Jag frågar mig hur vi säkerställer att det inte händer igen.

Anf. 179 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för frågorna.

Det fanns ingen samsyn i den här frågan i Norden. Det var ju alldeles tvärtom: Vi upplevde att det på ena kanten inte fanns någon kontroll, utan man skickade vidare människor till Sverige. Vi har ansvar för att se till att Sverige och våra svenska system fungerar och att vi kan ta emot människor på ett värdigt sätt. Vi ville inte ha en situation där de skulle sova utomhus och där vi inte längre kunde ta hand om ensamkommande barn. Vi var tvungna att agera, och vi gjorde det. Det fanns dock ingen nordisk samsyn i frågan, och tyvärr är det fortfarande så att detta är svårt. Vi har olika utgångspunkter.

Jag vet inte vad alternativet hade varit. Har Kerstin Lundgren något alternativ? Vad skulle regeringen ha gjort? Vi hade en skyldighet att agera. Vi tog inte ledningen; det är långt ifrån sant. Jag satt själv i utrikesministerrådet och lyssnade på kollegor, och som jag har sagt förut var det i ett läge verkligen så att några länder köpte all taggtråd medan andra länder köpte alla filter. Vi hörde till de länder som köpte filter och faktiskt försökte hjälpa människor på bästa sätt.

Vi har dock även en skyldighet gentemot ordningen och säkerheten i landet att se till att vi kan ta emot folk på ett värdigt sätt, och det var det vi gjorde. Vi gjorde det inte med glatt hjärta, men vi hade definitivt även det

nordiska samarbetet i bakhuvudet när vi var tvungna att vidta dessa åtgärder. Så vad skulle vi ha gjort? Vi kunde inte vänta utan var tvungna att agera.

Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Självklart har regeringen ett ansvar att agera, och vi var överens om en migrationsuppställning. Vi var med i den delen, men id-kontroller är inte den enda lösningen och det enda som hade kunnat hända.

Jag frågade vad man gjorde, och uppenbarligen hade man samtal med Danmark. Men fördes det samtal med Norge och Finland? Fanns så att säga det nordiska samrådet, som ju är viktigt? Om man går så långt att man bestämmer sig för att införa en ny gräns där vi i Norden har haft ett arbete för gränslöshet är det naturligtvis en viktig signal till övriga.

Om man nu inte gjorde detta i november vill jag fråga ministern om man har haft en ny diskussion i ministerrådet inför de förlängningsbeslut som tas.

Anf. 181 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Alltid när vi träffas i den nordiska kretsen diskuteras den här frågan. Den är ständigt högst upp på vår dagordning.

När de nordiska ministrarna träffas är det detta vi pratar om, och vi måste ibland konstatera att vi är överens om att vi inte är överens. Det gäller ett antal principfrågor och faktiskt inställningen till hela frågan. Så är det bara. Sedan får vi fortsätta hantera de praktiska frågorna, men det är definitivt en del av vår konversation ända sedan vi hamnade i ett sådant här desperat läge.

Jag har inte sett att någon har kunnat säga hur vi annars skulle ha hanterat den här situationen. Det var dessutom så att vi såg väldigt lite av europeisk solidaritet i det läget. Även där jobbar vi ju för att se till att man vidtar åtgärder med respekt för mänskliga rättigheter. Vi övertalar andra länder och får dem att förstå vad detta innebär, inte minst när det gäller uppgiften att ta hand om rekordmånga ensamkommande barn. Det har Sverige gjort – vi tog som ensamt land emot 30 procent av alla ensamkommande barn som kom till Europa. Och det var ohållbart i längden, för till slut blir våra system så ansträngda att vi inte kan göra det på ett värdigt sätt. Se bara på debatten som pågår just nu!

Då är det viktigt att agera och visa att vi är handlingskraftiga och kan vidta nödvändiga åtgärder. Det är inget vi har gjort med lätt hjärta, men vi fortsätter diskussionen och dialogen. Av alla sådana processer lär man sig hur viktigt det är att blicka framåt, och så även i Nordiska rådet och det nordiska samarbetet. Vi måste se till att tänka långsiktigt och framåtsyftande.

Anf. 182 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja återgå till det jag inledde med. Det är helt uppenbart att det nordiska samarbetet har oerhört många dimensioner. Vi diskuterar säkerhetspolitik och Natomedlemskap – där är det kanske inte fruktbart att fortsätta någon diskussion eftersom vi ju vet att vi har olika ståndpunkter.

Något som kanske vi alla är bekymrade över är utvecklingen i Ryssland, inte minst det som tagits upp några gånger tidigare i debatten om att

Nordiska ministerrådet var tvunget att stänga sitt kontor i nordvästra Ryssland och vilka följer det har fått. Ministern nämnde i sitt anförande att ministerrådet jobbar med andra kanaler och på annat sätt. Det skulle vara intressant att få höra lite grann om vilken typ av initiativ som tas av ministerrådet för att kunna upprätthålla den verksamhet som av allt att döma hade ett väldigt framgångsrikt demokratiarbete. Vi hade en kontakt och ett kontor i Sankt Petersburg och i nordvästra Ryssland. Hur fortsätter detta arbete i Ryssland just nu?

Anf. 183 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Lars Tysklind! Det är riktigt att alla dessa dimensioner finns. Jag vågar nog ändå drista mig till att säga att jag undrar om också de mest inbitna Natoanhängarna tycker att det är rätt tid nu när vi ser att USA kanske får en president som har väldigt starka uppfattningar om Natosamarbetet och vad man ska använda Nato och kärnvapen till. Ska vi verkligen i detta läge plötsligt ändra på en 200-årig syn på militär alliansfrihet? Skulle det göra Sverige säkrare?

När det gäller frågan om kontoren i nordvästra Ryssland och beslutet att avveckla verksamheten vid dem jobbar vi hårt med att ändra på beslutet, och vi försöker tala med Ryssland om hur kontraproduktivt det är. Ministerrådet med samarbetsministrarna har dessutom beslutat om ett nytt samarbetsprogram med en årlig budget på mellan 15 och 20 miljoner. Det fördelas som tillskott av medel till projekt som man får ansöka om och som handlar om studier, olika prioriterade projekt, projektförberedelser och annat. Det är ett sätt att helt enkelt kanalisera medel som kan fortsätta användas till det som vi hoppas ska gynna en demokratisk utveckling och folk-till-folk-kontakter. Det jobbar vi även politiskt med mellan utrikesministrarna och inte minst i EU-sammanhang men även i nordiskt sammanhang. Vi försöker behålla folk-till-folk-kontakter och utveckla dessa.

Anf. 184 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Vad gäller kommentaren om USA:s nästa president tror jag att många av oss är oroade över hur det kan påverka oss även på andra sätt än just Natomedlemskapet.

Jag skulle vilja gå över till en mer jordnära fråga. Utveckling och tillväxt i Norden har en väldigt central roll i det nordiska samarbetet. Det handlar naturligtvis om arbetsmarknad men även mycket om infrastruktur som en del i detta.

Vi ser nu vad som händer – vi behöver inte ta en ny diskussion om det – när man börjar med id-kontroller på en bro, en förbindelse som har blivit en naturlig pendlingsled för människor i vardagen. Det är en väldigt naturlig reaktion att det här är något som man innerst inne känner att man inte vill acceptera, även om det naturligtvis kan finnas skäl att göra det.

Det var ett möte planerat i slutet av april mellan de nordiska transportministrarna som kändes som en start på något. Vi skulle börja diskutera järnvägsförbindelser över gränserna. Det går ju att åka tåg mellan Stockholm och Oslo, men det tar lite tid. Naturligtvis är det en sådan sträcka som man bör kunna diskutera tillsammans.

Tyvärr blev mötet inte av på grund av sjukdom. Jag vill bara skicka med Nordenministern att hon verkligen ska trycka på så att dessa möten

blir av, för jag tror att det är oerhört viktigt att vi börjar diskutera den typen av frågor.

Anf. 185 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Om detta är vi helt överens. Jag tror att det är viktigt att inleda sådana samtal, även om situationen kan vara väldigt olika när det gäller hur stor budget man har och hur planerna på att bygga järnvägar ser ut. Men vi borde orka tänka gränsöverskridande även där och investera i system som är kompatibla och förhoppningsvis kunna ha trafik mellan Oslo och Köpenhamn. Jag som ibland åker mellan Oslo och Värmland har ju sett att det verkligen skulle behövas, så detta är något som jag tycker att man kan ha på sin önskelista.

Det börjar alltid med en dialog om vad som är möjligt och hur långt tidsperspektiv man ska ha. Jag har försökt läsa in mig lite på de frågorna, även om jag inte behärskar dem i alla detaljer. Men det börjar med samtal, och jag är den första att understödja att de sker.

Anf. 186 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Herr talman! Nordens sak är vår. Så har det sett ut i decennier. De historiska banden mellan de nordiska länderna är starka och fortsätter att vara utvecklingsbara. Vi har många gemensamma nämnare. Vi har en gemensam strävan efter en generell och väl fungerande välfärd för alla boende i de nordiska länderna, en arbetsmarknad som öppnar för arbetskraftsmigration mellan länderna, en turismsektor som kompletterar varandras unika förutsättningar av upplevelser och en gemenskap med syftet att minska gränshindren mellan länderna. Möjligheterna till ett utökat energisamarbete är gott, inte minst i ljuset av den breda, historiskt viktiga, svenska energiöverenskommelsen. Vi samverkar i säkerhetspolitiska frågor och även i utbildningsfrågor. Vi försöker finna bra transport- och infrastrukturlösningar. Vi försöker hitta gemensamma lösningar på validering av yrkeskvalifikationer. Den nordiska passunionen är unik och ska bevaras och försvaras i alla lägen.

Herr talman! Nordiska ministerrådet gav förra året Poul Nielsen uppdraget att göra en strategisk genomlysning av den nordiska arbetsmarknaden. Rapporten har nyligen presenterats och kommer efter sedvanlig remissomgång att godkännas till hösten.

I rapporten framkommer ett antal viktiga förslag på åtgärder som kan göras i gemenskap mellan länderna utan att kringgå de nationella arbetsmarknadsreglerna. Några axplock: Satsa mer på en obligatorisk gemensam vuxenutbildning i samverkan mellan arbetsmarknadens parter. På en alltmer digitaliserad och teknologisk arbetsmarknad måste det livslånga lärandet utvecklas. Vi blir äldre, och allt fler jobbar längre. Det medför också att utbildningsmöjligheterna måste utvecklas längs hela arbetslivet, inte bara i början av den yrkesaktiva tiden.

Det är ett viktigt förslag som säkert måste belysas ur flera aspekter men som också pekar på de utmaningar som finns på den framtida nordiska arbetsmarknaden.

Herr talman! Den psykiska arbetsmiljön bör beforskas ytterligare i en nordisk kontext. Vi pratar i huvudsak om fysiska arbetsmiljöhinder och brister och glömmar ofta bort att bristerna i den psykiska arbetsmiljön är nog så kostsamma för samhället och belastande för de drabbade arbetstarna.

En snabbare introduktion till arbetslivet är också avgörande för de nordiska länderna. I ljuset av den ökade migrationen måste Nordens länder hitta lösningar som ligger i linje med den nordiska modellen för att bistå migranterna att snabbt komma in på arbetsmarknaden. I Sverige har vi bland annat infört Snabbspåret.

Fler sådana modeller som inte leder till en låglönessektor utan i stället tar till vara de arbetssökandes kompetenser och skapar arbetstillfällen med sjysta, kollektivavtalsmässiga villkor är därmed nödvändiga.

Herr talman! Norden har unika förutsättningar avseende turism. Varje land äger stora rikedomar i form av naturupplevelser, kulinariska matstunder och historiska nedslag. Turismen i Norden är en av nyckelfrågorna i Nordiska rådet. Den går att utveckla på flera plan. Gemensamma nordiska insatser för att locka turister från övriga Europa och resten av världen är något som diskuteras mycket och som på sikt kan skapa ännu fler arbetstillfällen till de nordiska länderna.

Energisamarbetet kan förstärkas rejält. Under förra året genomförde energigruppen i näringsutskottet, nuvarande utskottet för tillväxt och utveckling i Norden, en genomlysning av ett antal områden som bör diskuteras ytterligare inom energisektorn. Flera frågor har belysts och berörts: gemensamma laddningsstationer, harmoniserat system för förnybar energi, energieffektivitet i energiintensiva industrier, gemensamma forskningssatsningar inom Norden med mera.

Nordiska ministerrådet har utsett Jorma Ollila att genomlysa ett ytterligare antal andra områden inom energisektorn. Det kommer att presenteras en rapport under nästa år.

Herr talman! En fungerande samnordisk infrastruktur är nödvändig för att motverka gränshinder och utöka nordisk arbetsmigration och handel. Det pågår många diskussioner om förstärkt järnväg mellan Oslo och Stockholm, om "åttamiljonersbyen" Oslo-Göteborg-Köpenhamn och om förbättrade transporter mellan de nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland.

Det är ytterst angeläget att infrastrukturen fungerar och att vi sammanlänkar Norden på alla håll och kanter för att minska olika gränshinder.

Avskaffandet av gränshinder är grundläggande för det nordiska samarbetet. Som Nordiska rådets representant i gränshinderrådet är jag väl medveten om möjligheterna att lösa gränshinder men också om utmaningarna i att komma överens mellan länderna.

Här har parlamentariker och ministrar i de nordiska länderna ett stort och allomfattande ansvar för att öka tempot i att lösa fler gränshinder med det övergripande och tydliga syftet att öka mobiliteten för de boende i Norden och samverkan i bland annat arbetsmarknads- och handelsfrågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU19
Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (skr. 2015/16:114)
föredrogs.

Anf. 187 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Denna debatt om UU19 behandlar skrivelsen *Strategisk exportkontroll 2015*. Efter debatten kommer vi med största sannolikhet att fatta beslut om att lägga denna skrivelse till handlingarna.

Debatten kommer också, likt betänkandet, att avhandla ett antal motioner inom området, och det är skälet till att jag står här som förste talare och reservant.

Moderaterna har en kommittémotion där vi lyfter upp och pläderar för internationell samverkan vad gäller exportkontroll. Vi skulle vilja se ett aktivare arbete av regeringen för att hitta juridiskt bindande system.

Vi lyfter också upp ett område som ofta glöms bort. I exportkontrollärenden står ofta de stora avancerade systemen i blickfånget. Därför lyfter vi fram små lätta vapen. Många av de konflikter som nu sker med förödande förluster av människoliv och hemskheter sker inte med de mest avancerade och sofistikerade vapnen utan på grund av den okontrollerade spridningen av lätta vapen.

Betänkandet tar upp ett antal motioner till som vi inte ställer oss bakom, men jag återkommer till det i mina replikskiften.

Anf. 188 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5.

Vi diskuterar och ska lägga till handlingarna en skrivelse från regeringen om strategisk kontroll av krigsmaterielexporten under 2015.

Vi kan se i statistiken hur den totala försvarsmaterielexporten har minskat under ett antal år. Man ska dock veta att kurvan är ganska taggig. Större exportorder kommer och går.

Framtiden för svensk försvarsmaterielexport ser ljus ut. Bäst betalt får den som tillverkar avancerade system. Det gör Sverige. Vi är ofta världsledande.

Att Sverige är så framstående beror på våra duktiga ingenjörer men också på tidigare forskning som betalades av staten under kalla kriget. Nu betalar exporten själv den forskning som krävs för att utveckla ny försvarsmateriel. Exportframgångarna kan bli mycket stora för flera svenska försvarsmaterielsystem som är starka på marknaden.

Herr talman! Intäkterna Sverige fick från exporten av den flygande radarn, Erieye, till Saudiarabien och Förenade Arabemiraten startade en panik i den politiska debatten för några år sedan.

Man ska veta att Sverige har världens strängaste exportkontroll av försvarsmateriel efter Japan. Det gäller särskilt för krigsmateriel för strid. Vad gäller övrig krigsmateriel är kontrollen något mindre strikt.

Den flygande radarn, Erieye, det svenska alternativet till amerikanernas Awacs, räknas som övrig krigsmateriel. Dessa system är avancerade och betingar ett högt pris.

När så ett antal av dessa system såldes till Saudiarabien och Förenade Arabemiraten drog siffrorna iväg. Man kunde vinkla det hela och säga att Sverige exporterar krigsmateriel för många miljarder till icke-demokratier.

En debatt flammade upp, och följden blev en parlamentarisk utredning om exportkontrollen och möjligheten att göra den ännu mer noggrann.

Man ska dock inte glömma att vi har världens näst strängaste exportregim. Det märker vi om vi jämför med andra länder. USA och en lång rad europeiska länder exporterade försvarsmateriel under åren 2005–2010 till Bahrain, Egypten, Libyen, Syrien och Jemen.

Cameron tillät år 2007 export av 70 Eurofighters till Saudiarabien, och Obama tillät år 2011 en exportorder på 60 miljarder dollar till Saudiarabien innehållande bland annat 84 F-15-plan.

Det är min bedömning att en sådan export inte skulle kunna ske från Sverige med våra nuvarande riktlinjer. Detta rör krigsmateriel för strid.

Den socialdemokratiska regeringen tog visserligen i början av 00-talet beslut om export av Robot 56 Bill till Saudiarabien, och nu är vi förpliktade till följdleveranser. Synen på Saudiarabien var vid denna tid anorlunda än i dag. Det var ett dåligt beslut ur flera perspektiv. De effektiva robotsystemen togs nämligen från det svenska försvaret.

Herr talman! Det visade sig att det svenska systemet för strategisk exportkontroll var bättre än många först hade trott. När partierna valt ut sina starkaste nedrustare att sitta i Krigsmaterielexportöversynskommittén, KEX, dröjde det inte länge innan dessa insåg att det svenska systemet egentligen var bra. Det är som sagt det näst strängaste exportkontrollsystemet i världen.

Att göra det svenska systemet ännu noggrannare var inte så lätt.

Nästan alla inser att de nya riktlinjerna bör byggas på det gamla systemet. Egentligen skulle vi klara oss väl med det system vi har i dag.

Att vår exportkontroll redan i dag är relativt bra framgår av Amnestys rapporter. Men om vi ska ändra systemet vill jag klarlägga några synpunkter. Varje land har en plikt att försvara sitt territorium. Det är en del av den moderna västliga världsordningen, som syftar till fred på jorden.

Den hårda komponenten i ett lands försvar är det militära försvaret, som i sin tur är uppbyggt av förband, övningar och försvarsmateriel. Länderna utvecklar själva eller köper sin försvarsmateriel.

Eftersom Sverige var alliansfritt under kalla kriget utvecklade vi mycket av vår försvarsmateriel själva och var i hög grad självförsörjande. När det svenska försvaret sedan drastiskt nedrustades blev det nödvändigt för den svenska försvarsindustrin att satsa på export för att överleva.

I dag är det hos industrin endast exporten som frigör pengar för forskning för att utveckla ny försvarsmateriel. Svenska Saab exempelvis satsar 6 miljarder kronor på forskning, vilket är mer än KTH och Chalmers tillsammans.

Det är få länder i världen som klarar att tillverka avancerad försvarsmateriel. I Europa har vi det så kallade sexnationssamarbetet, LOI, som rymmer de stora producenterna: Tyskland, England, Frankrike, Spanien, Italien och Sverige. Globalt har vi USA, Ryssland, Kina, Indien, Brasilien och andra.

De flesta producerande länder har komplicerade exportkontrollregler och -institut, men ändå exporterar de krigsmateriel för strid till mottagare i MENA-länderna och andra liknande tveksamma mottagarländer.

Världsproblemet med vapen i fel händer har sällan med Sverige att göra. Sverige behöver inte strängare exportregler, men det skulle vara bra om andra exportländer hann ifatt Sverige på området.

I nuvarande svenska riktlinjer föreskrivs att export inte ska ske till länder i inre eller yttre krig eller i krigsfara eller till länder med grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter. Exporttillståndet ska ligga i linje med svensk utrikespolitik och gynna Sveriges egen krigsmaterieförsörjning. Till detta kommer nu ett nytt kriterium: mottagarlandets demokratiska status.

Herr talman! Förslaget till demokratikriterium är bra. Precis som övriga kriterier ska det bedömas som en skala och ska tillsammans med övriga kriterier ingå i en helhetsbedömning.

Inget annat land har demokratisk status som bedömningsgrund för exporttillstånd. Det skulle alltså göra oss unika, vilket i sig är känsligt för oss när vi ska utveckla materiel tillsammans med andra länder. Det är viktigt att vår exportkontroll inte kraftigt avviker från andra försvarsmaterielproducerande länder. Förlorade exportmarknader är nämligen bara *ett* hot. Att svenska företag nekas tillgång till materielsamarbeten innebär ett lika stort hot.

Allt fler försvarsmaterielsystem utvecklas nu på grund av kostnaderna i samarbete mellan företag från olika länder. Dock kan demokratikriteriet, om det hanteras med försiktighet och klokhet, bidra till en noggrannare exportkontroll. Risken för felbedömningar blir trots allt lägre.

Ytterligare ett kriterium har tillförts, trots att det inte ingick i KEX uppdrag: PGU-kriteriet. Det innebär att vi i tillståndsbedömningen ska bedöma vad ett mottagarland har råd med och hur det ska prioritera sina resurser. Det är helt fel väg att gå. Ett PGU-kriterium bör alltså inte införas.

KEX föreslår snävare gränser för vad en följdleverans är. Det är inte helt lätt att se vilka konsekvenser detta får. Avgörande är att villkoren fortfarande förblir normala industriella villkor. Vi får inte avvika för mycket från andra länder och normal standard.

Transparens vad gäller beslutsprocessen för tillstånd för utförelse av krigsmateriel är inte lätt att åstadkomma. Affärs-, utrikes- och försvarssekretess gör att underlag måste vara hemliga. Däremot kan den årliga skriften från Inspektionen för strategiska produkter, ISP, till riksdagen vara mer utförlig.

Att utkräva ansvar av Exportkontrollrådet, EKR, är fel väg att gå. EKR är bara ett råd till hjälp för ISP och regeringen. EKR får handlingar till möten, och efter mötena samlas handlingarna in igen.

Efterkontroll har i princip inte kunnat utföras av ISP på grund av att det inte har varit efterfrågat eller ens budgeterat. Om det införs kommer det att skärpa vår exportkontroll genom uppföljning av slutanvändarintygen på plats i mottagarländerna, ungefär på samma sätt som USA gör. En på så sätt skärpt kontroll kan gynna vårt samarbete med andra viktiga länder, då de kan se att vi har bra exportkontroll som hindrar att vi okontrollerat sprider känslig teknik.

Till sist, i den sista skälvande timmen av KEX arbete, tillfördes ett annat förslag till lagstiftningen, nämligen begränsningar för utrikespolitiken i lag som en styrning för exportkontrollen. Det tycker vi inte är nödvändigt eller ens önskvärt.

Herr talman! Det finns de som är beredda att låta svensk försvarsindustri gå under. Om vi ska skärpa exportvillkoren för försvarsmateriel måste vi iaktta försiktighet. Om våra riktlinjer blir för olika andra länders och om vi slutar att garantera följdleveranser på redan beviljade tillstånd sätter vi vår försvarsindustri på spel. Det kan gå mycket illa.

Om den svenska försvarsindustrin går under får Sverige en dyrare försvarsmaterieförsörjning, och då kan vi inte längre byta till oss andra länders förstklassiga system. Dessutom kommer problemen med krigsmateriel i fel händer i världen inte att se bättre ut utan troligen sämre.

Herr talman! Regeringen har ett stort ansvar för att skriva en bra proposition om nya riktlinjer för strategisk exportkontroll av krigsmateriel.

Anf. 189 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4.

Vi har nu lyssnat till Mikael Jansson, som sjöng krigsmaterielexportens lov. Jag har en fråga till Mikael Jansson. Säkerhetspolitiskt hamnar Sverigedemokraterna nu i samma grupp som Vänsterpartiet, som lite senare i debatten kommer att framföra ett helt annat stycke. Hur ser du på det sällskapet, Mikael Jansson?

Anf. 190 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vänsterpartiets och Sverigedemokraternas säkerhetspolitiska linjer skiljer sig mycket åt. I vissa fall kan de närma sig varandra, men i huvudsak skiljer de sig åt. Det syns mest på vår satsning på försvarsanslaget, som är högst bland partiernas, medan Vänsterpartiet har det lägsta. Detta visar på ambitionerna.

Att Sverige har en svag militär förmåga beror på att både socialdemokratiska regeringar och alliansregeringar har nedrustat det svenska försvaret. Vi befinner oss i ett besvärligt läge.

I dag är dock frågan inte hur vi snabbast ska återfå den militära förmågan och nyttjas av Nato, utan frågan handlar om de två alternativ vi har: att vara Natomedlem eller att vara alliansfria. Om man ser på de båda alternativen som en helhet bedömer vi att det är bättre att vara alliansfria och inte vara medlem i Nato.

Anf. 191 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Då undrar jag: Vad bedömer Mikael Jansson att en försvarsbudget skulle behöva ligga på, som andel av bnp, för att klara av den materielambition som man har?

Anf. 192 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi brukar säga 2 procent över tid. Det är väl lite knappt. Egentligen skulle man behöva tillföra mellan 50 och 80 miljarder på en gång för att sedan ligga på 2–2,5 procent. Det är ungefär samma uppskattning som jag vet att Liberalerna också gör. Där ligger alltså Moderaterna i lä.

Anf. 193 HANS LINDE (V):

Herr talman! Långt bortom rubrikerna, mediernas strålkastarljus och den politiska debatten här i Sverige pågår ett av vår tids blodigaste krig i

Jemen. Under det gångna året har 6 000 människor dödats. Hälften av dem är civila och oskyldiga kvinnor, män och barn. Striderna och de massiva bombanfallen har lagt ett helt land i ruiner. Man beräknar att 21 miljoner jemeniter, 80 procent av landets befolkning, i dag är beroende av humanitär hjälp utifrån.

I mars 2015 inledde en koalition av länder under ledning av Saudiarabien omfattande bombanfall mot Jemen. FN visade nyligen att de saudiska flyganfallen har dödat 785 barn och lemlästat 1 168 barn. Bara mellan augusti och oktober lyckades Saudiarabien attackera fem skolor i Jemen och döda fyra av deras elever enligt Amnesty International.

Redan för ett år sedan visade Human Rights Watch, en annan organisation som jobbar med mänskliga rättigheter, att Saudiarabien använder sig av klustervapen i Jemen. Från andra konflikter vet vi att 98 procent av offren för klustervapen är civila och många gånger barn. Mycket talar för att vi kommer att se samma blodiga resultat av klusterbombarna även i Jemen.

Majoriteten av Saudiarabiens vapen kommer från EU:s medlemsstater. Mellan 2009 och 2014 kom 59 procent av de vapen som Saudiarabien importerade från just EU, enligt fredsforskningsinstitutet Sipri. Under perioden 2009–2013 utfärdade EU-länderna licenser för krigsmateriel till ett värde av 19 miljarder euro till landet.

Sverige är tyvärr inget undantag. Under en rad år var Saudiarabien den främsta köparen av svenska vapen. Mellan 2004 och 2014 köpte Saudiarabien krigsmateriel från Sverige för mer än 5,2 miljarder kronor. Denna vapenexport fortsätter än i dag. Av de tio länder som ingår i den saudiledda koalitionen som strider i Jemen köpte sex krigsmateriel och vapen från Sverige under 2015.

Samtidigt som Sverige säljer vapen till krigförande diktaturer som Saudiarabien, Kuwait och Förenade Arabemiraten bidrar Sida i år med 148 miljoner i humanitär hjälp och humanitärt stöd till Jemen.

Det här är en utrikespolitik som inte på något sätt går ihop. Det är inte hållbart att med ena handen beväpna krigförande stater för att sedan med den andra handen gå in med humanitär hjälp och humanitärt stöd till dem som drabbas av kriget. Man kan inte med trovärdighet kalla sig för en feministisk röst i världen om man beväpnar den kvinnoförtryckande regimen i Riyadh. Det går inte att exportera vapen till diktaturer och samtidigt påstå att man är ett land och en regering som värnar de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Det var därför mycket glädjande att EU-parlamentet den 25 februari i år antog en resolution som kräver ett vapenembargo mot Saudiarabien med anledning av landets krigföring i Jemen. EU-parlamentet menade att exporten av vapen till Saudiarabien strider tydligt mot EU:s eget regelverk. Man uppmanade EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor, Federica Mogherini, att ta fram ett förslag på vapenembargo mot Saudiarabien.

EU-parlamentet skickade också en mycket tydlig signal till medlemsstaterna att sluta exportera vapen till diktaturen Saudiarabien. Nederländerna har lyssnat och beslutade i mars att införa ett nationellt nederländskt vapenembargo mot Saudiarabien med hänvisning till både Saudiarabiens krigföring i Jemen och de massavrättningar som genomförs i Saudiarabien. Tyvärr har varken Mogherini eller den svenska regeringen ännu agerat.

I EU-parlamentet stöddes förslaget om ett vapenembargo av alla svenska parlamentariker förutom tre moderater och de två sverigedemokraterna. Men när Vänsterpartiet nu här i riksdagen lyft fram förslag om att Sverige ska genomföra resolutionen och införa ett nationellt svenskt vapenembargo mot Saudiarabien säger alla andra partier nej.

Men, herr talman, människorna i Jemen kan inte vänta. Det är dags att agera, och vi behöver göra det nu.

Herr talman! År 2003 beslutade riksdagen om politik för global utveckling, PGU. Riksdagens beslut var glasklart och gäller än. All svensk politik på alla områden ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från de fattigas perspektiv på utveckling. Alla politikområden, inklusive vapenexporten, ska bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om en rättvis och hållbar global utveckling.

Vapenexporten är kanske det tydligaste exemplet på att Sverige har mycket långt kvar innan vi har en politik som hänger ihop och är samstämmig.

I regeringens så kallade nystart för PGU, som presenterades förra veckan, skriver regeringen att de i slutet av 2017 ska ha "bidragit till att stärka förutsättningarna för att kunna bedöma hur exportkontrollärenden rörande krigsmateriel påverkar rättvis och hållbar global utveckling".

Herr talman! Detta är snömos. Den här typen av urvattnade skrivningar innebär att regeringen fortsätter att blunda för den allvarligaste målkonflikten inom svensk utrikes- och utvecklingspolitik. Till och med den tidigare borgerliga regeringen var tydligare när de beskrev målkonflikten rörande svensk vapenexport och svensk utvecklingspolitik.

I samband med den regeringsombildning som nyligen genomfördes valde dessutom regeringen att flytta ansvaret för vapenexporten från Utrikesdepartementet, där man hanterar frågor om utvecklingspolitik, hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokrati, till migrations- och justitieministern. Det kommer knappast att öka möjligheterna för att Sverige ska föra en utrikespolitik som hänger ihop.

Jag måste säga att regeringens hantering av vapenexporten oroar. Den 19 maj 2011 beslutade riksdagen att man ville se skärpta regler för vapenexport till icke-demokratiska stater. Sedan dess har Sverige sålt vapen till diktaturer som Saudiarabien för 15 miljarder kronor. Men vi väntar fortfarande på att en lagstiftning ska levereras.

Regeringen säger att de tidigast våren 2017 kan komma att presentera nya lagförslag. Samtidigt kommer tyvärr signal efter signal från Utrikesdepartementet och regeringen om att regeringen inte är beredd att föreslå ett tydligt förbud mot vapenexport till diktaturer.

Låt mig därför avsluta med att säga att för Vänsterpartiet är det glasklart. Vi kan inte längre vänta på en ny lagstiftning om svensk vapenexport. Den här frågan kan inte längre dras i långbänk. Vi vill nu att riksdagen sätter ned foten och begär av regeringen att man senast vid årsskiftet kommer tillbaka med ett nytt och tydligt regelverk för vapenexport och inför ett tydligt förbud mot vapenexport till diktaturer, krigförande stater och regimer som kränker de mänskliga rättigheterna.

Med det vill jag avsluta och yrka bifall till reservation 1.

Anf. 194 BIRGITTA OHLSSON (L):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Liberalernas reservation 2.

1 452 kronor är priset för en nioårig yazidisk flicka som säljs som sexslav av de islamistiska terroristerna i Daish/IS. Denna summa symboliserar kvinnoförtrycket i världen, kanske mer än någonting annat i detta nu. Tolvåriga småflickor blir gravida genom våldtäkter. I kriget slits mammor brutalt från sina familjer för att ingå i islamisternas harem. Tonårsflickor tvingas leva under det värsta kvinnoförtryck vi sett på länge i världen.

Vad har då detta att göra med denna riksdagsdebatt? Jo, för oss liberaler blir feminism aldrig synonymt med pacifism. Vi vill kunna stötta de krafter som strider mot kvinnoförtryckarna i Daish. Det går inte att tala Daish till rätta med genusteori. Ibland måste frihet försvaras militärt, också av feminister.

Det framstår därför som moraliskt inkonsekvent att Sverige kan skicka officerare till Irak för att utbilda militära styrkor men att vi samtidigt anser oss vara förhindrade att leverera krigsmateriel till stöd för deras kamp mot Daish/IS. Flera andra västerländska demokratier – Tyskland, USA, Frankrike och Storbritannien – stöder redan den internationella koalitionen mot IS med just militära medel.

Vi liberaler har länge kämpat för ett demokratikriterium i krigsmateriellagstiftningen. Notera att redan 2005, för elva år sedan, när dåvarande Krigsmaterielutredningen, Krut, lade fram sitt förslag, var det enbart Liberalerna och Miljöpartiet som ville ha ett tydligt demokratikriterium. Trägen vinner. Och politik är som ni vet ett maratonlopp.

Vi liberaler var därför oerhört glada den 26 juni 2015 när den parlamentariska Krigsmaterielexportöversynskommittén, KEX, lade fram sitt slutbetänkande och föreslog att ett demokratikriterium ska införas i själva tillståndsprövningen.

Jag vill också tacka Svenska Freds som under alla dessa år modigt, tydligt och uthålligt har drivit på den svenska politiken för ett demokratikriterium. Utan er och civilsamhällets kamp hade vi inte varit där vi är i dag.

Sverige ska inte sälja vapen till islamistiska diktaturer som Saudiarabien, som avrättar homosexuella, förvägrar kvinnor deras frihet och fängslar liberala bloggare och feminister som Raif Badawi. Han dömdes till tusen piskrapp och tio år fängelse för att han bloggat om just feminism. Jag vill uppmuntra alla i kammaren, på läktaren och där hemma att läsa hans enormt starka och viktiga dokument, som jag visar upp för kammaren. Där kan man läsa om de frihetsideal som han nu har fängslats för. Tusen piskrapp och tio års fängelse dömdes han till för att han har bloggat om just feminism och frihet.

Den saudiska diktaturen ska inte få köpa våra vapen. Vi måste också vara lika militärt tydliga mot den våldsbejakande islamistiska extremismen i regionen. I konsekvensens namn måste vi då förstå att denna uppfattning innebär att vi måste vara öppna för export av krigsmateriel till stater som bekämpar dessa auktoritära, diktatoriska krafter som bryter mot internationell rätt.

Utskottet och även KEX-utredningen hänvisar till att konflikter eller konfliktrisker riskerar att undergräva det övergripande målet för svensk utrikespolitik, nämligen att främja säkerhet demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det är viktigt att se den konsekvensen.

Därför kan vi liberaler inte se något annat än att det föreslagna tillägget vad gäller konflikter devalverar själva värdet av krigsmateriellagen. Om man ska tillföra ett tydligt demokratikriterium som innebär att demokratisk status och respekten för mänskliga rättigheter ska beaktas måste man också stödja de krafter som vill stå på demokratins sida när krig råder.

Herr talman! Mot denna bakgrund anser Liberalerna i vår reservation 2, som jag yrkade bifall till, att förslaget om att skärpa krigsmateriellagen i fråga om länder som befinner sig i eller löper risk att hamna i beväpnad konflikt inte bör ingå, när det gäller demokratier.

Anf. 195 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Liberalerna, eller Folkpartiet som ni hette tidigare, har genom åren många gånger kunnat arbeta tillsammans mot svensk vapenexport till krigförande stater, diktaturer, länder och regimer som kränker de mänskliga rättigheterna. Jag och Birgitta Ohlsson har ofta varit överens i de frågorna.

Därför blir jag förvånad i dag och när jag läste Birgitta Ohlssons och Liberalernas reservation. Nu gör de plötsligt ett huvudnummer av att slåss och kämpa för att Sverige ska kunna fortsätta exportera vapen till krigförande stater. De går så långt att de till och med väljer att reservera sig mot utskottsmajoriteten för att slå vakt om vapenexporten till krigförande stater.

Det låter enkelt och bra när Birgitta Ohlsson talar om att vi ska beväpna de goda krafterna för att slåss mot de onda krafterna i Mellanöstern. Men riktigt så fungerar det ju inte, Birgitta Ohlsson. Så ser inte verkligheten ut. De vapen vi exporterar till våra vänner i dag kan mycket väl hamna i händerna på våra fiender i morgon. Det har vi sett en lång rad exempel på. Många av de vapen som Daish använder i dag är vapen som USA en gång exporterade till Iraks centralregering och som Daish har erövrat under årens lopp.

Om vi tittar på listan över vilka krigförande stater som köpte vapen 2015 hittar vi Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Qatar, Jordanien, Bahrain, Pakistan, Thailand och Turkiet. Vilka av dessa krigförande stater vill Birgitta Ohlsson värna? Vilka av dessa krigförande stater vill Birgitta Ohlsson att vi ska fortsätta exportera vapen till?

Anf. 196 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Som Hans Linde mycket väl vet var Liberalerna betydligt snabbare än hans eget parti, Vänsterpartiet, med att kräva ett demokratikriterium. Om det är några partier som ska hyllas och hedras i den frågan är det Miljöpartiet och Liberalerna som var väldigt skarpa när den debatten pågick. Då var ni inte på vår sida, Hans Linde.

Det är fullkomligt självklart för oss liberaler att vi inte ska sälja vapen till krigförande diktaturer. Vi har aldrig påstått något annat. Men vi tycker att vår svenska nation bör höja vår röst tydligt, liksom andra västerländska

moderna demokratier gör. Exempel på det är Frankrike, Tyskland, Storbritannien och andra som är mycket mer militärt aktiva när det gäller att bekämpa de islamistiska terroristerna på plats.

Hans Linde och jag är liksom våra respektive partier, Liberalerna och Vänsterpartiet, väldigt engagerade i Kurdistans framtid. Vi tycker att det är viktigt att kurderna ska kunna få ett större erkännande i framtiden och också självständighet.

Vilka är det då som står vid fronten i dag? Vilka är det som befriar de yazidiska nioåriga småflickorna som säljs som sexslavar i detta nu? Vilka är det som står vid fronten och tar det modigaste, starkaste ansvaret? Jo, det är våra kurdiska vänner. De tar den kampen mot de islamistiska förtryckarna.

Att Sverige då skulle vända dessa grupper ryggen tycker jag är totalt fel. Jag håller med om att det ofta kan vara en målkonflikt; det ska man absolut vara tydlig med. I krig finns det inga enkla situationer över huvud taget. Man ska ta diskussionerna om detta på absolut största allvar. Men jag håller inte med om den svenska politiska hållningen, att vi alltid ska sitta på läktaren och försvara utsatta människor med bistånd och vara aktiva i det humanitära stödet men aldrig finnas på plats. Om Hans Lindes parti skulle få bestämma ännu mer i denna riksdag och denna kammare skulle Sverige sitta totalt passivt hela tiden och inte finnas med i de situationer där kriget finns och människor slaktas dagligen.

Vi säger absolut tydligt nej till att sälja vapen till diktaturer.

Anf. 197 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det skulle vara intressant att höra från Birgitta Ohlsson exakt vem i Mellanöstern som hon tycker att vi ska sälja svenska vapen till.

Vänsterpartiet har ett starkt engagemang för att bekämpa Daish och stödja de krafter som nu står upp för fred och demokratisk utveckling i regionen. För att göra det har vi i Vänsterpartiet till exempel varit tydliga med att vi tycker att man bör gå in med ett ökat civilhumanitärt stöd till kurderna i norra Syrien. Man behöver till exempel titta på möjligheterna för att gå in med minröjningshjälp. Vi har som parti samlat in pengar för att bygga upp Kobane. Vi fick ihop över 100 000 som vi har skickat till dåvarande kurdiska Röda halvmånen.

Jag skulle gärna vilja veta vilka kurdiska grupper det är som Birgitta Ohlsson vill att vi ska beväpna. Det finns några olika sorters kurdiska grupper som bekämpar Daish i dag, till exempel PKK, som är terrorlistade. Är det en organisation som Birgitta Ohlsson tycker att vi ska sälja vapen till? Är det till kurderna i Syrien som slåss under YPG:s och YPJ:s fanor?

Eller är det till KRG i norra Irak, ett regionalt samarbete där vi tyvärr ser att det begås brott mot de mänskliga rättigheterna, där det har skett inskränkningar av demokrati och där det pågår en intern politisk makt-kamp.

Det skulle vara intressant att höra Birgitta Ohlsson bryta ned den hög-stämnda retoriken och beskriva exakt vilka grupper det är som Birgitta Ohlsson vill beväpna i Mellanöstern.

Anf. 198 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att det som Vänsterpartiet har gjort är behjärtansvärt och viktigt. Vi stöder också självklart att det svenska biståndet bör öka när det gäller exempelvis minröjning och ett mycket starkare civilt stöd. Men för oss räcker inte det.

Självklart tycker vi inte att man ska stödja grupper som är terrorstämplade – där skiljer vi oss från Vänsterpartiet. Men vi tycker att det finns en väldigt bra grund om man exempelvis går via KRG och också att man ska titta på det system som vi redan har byggt upp.

Sverige har ju skickat officerare till Irak för att utbilda militära styrkor. Som många andra personer som utgör delar av den stora koalitionen mot Daish eller IS tror vi att det också går att militärt ge stöd genom den, att det skulle vara den rätta och riktiga strukturen.

Jag vill återkomma till det som jag tänkte säga i min första replik. Liksom Hans Linde lovar jag att fortsätta att vara med och jaga den nuvarande rödgröna regeringen i fråga om situationen i Saudiarabien. Vi har väntat väldigt länge för att över huvud taget få ett demokratikriterium. Ibland brukar jag säga att det är för mycket S&M i svensk politik, och det har det verkligen varit i den här frågan. De två stora partierna har blockerat en skarp politik som innehåller ett demokratikriterium.

Vi röstar också självklart för den resolution som Hans Linde hänvisade till i Europaparlamentet. Den striden måste vi absolut fortsätta att föra. Det är fullkomligt ohållbart med ett demokratikriterium – hur lång tid den än tar innan det kommer på plats – där det blir en dubbelmoral.

Anf. 199 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! I dag debatteras ett betänkande där utrikesutskottet behandlar regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll under 2015 gällande krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Det är med stolthet vi ser att Sverige år efter år placerar sig i toppen när det gäller intäkter från export av musik. Vi blir också stolta när svensk inredning och kläddesign ökar i popularitet världen över.

Men att vi också befinner oss i den absoluta toppen när det gäller vapenexport är inget vi känner samma stolthet över. Tvärtom är krigsmateriel förenat med en känsla av olust, olust över de sammanhang i vilka våra svenska produkter kan hamna.

Men Sverige behöver en stark försvarsindustri. Genom deltagande i internationella samarbeten på försvarsmaterielområdet säkrar Sverige långsiktiga säkerhets- och försvarspolitiska intressen. Kristdemokraterna anser att handel med försvarsmateriel med vissa länder är försvarbar.

Vi får dock inte åsidosätta våra principer. Det måste finnas tydliga regler för vem som får stå som köpare av den materiel som vi säljer. Detta är helt nödvändigt. Annars krockar handeln med de värderingar som utgör hörnstenar i vårt samhälle – människovärdet och de mänskliga rättigheterna. Det krockar mot vår politik för global utveckling.

Om vi exporterar krigsmateriel till diktaturer och regimer som förtrycker, samtidigt som vi talar om vikten av demokrati och mänskliga rättigheter blir det falsksång. Ord och handling måste hänga ihop. Att beväpna diktaturer bidrar inte till fred och säkerhet för vare sig människor i mottagarlandet eller för oss här i Sverige.

Herr talman! Det är uppenbart att Sverige måste ha en strikt exportkontrollagstiftning. Vi måste ständigt bejaka att försvarsindustrin arbetar under internationella utvecklings- och samarbetsavtal. Vi måste se på frågan ur en verklighetsförankrad vinkel: Viss försvarsmateriel ska vi köpa från andra länders tillverkare och viss materiel är klokt att producera själv.

Under tre års tid jobbade de som ingick i Krigsmaterielutredningen. Argument och tankar skruvades, bändes och justerades. Men så till slut, i juni förra året, presenterades resultatet i den parlamentariska krigsmaterielexportutredningen, som kallas för KEX-utredningen.

Förslagen i utredningen, som bland annat innehåller just ett demokratikriterium, skulle träda i kraft i april 2016. Nu har april passerat, men ingen lagstiftning finns på plats.

Redan 2001 skrev vi in frågan om ett demokratikriterium för försvarsmaterielexport som ett krav i vårt kristdemokratiska principprogram. För Kristdemokraterna stod utöver demokratikriteriet dock ytterligare två frågor i fokus under utredningsprocessen, följdleveranser och frågan om ökad öppenhet och transparens i Exportkontrollrådet.

Vi fick igenom en tydlig skärpning i utredningen så att följdleveranser inte medges per automatik. Enligt utredningens förslag ska varje leverans vägas mot om utvecklingen avseende mänskliga rättigheter och demokrati förändrats i det aktuella mottagarlandet.

Vi drev också på i frågan om hur ledamöter i Exportkontrollrådet röstar. Detta föreslår vi ska ändras så att de nu får berätta hur de röstat, utan att lämna ut annan eventuell sekretessbelagd information. Det medför att allmänheten kommer att få en ökad insyn och möjlighet att ställa partier till ansvar i större utsträckning än i dag.

Herr talman! Det är högst angeläget att regeringen under 2016 presenterar en proposition med förslag till ny lagstiftning utifrån utredningens förslag i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater. Därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation nummer 3.

Den bästa förutsättningen för att undvika väpnade konflikter är att främja respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna och att säkra en demokratisk samhällstradition. Dessa grundvärden måste ständigt erövrats och försvaras. Vid konflikter har fredliga metoder såsom diskussion och förhandling givetvis företräde framför vapenbruk. Aggression och offensivt krig är inte etiskt försvarbart. Men då alla andra ansträngningar att lösa konflikten med fredliga medel har prövats måste vapen användas, dock under iakttagande av tydliga kriterier.

Vi vet att man ibland måste använda vapen för att försvara oskyldiga civila eller när våld används i förtryckande syften. Men den balansgång vi hela tiden måste ställas inför och det som vi måste avväga är att ju mer vapen det finns i omlopp, desto otryggare blir vår värld.

Martin Luther King fångade i ett tal den dubbelhet som vi människor drabbas av och verkar i. Han sa: ”Vi talar hängivet om freden, men på samma gång arbetar vi oförtrutet på att förbereda kriget.”

Med en ny skärpt exportkontroll skulle Sverige ta ett tydligt steg bort från att tillhöra de länder som talar om freden men som förbereder för kriget.

Anf. 200 KRISTER ÖRNFJÄDER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi den årliga skrivelsen från regeringen om strategisk exportkontroll. I skrivelsen redogörs för den svenska exportkontrollpolitiken i fråga om krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under 2015 samt export under året. Förutom detta beskrivs samarbetet inom EU och i andra internationella forum i frågor som rör strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

Herr talman! Utrikesutskottet påminner i betänkandet om riksdagens tillkännagivande att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag till ny krigsmaterielagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater. I betänkandet påminns också om hur riksdagen genom detta tillkännagivande initierade den utredning som den så kallade Krigsmaterielexportöversynskommittén har gjort och att KEX-kommittén i juni 2015 överlämnade sitt slutbetänkande till regeringen.

Kommittén har föreslagit ett antal åtgärder som ska öka öppenheten och transparensen inom exportkontrollen, och jag vill särskilt nämna några av dem. En ny lag om krigsmateriel föreslås antas där det ska göras en helhetsbedömning vid tillståndsprövningen, och det föreslås också att tillståndsprövningen ska ta den mottagande statens demokratiska status, dess respekt för mänskliga fri- och rättigheter och i vilken mån staten befinner sig i väpnad konflikt eller riskerar att hamna i en sådan med i beräkningen.

Dessutom vill jag särskilt lyfta fram de ändringar som föreslås gällande regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport som har beslutats av riksdagen:

- att riktlinjerna uppdateras för att införliva Sveriges internationella förpliktelser och åtaganden inom exportkontrollområdet,
- att ett demokratikriterium införs som ska komplettera de nuvarande villkorliga hindren för krigsmaterielexport och därmed utgöra ett centralt villkor vid tillståndsprövningen,
- att riktlinjerna skärps när det gäller det villkorliga hindret i fråga om mänskliga rättigheter,
- att det villkorliga hindret i fråga om väpnade konflikter består samt
- att det i riktlinjerna ska tydliggöras att politiken för global utveckling, PGU, ska beaktas vid tillståndsprövningen.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill inte sälja materiel som bidrar till konflikter i världen eller används för att kränka mänskliga rättigheter eller förtrycka människor. Samtidigt vet vi att export av försvarsmateriel är nödvändig för att svensk försvarsindustri ska kunna upprätthålla sin kapacitet och sitt kunnande så att svenska försvarsintressen ska kunna tillgodoses på ett bra sätt och därmed ge Försvarsmakten förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag när det gäller att värna vårt lands försvar och säkerhet. En avvägning mellan olika intressen måste alltid ske, och ju större öppenhet vi har om grunden för dessa ställningstaganden, desto bättre är det för demokratin, insynen och delaktigheten.

Med detta som bakgrund välkomnar jag att ett lagstiftningsarbete har inletts i Regeringskansliet med syftet att utforma ett förslag till skärpning

av exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater och att vi fått information om att regeringen planerar att lägga fram en proposition i ärendet i riksdagen under första halvåret 2017.

Herr talman! Varje år dör uppskattningsvis 700 000 människor i väpnade konflikter eller av väpnat våld i det civila samhället. Ett mångdubbelt större antal skadas eller drivs på flykt. Det väpnade våldets humanitära konsekvenser har nått oacceptabelt höga nivåer.

Därför är det mer än välkommet att FN:s generalförsamling våren 2013 antog det internationella vapenhandelsfördraget. Målet med fördraget är att åstadkomma strängast möjliga gemensamma internationella normer för att reglera eller förbättra regleringen av den internationella handeln med konventionella vapen samt att förebygga och utrota den olagliga handeln med konventionella vapen och förhindra deras spridning. Vapenhandelsfördraget slår fast ett förbud mot export där vapnen som exporteras riskerar att användas till folkmord, krigsförbrytelser, organiserad kriminalitet eller terrorhandlingar.

Herr talman! Sverige är ett av de 130 länder som i slutet av 2015 hade undertecknat fördraget och ett av de 80 länder som hade ratificerat det. Sverige bidrog under 2015 till arbetet med fördragets genomförande genom att samordna det internationella arbetet med utarbetandet av rapporteringsmallar för fördraget. Regeringen fäster stor vikt vid en bred anslutning till och ett effektivt genomförande av vapenhandelsfördraget. Regeringen har även i fortsättningen för avsikt att delta aktivt i arbetet med att förverkliga fördragets målsättningar och bidrog under 2015 för andra gången till den FN-fond som inrättats för samarbete om vapenreglering, bland annat för projekt till stöd för genomförande av vapenhandelsfördraget.

Det är välkommet och viktigt att Sverige deltar i arbetet för att få fler länder att underteckna fördraget. Att få länder som USA, Kina, Kanada, Indien, Israel och Ryssland att ansluta sig till vapenhandelsfördraget är av största vikt.

Herr talman! Den okontrollerade vapenhandeln är ett direkt hot mot människors säkerhet och frihet. Ett globalt och juridiskt bindande fördrag som världsomspännande stärker kontrollen av handeln med konventionella vapen är en effektiv väg att komma till rätta med den gränsöverskridande illegala vapenhandel som på många håll i världen föder väpnat våld och väpnade konflikter som leder till instabilitet på regional eller nationell nivå samt orsakar ett omfattande humanitärt lidande och försvårar eller kullkastar ekonomisk utveckling.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag att lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå motionerna.

Anf. 201 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Krister Örnfjäder beskrev det besked som regeringen tidigare har gett, nämligen att man avser att våren 2017 presentera ett förslag till ny lagstiftning om svensk vapenexport. Det finns två stora problem med detta. Det första är att det då har gått mer än sex år sedan riksdagen uppdrog åt den tidigare regeringen att ta fram ett sådant lagförslag. Det andra är att vi redan har sett att den här processen gång på gång försenats och skjuts upp. Risken är väl överhängande att det sker igen.

Det här ansvaret vilar på både nuvarande och tidigare regering. Både den nuvarande och den tidigare regeringen har på andra områden snabbutrett frågor och snabbt kunnat få ny lagstiftning på plats, även när det har varit komplicerade frågor som har handlat om rättssäkerhet, mänskliga rättigheter eller människors grundläggande ekonomiska trygghet. Då har man kunnat röra sig i racerfart. Men när det gäller regleringen av vapenexporten finns det glaciärer som rör sig snabbare än den nuvarande och den tidigare regeringen. Jag vill få det fört till protokollet.

Men jag vill ställa en annan fråga till Krister Örnfjäder. Den 25 februari antog EU-parlamentet en resolution där man krävde ett vapenembargo mot Saudiarabien. Man krävde att EU skulle agera på unionsnivå och uppmanade medlemsstaterna att införa ett vapenembargo. Som jag beskrev i mitt anförande har Nederländerna redan gjort detta.

När man röstade i EU-parlamentet valde alla socialdemokrater och miljöpartister som närvarade att rösta för resolutionen. Jag förutsätter därför att det är Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik att medlemsstaterna i EU ska genomföra nationella vapenembargon mot Saudiarabien.

Därför skulle jag vilja veta: När inför Sverige ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien? Det kan väl inte vara så att det här är någonting ni säger i EU-parlamentet men sedan glömmer på flygresan hem till Stockholm?

Anf. 202 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Som Hans Linde vet tillhör Sverige de länder som följer de flesta och kanske det mesta av de beslut som tas i EU-parlamentet. Har man nu tagit ett sådant här beslut förutsätter jag att det kommer att få återverkningar även på svensk lagstiftning och svensk tillämpning. Jag har ingen anledning att tro att det skulle vara på något annat sätt. Ingen har sagt något annat till mig. Mer information än så kan jag inte ge i den saksfrågan.

Anf. 203 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Då väntar vi med stor spänning på att regeringen ska återkomma med ett förslag på vapenembargo mot Saudiarabien. Vänsterpartiet kommer i så fall med glädje att rösta för ett sådant förslag. Men jag blir också lite konfunderad, för det finns möjlighet att fatta beslut om ett sådant vapenembargo vid dagens votering, om vi hinner debattera färdigt inom en halvtimme. Vänsterpartiet har väckt en sådan motion i riksdagen, och vi behandlar i dag ett sådant yrkande, men Socialdemokraterna och Miljöpartiet har valt att säga nej till det. Varför väljer ni att i dag säga nej till ett tydligt förslag här i Sveriges riksdag om att införa ett vapenembargo mot Saudiarabien?

Anf. 204 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Det är helt riktigt att vi i utskottsmajoriteten säger nej till detta. Anledningen framgår av detta stycke i betänkandet: ”När det gäller yrkanden om vapenembargo mot Saudiarabien vill utskottet i tillägg till ovanstående anföra följande. Enligt krigsmateriellagen får krigsmateriel exporteras endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Enligt regeringens gällande riktlinjer för krigsmaterielexport, som beslutats av riksdagen, ska

Prot. 2015/16:120
15 juni

*Strategisk export-
kontroll 2015 –
krigsmateriel och
produkter med dubbla
användningsområden*

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i tillståndsprövningen göra en helhetsbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt i nämnda principer. Vidare beaktas i tillståndsprövningen kriterierna i EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport och FN:s vapenhandelsfördrag som Sverige förbundet sig att följa. Riktlinjerna gör en åtskillnad mellan s.k. ovillkorliga och villkorliga hinder. De ovillkorliga hindren är hinder som förbjuder export. Ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av OSSE om ett vapenembargo är ett ovillkorligt hinder mot svensk krigsmaterielexport.”

Detta har Hans Linde redan läst. Det är svaret på hans motion. Det han ber mig om och som jag gjort är att jag återupprepar det som vi redan har tagit som beslut.

Anf. 205 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr talman! I förra årets debatt om strategisk exportkontroll kunde vi kanske inte vara så tydliga som vi hade önskat. Krigsmaterielutredningen var inne i sitt slutskede, och vi var alla måna om att resultatet skulle bli så bra som möjligt.

I samma månad som vår debatt förra året, juni 2015, presenterade utredningen sina förslag som skulle träda i kraft i juni 2016. Nu får vi tydligen vänta tills 2017. Varför? Har regeringen stött på problem? Det kan väl inte vara så att er samarbetspartner håller er tillbaka i detta?

Anf. 206 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte varför. Däremot har jag under alla dessa år som jag haft förmånen att vara i denna kammare och i riksdagen lärt mig att jag hellre väntar i ett halvår eller ett år på att få en bra produkt än att få något som inte vinner riksdagens gillande.

Jag förutsätter att man i det arbete som regeringen håller på med tittar på alla aspekter, exempelvis de som har framförts och kommer att framföras här i dag, för att se till att man har så brett stöd som möjligt för det förslag som sedan komma ska.

Om det kommer 2017 i stället för 2016 är det tråkigt. Men det är bättre än att inte ha riksdagens gehör.

Anf. 207 SOFIA DAMM (KD) replik:

Herr talman! Det är klart att en utredning där våra partier är representerade och där man fick en gemensam ståndpunkt har ett brett stöd. Det behöver inte Krister Örnfjäder tvivla på.

Att exporten till Saudiarabien så tydligt gått ned är givetvis bra, som vi har kunnat läsa här. Men den nuvarande lagstiftningen som lade grunden för export till Saudiarabien finns kvar. Det finns alltså inget hinder mot att nya MOU:er sluts.

Detta borde vara något som upprör Krister Örnfjäder. Det upprör i varje fall mig.

Anf. 208 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var en fråga eller ett påstående. Jag kan ändå säga följande.

Jag tycker inte att Saudiarabien är det bästa landet i världen. Det har inte alltid de bästa åsikterna eller det bästa samhällsskicket. Jag har många åsikter om det som land och som regim.

Jag har också en förståelse för att ingångna avtal ska följas. Men nu har vi redan börjat att ta bort de delar som man var överens om en gång i tiden. Därför minskar vårt åtagande gentemot Saudiarabien hela tiden.

Sofia Damm och jag kan åtminstone vara överens om att det går åt rätt håll. Med hjälp av de saker som nu har föreslagits i utredningen kommer vi, när de är fullt genomförda, att vara i en helt annan situation än när man skrev på avtalet första gången.

Anf. 209 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Jag vill liksom föregående talare verkligen betona vikten av att vi får denna lagstiftning på plats. Det känns lite som att det dröjer. Det är klart att lagstiftningar måste gås igenom och tas fram på ett mycket seriöst sätt. Men vi kan konstatera att vi redan för två år sedan var väldigt eniga på den här fronten. Frågan har masserats i 10, 15 och nästan 20 år där parti efter parti successivt har blivit för ett demokratikriterium som Liberalerna och Miljöpartiet tog ställning för mycket tidigt.

Nu sa Krister Örnfjäder här att vi ska få en lagstiftning under första halvan av 2017. Jag vill följa upp det som Hans Linde, Sofia Damm och andra lyfte fram tidigare. Det är frågan om ett vapenembargo mot väldigt tydliga diktaturer som Saudiarabien. Kan du redan nu försäkra oss att det kommer att finnas tydligt så att vi inte ska få dessa så kallade luckor som fanns i det förslag som lades fram? Det är min första fråga.

Min andra fråga gäller en problematik som finns i det förslag som har lagts fram. Det handlar om att skärpningen av krigsmateriellagen kan påverka exempelvis det stora globala ansvar som demokratier som USA tar i dag. Det är ett land som är involverat i konflikter på väldigt många olika sätt därför att det tar ett ansvar när resten av världen sviker i kampen mot diktaturer, folkmord och annat.

Där undrar jag hur du ser på konfliktsituationen. Man hänvisar till att man inte ska kunna sälja vapen i situationer där vi har konflikter eller konfliktrisker. Jag anser att det riskerar att undergräva demokratikriteriet i sig.

Anf. 210 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Jag börjar med luckor. Jag förutsätter att ett av skälen till att man nu fördröjer, om man nu ska använda Alliansens egna ord, införandet av den nya lagstiftningen är att det inte ska finnas några luckor i den kommande lagstiftningen. Det måste ändå vara syftet.

Sedan får vi som har förmånen att vara riksdagsledamöter försöka att genomlysa det så gott vi nu kan och titta på det. Var finns eventuella svagheter, om det nu finns några svagheter? Vi får se till att de täpps till innan beslutet fattas i kammaren. Det var den första delen.

Den andra delen gäller: Vad kan man göra och inte göra? I sitt anförande talade Birgitta Ohlsson tidigare om vad som händer i norra Irak och på andra ställen. Jag hade förmånen att på utskottets vägnar vara i just Irak för ett par veckor sedan.

Vi hör inte direkt till de stridande partierna i den konflikten. Det som vi gör när vi hjälper till att utbilda peshmerga är väldigt betydelsefullt.

Många var de personer som tackade oss för att vi var där och bidrog i den situation som råder.

Jag tycker inte att man ska undervärdera det som vi ändå håller på med. Det är någonting som också behövs. Vi tar vårt ansvar även i den delen.

Anf. 211 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra att Sverige är på plats och militärt utbildar peshmerga. Det är jag glad över att vi har funnit en stor enighet om i denna kammare. Men vi liberaler vill mer. Vi tycker att Sverige borde kunna göra mer insatser som exempelvis Tyskland, Storbritannien, Frankrike, USA och andra gjort. Vi kan inte bara sitta på sidlinjen utan vi måste också vara lite mer aktiva.

När det avslutningsvis gäller demokratikriteriet kommer vi att vara många i denna kammare från olika partier på såväl högerkanten som vänsterkanten och mitten som kommer att följa frågan oerhört nära. Det är väldigt viktigt när vi har fått en enighet om att införa ett demokratikriterium vad gäller vapenexporten efter en så lång kamp, i så många år och med så många aktörer inte minst från civilsamhället, Svenska Freds, Amnesty och andra som har kämpat oerhört hårt. Då är det viktigt att demokratikriteriet inte blir ohållbart, otydligt eller oskäpt. Det måste vara ett riktigt demokratikriterium som betyder någonting.

Anf. 212 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik:

Herr talman! Det är vad jag tidigare har sagt. Det är vår roll som riksdagsledamöter oavsett vilket parti vi företräder och oavsett om vi står bakom den nuvarande regeringskonstellationen eller om vi är i opposition. Vi ska se till att varje beslut som fattas i kammaren blir bästa möjliga beslut.

Det innebär att vi ska driva på i olika frågor och driva på regeringen för att den ska leverera så bra underlag som det bara går. Jag vill att ni ska göra precis det som Birgitta Ohlsson nu uttrycker. Driv på! Det är vad som är avsikten.

Anf. 213 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! Ärade kollegor och ledamöter!

Vi bygger inte freden genom en upprustningsspiral. Som FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon en gång sa: "Världen är överbeväpnad, och freden är underfinansierad".

Därför är det viktigt att vår regering för en feministisk utrikespolitik – en politik där fredspolitik ligger i centrum, och där Sverige inte minst genom utrikesminister Margot Wallström verkligen visar att Utrikesdepartementet är ett fredsdepartement.

Därför är det viktigt att vår regering nyligen uttalat att vi avser att ansluta oss till det humanitära initiativet för kärnvapenedrustning. Det är också viktigt att vi kunnat gå ut och annonsera att vi ska inrätta en grupp med specialinriktade fredsdiplomater så att Sverige återigen kan ligga i framkant vad gäller konfliktlösning i världen.

Fredsdiplomaterna är något jag är speciellt stolt över, eftersom jag har drivit den frågan väldigt hårt under ett antal år. Min politiska baby ska nu bli verklighet.

En annan viktig sak är att Sverige närmare ska utreda hur vi kan bidra till att en civil fredskår inrättas i EU.

Herr talman! Viktigt är också att vår regering har tagit ett tydligt grepp vad gäller arbetet med att implementera politiken för global utveckling, den politik som en enig riksdag antog för 13 år sedan. Det gäller alltså den politik som säger att samstämmighet ska råda mellan politikområden och att politiken ska dra åt samma håll. Vi ska inte ge med ena handen och sedan ta tillbaka mångdubbelt med den andra handen. Vi ska alltså inte exportera vapen till länder som kan använda dem i repressivt syfte eller i krig.

Man skulle kunna säga att denna politik på något sätt legat i träda fram till att vår regering tog ett helhetsgrepp kring implementeringen genom en tydlig organisation i Regeringskansliet och genom att varje departement nu upprättar handlingsplaner för att implementera den här viktiga politiken.

En viktig del i att komma till rätta med samstämmighetspolitiken är också den krigsmaterielexportutredning, KEX-utredningen, som med stor enighet lämnades in i juni förra året. Denna ska behandlas här i kammaren nästa år.

Även om jag vill vara tydlig med att Miljöpartiet hade velat gå längre i regleringen av den svenska vapenexporten ser vi ändå att det var en stor vinst att sex partier kunde ställa sig bakom utredningens slutbetänkande, så att Sverige nu ska kunna skärpa sin vapenexport ytterligare.

Utredningen föreslår flera skärpningar av reglerna för export av krigsmateriel. Det ska bli inskränkningar, skärpt kontroll och bättre insyn.

Herr talman! Låt mig peka på tre av de största vinsterna med överenskommelsen, som jag ser på det.

För det första: Med en implementering av KEX-utredningen blir Sverige det första landet i världen med att införa ett demokratikriterium vid vapenexport. Detta är ett mycket stort och viktigt steg i rätt riktning, särskilt som Sverige är en av världens största vapenexportörer räknat per capita.

För det andra: Tröskeln sänks för vad som krävs för att stoppa export i och med utredningens skrivningar om allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Det gör att fler människorättsbrott kan falla under de nya bestämmelserna jämfört med det som står i dag om grova kränkningar.

Sist men inte minst: När det gäller följdleveranser ska Sverige ta hänsyn till den situation som har uppstått i mottagarlandet. Det betyder att om ett land hamnar i krig eller kränker de mänskliga rättigheterna ska man kunna stoppa följdleveranserna. Någon sådan reglering finns inte i dag, och det är också en av anledningarna till att vi ser följdleveranser till bland andra Saudiarabien.

Den stora fråga som jag vet diskuterades mycket i KEX-utredningen är den om huruvida försvars- och säkerhetspolitiska intressen ska gå före respekten för mänskliga rättigheter och demokrati. Vad händer när intressena krockar? Jag menar att det är oerhört viktigt att det görs en helhetsbedömning och att regeringen som sittande regering får ta ett tydligt ansvar och förklara och försvara hur man fattar sina beslut. Det är viktigt att frågorna och besluten i dessa sammanhang ses i ett PGU-perspektiv. Efterkontrollen ska skärpas – och detta är viktigt – så att exporterade vapen inte går vidare till ett annat land.

Herr talman! Ett intensivt arbete kommer nu att pågå med propositionskrivande så att en proposition ska kunna läggas fram för riksdagen under våren 2017. Det är Miljöpartiets tydliga linje att svensk krigsmaterielexport ska skärpas. Det är också något som beredningen i en bred överenskommelse biföll.

Med detta yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 214 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Den krigsmateriellag som gäller i dag innebär förbud mot export av krigsmateriel. Detta förbud kan brytas av Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska intressen förutsatt att det inte strider mot svensk utrikespolitik. Det finns ett antal villkorliga hinder som går igenom vår lagstiftning. Om FN:s säkerhetsråd fattar beslut och om EU eller OSSE säger nej gäller det hos oss. Det finns också ett antal ovillkorliga hinder.

Den redovisning som regeringen har gjort och som behandlas i betänkandet pekar på hur hindren och vår export har hanterats. Vi kan se att krigsmaterielexport för strid har ökat medan övrig krigsmaterielexport har minskat. Men, som har sagts tidigare, detta är någonting som ändras över tid beroende på vad som händer. En JAS-export kommer för lång tid att öka de svenska siffrorna när det gäller exportredovisningar.

Herr talman! Med tanke på kammarens tid ska jag korta mitt inlägg. Jag noterar bara att allt som detta betänkande rör inte är krigsmateriel. Det finns mycket som är produkter med dubbla användningsområden. De är avsedda för civilt bruk men kan också användas för tillverkning av krigsmateriel. Det är viktigt att titta bakom siffrorna för att se vad det handlar om.

KEX-utredningen har redan berörts. Vi var sex av åtta partier som var eniga om slutsatserna, och vi hoppades att denna enighet skulle leda till vad man sa från Utrikesdepartementet när vi – jag satt själv i utredningen – överlämnade betänkandet. Då hette det: Vi ska inte fördröja detta. Vi ska vara snabba med att svara tillbaka mot den enighet som fanns i KEX och presentera en ny lag med skärpningar.

Sedan dess har vi haft en remissomgång av utredningen. 105 remissinstanser har svarat. De var klara den 6 november förra året. Det har alltså gått i princip tre kvartal sedan dess, och vi har inte sett något resultat. Jag har lite svårt att se att det ska behöva ta så lång tid som fram till 2017, herr talman. Det enda jag har kunnat se och notera är att ansvaret för att skriva propositionen har flyttat från Utrikesdepartementet till Morgan Johansson och Justitiedepartementet. Det är förhoppningsvis inte någon försvarande omständighet, för jag utgår ifrån att mycket har hänt redan tidigare på Utrikesdepartementet.

Herr talman! Vi ser fram emot en ny lagstiftning när det gäller kriterier, demokrati, mänskliga rättigheter och export i fråga om krig eller konflikter. Vi vill se en översyn av följdleveranser med mer öppenhet och transparens.

Även då, herr talman, är det centralt att svensk export av krigsmateriel kommer att ske. Vi behöver nämligen det – det handlar om försvarsintresse. Vår säkerhet kräver det också. Det måste naturligtvis alltid kunna gå före.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna i avvaktan på en ny lagstiftning, som jag hoppas att vi har när vi får nästa skrivelse att behandla.

Jag vill också understryka att vi säljer till stater och inte till grupper. Det finns de som vill öppna för att sälja eller överlämna vapen till grupper. Från Centerpartiets sida tycker vi inte att det är en väg framåt. Det riskerar bara att öka inre konflikter och strider.

Herr talman! Glad sommar! Det här är den sista debatten som utrikesutskottet har i kammaren under detta riksmöte. Tack för bistånd och bra arbete! Jag säger också tack till kollegorna i utrikesutskottet för det gångna riksdagsåret.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 juni

UU13 Europarådet

Punkt 2 (Åtgärder för att motverka terrorism, diskriminering av kristna samt erkännande av folkmord)

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

268 för utskottet

43 för res.

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 74 M, 23 MP, 18 C, 18 V, 18 L, 15 KD

För res.: 43 SD

Frånvarande: 11 S, 10 M, 5 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Ulf Berg (M) och Ulla Andersson (V) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:120
15 juni

UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Punkt 1 (Kina)

1. utskottet

2. res. 1 (M, SD)

Votering:

198 för utskottet

120 för res. 1

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 19 C, 19 V, 18 L, 15 KD

För res. 1: 76 M, 44 SD

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Nigeria)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

274 för utskottet

44 för res. 3

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 19 C, 19 V, 18 L, 15 KD

För res. 3: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 8 (Somaliland)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

272 för utskottet

44 för res. 5

33 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 75 M, 22 MP, 19 C, 19 V, 18 L, 15 KD

För res. 5: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 3 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU20 En luftfartsstrategi för Europa

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (V)

Votering:

173 för utskottet
19 för res. 2
125 avstod
32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 76 M, 44 SD, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 2: 19 V

Avstod: 102 S, 23 MP

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Emanuel Öz (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

KrU11 Förutsättningar för svensk film

Punkt 1 (Utredning om filmpolitikens framtid)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP)

Votering:

172 för utskottet
146 för res. 1
31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 M, 44 SD, 19 C, 18 L, 15 KD

För res. 1: 104 S, 23 MP, 19 V

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 3 (Mål för filmpolitiken)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)
3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

127 för res. 3
45 för res. 4
145 avstod
32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Maria Malmer Stenergard (M) meddelade att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

145 för utskottet
128 för res. 3
45 avstod
31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:120
15 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 S, 23 MP, 18 V
För res. 3: 76 M, 19 C, 18 L, 15 KD
Avstod: 44 SD, 1 V
Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -
Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats
ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Handlingsplan för jämställdhet)

1. utskottet
2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

146 för utskottet

127 för res. 5

44 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 23 MP, 19 V

För res. 5: 75 M, 19 C, 18 L, 15 KD

Avstod: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Maria Stockhaus (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats
som frånvarande.

Punkt 5 (Utvärdering av jämställdhets- och mångfaldsmålen)

1. utskottet
2. mot. 2015/16:3366 yrk. 2 (V)

Votering:

256 för utskottet

18 för mot.

44 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 19 C, 1 V, 18 L, 15 KD

För mot.: 18 V

Avstod: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 8 (Utvärdering av den nya filmpolitiken)

1. utskottet
2. res. 10 (M, C, L, KD)

Votering:

187 för utskottet

128 för res. 10

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 22 MP, 19 V

För res. 10: 76 M, 19 C, 18 L, 15 KD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 5 SD, 3 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Anna-Lena Sörenson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 15 (Ökat samarbete med och mellan regionala filmcentrum)

1. utskottet

2. res. 14 (M, C, L, KD)

Votering:

188 för utskottet

128 för res. 14

1 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 23 MP, 19 V

För res. 14: 76 M, 19 C, 18 L, 15 KD

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 10 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Teres Lindberg (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 17 (Filmstöd och jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

3. mot. 2015/16:3366 yrk. 1 (V)

Förberedande votering:

46 för res. 16

19 för mot.

252 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Håkan Bergman (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

251 för utskottet

45 för res. 16

19 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 23 MP, 19 C, 18 L, 14 KD

För res. 16: 1 M, 44 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 10 S, 9 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni

KU23 Indelning i utgiftsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen)

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

172 för utskottet

145 för res.

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 M, 44 SD, 19 C, 18 L, 15 KD

För res.: 103 S, 23 MP, 19 V

Frånvarande: 10 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Håkan Bergman (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU18 Norden

Punkt 1 (Det nordiska samarbetet m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

254 för utskottet

44 för res. 1

20 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 1: 44 SD

Avstod: 19 V, 1 L

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Gränshinder)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 3 (KD)

Votering:

283 för utskottet

15 för res. 3

20 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 44 SD, 22 MP, 19 C, 18 L

För res. 3: 15 KD

Avstod: 1 MP, 19 V

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Valter Mutt (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (C)
3. motiveringen i res. 5 (V)

Förberedande votering:

20 för res. 4

19 för res. 5

279 avstod

31 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

264 för utskottet

19 för res. 4

34 avstod

32 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 44 SD, 23 MP, 17 L

För res. 4: 19 C

Avstod: 19 V, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU19 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Punkt 1 (Ny krigsmateriellagstiftning m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (V)
3. res. 2 (L)
4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2
15 för res. 3
284 avstod
32 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

19 för res. 1
18 för res. 2
281 avstod
31 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

266 för utskottet
19 för res. 1
33 avstod
31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 44 SD, 23 MP, 19 C

För res. 1: 19 V

Avstod: 18 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Internationell samverkan om exportkontroll av krigsmateriel)

1. utskottet
2. res. 4 (M)

Votering:

241 för utskottet

76 för res. 4

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 44 SD, 23 MP, 19 C, 18 V, 18 L, 15 KD

För res. 4: 76 M

Avstod: 1 V

Frånvarande: 9 S, 8 M, 4 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Försvarexportens roll i ett säkerhetspolitiskt perspektiv)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

255 för utskottet

43 för res. 5

19 avstod

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 76 M, 23 MP, 19 C, 18 L, 15 KD

För res. 5: 43 SD

Avstod: 19 V

Frånvarande: 9 S, 8 M, 5 SD, 2 MP, 3 C, 2 V, 1 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2015/16:120

15 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt

*Staten och kapitalet –
struktur för finansie-
ring av innovation
och hållbar tillväxt*

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU23

Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt (prop. 2015/16:110)

föredrogs.

Anf. 215 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Staten och kapitalet – det skulle man kunna säga mycket om. Man skulle till exempel kunna säga att det borde vara mindre stat och mer kapital. Det vore helt och kapitalt korrekt, för det är det vi vill åt. Vi vill få fram mer kapital som kan vara med och investera i våra framtidsnäringar.

Herr talman! För att främja utveckling, företagande och innovation bör statens roll vara att undanröja hinder, att agera där marknadsmisslyckanden råder men också att kunna smörja fungerande system. Förutsättningarna för att utvecklas varierar mycket mellan olika branscher. Innovationspolitiken och behoven av riskkapitalförsörjning måste därför anpassas utifrån branschhänsyn, mognadsgrad och tillväxtförutsättningar med ett individuellt underifrånperspektiv som tar hänsyn till de variationer som olika branscher, geografi och marknadsstrukturer har.

Vi kan ta life science som ett exempel. Det kräver väldigt mycket tid och pengar i tidiga skeden, i grundforskningen. Det är långa processer, det kostar mycket och det är osäkert. En 15-årig utvecklingsprocess kan stupa på det sista halvåret.

Sedan har vi företag som verkar i branscher som kommer in i nya och riskfyllda faser. De kan vara etablerade sedan decennier tillbaka, men teknikutvecklingen och marknadsutvecklingen gör att de måste förnya sig. Till det behövs kapital.

Det är också en betydande skillnad i förutsättningar för unga innovativa bolag jämfört med bolag som expanderar. Båda kan vara innovativa men i olika skeden. Då har de också olika behov av utomstående stöd.

I dag görs den största delen av risktagandet och investeringarna av privata aktörer, och det är bra. Men regeringens proposition tar sikte på statens roll för kapitalet, vilket givetvis kan tjäna ett syfte. Man har föreslagit en fond-i-fond-lösning som allianspartierna tidigare presenterat. Men det är bara en pusselbit i sammanhanget. Mer behöver göras för att stärka och uppmuntra det privata riskkapitalet att investera – även utan statlig inblandning.

Regeringens ensidiga fokus på statens aktiva roll för riskkapitalet kan bli en kraftig begränsning för merparten av de investeringar som görs. Därför menar vi att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur det privata riskkapitalet kan stimuleras utan direkta insatser från staten.

Herr talman! Vi i Alliansen och Moderaterna ställer oss bakom regeringens förslag att inrätta ett nationellt utvecklingsbolag. Det ska investera i privata fonder som i sin tur ska investera i företag i utvecklingsfaser. Regeringens förslag är ett steg i rätt riktning. Dock är det vår mening att regeringens förslag att inskränka detta enbart till mycket tidiga faser är en för stor begränsning. Man borde göra mer för att locka fram det privata kapitalet.

En proposition som heter *Staten och kapitalet* åsyftar någonstans den gamla refrängen: Sida vid sida, tillsammans hjälps de åt. Staten och kapitalet, de sitter i samma båt. Då måste man fråga sig: Men vem är det som ror? Ror man åt samma håll? Och hur är det med ekan – läcker det in vatten, eller är den rank? Man får också se upp för strömmar som kan ta farkosten i en helt annan riktning, oavsett hur man ror och vad man bestämmer sig för.

Det är ett steg i rätt riktning, men det är viktigt att man i de här sammanhangen också har perspektivet att när det är ett marknadsmisslyckande, det vill säga när det privata kapitalet inte ställer upp utan hjälp, då ska man se efter: Kan man få det privata kapitalet att komma upp till ytan av sig självt, ska staten vidta stimulansåtgärder för att locka fram det eller behöver staten själv gå in med pengar och satsa direkt?

Ja, kapital och finansiering är avgörande för företag. Statens ingångsvärde bör vara att det är privat kapital som ska vara utgångspunkten för företagsfinansiering. Grundprincipen för statligt riskkapital i innovationssystemet måste vara att det är motiverat endast vid skeden av marknadsmisslyckanden och riskfyllda nya faser för företag.

Det förslag som nu har lagts fram om att inrätta Fondinvest innebär att det är två bolag som kommer att uppgå i Fondinvest och sedermera avvecklas. De här bolagen aktiverades under alliansregeringens åtta år vid makten.

Det ena bolaget är Fouriertransform, som först var inriktat på fordonsindustri och mekanisk verkstadsindustri men sedermera fick ett utökat uppdrag att omfatta branscherna life science och ren teknik – det som på riktig svenska kallas cleantech.

Det andra bolaget är Inlandsinnovation, som fick ett uppdrag att verka i Norrlands inland. Det var alltså en geografisk uppgift. Det kan finnas symbolik i att den rödgröna regeringen nu tycker att det är lämpligt att ta bort dessa bolag. Det må så vara, men det vi vill uppmärksamma är vikten

av att de uppgifter som Fouriertransform och Inlandsinnovation har haft finns kvar i det nya Fondinvest, det vill säga att kompetensen följer med.

Man brukar tala om intelligent kapital. Vad är då det? Jo, det är när det följer med andra tjänster än bara rena pengar, alltså att man får med sig mentorer, rådgivare och kapacitet som kan hjälpa företagen. Det handlar inte bara om att få balans i balansräkningen eller se till att kassaflödet fungerar utan även om att vara bidragande till att strukturera en framtida affär. Den kompetensen finns i dag i bolaget Fouriertransform, och den finns i bolaget Inlandsinnovation.

Vi vill att den ska finnas kvar, och därför vill vi att regeringen ska återkomma med en återrapport om hur den kompetensen kan fortsätta att finnas med i sammanhanget. Det är nämligen viktigt. Det är viktigt för många av de småföretag som finns i Sveriges inland. Även de många mindre företag som växer men känner sig ensamma på den stora marknaden ska ha det intelligenta kapitalet att hålla i handen.

Herr talman! Det är ett fantastiskt spännande ämne, det här med riskkapital. Apropå riskkapital, hur var det nu?

Sida vid sida, tillsammans stryker de fram
Staten och kapitalet, två vargar fromma som lamm

Det är väl trevligt att man i alla fall betraktar riskkapitalet som inte enbart ondskefullt utan kanske även, i det här sammanhanget, lite mer fromt.

Herr talman! Det finns mycket mer att säga om riskkapital och statens engagemang i detsamma. Vår kritik sammanfattas i de enkla teserna att de kvaliteter som finns inom bolagen Fouriertransform och Inlandsinnovation måste säkras för framtiden och att regeringen borde komma tillbaka till riksdagen och ha idéer om hur man ska stimulera fram det privata kapitalet.

Jag yrkar härmed bifall till reservationerna 2 och 3.
(Applåder)

Anf. 216 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Vi debatterar alltså näringsutskottets betänkande nr 23 *Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt*. Det är en lång titel.

I betänkandet har Sverigedemokraterna en reservation, nr 4, som jag naturligtvis yrkar bifall till.

Herr talman! Det privata riskkapitalet tenderar att riktas mot investeringar i senare faser. Samtidigt uppstår det för många företag ett gap i de förkommersiella stadierna. Det kan alltså finnas mycket goda grunder för att man från statens sida kompletterar marknaden med statligt riskkapital som primärt riktar in sig på just förkommersiella faser. Det finns många goda exempel på att sådant stöd har varit avgörande för en kommersialisering av goda idéer, bland annat inom fordonsbranschen.

Det finns givetvis fler områden man kan och bör jobba med för att göra klimatet mer attraktivt för att högteknologiska och innovativa idéer, produkter och företag ska kunna bildas, växa och frodas i Sverige. Det behöver inte bara handla om riskkapital utan kan till exempel handla om skatteregler – vi talade i en tidigare debatt om personaloptioner. Det kan också handla om sådana saker som så kallade science parks och innovationskontor.

Propositionen vi i dag debatterar innehåller förslag om att ändra i organisationsstrukturen för statens riskkapitalinsatser för företag genom inrättande av ett nytt nationellt utvecklingsbolag. Detta bolag ska i sin tur, i alla fall primärt, investera indirekt i företag i utvecklingsfaser genom privat förvaldade fonder. Det är alltså tanken.

Från Sverigedemokraternas sida har vi i det stora hela ställt oss bakom regeringens proposition, då vi ser positivt på en sammanslagning av många av de statliga aktörer som har funnits. Man skapar helt enkelt ett större helhetsansvar för statens riskkapitalinsatser i hela landet. Dock menar vi att det finns flera oklarheter i propositionen när det gäller styrningen av det nationella utvecklingsbolaget och hur förslaget påverkar företag i olika delar av landet, till exempel i glesbygd och på avfolkningsorter.

Vi konstaterar att propositionen lämnar en hel del luckor när det gäller hur genomförandet i detalj ska gå till. Vi ställer oss till exempel frågande till vilken styrning regeringen egentligen kommer att ge till det nationella utvecklingsbolaget, vilka fonder som kommer att finansieras av bolaget och vilka typer av företag dessa privata fonder i sin tur kommer att investera i. Vi tycker också att det finns vissa oklarheter när det gäller bolagets framtida kapitalbehov, de geografiska prioriteringarna samt branschprioriteringar.

Det är enligt oss anmärkningsvärt att regeringen är så otydlig i dessa frågor. Vi menar att riksdagen bör tillkännage för regeringen att regeringen i ett senare skede bör återkomma till riksdagen med ett förtydligat inriktningsbeslut för bolaget, så att partierna i riksdagen har möjlighet att tycka till och kanske komma med förbättringsförslag.

För oss är det angeläget att bolaget används för att stärka svensk tillväxt och det ekonomiska välståndet på affärsmässiga grunder, men det finns en farhåga att klåfingriga politiker i stället styr verksamheten för att uppfylla mål av mer ideologisk karaktär. Bland annat nämns i propositionen ambitionen att inrätta en så kallad grön investeringsfond, och vad detta i detalj är tänkt att innebära vet vi inte ännu.

Jag är tveksam till om den typen av bolagsstyrning ligger i medborgarnas intresse då risken ökar att pengarna slukas i ett svart hål. Utifrån erfarenheter av denna och tidigare regeringar ligger det nära till hands att tro att det blir nya dolda, ideologiskt motiverade subventioner där man placerar en gökunge mitt i boet.

Herr talman! En farhåga vi i Sverigedemokraterna tar upp i vår reservation är att den geografiska fördelningen av insatserna riskerar att centraliseras till storstadsområdena, på bekostnad av gles- och landsbygd. Vi ser det som centralt att det redan vid starten av det nya nationella utvecklingsbolaget ska tydliggöras att hela landet, särskilt glesbygd och avfolkningsorter, behöver ges tillgång till kapital.

Likaså behöver det i ett tidigt skede utvärderas hur denna förändring av statens finansieringsinsatser påverkar den geografiska fördelningen av kapital till olika företag. Vi menar att det ligger i statens uppdrag att se till att man ska kunna bo, verka och utveckla företag i hela Sverige.

Vi ser i dag en generell trend att bankerna tar mindre risker vid företagslån, vilket drabbar inte minst företag i avfolkningskommuner. Till exempel kan det vara svårare att få lån för att bygga industrifastigheter om en etablering sker en bit utanför tillväxtorterna, vilket tenderar att bli en

förstärkande effekt för en ofrivillig och ovälkommen centralisering av näringsverksamheterna och tenderar att ytterligare förstärka utflyttningen från många kommuner.

För att komma till rätta med denna snedvridning i villigheten att låna ut i stad kontra i landsbygd vill vi införa, eller i alla fall se över om vi kan införa, någon form av marknadskompletterande fondlösning med lägre avkastningskrav. Syftet ska vara att kapitalet riktas mot investeringar i avfolkningskommuner eftersom det är där riskerna är extra stora vid fastighetsinvesteringar.

Ett annat kriterium bör vara att kapitalet riktas till fastighetsexpansion kopplad till primärt industriell verksamhet där det finns en stor arbetslöshet och samhällsvinsterna är extra stora. Vi menar därför att regeringen bör utreda möjligheten att införa en statlig fondlösning för expansionslån just i avfolkningsorter.

Herr talman! Jag överskrider talartiden lite nu. Men det kan i sammanhanget också vara värt att ta upp frågan om det så kallade investeringsavdraget, som är ett avdrag som syftar till att just öka tillgången på det privata kapitalet.

Vi anser att investeraravdraget kan vara ett mycket bra verktyg för att styra riskkapitalet mot mindre företag som annars förmodligen hade varit mindre intressanta för investerare. Men vi kan samtidigt konstatera att avdraget inte nyttjas i någon jättestor omfattning och i den omfattning som kanske ursprungligen var tänkt.

Med anledning av detta ser vi skäl att se över hur man kan göra det mer attraktivt att locka fler till att utnyttja avdraget. Det kan givetvis ske på olika sätt, men vi ser en möjlighet genom att låta det statligt ägda företaget Almi bjuda in allmänheten att investera i företag som Almi avser att investera i och som därmed medför rätt till investeraravdrag. Det finns också andra lösningar för hur man kan göra det mer attraktivt, men det får vi återkomma till i någon annan debatt.

Anf. 217 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Efter Hans Rothenbergs litterära odysse är det kanske inte ens lönt att jag börjar med att försöka citera Ebba Gröns fantastiska låt *Staten och kapitalet*. Jag måste ändå hålla med om att det är en ganska finurlig titel på propositionen.

Jag går i stället direkt in på pudelns kärna.

Regeringen har gjort en utredning och en översyn av det statliga kapitalet, och det är väldigt bra. Det initierades av alliansregeringen förra mandatperioden, för det är aldrig fel att se över hur det statliga riskkapitalet används, om det används effektivt och så vidare. Det finns därför en hel del i propositionen som Centerpartiet håller med om. Men det finns också en del som vi absolut inte håller med om, och det kommer jag att gå in på.

Förslaget är att bilda ett nationellt riskkapitalbolag, Fondinvest AB. Meningen är att man ska förmera de statliga pengarna genom att investera dem i olika privata fonder som i sin tur investerar i olika företag. Det är ett väldigt bra sätt, eftersom man på det sättet får mer pengar i pengapåsen.

Samtidigt är det bra att man fokuserar på företag i begynnelseskeden och deras behov av såddkapital, för det är oftast i början som det är tuffast för företagen att få någon att tro på ens idé. Därför är det särskilt bra att man fokuserar just på detta.

Dessutom välkomnar jag och Centerpartiet att man tar till vara detta med tilläggs-kassor. Tilläggs-kassor är också någonting som Inlandsinnovation har jobbat framgångsrikt med och där det statliga kapitalet går ihop med privat lokalt kapital för att bilda mindre riskkapitalbolag som fokuserar på närområdet. Det har varit framgångsrikt i de områden där man har provat detta. Jag ser fram emot att man fortsätter med det.

Jag hoppas också en del på bankgarantier. Även om det inte finns något förslag i propositionen kommer man att tillsätta en utredning för att utforma ett bankgarantisystem. Särskilt i vissa områden i Sverige i dag är det, precis som några talare tidigare har nämnt, väldigt svårt att låna pengar från bankerna. Om staten gick in som garant vid lån skulle det underlätta betydligt.

Herr talman! Fondinvest ska satsa på en demonstrationsfond. Det välkomnas, för det är väldigt få företag, speciellt i begynnelsen, som har råd att testa sina innovationer. Det kräver kanske också kapital som de faktiskt inte har. Då är det bra att staten hjälper till. Men det jag och en del andra av oss i Alliansen är oroliga för är hur man ska säkra de här pengarna på sikt, för det är ju ofta ganska kapitalkrävande med demonstrationsanläggningar. Därför undrar vi hur man säkerställer att det finns tillräcklig avkastning för att hålla kapitalet intakt över tid. Det är frågetecknen som behöver rätas ut.

Jag vill återigen betona att jag tycker att det är bra att staten går samman med privat riskkapital, inte bara för att man förmerar pengarna utan för att det också är ett sätt att sprida riskerna.

Jag kommer själv från norra Sverige och kan intyga att den delen av landet står inför stora utmaningar, inte minst för att det är väldigt långa avstånd och en befolkningsutveckling som i vissa fall tenderar att peka åt fel håll. Glesheten är en utmaning i många fall. Samtidigt har det här området enormt mycket naturresurser, inte minst malm och skog, som kommer hela Sverige till gagn. Det är positivt, inte bara för norra Sverige utan för hela Sveriges ekonomi. Det finns potential att förädla dessa råvaror ännu mer på plats för att på så sätt i ännu högre grad bidra till ett hållbart samhälle.

Problemet här är att riskkapitalet många gånger lyser med sin frånvaro. Och bankerna blir som sagt allt mer ovilliga att låna ut pengar, inte minst i inlandet.

Alliansregeringen bildade 2010 Inlandsinnovation för att norra Sverige och senare också Dalarna och Värmland skulle omfattas av riskkapital, eftersom det helt enkelt nästan inte fanns något annat att tillgå. Jag tycker att det är rätt att staten ska finnas där när ingen annan finns där. Som ni vet vimlar det ju inte direkt av riskkapitalister i de här områdena, och då är det jättesvårt om bankerna säger nej. Därför såg vi det som väldigt positivt att Inlandsinnovation kom till. Och det är därför som vi inte kan acceptera förslaget i propositionen, det vill säga att på sikt lägga ned Inlandsinnovation och att nästan 2 000 miljoner kronor ska införlivas i det nya riskkapitalbolaget Fondinvest AB.

Tro mig, jag har ingenting emot Fondinvest AB. Problemet är bara att man tar pengar från de mest sårbara delarna av landet för att smeta ut dem över resten av landet. Och vi vet att det mesta av de här pengarna går till större städer.

Tillväxtnalys, som är statens egen myndighet, har gjort en rapport om hur riskkapitalet fördelas i Sverige och konstaterar där att 80 procent av allt riskkapital hamnar i de tre stora städerna Malmö, Göteborg och Stockholm, varav 50 procent i Stockholm. Mina vänner, jag tycker att det redan finns tillräckligt med riskkapitalister och riskkapital i de här områdena. Varför ska man då ta från områden där det är betydligt magrare? För mig är det jättesvårt att acceptera, och jag kan inte för mitt liv förstå det.

Jag hade en debatt på Radio Västerbotten i morse med en av mina socialdemokratiska kollegor, som jag för övrigt tycker väldigt mycket om, som är väldigt klok och som ju är tvungen att försvara regeringens förslag – det förstår jag, för det är ju så det är. Den socialdemokratiska kollegan säger att projektet Inlandsinnovation inte riktigt har fyllt galoscherna. Då säger jag så här: Hur kan man då tycka att det är okej att ta 2 000 miljoner från de här områdena och slänga in dem till resten av landet eller till storstäderna, i stället för att strukturera om och titta på vad man skulle ha kunnat göra bättre och om pengarna hade kunnat hanteras på ett annat sätt? Det är faktiskt en stor skillnad.

Herr talman! För ett par månader sedan, närmare bestämt den 9 februari, läste jag en intervju med näringsminister Mikael Damberg på Västerbottensnyttis hemsida. Där uttalar han sig om företagets möjligheter i Norrland. Han säger: De fem Norrlandslänen vittnar om att det är längre till kapitalet i form av att det är längre till banker och bra erbjudanden. Därmed har det blivit svårare för dem att expandera sin verksamhet.

I artikeln kan man också läsa att det nu har slutits ett tvåårigt garantiavtal mellan Europeiska investeringsfonden och Norrlandsfonden. Ni kanske känner till Norrlandsfonden. Det är en stiftelse vars uppgift är att främja utvecklingen för företag i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Gävleborg. Avtalet innebär att Europeiska investeringsfonden inte sätter in några pengar över huvud taget i Norrlandsfonden utan står som garant för 50 procent av kreditförlusten om låntagaren inte kan betala tillbaka sina lån, och det under två år. Men det är inga riktiga pengar. Damberg är lyrisk över det här och säger, vilket jag noterade speciellt: ”Jag är särskilt lycklig i dag för det är här det här kapitalet behövs mest i hela Sverige.”

Men om det nu är så, varför tar samma Damberg 2 miljarder från de här områdena med andra handen utan att blinka? Är det här socialdemokratisk centraliseringspolitik i ett nötskal?

(Applåder)

Anf. 218 SAID ABDU (L):

Herr talman! Företagandets förutsättningar är naturligtvis avgörande för våra framtida möjligheter att ha ett gott välstånd men också för att människor ska kunna förverkliga sina drömmar och sina idéer. Landets företagare och entreprenörer behöver således goda förutsättningar för att omsätta sina innovativa idéer och för att utveckla växande företag. Häri ligger betydelsen av ett gott företagsklimat i meningen att det ska löna sig att driva företag och ta risker. Häri ligger konkurrenskraftiga skatteregler och fungerande finansiella marknader.

Just det senare, företagets möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor, är en nyckelfaktor för att trygga näringsli-

vets möjligheter att utvecklas och skapa nya jobb. För att avgränsa det något ligger utmaningen i ett fungerande finansieringssystem för små och medelstora företag som står inför en expansion eller behöver stöttning förbi Dödens dal eller Valley of Death, som man säger ibland.

Vår utgångspunkt är att företag i första hand ska finansieras på marknaden med privat kapital men att det statliga riskkapitalet kan komplettera det privata om särskilda behov föreligger. Det statliga riskkapitalet bör i sådana fall huvudsakligen arbeta för att stimulera fram det privata riskkapitalet på marknaden. Här är det viktigt att parera så att de statliga insatserna på riskkapitalmarknaden inte tränger undan det privata riskkapitalet.

Herr talman! Liberalerna ser positivt på ett ökat samarbete mellan privat och statligt riskkapital, och vi har också delvis ställt oss bakom regeringens proposition om att inrätta ett nationellt utvecklingsbolag som ska investera i privata fonder som i sin tur givetvis ska investera i företag i tidiga skeden och i utvecklingsfaser.

Därmed avslutas strukturerna Inlandsinnovation och Fouriertransform. Jag vill tacka dessa båda strukturer men framför allt Fouriertransform för de insatser man har bidragit med i Trollhättan vid omställningen efter Saab där man framgångsrikt har hjälpt ett företag, Leannova, att ställa om. Det är mycket framgångsrikt i dag och jobbar intensivt med både Combitech och Nevs. Tack för det!

Regeringens förslag är ett steg i rätt riktning och i linje med vad Liberalerna och allianspartierna tidigare förespråkade. Men vi behöver fortsätta utveckla och effektivisera det statliga riskkapitalet för att ännu bättre utforma insatser som är samhällsekonomiskt motiverade.

Vi behöver dessutom göra mer för att stärka det privata riskkapitalet och uppmuntra till att investera i tidigare skeden. Ett exempel skulle vara att införa ett system med skattemässiga incitament som skulle kunna öka tillgången på riskkapital. Ett land som gjort detta med mycket intressanta resultat är Storbritannien, där fysiska personer erbjuds olika skattelättnader om de investerar i onoterade eller mindre företag. Alternativt skulle man kunna utveckla investeraravdraget så att fler vanliga löntagare kan vara med och äga företag. I ett sådant förslag finns mervärden som sundare ägarspridning.

Herr talman! Om vi ska få ett gott företagsklimat i Sverige med många människor som vill driva företag eller vara med och äga andras företag är fundamentet att vi förbättrar de generella villkoren och förutsättningarna. Det är därför beklagligt att Sverige har en administration, en regering, som leder vårt land på fel väg genom att just försämra dessa generella villkor och förutsättningar för ett gott näringsklimat.

Exempelvis har man gjort det genom att försämra RUT och ROT, höja arbetsgivaravgifter för yngre och äldre, äventyra flygtransporter och försvara för entreprenörer i välfärdssektorn samt genom sin diskurs om personaloptioner där man näst intill håller på att tvinga techbolag att emigrera. Och då ska vi inte prata om planerna på att stänga ute en majoritet av landets företagare från offentlig upphandling eller för den delen det helt absurda förslaget om att vältra över sjuklönekostnaderna för långtidssjukskrivna på företagaren. Företagaren ska dessutom få ett personligt betalningsansvar för den sjuka medarbetaren. Det kommer att leda till helt förödande konsekvenser för såväl den långtidssjukskrivna som för företagaren.

Min poäng med detta är att näringspolitikens förutsättningar inte är ett isolerat beredningsområde eller ett specifikt betänkande. Det är snarare helheten och symbiosen av den sammanlagda och ackumulerade politiken som har påverkan för de generella förutsättningarna och villkoren i näringslivet.

Herr talman! ”Den ena handen vet vad den andra gör”, för att än en gång citera det gamla proggbandet Blå Tåget och inte Ebba Grön.

Slutligen, herr talman, är det ändå alltid så att riskkapital är kapital som kan riskeras, och det är alltid bäst att det är den som äger pengarna som också bedömer om risken är värd att ta. Det är därför vitalt att människor i allmänhet har mer egna pengar i plånboken att riskera. I det avseendet är vi svenskar det högst beskattade folket i världen. Inte någon annanstans på moder jord får människan behålla en så liten del av sin lön.

Jag vill slutligen yrka bifall till reservation 2 och fullfölja motivreservationen i reservation 7.

(Applåder)

Anf. 219 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Företagens möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor är en nyckelfaktor för att trygga näringslivets möjlighet att utvecklas, växa och skapa nya jobb.

Kristdemokraterna anser att det huvudsakligen är privat kapital som ska riskeras när företag startas och utvecklas, oavsett om det rör sig om börsnoterade koncerner, medelstora företag i tillväxtfas eller affärsidéer i tidiga skeden. Men vi förstår naturligtvis att behov också finns av statliga marknadskompletterande insatser.

Staten bör främja nyföretagande genom att skapa ett gott klimat för innovationer och produkt- och marknadsutveckling. De offentliga organen bör medverka till att nödvändigt riskkapital finns tillgängligt, inte minst för mindre företag och i regioner med svag kapitalbildning och sysselsättningsproblem. Vi anser också att särskilda insatser bör göras för att stimulera kvinnligt företagande och inte minst för våra nya svenskar.

Att få fler i Sverige att våga starta och driva företag är en förutsättning inte bara för den ekonomiska tillväxten utan också en viktig del för människor när det gäller att få vara medskapare i samhället och inte bara medborgare.

Det handlar om att få fler att känna att det är mödan värt att behålla och driva vidare en verksamhet inom familjen, på den lilla orten och på landsbygden och om hur tillgång till kapital, engagemang, mentorskap och kompetenshöjning för alla tre samhällssektorerna – den ideella, privata och offentliga – ska kunna komplettera varandra lokalt, regionalt och nationellt. Det behövs insatser för det.

Herr talman! Sverige har en väl utbyggd sektor för riskkapitalförsörjning för företag, som dock behöver omstruktureras eller utvecklas. Tillgången till kapital för företag i tidiga skeden är ett ofta omvittnat problem. Få privatpersoner och institutioner vill riskera pengar i företag som ännu inte etablerat en fullskalig affärsverksamhet. Det finns därför en marknadskompletterande roll för staten att fylla.

Vi kristdemokrater vill egentligen strama upp hela det statliga riskkapitalet – kanske ännu mer än i den här propositionen – inklusive det som

placeras i AP-fonderna så att det alltid investeras parallellt med privat kapital och i syfte att generera mer privat kapital.

Propositionen handlar bland annat om att göra om det statliga riskkapitalet just för insatser i tidiga skeden. Riksrevisionen har pekat på att de saknas. Därför välkomnar vi naturligtvis att det ska göras en fond-i-fond, vilket Kristdemokraterna och Alliansen också har pläderat för tidigare.

Flera av mina kollegor har talat här tidigare om att när det gäller just Fouriertransform och Inlandsinnovation föreslås att de ska läggas in i en gemensam koncern. Jag tror att det är helt nödvändigt att vi samlar de statliga aktörerna på området. Men de verksamhetsråd och arbetssätt som Fouriertransform och Inlandsinnovation har haft bör också ingå i det fortsatta arbetet för det utvecklingsbolaget.

Som min kollega Said Abdu mycket riktigt påpekade har Trollhättan, som jag också kommer från, dragit nytta av Fouriertransform för just bilindustrins räkning. Och vi vet att Inlandsinnovation har haft och har stor inverkan på det område som man är tillsatt att ge kapital till. Därför är det viktigt att just verksamhetsområdena prioriteras i arbetet i fortsättningen.

För att såväl det offentliga som det privata riskkapitalet ska ge bästa möjliga effekt för investeringar krävs inte minst att de som är uppfinnare, innovatörer och entreprenörer i olika skeden ska hitta medel som finns tillgängliga. Då krävs det tydligare organisering av aktörerna i hela innovationssystemet.

Några av oss var med på en stor samling under förmiddagen. För första gången på mycket länge eller kanske över huvud taget presenterades en bok på svenska om det svenska innovationssystemet, som vi brukar kalla det. Vi ser att vi behöver en översyn av processkedjan för de flesta som är beroende av offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå. Det gäller från uppfinnarstadiet med företagsrådgivare, forskning och utveckling i inkubatorer, till science center och så vidare. Vi måste komma fram till skedena där det handlar om att finansiera kommersialisering av produkter och tjänster, för att förtydliga deras respektive kompetenser på olika områden och i olika branscher.

Jag vill påstå att det är en knut som inte täcks av eller kan lösas med hjälp av den här propositionen, utan det handlar om en fortsättning av det arbetet.

Som kristdemokrat kan jag inte låta bli att nämna, vilket jag har gjort tidigare i olika sammanhang, att vi anser att kapitalförsörjning ska kunna ske oavsett vilken associationsform man använder. Det är ganska märkligt att vi tillåter kooperativ i Sverige. Vi tillåter att ekonomiska föreningar och ideella föreningar startar företag. Men vi tycker uppenbarligen inte att de ska få kapital som hjälper dem att växa och utvecklas. Det vill vi verkligen trycka på.

Det är med tillfredsställelse som jag ändå noterar att det nämns i regeringens proposition: ”Även aktörer som arbetar med ett brett spektrum av företag, t.ex. inom ideella sektorn och socialt företagande, kan komma i fråga.” Det gäller alltså kapital. Det står också: ”Fonder av lokal karaktär och sammanslutningar av affärsänglar, exempelvis tillväxtkassor eller andra mindre investmentbolag, kan finansieras.”

Det är bra. Det är en framgång. Även om det inte räcker är det en framgång att det nämns. Vi vill att det ska startas fler företag, och vi pratar om

att det är intressant med nya typer av företag inom delningsekonomi och annat. Man pratar om att det finns en stor intressesfär, inte minst att alla ska kunna vara delaktiga och vara ägare i företag, genom till exempel crowdfunding.

Man brukar prata om tre f – friends, fools and families. De är så att säga de närmast sörjande för att investera. Crowdfunding ger också vem som helst möjligheten att vara intresserad av att – och kunna – investera med en liten summa, och där fler är engagerade.

Vi har fått ny lagstiftning från EU när det gäller det. Man har vad jag förstår enats om beskattning och så vidare. Vi ska inte gå in på det här. Men det viktiga med crowdfunding är att det måste kunna kompletteras med offentligt riskkapital. Jag hoppas att man inte stannar vid de tankar som enbart den här propositionen visar på, utan att vi kan fortsätta utveckla det statliga riskkapitalets möjligheter att tillgodose nya och växande företag på alla nivåer.

(Applåder)

Anf. 220 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! När vi nu ska debattera en proposition och ett betänkande med den fyndiga titeln *Staten och kapitalet* önskar jag att jag kunde sjunga. Nu kan jag inte det. Men jag övervägde på allvar att göra det ändå.

Det finns en strof i låten som jag tycker bör poängteras. Det var det som gjorde att jag ville sjunga; det är att staten och kapitalet går sida vid sida. Jag hade gärna sett att propositionen och betänkandet hade haft hela den titeln. Det är nämligen precis det betänkandet handlar om.

Jag känner mig också glad och skulle nästan kunna sjunga – om jag nu hade kunnat det – av den anledningen att vi i dag har möjlighet att äntligen debattera och sedan fatta beslut om denna viktiga finansieringsfråga här i kammaren. Det har varit ett ämne för debatt så länge jag har sysslat med näringspolitik i Sveriges riksdag.

Jag tänker börja med lite historik. Det har funnits kritik under lång tid, från samtliga partier i kammaren – tror jag – men också från näringslivet i stort och från de finansiella instituten. Kritiken har handlat om att det har funnits ganska betydande problem med hur kapitalförsörjningen har fungerat i vissa segment på den svenska marknaden.

Man har kunnat konstatera att även om mycket av det privata kapitalet fungerar bra – det är i första hand det privata kapitalet som ska fungera på den marknaden – finns det både marknadsmisslyckanden och finansieringsgap som är betydande. Det gäller inte minst i de riktigt tidiga skedena, alltså det som kallas såddfinansiering, och utvecklingsfaser i vissa regioner och så vidare. Man har kunnat lista ett antal olika problem på det området.

I det sammanhanget blir statens insats i detta – det här med sida vid sida, att gå hand i hand – avgörande och viktig. Vår roll är inte att ersätta det statliga kapitalet. Där det fungerar väl, fungerar det ju väl. Men när det inte fungerar har vi som politiker ett ansvar för att se till att göra vad vi kan för att få till grundläggande förutsättningar för ett fungerande näringslivsklimat i Sverige. Kapitalförsörjning är precis en sådan grundläggande förutsättning.

Man kan också konstatera att utvecklingen inte har blivit bättre utan snarare tvärtom. Det har blivit allt sämre. Det finns tydliga tendenser till

att investeringar med riskkapital kommer in i allt senare skeden, i allt yngre företag. Riskviljan minskar tydligt, hos riskkapitalet, vilket man kan tycka är något ironiskt givet benämningen, men också hos bankerna för vanlig utlåning.

Riksrevisionen gjorde, vilket har nämnts tidigare i debatten, en granskning. Resultatet kom 2014, och man kom med svidande kritik mot hur staten har valt att organisera sin del av detta, alltså det statliga riskkapitalet.

Kritiken bestod av flera delar. Det handlade om att mycket av det statliga riskkapitalet, trots stora behov på de områden som jag har nämnt, var oanvänt. Mer än hälften av kapitalet var inaktivt och jobbade alltså inte så som det var tänkt när vi politiker i denna kammare beslutade om att det här skulle genomföras.

Man konstaterade också att trots att man från politiskt håll ofta sa sig vilja investera i tidiga faser, i utvecklingsfaser och i innovationer, såg det inte ut så. Det statliga kapitalet, precis som det privata kapitalet, kom in i senare och senare skede av processerna. Effekten av detta blev att det har förts en ständig diskussion om undanträngningseffekter som givetvis är väldigt olyckliga och som man bör göra allt för att se till att få bort.

Bankernas centralisering gjorde att det blev svårare och svårare att få ett banklån, som är det som de flesta företagare faktiskt vill ha när de bygger upp sitt företag. Det är inte riskkapital som man i första hand efterfrågar.

Med facit i hand har man – efter det att vi tillträdde – från regeringspartierna intensifierat arbetet med att lösa det problemet. Trots att samtliga oppositionspartiernas företrädare före mig har konstaterat i talarstolen att de har velat göra detta länge gjorde man de facto ingenting på det området, utan det var ju en fråga som lämnades över utan någon lösning.

En av de första saker som Mikael Damberg gjorde var att tillsätta en utredning som fick väldigt kort tid på sig att leverera förslag till lösningar, eftersom man ansåg att det här var bråttom och skyndsamt.

Förslaget som nu ligger på bordet och som vi debatterar bygger på den kritik som har funnits. Det innebär en omstrukturering av det befintliga riskkapitalet. Man slår samman de två fonder som har fått mest kritik för att de inte har varit effektiva. Riksrevisionen beskrev det som att geografi eller bransch var dåliga kriterier för den här typen av verksamhet. Man lägger samman Fouriertransform och Inlandsinnovation till ett utvecklingsbolag.

Det betyder inte att man tar några pengar från någonting, utan det betyder att man omstöper det kapital som finns för att det ska fungera effektivare och användas till det som vi gemensamt vill använda det till.

Effektivare, enklare och tydligare är målsättningen. Dessutom vill man ha ett system som tydligare stöder innovation och hållbar tillväxt. Det är någonting som jag tror att alla politiska partier ställer upp på.

Man är också väldigt tydligt med att man, för att undvika undanträngningseffekter och för att växla upp volym, inte minst utanför tillväxtregionerna, går över till ett system med fond-i-fond, vilket har beskrivits tidigare i debatten, men det innebär i princip att staten tillsammans med det privata kapitalet gör investeringar. På så sätt drar man nytta av den kompetens, den kunskap och den expertis som finns hos det privata kapitalet.

Genom att risken delas kan man också öka riskbenägenheten för riskkapital på det sätt som vi vill. Staten är alltså med och styr dit där det är marknadskompletterande och där det finns ett behov av kapital, inte till storstadsregionerna som exempelvis Helena Lindahl pratade om i sitt anförande. Där finns det kapital. I branscher där det finns kapital ska det statliga kapitalet givetvis inte vara, utan det ska vara där det finns brist. Det här sättet har alla som jag har talat med förordat, så jag tycker att det är en väldigt god idé. Jag uppfattar också att det finns ett brett stöd för det här i kammaren.

Man adresserar också låneperspektivet. Det är minst lika betydelsefullt. Framför allt ger man Almi i uppdrag att återkomma till riksdagen med en analys och ett förslag om vilka verktyg som behövs. Samtidigt kan man konstatera att regeringen redan har växlat upp Almis möjligheter att låna ut pengar inom den här sektorn. Almi har fått ett tillskott på 1,2 miljarder i så kallade innovationslån, något som så här långt har varit en jättesuccé, såvitt jag kan förstå.

Norrlandsfonden har fått ett slutligt garantiavtal om en halv miljard. Det är också ett sätt att öka den ordinarie bankutlåningen i en sektor som bankerna drar sig ur. Jag tycker att det är beklagligt att Helena Lindahl anser det vara en dålig idé. Hon borde tycka att det är en god idé givet det som hon säger ska vara ambitionen för hur man driver den här frågan.

Det finns i princip ytterligare två delar som jag vill nämna. Den ena är att man har två tydliga spår. Till att börja med har man såddfonder, alltså investeringar i tidiga skeden och utvecklingsfaser. Det kan vara universitets- eller högskolenära investeringar. Inkubatorerna spelar en naturlig och viktig roll kopplat till dessa. Men det ska också vara affärsängelsnätverk och lokala tillväxtkassor – vilket också uttrycks tydligt i propositionen – som inrättades under Inlandsinnovation och som har varit en god idé. De har fungerat väl, och nu bygger man vidare på dem.

Det kan också handla om ideell sektor eller socialt företagande. Poängen är att det ska ha tillväxtpotential för framtiden inom områden där det inte finns externt privat kapital att tillgå på annat sätt.

Man inrättar också en demofond. Poängen är att man ska investera i demonstrationsanläggningar. Inriktningen ska vara mindre företag inom framför allt material-, energi- och miljöteknik. Man bedömer det som att det här finns en tydlig brist.

Det har rests frågetecken inför hur man ska kunna behålla den här delen av kapitalet intakt. När man sysslar med finans och utlåning är det alltid en förutsättning att man hela tiden jobbar för att hålla kapitalet intakt. Det är ingen skillnad i det här fallet.

Avslutningsvis vill jag ändå konstatera att när man lyssnar på den här debatten och läser reservationerna är det en väldigt stor samsyn kring allt som är i grunden viktigt i det förslag som vi nu debatterar, och det är jag glad över.

För syns skull finns det antal tillkännagivanden, i första hand om sådant som vi redan gör eller som är på väg att göras. Man slår in en eller annan öppen dörr. I vissa fall vill man ha kvar kakan och samtidigt äta den. Jag misstänker att det kommer upp i replikskiftena.

Sammantaget finns det en väldigt bred samsyn, och det är en god sak för långsiktigt stabila spelregler på det här området som jag tror är en

grundförutsättning för hållbar tillväxt över tid i Sverige för fler jobb och för bättre välfärd, och det välkomnar jag.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mattias Jonsson, Anna-Caren Säterberg och Hanna Westerén (alla S).

Anf. 221 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Under de två senaste mandatperioderna aktiverade Alliansregeringen Fouriertransform för att tillföra kapital till verkstadsindustrin. Sedermera övergick Fouriertransform till life science och cleantech. Vi aktiverade också Inlandsinnovation som skulle arbeta specifikt med investeringar i Norrlands inland. Detta fanns inte tidigare, och det var reformer som Alliansen genomförde.

Nu stöper regeringen om det här och placerar det i ett nytt bolag. Jag säger inte att det är fel, men det är inte direkt någon stor revolution.

Men man behöver göra mer än att utveckla Fouriertransform och Inlandsinnovation till Fondinvest. Man behöver också gå vidare och se vad det är för kapital som ska kunna lockas fram utanför de statliga insatserna för att det ska bli mer kapital och mindre stat.

Inom life science-sektorn har det skett en stor omstrukturering under det senaste decenniet. Ny struktur innebär att de globala life science-företagen förvärvar en stor del av sina utvecklingsprojekt från mindre life science-företag som verkar runt om i världen. Investeringar i dessa bolag görs ofta av högspecialiserade investerare eftersom förutsättningarna skiljer sig från många andra branscher.

Ska life science-sektorn få extra växtkraft är det viktigt att det kapitalet är marknadskompletterande. Det fungerar som en hävstång för ökade privata investeringar och lockar hit mer internationellt kapital som bidrar affärsmässigt och genom kompetens till företagen.

Min fråga till Jennie Nilsson är: Hur kommer denna kompetens att kunna säkras inom Fondinvest? Min andra fråga är: Vilka övriga näringsvillkor är regeringen beredd att införa mer än expertskatten, investeraravdraget, personaloptioner etcetera?

Anf. 222 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Rothenberg för frågorna. Det gläder mig mycket att det finns en sådan önskan att få utveckla det här området, som för mig är centralt när det gäller att skapa goda företagsvillkor i Sverige.

Fond-i-fond-varianten, eller valet av fond-i-fond-lösning för fonden, är delvis ett svar på den första frågan. Genom att man investerar tillsammans med det privata säkerställer man att man använder den kompetens som finns inom det privata näringslivet. Vi förväntar oss i normalfallet att de privata investerarna väljer de goda tillväxtobjekten att investera i. Det man gör när man investerar i fond-i-fond är att man trycker ned riskobenägenheten i systemet och därmed kan få ut mer pengar på den sidan.

Sedan är det givetvis så – det står också skrivet i propositionen – att det finns ett antal olika kompetenser som man behöver ta till vara för att hela tiden säkerställa att de finns på plats. Det kan vara branschspecifikt,

men det kan också vara annat. Det som är viktigt och centralt är att man inser att behovet kommer att förändras över tid. Problemet med det gamla systemet är att det har varit statiskt. Därmed har kapitalet inte jobbat maximalt.

Med det i åtanke är det givetvis så att man ska ta till vara den stora kompetens som finns, inte minst inom life science, fordonsindustrin och så vidare. Men det behöver också finnas en beredskap för att hela tiden möta det behov som finns och säkerställa att man har den kompetens som behövs för stunden.

De andra frågorna hann jag inte svara på, men jag får en chans till alldeles strax.

Anf. 223 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Andra chansen kommer här!

Det är mycket riktigt så att kapitalet måste vara intelligent. Det är där bolaget Fouriertransform har spelat en speciell roll. Vi som har följt det här bolaget under de närmare åtta år det varit aktivt vet att det inom bolaget finns personal som har kompetens att vara en behjälplig kraft hand i hand med företagaren. Det har varit en av de unika fördelarna med Fouriertransform.

Fond-i-fond verkar vara lösningen på alla problem i detta sammanhang. Men fond-i-fond är egentligen bara ett sätt att placera pengar. Vad jag är ute efter är hur man inom nya Fondinvest säkrar att det finns kompetens att bidra med andra resurser än bara de rent monetära, det vill säga pengarna.

Det gick lite snabbt i förra replikomgången, så jag upprepar frågorna. Det handlar om hur det ska komma kapital till långsiktiga investeringar inom till exempel life science-branschen, som är global. Det är inte specifikt i Sverige som man utvecklar saker och ting, utan det är ett globalt nätverk av utveckling. Då behövs det också ett perspektiv som är globalt. Hur ska man locka hit internationellt kapital som kan gå hand i hand?

Expertskatten är en viktig faktor för att attrahera utländska bolag. Är regeringen beredd till en utveckling av expertskatten? Är regeringen beredd att utveckla investeraravdraget? Det skulle vara alldeles utmärkt i sammanhanget. Är regeringen beredd att införa personaloptioner?

Anf. 224 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Rothenberg för frågorna.

När det gäller att säkerställa kompetens tror jag att det är ohyggligt viktigt att man inser att detta är flexibelt över tid. Staten har i varje läge i de här sammanhangen att säkerställa att man har den kompetens som behövs för att leverera i enlighet med uppdraget till bolaget. För mig är det ganska självklart.

Det Hans Rothenberg indirekt säger och det man också skriver i den här kallelsen är att man vill både ha kakan kvar och äta den. Man är jättestativ till fond-i-fond-lösningar, för det är det som marknaden vill ha, och det är det experterna säger är framgångsrikt. Men samtidigt klamrar man sig fast vid de lösningar som funnits sedan tidigare och säger att de i princip helst ska gå intakta in i det nya systemet och aldrig få avvecklas. Jag tror att det är en olycklig tanke.

Samtidigt är regeringen väldigt tydlig med att det som fungerar bra och är effektivt ska fortsätta. Pengarna, personalen och kompetensen följer med över. Man kommer att fullfölja de investeringar som är bra och till och med följdinvestera. Det finns väldigt mycket onödig oro över de effekterna, tror jag.

När det gäller den större bilden av vad som är ohyggligt viktigt för att attrahera kompetens i Sverige tror jag att långsiktiga spelregler är en sak. Stabila system är en annan. Tydlighet och transparens är en tredje. Samtliga de sakerna blir bättre med regeringens förslag till förändringar på det här området.

Sedan finns det all anledning att ständigt titta över vad vi behöver göra för att hålla oss konkurrenskraftiga. Det finns väldigt lite som talar för att det vore en klok idé att utveckla investeraravdraget, som inte har varit någon succé över huvud taget. Men det finns en utredning som exempelvis tittar på gräsrotsinvesteringar och crowdfunding. Regeringens ambition är att hela tiden vara beredd att göra de förändringar som krävs för att vi ska ha så hög effektivitet som möjligt.

Anf. 225 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jo, Jennie Nilsson, jag anser faktiskt att Socialdemokraterna och regeringen tar drygt 2 000 miljoner från de mest sårbara områdena, som Inlandsinnovation omfattar. Jag måste upprepa det. Det svar jag får av Jennie Nilsson är: Vi omstöper det kapital som finns – vi tar inget kapital.

För mig känns detta som ett politruksvar, Jennie Nilsson. Det kan ses som en omskrivning av något slags omvänd Robin Hood-politik, där man tar pengar från de mindre bemedlade och ger till dem som är mer bemedlade, det vill säga till städerna. Faktum är att det är precis det som sker. De här pengarna från Inlandsinnovation snöts ju inte fram bara för att det var kul att slänga ut dem till Norrlandslänen, Värmland och Dalarna. Det fanns en orsak till att de gavs dit. De här områdena är enormt sårbara. Det säger Mikael Damberg själv, fast han tar tillbaka 2 000 miljoner och delar ut småsmulor i stället.

Det finns ingen som helst geografisk inriktning i den här propositionen. För mig är det väldigt underligt att Jennie Nilsson står och säger att det här riskkapitalet inte kommer att gå till städerna utan till dem som behöver det och till områden som behöver det. Det står ingenstans i propositionen att det finns en geografisk inriktning. När jag har haft möten med Mikael Damberg har han också avvisat att det över huvud taget skulle finnas någon som helst geografisk inriktning. Jag skulle hemska gärna vilja ha en förklaring till detta. Hur kommer Socialdemokraterna att se till att de här områdena får samma förutsättningar som tidigare?

Anf. 226 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Helena Lindahl för frågan.

Det mest komiska i det här replikskiftet är väl att mitt ”politruksvar”, som Helena Lindahl kallar det, i princip är detsamma som expertsvaret från dem som sysslar med de här sakerna. Utredaren, Riksrevisionen, Riskkapitalföreningen, Bankföreningen och så vidare har en sak gemensamt i sin kritik av hur det gamla systemet fungerade: Den tuffaste och

mest svidande kritiken riktades mot Fouriertransform och Inlandsinnovation. Det är därför vårt förslag till förändring ser ut som det gör. Geografi och bransch ansågs vara dåliga kriterier för hur man skulle kunna få riskkapital i Sverige. Det som behövdes var system som investerade i fondifond, tog till vara den privata kompetensen, såg till att styra mot de tidiga skedena där bristerna fanns och var marknadskompletterande för att undvika undanträngningseffekter.

Helena Lindahl försöker göra ett nummer av att man skulle ta pengar från en viss region. Hon säger att 80 procent av det som är privat finns i städerna, vilket är en korrekt beskrivning. Därför är regeringen så ohyggligt noga med att trycka så hårt på att poängen med att staten över huvud taget ska syssla med riskkapital eller finansieringsfrågor är att man ska komplettera där det finns marknadsmisslyckanden eller finansieringskrav. Det är exempelvis i Norrlands inland, i vissa branscher och så vidare. Det är ingen – och det hävdar jag med bestämdhet, Helena Lindahl – som tar några pengar från Norrland eller någon annanstans ifrån. Rätt utformat ger det här bättre förutsättningar också för Norrlands inland än vad det gamla systemet gav. Det borde Helena Lindahl välkomna.

Anf. 227 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jennie Nilsson glömmer att nämna att det finns en mängd andra remissinstanser som tycker helt tvärtom. De tycker att Inlandsinnovation är väldigt bra av den orsak som jag tidigare nämnde. Men det har Jennie Nilsson antingen inte läst om eller kanske glömt att nämna här. Det kanske inte passade inlägget.

Jag vet att det fanns en mängd riskkapitalister som var vansinniga, speciellt här i Stockholmstrakten, när Inlandsinnovation infördes. Det skulle bli 2 000 miljoner till Norrlands inland. Vad var det för någonting? Var det någonting att satsa statligt kapital på, och dessutom 2 miljarder?

Ja, skulle jag vilja säga. Det är det definitivt. Jag är väldigt stolt att Alliansen och framför allt Centerpartiet var drivande i att förse dessa områden där det knappt finns något riskkapital att få med de 2 000 miljonerna.

Det finns ingen som kan lura mig att tro att 2 000 miljoner mindre i dessa områden skulle vara bättre för områdena. Hör Jennie Nilsson vad Jennie Nilsson säger? Det är bättre att ta 2 000 miljoner från de områdena och placera dem i resten av Sverige, för det kommer att gynna Norrlands inland. Det finns väl ingen som går på det. Jag tycker att Jennie Nilsson blandar bort korten här. Det är väldigt många som berörs av den så kallade omstruktureringen. Har Socialdemokraterna över huvud taget talat med dem?

Man hänvisar till exempel till Riksrevisionen och annan expertis. De är rådgivande. Det är vi som politiker som fattar beslut i Sveriges riksdag. Jag är här för att jag har en egen åsikt och kan bilda mig egna uppfattningar. Jag behöver inte alltid följa experternas råd. De är rådgivande och inte beslutande. I annat fall skulle inte vi behövas.

Anf. 228 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Helena Lindahl! Den sista delen av inlägget är helt logisk, att Helena Lindahl och Centerpartiet inte följer experterna utan har sin egen uppfattning. De går bevisligen emot det som också den absoluta merparten av remissinstanserna säger. Det fanns två remissinstanser som

tyckte att detta var en dålig idé. En av dem var Inlandsinnovation. Övriga var neutrala eller positiva. Det säger jag bara för att rätt ska vara rätt i debatten, Helena Lindahl.

Jag kan bara konstatera att vi inte tar 2 000 miljoner, och 2 000 miljoner är inte mer än 2 miljarder, som är det som alla andra säger i debatten. Det är också bara ett sätt att blanda bort korten och försöka förvilla. Vi tar inte 2 miljarder utan lägger samman pengarna i två fonder till en större fond för att skapa bättre förutsättningar.

I stället för att man är utlämnad till att söka pengar ur 2 miljarder har man nu tillgång till 5 miljarder för allt det som ska vara marknadskompletterande där det privata kapitalet ändå inte finns. Det finns exempelvis i storstadsregionerna eller för tillfället i gamingbranschen, eller vad det nu är nu är för bransch som är ”it” för tillfället och som alltid kan få kapital.

Detta ska vara kompletterande exempelvis till Norrlands inland. Det som Centerpartiet försöker sig på att göra i debatten är rent förvanskande. Jag kan möjligen förstå det, för det var Maud Olofssons baby. Den ska väl värnas till vilket pris som helst.

Helena Lindahls bekymmer blir att hon någonstans har stickat sig – ett uttryck som hon själv använt i en debatt med Mikael Damberg – ett par jävligt stickiga lovikkavantar. Jag tycker att det är dags att Helena Lindahl och Centern tar av dem nu, för de är självgjorda.

Anf. 229 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade naturligtvis på Jennie Nilssons anförande. Det är väl inga jättestora konflikter oss emellan om det som sas i just anförandet. Det är kanske snarare någonting som Jennie Nilsson inte nämner som jag skulle vilja prata om.

Det kanske är lite talande. Det gäller de gröna investeringsfonderna som utannonseras i propositionen men där det är ganska svagt definierat vad de egentligen ska göra. Det tycker jag kan vara ganska intressant.

Egentligen menar jag att hela propositionen känns lite grann framhas-tad. På område efter område är det inte några jättetydliga visioner. Därför har Sverigedemokraterna önskat att riksdagen ska få chansen att tycka till om inriktningsbeslutet innan det sjösätts på allvar.

Just när det gäller de gröna investeringsfonderna är min fråga: Finns det någon tanke om hur man ska undvika att det bara blir nya dolda subventioner? Finns det någon tanke om hur man ska undvika att det blir någon ny ideologisk lekstuga där den för stunden sittande regeringen ströss-lar pengar på sådant som kanske låter fint och gott men som i verkligheten både minskar resurseffektiviteten och kanske ökar miljöbelastningen?

Anf. 230 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Josef Fransson, för frågan! Den är jättesvår att svara på i någon mening. Det är klart att allting som varje regering gör givetvis måste utvärderas. Självkänt går det inte att garantera att allting alltid blir rätt i alla lägen.

Om vi tittar på just exemplet med grön investeringsfond kan vi konstatera att det är ett förslag där regeringen avser att återkomma mer detaljerat och preciserat med hur det ska se ut. Det är också en anpassning till att man inom ramen för Europeiska investeringsfonden har identifierat två

områden där det kommer att vara möjligt för exempelvis staten att haka på.

En av våra stora ambitioner med propositionen är att man ska växla upp det kapital som finns tillgängligt och vara smart i det man gör. Det handlar exempelvis om att haka på de saker som sker i EU med direktiv och de pengar som lösgörs där och där vi behöver matcha med egna pengar. Det är smart och någonting som vi har varit väldigt dåliga på i Sverige sedan tidigare. Det borde i min värld Sverigedemokraterna välkomna.

Att tänka sig att man hela tiden ska gå till riksdagen med frågorna för att den ska få tycka till om inriktningsbesluten eller utvärdera varje år tror jag vore djupt olyckligt. Det finns en rapport som kommer varje år om de statliga bolagen som redovisar utvecklingen i samtliga statliga bolag. Det kommer varje år att på naturlig väg finnas tillfälle att debattera detta, tycka till och följa utvecklingen.

Att kräva att man innan man gör någonting hela tiden ska hit till riksdagen och vända gör att man förlorar en av de andra viktiga sakerna i propositionen, nämligen effektivitet.

Anf. 231 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Jennie Nilsson! Av erfarenhet känner jag att vi vet ganska väl vilka typer av branscher som de rödgröna partierna, Centerpartiet och så vidare, vill favorisera. Jag tycker mig ha sett en viss röd tråd. Detta är produkter som marknaden egentligen inte efterfrågar. De får rejäla subventioner som vanligtvis fungerar betydligt sämre än originalet.

Ytterligare en röd tråd som jag tycker mig skönja är att det ska vara till företag som vill bidra till att minska koldioxidutsläppen. En annan röd tråd i mycket av den gröna politiken är att koldioxidutsläppen tenderar att öka snarare än att minska. Det gäller såväl många av biodrivmedlen som mycket inom energipolitiken, till exempel vindkraft och solkraft som är väldigt resursineffektiva.

Därför skulle det vara väldigt intressant att få veta mer om den gröna investeringsfonden, hur den ska arbeta, vad den förväntas åstadkomma, och så vidare. Det vore rimligt att åtminstone i den här delen återkomma till riksdagen så att vi får en reell möjlighet att tycka till. Är det riksdagens uppfattning eller är det den för stunden sittande regeringens uppfattning att man ska ha en viss inriktning?

Anf. 232 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Josef Fransson! Jag tyckte att jag i den första rundan svarade ganska väl på hur jag såg på detta, men jag kan återupprepa mig själv lite grann.

Jag kan bara konstatera att Josef Fransson givetvis har helt rätt. Det är klart att det finns en stor skiljelinje mellan den politik som Josef Fransson och Sverigedemokraterna står för och den politik som Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringsställning står för. Det gör det på en rad olika områden. Det gäller också synen på huruvida man ska satsa på klimatsmart teknik och teknikomställning för framtiden. Det har vi sett i väldigt många andra debatter. Vi skiljer oss åt där.

Det betyder inte att jag tror att det är en smart sak att man varje gång som man vill göra ett inriktningsbeslut eller bestämma detaljerna om någonting som regeringen gör ska gå till Sveriges riksdag och fråga riksdagens kammare. Man ska fråga om de övergripande frågorna och den övergripande inriktningen. Det ska en majoritet i riksdagen ge sitt godkännande.

Men när det gäller hur man sköter det dagliga arbetet och hur man råddar systemen och om detta ska kunna vara effektivt och ge resultat måste regeringen ha visst handlingsutrymme.

Sedan kommer detta att ständigt utvärderas, för det ligger i sakens natur. Det kommer rapporter till riksdagen, och Josef Fransson kommer att ha alla möjligheter i världen att läsa dessa rapporter. I samband med att vi debatterar de statliga bolagen här i kammaren har han också möjligheter att ha synpunkter på hur det hela utvecklar sig. Jag skulle inte bli ett dugg förvånad om vi kommer att ha olika synpunkter på om utvecklingen är god eller dålig, för vi har i grunden olika syn i frågan.

Anf. 233 ELISABET KNUTSSON (MP):

Herr talman! Sverige är beroende av en livskraftig miljö för företag och företagande att växa och utvecklas i. För att få företag att etablera sig och växa behövs en lång rad olika ingredienser. Det behövs en innovation som går att utveckla och kommersialisera. Det krävs tillgång på medarbetare med rätt kompetens som känner delaktighet och ansvar för att driva verksamheten framåt. Det krävs möjlighet att skaffa en lokal som går att anpassa för den tänkta verksamheten och en infrastruktur som fungerar, och det handlar då både om en faktisk och om en digital infrastruktur. För att få hela denna organism att bli verklighet behövs riskvilligt kapital. Utan kapital blir den tänkta verksamheten bara tänkt.

Herr talman! I dag är vi här för att debattera riskkapital, närmare bestämt det statliga riskkapitalet med utgångspunkt i regeringens proposition *Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt*.

Låt oss titta lite i backspegeln för att se vad det är som föranleder propositionen. Som det är nu är det svårt att hitta rätt i djungeln och mängden av olika typer av statligt riskkapital. Det statliga riskkapitalet går till relativt stor del till företag som redan har kommit igång och etablerat sig och som finns i utpekade regioner och branscher. När Riksrevisionen granskade verksamheten visade det sig att regeringens styrning av det statliga riskkapitalet inte har varit inriktad på att öka utbudet av riskkapital för företag som är i sin linda, utan nästan tvärtom.

De aktörer som begränsar sin verksamhet till vissa regioner eller branscher, främst Inlandsinnovation, Fouriertransform och Almi Invest, får nära 60 procent av det statliga utbudet av ett riskkapital på cirka 10 miljarder kronor. Företag i startup-fasen fick endast 27 procent av de statliga nyinvesteringarna. Granskningen visar också att över 40 procent av det statliga riskkapitalet investeras i skeden där de privata aktörerna redan är verksamma och i företag som har kommit en bra bit i sin utveckling.

Enligt Riksrevisionen är det svårt att stimulera investeringar i tidiga skeden genom att saminvestera med privata aktörer. Det finns en målkonflikt i att statliga aktörer ska ha låga avkastningskrav samtidigt som de ska samarbeta på lika villkor som de privata aktörerna.

Herr talman! Den proposition som vi i dag har att besluta om har som syfte att tydliggöra och förenkla dagens system för statliga finansieringsinsatser. Den ska vara marknadskompletterande och gå in i tidiga skeden när företag är på väg att etablera sig och verkligen behöver kapital för att kunna få fart på sina affärsidéer. Detta kommer att öka viljan och möjligheten för nya entreprenörer att förverkliga sina affärsidéer.

Många är de projekt som har stagnerat i sin utveckling eller till och med stupat på att de inte har tillgång till kapital – ofta beroende på att det inte finns tillräckligt med säkerhet. En del goda idéer kommer kanske aldrig till start utan hamnar i någon byrålåda någonstans.

Det finns de som har satsat allt de äger och har och nått nästan ända fram men tvingats till konkurs på grund av brist på kapital. Därför är det många företag som välkomnar regeringens förslag på en ny struktur för de statliga riskkapitalsatsningarna genom Fondinvest AB, som kommer att vara en så kallad fond-i-fond-investeringsstruktur. Här blir det en ökad flexibilitet där olika fonder kan bildas beroende på hur behoven ser ut för tillfället.

Det statliga kapitalet ska i så stor utsträckning som möjligt vara i aktivitet för att bidra till utveckling i hela landet. Det ska vara enkelt att få möjlighet att söka, och pengar ska inte bli liggande obrukade därför att företaget inte uppfyller specifika krav på stationering eller bransch. När det statliga kapitalet samarbetar med det privata kan det bli en katalysator för att aktivera det privata kapitalet till sektorer som inte är så attraktiva för det i dag.

En annan del av propositionen jag gärna lyfter fram är demofonden, som jag ser som otroligt viktig. Här ska innovatörer som behöver hjälp med investeringar i demoanläggningar få testa ny teknologi, och man ska kunna finna investeringsvilligt kapital till processer. Genom fler demonstrationsanläggningar kan det bland annat utvecklas nya förnybara bränslen, biobaserade material och uppkopplade produkter. Man kan också testa helt ny teknik inom miljöteknik.

En flexibel och modern struktur för riskkapitalshantering ger goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 234 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! ”Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt, staten och kapitalet sitter i samma båt”. Dagens proposition heter *Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt*. Den handlar om statlig kapitalförsörjning, men det var troligtvis inte den betydelsen som Blå tåget tänkte sig när låten skrevs 1972 och inte heller Ebba Grön när de senare spelade in den. Det är ändå detta det handlar om: hur staten på bästa sätt ska kunna stödja och komplettera för att vi ska få fler och växande företag i Sverige.

Propositionen är framtagen efter förhandlingar mellan Vänsterpartiet och regeringen. Det finns i dag för många statliga aktörer för att uppnå effektivitet. För att det ska funka bra är det viktigt att ha en bra politisk styrning på det statliga riskkapitalet. När politiken vill skapa nya uppdrag

ska det inte behöva innebära att man måste skapa ett nytt organ, utan man ska kunna förverkliga nya idéer inom befintliga strukturer.

I dag fungerar statens riskkapital dåligt, främst därför att alltför mycket av statens riskkapital sitter på kontot utan att göra nytta i något bolag. Statens insatser ska vara kompletterande till marknadens finansiering och framför allt stödja innovation och utveckling. Därför behövs denna proposition om staten och kapitalet.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att jämställdhet lyfts fram. Privat riskkapital tenderar att strukturellt röra sig till det som passar in i de rådande normerna. Det gör att kvinnor får en mindre andel. Därför är det viktigt att det nya bolaget jobbar för att fler kvinnor ska få möjlighet att förverkliga sina idéer.

För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att man i denna proposition ser hela landet. Inlandsinnovation har haft ett geografiskt uppdrag som handlar om sju län i Sverige. Det kan ibland vara motiverat att samma strukturer och regler inte gäller i hela landet, men då måste det ge konkret nytta. I dagens Inlandsinnovation har för mycket av det statliga riskkapitalet blivit inlåst utan att göra nytta. De satsningar som har gjorts har haft en begränsad geografisk spridning. I Värmland, till exempel, har bara en satsning gjorts. Frågan är om det har varit marknadskompletterande i den utsträckning som man kan kräva. Vi kan se att det statliga riskkapitalet har gått till redan etablerade aktörer som vill fortsätta att växa snarare än till de små som vill diversifiera näringslivet och öka konkurrensen.

Med den nya strukturen tror jag att vi kan få hela statens riskkapital att börja jobba och samtidigt se möjligheter i hela landet.

Vi behöver flytta fokus till såddfinansiering, så att så många som möjligt får möjlighet att pröva sin idé, och till tidiga skeden, där pengarna gör mest nytta och behoven är som störst.

Något som lyfts upp i propositionen är möjligheten till så kallade fond-i-fond-investeringar eller fond-i-fond-lösningar, alltså att staten investerar i en fond, som i nästa skede investerar i ett bolag. På detta sätt kan staten samarbeta med annat kapital och flytta makten över besluten närmare dem som berörs. Vi ser till exempel nu hur flera regionala fonder växer upp för att stödja företag, verksamheter och projekt inom social ekonomi och lokal utveckling.

Det kan handla om företag som har en bra idé men som inte har en tillräcklig säkerhet för att få ett viktigt banklån eller en kontokredit. Det kan vara ett kooperativ som har hittat en alldeles utmärkt lokal, men hyresvärden vill ha en hyresgaranti för ett år. Det kan vara en förening som har EU-finansierade projekt och som behöver låna för att kunna betala ut löner innan projektmedlen kommer. Här ser vi att mikrofonderna kan gå in med garantier och täcka upp bristfälliga säkerheter utifrån sedvanlig kredithandläggning. Det här är ändå delar som marknaden ensam aldrig skulle klara av. Därför behövs dessa kompletterande initiativ.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 235 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Nu ska riksdagen besluta om hur investeringar från det statliga riskkapitalet ska fördelas. Norrland, Värmland och Dalarna riskerar att förlora miljarder i satsningar med det förslag som ligger framför oss.

Men jag vill också säga att det finns en hel del bra i det förslag som vi diskuterar i dag. Det har länge varit tydligt att det statliga riskkapitalet behöver effektiviseras och moderniseras och samordnas bättre. Det är därför positivt att regeringen i sin proposition går vidare med det förslag om en fond-i-fond-lösning för det statliga riskkapitalet som Centerpartiet och Alliansen har förordat.

Vad jag vänder mig mot är att regeringen avser att även inordna och över tid avveckla Inlandsinnovation. Inlandsinnovation, med ett kapital på 2 000 miljoner kronor, eller 2 miljarder, omfattar Norrlandslänet samt Dalarnas och Värmlands län. Syftet är att stärka och ta till vara den tillväxtpotential som finns och att komplettera en i princip obefintlig riskkapitalmarknad.

Regeringen väljer nu den motsatta vägen och föreslår att de pengar som förvaltas av Inlandsinnovation ska flyttas till ett nationellt riskkapitalbolag. Jag, liksom många av oss som är här, hörde näringsminister Mikael Damberg säga på ett besök i näringsutskottet i mars att Inlandsinnovation har haft vissa geografiska begränsningar. Det kan jag hålla med om, men det var ju det som var hela idén med Inlandsinnovation.

Att leva och verka utanför storstadsregionerna som innovatör och företagare innebär en ständig kamp för att få tag i kapital för att kunna utveckla sin verksamhet och skapa nya jobb. Jag har varit i Vansbro, som ligger i västra Dalarna, och besökt ett företag som heter Lyko. Det har på några år har gått från en omsättning på noll kronor till att vara på väg att spränga miljardvallen. Det är ett företag som har skapat massor av jobb för ungdomar ute på landsbygden. Nu behöver man bygga ut sin verksamhet, men man har svårt att få tag i kapital, eftersom bankerna värderar industrifastigheter på landsbygden mycket lågt. Måste företag på landsbygden flytta sin verksamhet till Stockholm för att kunna expandera?

Förslaget vi ska rösta om innebär att Inlandsinnovations geografiskt inriktade uppdrag ersätts av ett system som riktar sig mot investeringar ur ett nationellt perspektiv, och detta utan att regeringen vet vilka konsekvenser ett sådant förslag kommer att få för investeringarnas geografiska fördelning. Tillväxtanalys visade redan 2013 att riskkapitalinvesteringar i onoterade bolag i tidiga faser och tillväxtfaser är starkt koncentrerade till storstadsregionerna. Stockholm stod ensamt för hälften av volymen, och de tre storstadsregionerna tillsammans stod för över 80 procent av investeringarna.

Herr talman! Det är för mig och Centerpartiet inte acceptabelt att ett av de mest sårbara områdena i landet i fråga om riskkapital ska avvara investeringskapital till förmån för de större städerna. Att regeringen nu väljer att inte särskilt stödja de delar av landet som behöver statligt riskkapital mest och i stället ska smeta ut det över hela landet och även till storstadsregionerna, som är i mindre behov av statligt kapital, är en gåta för mig. Jag undrar hur de ledamöter som sitter i riksdagen och som är valda av folket i Norrland, Värmland och Dalarna kan rösta för att Inlandsinnovation över tid ska avvecklas, som det står i texten.

Små och växande företag är Sveriges jobbskapare. Den svenska politiken måste se till att driftiga företagare har möjlighet att få kapital för att kunna växa och anställa oavsett var i landet de verkar. Om regeringen menar allvar med att hela landet ska växa borde Inlandsinnovation behållas och fortsätta verka inom Norrlandslänet, Värmland och Dalarna.

Herr talman! Jag står förstås bakom Centerpartiets alla reservationer, men för att spara en del tid yrkar jag bifall endast till Centerpartiets reservation nr 1 och till alliansreservationen nr 2.

I detta anförande instämde Helena Lindahl (C).

Anf. 236 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag har i flera inlägg tänkt att jag ska yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Nu gör jag det, så att det är noterat i protokollet.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera det som Jennie Nilsson sa om att jag skulle ta av mig de hemstickade vantarna. Det är ju så att vi i Centerpartiet gillar närodlade produkter. Sedan gillar man faktiskt också att ha på sig hemstickade vantar, särskilt i Norrland. Som bekant kan det vara väldigt kallt där. Ni vet också att det på vintern kan blåsa ganska häftigt. Då kan hemstickade vantar, även stickiga sådana, vara väldigt bra att ha.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

Sjöfartsfrågor

§ 13 Sjöfartsfrågor

Trafikuskottets betänkande 2015/16:TU17
Sjöfartsfrågor (prop. 2015/16:158)
föredrogs.

Anf. 237 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! I dag debatterar vi trafikuskottets betänkande *Sjöfartsfrågor*, som omfattar 36 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden, och regeringens proposition *Genomförande av det nya direktivet om marin utrustning*.

Tidpunkten för denna debatt kunde inte ha infallit lämpligare. Trafikuskottet började veckan med ett studiebesök i Göteborg – temat var hållbara transporter, med betoning på sjöfart och elfordon.

Sjöfartsfrågorna engagerar, och i utskottet finns en övertygelse över partigränserna om att en väl fungerande sjöfart är av stor transportpolitisk betydelse. Att skapa ett sammanhållet transportsystem, där sjöfarten är välintegrerad, är en viktig uppgift där politiken spelar en avgörande roll.

Det är politiken som sätter spelreglerna, och man måste se till att dessa regler blir rättvisa. Så är inte fallet med sanktionssystemet för efterlevnad av svaveldirektivet. Till dem som inte är insatta i frågan kan jag säga att svaveldirektivet handlar om att svavelhalten i det marina bränsle som används i SECA-området, där bland annat Östersjön och Nordsjön ingår, inte får överstiga 0,1 procent. Det orsakar betydande kostnader för den svenska sjöfartsnäringsen. De svenska rederierna har ställt om till dyrare lågsavligt bränsle eller installerat kostsamma skrubber, som tvättar bort svavlet. Det har hänt att andra rederier, som sporadiskt besöker SECA-området, har chansat och kört med högsvavligt bränsle, eftersom det i princip är omöjligt att ge sanktioner för brottet med de nuvarande reglerna.

Jag vill berömma mina kollegor på den rödgröna sidan för att de har visat integritet genom att bifalla Alliansens yrkande om verkningfulla sanktioner mot dem som bryter mot svaveldirektivet. Tillsammans har vi tillkännagivit till regeringen att snarast införa ett effektivt sanktions-system, vilket inte kan vara så svårt med tanke på att det finns en gedigen utredning där det föreslås administrativa sanktioner, med andra ord dryga böter som utdelas på plats i stället för rättegångar som aldrig blir av eftersom de som begår brottet hinner lämna landet.

Tyvärr blev vi i Alliansen ensamma i vårt yrkande om sjöfartens konkurrenskraft. Tycker ledamöterna på regeringssidan att allt är bra? Har ledamöterna glömt utskottets rapport *Sjöfartsnäringen och dess konkurrenskraft* som kom förra året? Ska våra egna analyser förbli bara en pappersprodukt, eller ska vi se till att de blir verkliga beslut som stärker den svenska sjöfarten?

Visserligen färdigställde regeringen arbetet med den maritima strategin som påbörjades av Alliansen under förra mandatperioden, men det krävs inte bara intentioner utan även praktisk handling, och handling verkar inte vara regeringen Löfven–Lövinns paradgren.

I majoritetstexten på punkten ”Sjöfartens konkurrenskraft” påpekas att regeringen i februari gav Sjöfartsverket i uppdrag att i samarbete med Trafikverket analysera utvecklingspotentialen för inlandssjöfarten och kustsjöfarten.

Att döma av reaktionerna som vi fick när utskottet besöktes av Svensk Sjöfart och Sjöfartsforum samt av inkomna skrivelser från branschföreträdare är förslaget till ett nytt farledsavgiftssystem direkt kontraproduktivt när det gäller främjande av inlandssjöfart. När rabatten på lotsavgiften för sjöfarten på Väneren försvinner ökar kostnaderna med 130 procent. Ja, ni hörde rätt – 130 procent! Sådana höjningar dödar direkt utvecklingspotentialen.

Det är inte bara inlandssjöfarten som drabbas. I det nya förslaget föreslås en beredskapsavgift för lotsning där alla solidariskt betalar för beredskapen, oavsett om de använder den eller inte. I till exempel Trelleborgs hamn får majoriteten av hamnens kunder betala för något de själva inte använder.

Vi i Alliansen förstår och delar den oro och kritik som branschen riktar mot förslaget.

Utveckling av inlandssjöfarten kan vara svaret på en del frågor. Hur frigör vi utrymme på redan överbelastade vägar och järnvägar? Hur minskar vi utsläppen? Hur främjar vi energieffektiva transporter?

Redan 2012 bestämde sig alliansregeringen för att införliva EU:s regelverk om inre vattenvägar och fattade ett antal beslut i detta syfte. Vi anser att det är viktigt att regelverket innehåller så få svenska särregler som möjligt utan att säkerheten för dem som färdas äventyras.

Vidare anser vi att metoden ”En dörr in” för myndighetskontakter bör införas där det räcker med en enda kontakt med myndighetsvärlden, detta i syfte att minska tiden som rederierna lägger på administration samt att förbättra svensk sjöfarts konkurrenskraft.

Herr talman! I Sverige finns fem så kallade core-hamnar, eller med andra ord, hamnar som EU har klassat som särskilt betydelsefulla för det europeiska transportnätet. Dessa hamnar – Trelleborg, Malmö, Göteborg,

Stockholm och Luleå – måste prioriteras, värnas och utvecklas om Sverige ska vara en sjöfartsnation.

Våra core-hamnar behöver tillräckligt djupa farleder för att kunna ta emot fartygen som blir större och större. Det är något som vi påminnes om vid gårdagens besök i Göteborgs hamn. Vill vi att stora fartyg från andra världsdelar ska komma till Sverige måste vi skapa förutsättningar, annars riskerar vi att bli bortklippta när rederierna väljer Hamburg eller Rotterdam som slutdestination.

Likaså behövs tillräcklig kapacitet för landanslutningar säkerställas.

Herr talman! Att verka för att inte bara bibehålla utan även öka antalet svenskflaggade fartyg och stärka konkurrenskraften hos den svenska flottan är ett viktigt mål för oss allianspolitiker i trafikutskottet.

Det finns många anledningar till att sträva efter en växande svenskflaggad flotta, bland annat för att det ger Sverige inflytande i viktiga internationella organisationer, till exempel IMO, när frågor om miljö och säkerhet hanteras. Det erbjuder också möjligheter till testbäddar för svenska företag inom marinindustrin och bidrar till att upprätthålla sjöfartskompetensen i Sverige.

En viktig anledning till utflaggningen som brukar uppges av branschen är avsaknaden av tonnageskatt, en skatt som har varit efterlängtd av såväl rederiägarna som facket, av såväl socialdemokrater som moderater.

Någon kan invända: en skatt efterlängtd av Moderaterna! Vad pratar människan om? Jag vill tillägga att tonnageskatten är en högst frivillig skatt som innebär att rederiernas inkomst bestäms schablonmässigt med utgångspunkt i fartygens storlek i stället för utifrån de faktiska inkomsterna.

Fördelen med tonnagebeskattning är att den utjämnar skattekostnaderna för rederierna, oavsett om det är låg- eller högkonjunktur, och rederierna kan göra sina fartygsinköp när det behövs och inte när det är fördelaktigt av skattetekniska skäl.

Vi välkomnar att riksdagens första tillkännagivande om tonnageskatten som kom 2004 nu äntligen kommer att höras av regeringen. Även om man kan ha synpunkter på finansieringen är tonnageskatten ett steg i rätt riktning mot att utjämna konkurrensförhållandena för sjöfarten i EU-länderna.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Hans Rothenberg (alla M), Anders Åkesson (C), Lars Tysklind (L) samt Robert Halef (KD).

Anf. 238 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5.

I dag var jag ute och vandrade i det vackra vädret. I går när vi var ute och gick stannade min fästmö mig och bad mig titta snett åt höger. Kan du förstå vilken vacker byggnad du jobbar i, sa hon och pekade på Riksdagshuset.

Den är sannerligen vacker. Men jag hade en vacker arbetsplats innan jag började i riksdagen också. Då var jag hamnarbetare och satt uppe i

kranarna, tittade långt ut över havet och såg fartygen, stora som små, av alla nationaliteter. På de stora fartygen såg jag knappt någon svensk flagga över huvud taget, medan det vajade vackert gult och blått bak på i stort sett varenda fritidsbåt.

Svensk sjöfart har länge fått stå i skymundan, utanför rampljuset. Något större fokus på sjöfarten har det inte varit, men nu är det på allas läppar. Äntligen, herr talman, har det börjat hända saker! Ljuset har riktats om, mot sjöfarten. Miljönyttan och effektiviteten i transportererna har visat sig vara på allas läppar.

Hela 95 procent av världens exportgods transporteras på fartyg. Sjöfarten är någonting som man alltid har tagit för given, någonting som man har räknat med bara ska finnas där. Man har också tagit för givet att godset ska finnas i våra butiker.

Sverige med sin långa kust och sitt läge kan betraktas som en ö, en ö där man har enorma möjligheter att använda just sjöfart för transporter av gods. Sjöfarten står alltså för 95 procent av exporthandeln. Men hur mycket transporter har vi till sjöss i våra närområden i Sverige och runt Sverige? Det är inte lika mycket.

Vad är det viktigaste för en varuköpare? Det finns olika kriterier. Men det viktigaste är ändå att varan kommer fram i tid. Det kan den göra med sjöfart. Det går kanske inte lika snabbt som med tåg eller lastbil med släp.

Vi sverigedemokrater är positiva till alla former av transporter. Många gånger handlar det om en kombination av järnväg, trailertransporter och fartyg.

Jag talade om att det har riktats ljus på sjöfarten. Vad är det för ljus? Det är till exempel det som Borian Åberg tidigare talade om, nämligen tonnageskatten som är aktuell och förhoppningsvis snart genomförd. Med denna hoppas vi kunna få fler svenskflaggade fartyg och att svenskflaggade fartyg ska få konkurrensförhållanden som liknar dem som övrig sjöfart i världen har.

Självklart hoppas vi på svensk inflaggning. Men det kanske inte är så mycket att hoppas på initialt. Men vi hoppas att vi åtminstone vid nybyggnation ska få svenskflaggade fartyg.

Regeringen har en inlandssjöfartsstrategi. I och med att Sverige har fördelen av att våra inre vattenvägar inte korsar några andra länders vattenvägar har vi möjlighet till undantag. Dessa undantag tycker jag att vi ska passa på att bejaka och utnyttja så mycket vi kan.

Genom svensk sjöfart får vi fler arbetstillfällen, inte bara på sjön utan även i land. Som hamnarbetare kan jag inte annat än glädjas åt att Sverige får ett större fokus på sjöfart, naturligtvis för mina kollegors skull men också för att vi får fler arbetstillfällen. Fler arbetstillfällen kommer att skapas på många områden direkt eller indirekt kopplade till sjöfarten.

Är det så enkelt att ge sjöfarten ett reellt lyft? Nej, det är det såklart inte. Det handlar om mycket mer än så. Man måste även se över farledsavgifter, avgifter för lotsplikt och andra kostnader för att bedriva sjöfart – kustsjöfart, inlandssjöfart och annan sjöfart. Det är kostnader som redan i dag upplevs som orättvisa, som Borian Åberg sa. Det handlar om lotsavgifterna till Trelleborgs Hamn, men det handlar även om att de fartyg som trafikerar Trelleborg också får betala isbrytningen uppe i Norrland.

Framför allt måste rederierna ha en möjlighet att tjäna pengar på sin verksamhet. Det gäller speciellt inlandssjöfarten, som framgår av Sjöfartsverkets modeller.

Herr talman! Den 12 april 1810 fick Baltzar von Platen tillstånd att bygga den kanal som skulle tjäna som en genväg mellan Stockholm och Göteborg. Det var en fantastisk möjlighet, och på den tiden kanske också den enda reella möjligheten, att transportera tungt och skrymmande gods. I dag bedriver man där lite turism och i viss mån sjöfart. Men kanalen kan utnyttjas mycket mer än i dag. Väldigt mycket gods transporteras i dag på järnväg och på lastbil.

Jag förutsätter att regeringen med inlandsjöfartsstrategin gör det möjligt att också bedriva denna sjöfart, så att det inte bara stannar vid vackra ord på ett papper. Det behöver byggas nya slussar i Göta älv nu. Slussarna är snart uttjänta.

Det behövs också en jordskredssäkring av älven. Det behövs inte i dag, utan det hade behövts i går. Det kan förekomma jordskred precis när som helst. Om det blir ett jordskred i älven stannar trafiken. Det skapas också enorma miljökatastrofer. Göteborgarna som tar sitt dricksvatten från älven ligger mycket pyrt till.

Sedan har vi en fråga som är jättestor för mig som göteborgare. Den handlar om Götaälvbron. Det är en bro i Göteborg, i mynningen till älven som går upp till Väneren. Göteborgarna har en övertro på cyklandet i staden. I dag har vi en bro som har en segelfri höjd på 19 ½ meter. Bron trafikeras av spårvagnar, bussar, gångtrafikanter, bilar, cyklister, mopeder och allt möjligt, och det har fungerat jättebra.

Nu vill man bygga en hängbro – Hisingsbron – som ska vara tolv meter hög för att man ska underlätta för cyklisterna. En lägre bro ger naturligtvis besparingar i fråga om markytor. Man vill ju bygga många bostäder runt detta attraktiva vattenområde.

Det som jag ser som en fara är att man bygger ett hinder för fartygen. Det finns två järnvägsbroar strax bakom denna bro. Men dem kan man med en ganska enkel hantering flytta undan, så att fartygen enkelt kan passera. Men om man skulle ha en låg bro på tolv meter skulle det innebära att man antingen får låta fartygen ligga på redde, vilket inte är lätt eftersom vattnet i älven är ganska strömt. På det sättet skulle man låta fartygen vänta och industrin bli lidande. Eller också kan man öppna bron, och då blir det som en infarkt i Göteborg.

Vi behöver dessa transporter och detta kollektiva resande över bron. Men så fort man öppnar bron blir det enorma köer inne i Göteborgs stadskärna och även på Hisingsidan.

Det som vi sverigedemokrater hade önskat var att man hade kunnat göra en dubbel lösning och att man skulle kunna bygga den nya bron med samma segelfria höjd som lägsta höjd och på denna bro ha en snabblyftande cykelbro som gångtrafikanter och cyklister skulle kunna ha som alternativ. Det innebär att man skulle ha sjöfartsnyttan men att man även skulle ha nytta av denna bro på en lägre nivå. Alla skulle tjäna på detta.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).

Herr talman! Skandinavien och Sverige är med avseende på att exportera och importera varor och med avseende på att bedriva handel att betrakta som en ö. Vi är omgivna av vatten, och därför är sjöfartsnäringen av central betydelse för vår industri, vårt välstånd och vår kontakt med andra länder – alltså vår handel.

I december 2015 gav regeringen Löfven–Lövin Transportstyrelsen, Skatteverket och Delegationen för sjöfartsstöd vid Trafikverket i uppdrag att utreda de ekonomiska, praktiska och juridiska förutsättningarna för ett sammanhållet förfarande vid fartygsregistrering i vårt land. I uppdraget ingår att utreda vad som krävs för att möjliggöra fartygsregistrering genom att vända sig till endast en myndighet. Det är bra, och det är någonting som jag som centerpartist och alliansföreträdare tycker är positivt. Men jag tror inte att detta är det enda som en regering kan nöja sig med att göra för att stärka svensk sjöfart. Det behöver göras mer.

Jag är till exempel mycket oroad över de villkor för inlandssjöfarten som nu kommer fram. Inlandssjöfarten utpekas ju av många i transportdebatten som problemlösaren för godsflödena i vårt land och beskrivs ofta som en outnyttjad kapacitet. Men då måste vi såklart stärka den och stärka dess konkurrenskraft.

I sammanhanget finns det skäl att påminna om och påpeka att branschföreträdare på trafikutskottets möte så sent som i maj i år uttryckte mycket stor oro och skarp kritik mot Sjöfartsverkets förslag till nya farledsavgifter samt krav på utökad lotsplikt för inlandssjöfarten.

Jag är alldeles övertygad om att företrädare för regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet som alldeles strax ska upp i debatten kommer att redogöra för på vilket sätt man har burit vidare branschens djupa oro över nya villkor för inlandssjöfarten och på vilket sätt man har adresserat den oron till ansvarig minister Anna Johansson. Det förpliktar ju att vara ett regeringsbärande parti i Sveriges riksdag.

Herr talman! Betänkandet innehåller också ett tillkännagivande till regeringen. Det är ett enigt utskott som står bakom att riksdagen tillkännager för regeringen att den bör se över utformningen av sanktionssystemet för efterlevnad av svaveldirektivet för att främja en sund konkurrens. Utskottet menar också att ett effektivt sanktionssystem måste införas skyndsamt.

Vad är då detta? Jo, det är så att vi som nation inom ramen för ett internationellt samarbete har förbundit oss att ställa om till ett mer miljövänligt – i det här sammanhanget lågsvavligt – bränsle i de fartyg som trafikerar svenska farvatten. Flera svenska rederier har redan gått mycket längre än så och ställt sig i spetsen för att ställa om till metanol, flytande naturgas och andra mycket bättre miljöbränslen.

Det finns en svensk förordning om svavelhaltigt bränsle som i sin tur hänvisar till miljöbalken vad gäller påföljder för den som bryter mot lagstiftningen. Straffskalan är böter eller till och med fängelse i upp till två år.

Regeringen gav för så länge sedan som i juni 2013 – det var alltså den dåvarande alliansregeringen – Transportstyrelsen i uppdrag att utreda tillsyn och efterlevnad av de skärpta reglerna för lågsvavligt bränsle. Transportstyrelsen jobbade snabbt och avrapporterade sitt uppdrag redan i juni 2014. Man ansåg i rapporten att det finns stora problem med det nuvarande

sanktionssystemet när det gäller hur man ska kunna förhindra att befälhavare på fartyg bryter mot svavelbestämmelserna. Man menade att det i dag är näst intill omöjligt att få överträdelser att leda till åtal och fällande dom, särskilt när det gäller utländska fartyg. Det finns alltså risk att hela den här fina lagstiftningen med dess skarpa sanktionsmöjligheter blir en papperstiger.

Utskottet har därefter vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om de skärpta svavelregler som infördes i januari 2015, senast i ett betänkande 2015. Utskottet förutsatte då att regeringen nog skulle följa upp genomförandet och de konsekvenser det skulle kunna få för berörda näringar.

Utskottet anser fortfarande att frågan är av jättestor vikt och menar att ett effektivt sanktionssystem för att alla ska följa svaveldirektivets regler ska införas skyndsamt.

Trots att Transportstyrelsens rapport, alltså ett fullödigt underlag, inkom till Regeringskansliet redan i juni 2014 – det var för två år sedan – har regeringen ännu inte presenterat några åtgärder för att förbättra sanktionssystemet. Det är därför ett enigt utskott menar att det finns risk att det kommer att dröja ytterligare innan det finns bättre regler på plats. Det kan såklart inte anses vara tillfredsställande.

Det är mot den bakgrunden som utskottet menar att riksdagen ska rikta ett skarpt tillkännagivande till regeringen om att den måste rappa på i arbetet med att se över utformningen av sanktionssystemet som gör att alla fartyg i svenska farleder efterlever svaveldirektivet. I grunden handlar det om såväl miljö och människors hälsa som sunda konkurrensvillkor.

Herr talman! Jag ställer mig självklart bakom förslaget i betänkandet utom i de delar där Centerpartiet och Alliansen anför reservation, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 1.
(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M), Lars Tysklind (L) samt Robert Hålef (KD).

Anf. 240 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 3. Jag står såklart bakom även våra andra reservationer.

Det är positivt att sjöfarten nu betonas mer som en lösning för att komma ifrån den stora ökningen av bland annat lastbilstransporter. Vattnvägarna finns ju redan där, och det är ett relativt miljövänligt transportslag. Det är alltså väldigt positivt att vi alla talar mer om sjöfarten nu än tidigare.

Vänsterpartiet vill se över farledsavgifterna för att bättre täcka infrastrukturkostnader för fiskerinäringen, skärgårds- och fritidsbåttrafiken samt kostnader för sjöfarten över huvud taget. Sjöfarten är i dag missgynnad på så sätt att man i jämförelse med de andra transportslagen betalar mer för infrastrukturen och själv ska tillhandahålla medel. Det är inte rättvist. Men vi vill samtidigt se till att farledsavgifterna blir mer miljövänliga.

Nu finns det ett förslag om miljövänligare farledsavgifter som har lagts fram i en remiss. Men vi har lyssnat på de olika remissinstanserna och ser orosmoln i förslaget som ligger på bordet. Det är bland annat att man inte

gynnar redan installerad miljöförbättrande utrustning, till exempel katalysatorer. Det är också att det ska bli en reduktion av lotsrabatten i till exempel Trollhätte kanal, Vänern och Mälaren, plus att undantaget från farledsavgift för transporter av last mellan hamnar belägna inom Göteborgs- och Vänerområdet försvinner.

Det här är vanskligt, för det gör att vi kanske återigen missgynnar sjöfarten överlag. Eftersom det är orättvisa villkor är det viktigt att vi inte gör detta utan att regeringen tittar närmare på de här detaljerna och förbättrar systemet så att vi gynnar sjöfarten i dess helhet. Det är ju bättre för miljön. Ska vi ha miljödifferentierade farledsavgifter är det viktigt att vi bättre når miljömålen.

Vi vill också se andra system för att gynna en miljövänlig handelsflotta i Sverige. Den svenska sjöfarten har ju gått före när det gäller att pröva ny miljövänlig teknik. Det är många rederier som ligger i framkant, vilket är jättepositivt. Vi skulle vilja att reglerna hjälpte fram dem som vill göra bra, genom att ställa lite högre miljökrav på alla för att liksom putta på så att det går fortare. Men vi vill göra detta utan att belasta för mycket.

Östersjön är klassad som ett område som är ekologiskt, socioekonomiskt, kulturellt och vetenskapligt betydelsefullt. Det gör att man behöver vara extra noggrann med miljön i Östersjön. Det är ett känsligt hav. Därför behövs det helt enkelt starkare miljöregleringar.

Men det här kan gynna att de rederier som går före i Sverige kan exportera den här tekniken till andra delar av världen. Nu när vi är så beroende av en omställning och alla kommer att behöva ny teknik kan det här gynna oss i längden och även gynna de rederierna och den branschen i längden.

Vi vill också se till att arbetsvillkoren är goda inom sjöfarten. Vi tycker att det är mycket viktigt att man försöker få samma regler för arbetsvillkoren inom sjöfarten över hela världen så att arbetsförhållandena förbättras. Det får inte vara social dumpning inom sjöfarten, precis som det inte ska vara det inom något annat område heller.

Tyvär har vi sett social dumpning inom många av trafikskottets områden, och det är viktigt att vi bevakar detta, hela tiden skärper regleringarna och ligger på för att motverka det här.

Vi har länge arbetat för att det ska införas förarbevis och åldersgräns när det gäller vattenskotrar. Nu har vi ett betänkande där vi har lagt fram ett förslag till regeringen om att ta fram ett förslag om detta. Vi väntar tålmodigt på att det här ska komma på bordet. Tills det har gjort det vill Vänsterpartiet trycka på om att det här är viktigt att komma till rätta med, för det har skett otäcka olyckor vid vattenskoteranvändning. Det är viktigt att det här regleras så fort som möjligt. Vi påpekar alltså att regleringen måste komma på bordet så fort som möjligt.

Jag vill kort lyfta frågan om kvävereningen i Östersjön. Sjöfarten släpper ut mycket kväve, och vi har haft väldigt lite reglering just när det gäller kväve, trots att det här är ett mycket stort problem. Det börjar närma sig sådana nivåer att sjöfarten släpper ut mycket mer än biltrafiken, och det är en olycklig utveckling.

En del av det här är att båtarna tidigare tömde avloppsvattnet till sjöss. Från den 1 april 2015 är det förbjudet för fritidsbåtar att tömma sitt avloppsvatten till sjöss. Det är mycket positivt. Men det här har inte gällt de

stora fartygen, vilket har varit uppe mycket i medierna. Vänsterpartiet vill se till att regleringarna kring det här kommer på plats så fort som möjligt.

Nu har FN:s sjöfartsorganisation IMO infört förbud mot avfallsdumpning från 2019 för nya fartyg och 2021 för samtliga fartyg. Men det ligger för långt fram i tiden, tycker Vänsterpartiet. Därför har vi ett förslag om att man skulle kunna reglera den hamnavgift som i dag finns och som medför en skyldighet för hamnen att ta emot toalettavfall så att man helt enkelt gör det mer gynnsamt för de fartyg som tar sitt ansvar. Det här skulle vi vilja se på plats tidigare än 2019 för att komma till rätta med detta problem.

Anf. 241 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 6 om genomförande av EU:s regler för inre vattenvägar men står naturligtvis också bakom reservation 1 som handlar om sjöfartens konkurrenskraft. Det är två reservationer som vi i Liberalerna har tillsammans med övriga allianspartier.

Sedan vill jag också så här direkt i inledningen säga att det är mycket bra att utskottet har enats om ett tillkännagivande till regeringen om utformningen av sanktionssystemet kopplat till efterlevnaden av svaveldirektivet och därmed bifallit motionsyrkandet från allianspartierna. Jag återkommer till detta.

Herr talman! När vi nu återigen debatterar sjöfart handlar det om två huvudfrågor. Den ena är att vi ska utnyttja sjöfartens fulla potential i transportsystemet. Det är generellt. Den andra är att vi ska kunna ge den svenska sjöfartsnäringen bra konkurrensvillkor under svensk flagg. Det är två sidor av samma mynt.

När det gäller det förstnämnda, att sjöfarten får en central roll i transportsystemet, är den grundläggande frågan hela tiden hur man ska koppla ihop sjöfarten med andra transportslag. Det handlar om så kallad intermodalitet, det vill säga samspel mellan olika trafikslag och omlastning däremellan. Det är en grundförutsättning för att vi ska kunna utnyttja sjöfarten i närtrafik fullt ut.

Vid trafikutskottets studiebesök i Göteborg i måndags fick vi en bra bild av hur man med ett brett informationsutbyte och it kan skapa effektiva transportflöden. Det var både kostnadseffektiva och mindre miljöbelastande transportflöden. Det går under benämningen STM, Sea Traffic Management, och jag tror att det är en mycket viktig väg. Vi måste bygga ut infrastrukturen men också få detta att fungera digitalt på ett effektivt sätt.

Innan jag går in specifikt på reservationerna vill jag också med viss glädje konstatera att vi antligen har ett svenskt tonnageskattesystem på plats. Av allt att döma ska det träda i kraft den 20 juli 2016.

Boriana Åberg nämnde när det första tillkännagivandet kom, och det var ett tag sedan – drygt tio år. Nu har vi ett förslag på gång som bygger på den utredning som initierades av den förra alliansregeringen och presenterades i början av 2015.

Det här har varit en förändring som länge har varit prioriterad av den svenska rederinäringen när de själva har fått nämna vilka åtgärder de tycker behövs för att skapa bra ekonomiska villkor. Vi kan bara konstatera att avsaknaden av tonnageskatt har varit en klart bidragande orsak till den kraftiga utflagging från Sverige som har skett under senare år.

Jag vet inte exakt hur statistiken ser ut just nu när det gäller hur många lastfartyg vi har under svensk flagg, men jag tror att vi var nere på knappt 100 under 2015. Det är en kritisk gräns som vi är på nu.

Det har varit en viss diskussion när det här förslaget har tagits fram som man ändå får nämna. Det handlar om den begränsning som finns kring den så kallade bruttodräktigheten. Det är mycket tekniska termer här, brohöjd och så vidare, men jag dristar mig ändå till att säga att detta begrepp handlar om en begränsning på 100 bruttoton. Det är ett volymmått.

Danmark har en gräns på 20 bruttoton. Det kravet innebär att en del fartyg utesluts, bland annat de fartyg som jobbar inom offshoreverksamheten som är betydligt mindre. De är i dag i stor utsträckning danskflaggade. Vi får kanske fundera på att följa upp vad det får för utslag i det här systemet.

Herr talman! Så kommer vi till svaveldirektivet och de skärpta reglerna för svavelutsläpp. Det måste ändå sägas att det inte bara är en pålaga i största allmänhet, utan det för med sig att sjöfartens miljöpåverkan kraftigt minskas. Inte minst inom de SECA-områden, eller svavelkontrollområden, som finns här i norra Europa inträffar detta. Det är högst 0,5 procent svavel från den 1 januari 2015 som gäller.

Det handlar om minskad miljöpåverkan när det gäller till exempel försurning, men det kommer också stora hälsoeffekter med minskade utsläpp. Den sidan av myntet är också värd att nämnas.

Om vi nu har krav på lågsvavliga bränslen som ger högre kostnader – kanske inte riktigt så höga som man befارar men ändå högre – krävs också naturligtvis att vi har ett effektivt kontroll- och sanktionssystem för att det aldrig ska kunna löna sig att fuska i ett system. Man ska alltid få betalt för att man gör rätt. Annars sviktar ett system mycket.

Det är viktigt med det här tillkännagivandet att regeringen skyndsamt tittar på frågan och ser över hur sanktionssystemet ska fungera för att vi ska kunna garantera konkurrens på lika villkor. Det är ju mycket det som det handlar om i sammanhanget.

Herr talman! Jag vill säga några ord om Liberalernas två övriga reservationer, som vi har väckt tillsammans med övriga allianspartier.

I reservation 1 lyfter vi fram vikten av den svenska sjöfartens konkurrenskraft. Vi har nog inte särskilt olika uppfattningar när det gäller det. Det är behjärtansvärt med svensk konkurrenskraft.

Jag kan konstatera att alliansregeringen startade många positiva processer och att många fullföljs av nuvarande regering. Det är naturligtvis bra.

Det finns många bärande skäl för att vi ska ha nationella ekonomiska ramvillkor som ska göra så att den svenskflaggade handelsflottan kan öka. Det handlar om sysselsättning, både direkt och indirekt i kringverksamhet, vilket nämndes här tidigare.

Det handlar också om att upprätthålla marin kompetens. Sverige är ett ledande land när det gäller både sjösäkerhet och miljöarbete inom sjöfarten. Internationellt sett är det också en trovärdighetsfråga. Om man ska agera kraftfullt i den typen av frågor måste man ha en egen handelsflotta. Det handlar nog inte bara om att man *bör* ha det; det är nog rent av en förutsättning för att man ska kunna driva de frågorna.

Sverige har varit medlem i styret för IMO egentligen bara av den anledningen att vi har hög kompetens. Det är viktigt att vi har den bilden klar

för oss. Sverige har varit – och kan även i framtiden vara – en ledande sjöfartsnation. Det måste vi utgå från.

När det gäller att miljödifferenciera farledsavgifter, vilket har diskuterats här, har jag uppfattat det som att de flesta ställer sig bakom grundprincipen att miljöåtgärder ska kunna löna sig även här. Det har framförts ganska massiv kritik mot det förslag som nu ligger på bordet. Jag utgår från att det beaktas i den fortsatta processen. Anders Åkesson tog också upp den problemställningen.

Herr talman! Reservation 6 handlar om genomförandet av EU:s regler för inre vattenvägar. Reservationen kommer med anledning av motioner från bland annat oss i Liberalerna.

Trots att regelverket, i alla fall grundprinciperna, har funnits på plats sedan december 2014 utnyttjas inte regelverket för inlandssjöfart. Varför inte det? Sjöfartsverket och Trafikverket har nu i uppdrag att analysera utvecklingspotentialen för inlands- och kustsjöfart och kanske framför allt att identifiera hinder. När det gäller konkurrenskraften är det viktigt att titta på vad det beror på att man inte utnyttjar reglerna fullt ut.

En oerhört viktig sak som vi lyfter fram här och som vi har drivit hela tiden är att det är hämmande för konkurrenskraften om vi har många svenska särregler. En av grundprinciperna måste vara att vi inte ska ha fler svenska särregler än vad som är absolut nödvändigt. Det handlar inte om att man ska äventyra sjösäkerheten på något sätt. Det handlar bara om att vi ska kunna konkurrera på lika villkor.

Som jag inledde med yrkar jag alltså bifall till just denna reservation. (Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson och Boriana Åberg (alla M), Anders Åkesson (C) samt Robert Halef (KD).

Anf. 242 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Sjöfarten har varit och är viktig för utvecklingen i Sverige. Sjöfarten har stor betydelse för det svenska transportsystemet och för näringslivet och är jobbskapande. Sverige är ett exportberoende land, och sjöfarten fraktar ca 90 procent av Sveriges gods. Sjöfarten bidrar till tillväxten i landet, till jobben och stärker vår konkurrenskraft.

Sjöfartstransporter bidrar inte minst till bättre klimat och miljö, jämfört med andra trafikslag och transportmedel. Därför är det viktigt att sjöfarten och dess näring får de bästa möjligheterna till utveckling. Vi ska med andra ord göra det lättare för svenskflaggade båtar vid nyregistrering, minska de höga administrativa kostnaderna, krångliga reglerna och byråkratin, göra det enklare för rederierna att verka under svensk flagg och på olika sätt bidra till att stärka sjöfartsnäringsens konkurrenskraft.

Herr talman! Olika transportslag kompletterar varandra och bidrar till samhällsutvecklingen på olika sätt. Därför är det viktigt att vi säkerställer en effektiv, robust och långsiktigt hållbar transportförsörjning för resenärer och näringslivets behov.

Transporter har för höga koldioxidutsläpp och för stor negativ påverkan på miljön. Därför är det nödvändigt att mer gods transporteras via sjöfart och på järnväg i stället för på lastbil. Inte minst är det viktigt att fler trafikslag blir fria från fossila bränslen, för att vi ska minska på koldioxidutsläpp och för att vi ska få bättre klimat och miljö. Här spelar sjöfarten en

viktig roll, framför allt om mer transporter kan gå sjövägen, i stället för på lastbil.

Vi har drygt 50 hamnar i landet och en av Europas längsta kustrensor med många inre vattenvägar som kan nyttjas bättre till att frakta mer gods. Det bör stimuleras på olika sätt och inte åläggas kostnader, såsom nya farledsavgifter samt lotsplikt för inlandssjöfarten.

Herr talman! Det är viktigt att prioritera de inre vattenvägarna. Framför allt är järnvägens möjlighet till mer godstransporter i dag begränsad på grund av den rådande kapacitetsbristen. Sjöfartens möjligheter att frakta mer gods bör stimuleras för att tillväxten i landet inte ska hämmas. Trafikverket har pekat på hur viktiga de inre vattenvägarna är för att frigöra kapacitet på järnvägen. Det är något som definitivt behövs.

Det är viktigt att fortsätta värna sjöfartens konkurrenskraft och ta vara på dess möjligheter. De inre vattenvägarna har stor betydelse och bidrar till bättre och miljövänligare transporter och bör stimuleras. Kristdemokraterna anser att det vore mycket olyckligt om vi inte kunde stärka och prioritera inlandssjöfarten, stärka dess konkurrenskraft och se till att mer gods transporteras via de inre vattenvägarna.

Herr talman! Företag ska syssla med företagande, inte åläggas krångliga regler och bemötas av för stor myndighetsbyråkrati. Därför har vi kristdemokrater, tillsammans med Alliansen, drivit på för ett system med en så kallad en dörr in för sjöfarten. Administration och pappersarbete tar i dag alldeles för mycket tid från rederierna. Det är tid som de i stället borde lägga på sin kärnverksamhet.

I dag måste rederierna vända sig till en rad olika myndigheter, och myndighetskontakterna blir ofta alltför byråkratiska. Kristdemokraterna vill därför, tillsammans med Alliansen, införa en garanti för att rederibranschen ska behöva lämna en uppgift bara en gång till myndigheterna, och sedan ska den slussas vidare till rätt myndighet. Det är vad vi kallar för en dörr in.

Herr talman! Sjöfarten är viktig, men det är lika viktigt att minska även båtarnas miljöpåverkan. Därför anser Kristdemokraterna att det nya svaveldirektivet och efterlevnaden av direktivet är viktigt för miljön. Det måste finnas ett sanktionssystem som främjar sund konkurrens och efterlevnad av regler.

Transportstyrelsen påpekar att dagens sanktionssystem inte är tillräckligt. Trots detta har regeringen ännu inte presenterat några åtgärder för att förbättra sanktionssystemet. Skärpta svavelregler är av stor betydelse för att sjöfartens miljöpåverkan ska minskas. Med ett fungerande sanktionssystem säkras efterlevnaden av de skärpta reglerna.

Samma regler ska gälla alla fartyg i Nordsjön och Östersjön. De svenska rederierna har anpassat sig till de nya svaveldirektiven, till höga kostnader. Men det finns utländska rederier i Östersjön och Nordsjön som inte uppfyller kraven. I dag kan det bli ekonomiskt lönsamt att bryta mot svaveldirektivet, eftersom bränsle med hög svavelhalt är så pass mycket billigare än bränsle med låg svavelhalt. Det går inte att ha ett regelverk som är till för att skydda miljön men som utsläpparna bryter mot.

Därför anser vi kristdemokrater tillsammans med Alliansen att det är viktigt att det finns kontrollsystem för att säkerställa efterlevnaden av direktivet så att det lönar sig för rederierna att göra rätt för sig. Därför yrkar

vi att det ska införas ett effektivt kontrollsystem för att säkerställa efterlevnaden av svaveldirektivet.

Vi vill tillkännage regeringen att den bör se över utformningen av sanktionssystemet för bättre efterlevnad av svaveldirektivet för att främja sund konkurrens och mer miljövänliga marina bränslen.

Herr talman! Farledsavgifterna är kritiserade av många aktörer inom sjöfarten, inte minst i Vänerområdet. Det är viktigt att Sjöfartsverket lyssnar på kritiken, så att inte sjöfarten slås ut av alltför höga avgifter.

Sjöfartsverket måste beakta behovet av att underlätta överflyttning av gods från vägtransporter till sjöfart.

Alltför länge har svenska redare inte bara levt under hårda byråkratiska regler, utan man har dessutom varit hårdare beskattade än sina europeiska konkurrenter, eftersom konkurrenterna har haft tonnageskatt. Sverige har tillsammans med Österrike och Portugal varit de enda EU-länder som inte haft tonnageskatt. Det har gett en orimlig skattebörd för vår sjöfartsindustri under många år.

Införandet av tonnageskatten, vilket är på gång, innebär förhoppningsvis en stoppad utflaggning av svenska fartyg och att vi kan få hem lite av den flotta som vi redan har förlorat.

Herr talman! Sjöfarten är viktig för att möta klimathotet samtidigt som den är jobbskapande. Det är viktigt att vi har sjöfartens bästa för ögonen när vi utformar framtidens transportpolitik.

Ska vi ha bra kommunikationer som är mindre miljöpåverkande och uppnå målen om en fossilfri transportsektor i framtiden behöver vi utnyttja de naturliga vägar vi har i form av vattnet. Det gäller inte minst de inre vattenvägarna, som kan hjälpa oss att avlasta den ansträngda järnvägen.

Bra kommunikationer är motorn i svensk ekonomi. Vi behöver rusta Sverige för framtiden, en framtid där våra kommunikationer och olika trafikslag kompletterar varandra på land, i luften och i vattnet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Alliansens gemensamma reservation nr 1, men jag står bakom alla Alliansens gemensamma reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson och Boriana Åberg (alla M) samt Anders Åkesson (C).

Anf. 243 KARIN SVENSSON SMITH (MP):

Herr talman! I dag behandlar vi ett sjöfartsbetänkande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag, och jag är väldigt nöjd med att vi har enats om att kräva ett sanktionssystem. Det ska inte löna sig att bryta mot miljöregler, och då måste man se till att reglerna efterlevs och att det finns straff för dem som inte sköter sig.

Jag har varit med länge i riksdagen. Jag har upplevt utvecklingen där vi såg till att Östersjön fick stämpeln som särskilt föroreningskänsligt vatten. Därmed fick man rätt från IMO att ställa högre krav. Därför ska vi verkligen se till att vakta Östersjön. Den är en väldigt stor tillgång som vi inte kan vara utan.

Jag noterar också att sjöfarten är mer i ropet än vad jag tror att den har varit någon gång sedan jag kom in i riksdagen 1998. Jag ska delta i Almedalsveckan i sommar. Jag tror att det är 20:e gången, så jag får väl betraktas

som en senior i sammanhanget. Jag har aldrig sett så stor andel sjöfartsseminarier inom trafikområdet.

Det är nog ett tidens tecken att fler och fler har upptäckt vilka fördelar som sjöfarten har. Till att börja med är den energisnål. Det finns inget annat transportslag där det är så lite friktion mellan fordonet och underlaget. Gummihjul mot asfalt kräver mycket energi för att fordonet ska kunna framföras, oavsett om det går på el eller någonting annat. Stålhjul mot räls är mycket effektivare. Det är därför som vi värnar om järnvägen. Men fartygsskrov mot vatten är helt överlägset när det gäller att transportera stora godsvolymer, och det är den stora fördelen.

Det finns också andra fördelar, inte minst kostnaden. Vi funderar nu på hur mycket som man ska anslå till infrastrukturinvesteringar för nästa planeringsperiod 2018–2029. Det är bara att konstatera att vattenvägen är oslagbar när det gäller såväl investering som underhåll. Därför är det bra om vi kan enas om att utnyttja sjöfarten bättre än vad vi gör i dag.

I fråga om olyckor är sjöfarten en klar vinnare jämfört med vägtransporterna. Arbetsvillkoren är också goda, och jag tror att det delvis beror på att det finns en så en så kraftfull fackförening, Seko, som har sett till att man inte har samma osjysta konkurrens som gäller till exempel vägtrafiken. Det ska vi värna om, för det finns många fler arbetstillfällen som sjöfarten skulle kunna skapa om vi satsar rätt.

Beträffande trängsel i systemet innebär lasten i varje lastbil som man i stället kan frakta med hjälp av sjöfart att man underlättar för både vägarna och tätorterna. Om vi kan föra över mer gods till sjön är det också en otroligt snabb omställare för att vi ska nå det mål som vi har enats om – en fossilfri fordonssektor.

Sedan tänkte jag prata lite grann om hoten mot sjöfarten. Vad är det som gör att man kanske inte kan utnyttja sjöfarten ordentligt? Jag delar den oro som vi uttrycker i betänkandet inför förslaget till nya farledsavgifter. Det är viktigt att man tillämpar rättvisa principer för de olika transportslagen. Det var länge sedan som riksdagen enades om principen om internalisering av externa effekter. Den uttrycks teoretiskt, men den betyder i praktiken att alla utgifter som transportslaget ger upphov till ska återspeglas i prissättningen.

Det har sagts att alla transportslag ska betala de kostnader som de ger upphov till. Det gör sjöfarten i ganska stor utsträckning via hamnavgifter och farledsavgifter. Järnvägen gör det via banavgifterna. Nu är det dags att den största konkurrenten till dem båda – lastbilstransporterna – gör likaledes.

Det är därför som den här regeringen har tillsatt en utredning om slita-geavgifter för lastbilar. Fram till dess bör man nog tänka efter lite. Förslaget om nya farledsavgifter, som nu är ute på remiss, har enligt vad som har kommit till trafikutskottets kännedom en alldeles för hämmande effekt på utvecklingen av kustsjöfart. Jag tror nog att vi ska akta oss för att genomföra det förslaget.

Jag skulle vilja se en mycket större miljödifferenciering så att de redare som har beställt nytt modernt tonnage, LNG-fartyg, får en större morot för att det ska löna sig att ta en högre kostnad för att det ska bli mindre miljöbelastning. Höjer man kostnaderna ordentligt för utsläpp av CO₂, partiklar och kväve för dem som inte gör dessa investeringar kan man

sänka kostnaderna desto mer för dem som tar ansvar för framtiden genom bra investeringar.

Man kan också reflektera om det inte vore rimligt att Transportstyrelsen och inte Sjöfartsverket själv bestämde vad som är motiverade farledsavgifter.

En annan sak som har lyfts fram vid flera tillfällen är lotstvånget. Vi har ny teknik nu, och jag tror att det är dags att det generella lotstvånget ersätts av att det ska krävas en säkerhetsmotiverad lots, till exempel när man färdas väster om Gotland, där det är väldigt känsligt för olyckor och annat.

För oss i utskottet, som har tagit del av modern teknik – antingen det handlar om Avatar eller moderna tonnage med nya framsynta styrsystem – känns det väldigt gammaldags att kräva lotsplikt av dessa fartyg.

Som tidigare nämnts fick vi vid vårt besök på Victoria Swedish ICT ta del av utvecklingen av Sea Traffic Management, STM. Det är roligt att Sverige är med och tar fram ny teknik som inte bara gynnar sjöfart i Sverige utan som förmodligen har en stor potential att effektivisera sjöfarten över hela världen. Att Sverige kan bidra till att minska och effektivisera fartygsrörelserna, att minska energiåtgången, att göra sjöfarten säkrare och att stävja olyckor är väldigt roligt.

Jag skulle också tycka att det vore intressant om man kunde tänka sig ett Stockholm med lite modernare tonnage än det man har nu. En huvudstad är ändå något slags framsida av ett land. Människor som kommer från andra länder tänker att det är här man satsar på det nya och moderna och vill visa nationens stoltheter. Men när man går ombord på färjan till Djurgården känns det inte direkt som att det är där man får se det nya och fräscha. De färjorna är mig veterligen från 1904 och borde ganska snart ersättas av någonting som till exempel kombinerar biogas och el och där rullstolar, barnvagnar och cyklar får plats. Vi behöver använda Stockholms inre vattenvägar både för godstransporter och för pendling av gods.

Hur ska vi nu kunna få det här att bli bättre? Jag tror att Vinnova behöver ha ett utpekat uppdrag att ordna med ett excellence center för sjöfart, så att vi stimulerar den utveckling som sker på högskolan och hittar ett bra sätt att kommersialisera och använda de nya innovationer som kommer fram.

Jag tror också att det skulle vara klokt om vi samarbetade mer med Norge och Finland beträffande sjöfart. Norge har satsat på sin gröna kustsjöfart. Vi har en hel del att lära av dem i det avseendet. När vi var ute och åkte med Viking Grace såg vi att Wärtsilä och Finland satsar på LNG på ett sätt som vi förmodligen kommer att kunna ha väldigt god nytta av om vi samarbetar mer med dem.

Vi ska tänka på att det finns en proposition som regeringen alldeles nyligen lämnade till riksdagen och som vi inte behandlar förrän efter sommaruppehållet. Den handlar om infrastruktur för alternativa drivmedel. Det är fråga om implementering av EU-direktiv, men det skulle skynda på möjligheterna om vi hade en framsynt strategi ihop med Finland och Norge för att se till att det finns möjligheter att använda LNG på fler ställen än i dag. Det finns en osäkerhet hos redarna om vilket tonnage man ska investera i. Hela kedjan med framdrivning av bränslet, tillgång och distribution till fartyg måste finnas för att man ska kunna minska fossilpåverkan från sjöfarten så mycket som är nödvändigt i sammanhanget.

Det krävs också att man samarbetar mer med hamnarna och gör de investeringar som behövs. Som tidigare talare tagit upp här krävs det – jag vet detta mycket väl – nya slussar i Trollhätte kanal, vilket länsstyrelsen eftertryckligen upplyste oss om när vi hälsade på dem i måndags i Göteborg. Det krävs också muddring, så att mer djupgående fartyg kan angöra svenska hamnar.

Jag tror också att det är dags att damma av den nationella hamnstrategi som utredaren Bengt Owe Birgersson en gång i tiden tog fram. Varken denna regering eller den förra har gjort särskilt mycket för att tillmötesgå och införliva de förslag som fick god kritik av remissinstanserna.

Jag tror att sjöfarten har en ljus framtid att gå till mötes. Jag tror också att vi här i Sveriges riksdag kan underlätta och bidra till det.

Anf. 244 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! En överflyttning av godstransporter från land till sjöfart minskar både trängselproblematiken på land och miljöbelastningen från transportsektorn. I den maritima strategin står det att faktorer som motverkar en sådan omflyttning behöver identifieras och åtgärdas.

I morse var både jag och Karin Svensson Smith på ett kunskapsseminarium där gränsöverskridande järnvägstransporter diskuterades. Det uttrycktes stor oro över att järnvägsfärjetrafiken via Trelleborg snart kommer att läggas ned om inte någonting görs. Det saknas investeringar i nödvändig infrastruktur, och operatören Stena Line är inte villig att satsa på nya färjor på grund av det osäkra läget.

Jag vill fråga Karin Svensson Smith, som är en framstående representant för ett av regeringspartierna: Vad gör regeringen för att motverka nedläggningen av järnvägstrafiken via Trelleborgs hamn?

Anf. 245 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag tacka Borian Åberg och Rikard Larsson, som tog initiativ till det här väldigt viktiga seminariet. Jag delar verkligen den oro som framkom på seminariet. Jag kan inte lasta rederiet för att det inte beställer nya spår till färjan, för vi har för dåliga villkor för järnvägen i dag. Jag delar den kritik som framfördes.

Vad gör då regeringen? Vi har tillsatt en utredning om slitageavgift för lastbilar. Det som Green Cargo och andra godsoperatörer, både sådana som finns nu och sådana som redan har gått i konkurs, pekar på väldigt tydligt är att man tappar marknadsandelar mot lastbilstransporter därför att oljan är billig och kostnaderna för personalen låg. Järnvägen kan inte mäta sig med det. Den här slitageavgiften tror vi är väldigt väsentlig. Det är väldigt många länder i Europa som redan har infört kilometerskatt eller motsvarande för lastbilstransporter. Samarbetsregeringen och Vänsterpartiet är överens om detta, men Alliansen har notoriskt motsatt sig detta sätt att göra rättvisa avgifter, trots att det är en förutsättning för att järnvägen ska överleva.

Vi har också utrett miljökompensation för höjda banavgifter. Det är en höjning som ni satte igång och som denna regering tyvärr har fortsatt med.

Anf. 246 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Karin Svensson Smith för svaret. Men jag menade inte sanktioner mot andra trafikslag utan åtgärder som underlättar för just sjöfarten.

Jag kan delvis hjälpa Karin Svensson Smith med svaret på vad regeringen gör. Regeringen gör nämligen ingenting. Regeringen vill inte ens se problemet.

I september förra året skrev Trelleborgs Hamn och Stena Line till infrastrukturministern och ville diskutera frågan om en nationell strategi för gränsöverskridande järnvägstrafik. Till dags dato har de inte fått något svar.

I en rapport om beredskapen för trafik vid ett långvarigt avbrott på Öresundsbron förutsätts att tåg färjor i Trelleborg och Ystad har ledig kapacitet om något allvarligt skulle inträffa på Öresundsbron, detta utan att berörda parter har blivit kontaktade. Man lägger ansvaret på en privat aktör. Men denna måste självklart prioritera sina kunder, som har behov av dess transporttjänster tolv månader om året. Därför kan inte denna aktör utan vidare ta hand om akuta oförutsedda behov.

Min nästa fråga till Karin Svensson Smith är: Vem bär ansvaret för att Sverige ska ha flera järnvägsförbindelser till kontinenten?

Anf. 247 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Som framgick av seminariet i morse är det här en utveckling som har skett under en längre tid. De senaste tio åren har man tappat ungefär 90 procent av andelarna. Den här utvecklingen startade under den tid då alliansregeringen var ansvarig. Nu är frågan vad vi gör åt det här.

Den som köper transporter bedriver sällan ideell verksamhet. Det är så krasst att det är den billigaste transporten som vinner. Nu är det lastbilarna som tar marknadsandelar av järnvägen. Man måste göra det dyrare att köra på väg för att investeringar i järnväg ska löna sig.

Det behövs en nationell strategi. Det är inte Stena Line som ska bära ansvaret för det här, utan det är ett politiskt ansvar.

Det var i Trelleborgs hamn jag gjorde mitt allra första besök som riksdagsledamot efter valet 2014. Jag delar verkligen det engagemang som finns där för mer intermodala transporter. Kombinationen av sjöfart och järnväg är ypperlig, och jag ska göra mitt yttersta för att se till att den här nedgången inte fortsätter.

Anf. 248 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Karin Svensson Smith framhöll under sitt anförande sin senioritet som riksdagsledamot vid minst tre tillfällen. Det ger självklart en väldigt god insikt i skillnaden på att vara en majoritets- respektive oppositionsföreträdare i Sveriges riksdag.

Nu är det så att Karin Svensson Smith företräder ett av de partier som styr vårt land, Miljöpartiet. Det innebär också ett ansvar, menar jag med den erfarenhet jag har – jag har bara varit tio år i riksdagen – att också bära med sig frågeställningar in i kanslihuset. Det är i kanslihuset hos infrastrukturministern som propositioner, förordningar och direktiv skrivs och författas, och de styr och påverkar den verklighet som utgör vardagen för svenska rederier.

I samband med mitt anförande tog jag upp den mycket djupa oro som ett antal företrädare för svensk sjöfartsnäring gav uttryck för när de besökte utskottet för en dryg månad sedan. Det handlade då om förslag till nya farledsavgifter, krav på ökad lotsplikt etcetera, som de upplevde kommer att bli ett allvarligt konkurrenshinder för deras ambition att utveckla svensk inlandssjöfart. Jag upplevde också som ledamot i utskottet att oron och engagemanget omfattade alla runt bordet.

Herr talman! Nu vill jag passa på att fråga en företrädare för regeringspartierna. Det finns heller ingen ansvarig minister i denna debatt. På vilket sätt har ledamoten Karin Svensson Smith, ordförande i utskottet, burit in frågorna i kanslihuset, och vad kan vi förvänta oss för resultat av detta?

Anf. 249 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Precis som jag sa i svaret till Boriana Åberg kan jag nog räknas som starkt pådrivande till att det nu finns en utredning om vägslitageskatt. Detta är för att man ska ha rättvisa avgifter. Det är rimligt att alla transportslag betalar de kostnader de ger upphov till. Det skulle kunna ge en ordentlig skjuts åt både järnväg och sjöfart när det gäller godset.

Jag har också varit med och påverkat – men där är jag verkligen inte på något sätt ensam – när det gäller det som ni klagade på under merparten av tiden 1998–2006, det vill säga att vi inte hade tonnageskatt. Det har vi nu sett till att genomföra. Det har varit redarnas främsta krav. Det har varit ett sätt att underlätta för sjöfarten.

Jag håller med om att det behövs väldigt mycket mer innan vi har ett effektivt och klimatsmart transportsystem. Såväl utökad lotsplikt som det förslag om farledsavgifter som nu är ute på remiss är någonting som jag inte tror platsar i ett system som går mot målet att vi ska ha en fossilbränslefri transportsektor i Sverige.

Anf. 250 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Jag känner till att regeringen har tillsatt en utredning om kilometerskatt – eller vägslitageavgift, som ledamoten Juholt döpte om den till för några år sedan. Den ska rapportera i december 2016. Det har redan läckt ut förskräckliga uppgifter. Men det tar vi säkert i en senare debatt. Det blir en skatt på avstånd i vårt land som särskilt kommer att slå mot skogsindustri och byggnadsindustri.

Men min fråga, Karin Svensson Smith, handlade inte om vägslitageavgiften, kilometerskatten, skatten på avstånd eller skatten på lastbilar. Min fråga var: På vilket sätt har trafikutskottets ordförande och även företrädare för ett av regeringspartierna burit in den utomordentliga oro som företrädare för sjöfartsnäringen gav uttryck för till Regeringskansliet i syfte att få en annan tingens ordning vad gäller farledsavgifter, krav på lotsplikt, svenska särregler etcetera vad gäller inlandssjöfart? Trafikverkets generaldirektör och en rad andra ställer stora förhoppningar till inlandssjöfarten som problemlösare och kapacitetshöjare.

De tänker sällan i termer av att man ska döda ett transportslag för att gynna ett annat, utan det handlar snarare om att bejaka nya lösningar. Frågan är: På vilket sätt har trafikutskottets ordförande burit in oron från branschen, och vilket resultat har det givit?

Anf. 251 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Det jag säger i talarstolen här i riksdagen är givetvis också det jag tar upp när jag har samtal med statssekreterare, minister och andra tjänstemän på Näringsdepartementet. Det är ingen hemlighet. Jag tror att jag är en ovanligt transparent person i det sammanhanget.

Förslaget om nya farledsavgifter är ganska nytt och ute på remiss. Näringsdepartementet tar inte ställning till det förrän remissbehandlingen är färdig. Däremot har jag mycket aktivt pläderat för det branschen krävde och har krävt under många år, bland annat i samband med Almedalseven-ten, det vill säga rättvisa avgifter mellan de olika transportslagen.

Det är först då vi får ett effektivt transportsystem. Det var jag med och utredde under 1990-talet i något som hette Kommunikationskommittén. Det är grunden för den transportpolitiska inriktning som vi sedan enades om här i riksdagen. Det är först när alla transportslag har samma villkor som vi kan ha en effektiv fördelning mellan väg, järnväg och sjöfart.

Alla tre behövs. Men det handlar om en klokare fördelning om vi ska klara miljömålen och framtiden. Sjöfarten ska självklart spela en mycket större roll i detta. Det arbetar jag mycket målmedvetet för.

Anf. 252 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! I dag behandlar vi trafikutskottets betänkande TU17 *Sjöfartsfrågor* och regeringens proposition 2015/16:158 *Genomförande av det nya direktivet om marin utrustning*.

Lagen syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om marin utrustning, vilket innehåller bestämmelser om krav på marin utrustning och skyldigheter för tillverkare och andra ekonomiska aktörer som tillhandahåller sådan utrustning på marknaden. Lagen innehåller bestämmelser om marknadskontroll och sanktionsavgifter. Avsikten med direktivet är att förbättra sjösäkerheten och förebygga föroreningar till sjöss. Direktivet avser också att säkerställa den fria rörligheten för sådan utrustning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES. Lagen föreslås träda i kraft 2016. Andra delen av betänkandet behandlar motioner om sjöfart och fritidsbåtområdet från den allmänna motionstiden 2015.

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och därmed propositionen samt avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Sverige är ett land med lång kuststräcka, precis som många här påpekat. Sjöfarten är en viktig del i ett sammanhållet svenskt transportsystem. Ca 90–95 procent av Sveriges utrikeshandel transporteras med hjälp av sjöfart, vilket innebär ca 180 miljoner ton gods. Ca 30 miljoner passagerare per år reser med färja till och från Sverige.

Inom den svenska sjöfarten och inom företag kopplade till sjöfarten arbetar uppskattningsvis omkring 100 000 personer. I dag på morgonen på ett frukostmöte i riksdagen uppgraderades det med ytterligare 10 000. Det är många människor som sysselsätts.

Med den ökning som sker av transporter i vårt land och med de prognoser som togs fram av Trafikverket i Kapacitetsutredningen vad gäller väg och järnväg ser vi att sjöfarten kommer att ha en allt viktigare roll framöver. Det är hos sjöfarten det finns goda möjligheter för kapacitetsökningar.

Det är ett år sedan vi debatterade svensk sjöfart och fritidsbåtsfrågor. De frågor som vi debatterade då har regeringen åtgärdat eller tillsatt utredningar om att åtgärda för att stärka och göra svensk sjöfart mer konkurrenskraftig.

Det jag vill börja med är tonnageskatten, som vi har diskuterat mycket i denna kammare och där det har tagit många år att komma fram med ett förslag. Tonnageskatten ses som en viktig symbolfråga för sjöfarten. Där är Sverige näst sista landet av sjöfartsnationerna i EU att införa denna skatt. Nu säger jag – och jag förmodar många med mig: Äntligen! Tonnageskatten kommer riksdagen att debattera och fatta beslut om den 21 juni för att den omgående ska kunna börja gälla.

Regeringen fattade beslut om en svensk maritim strategi för människor, jobb och miljö under förra året. Strategin spänner över flera departementsområden, och nu arbetar Näringsdepartementet vidare med att utveckla den del som gäller sjöfarten.

I december 2015 gav regeringen ett uppdrag angående regelförenklingar för svensk sjöfart till Transportstyrelsen, Skatteverket och Delegationen för sjöfartsstöd vid Trafikverket att utreda de ekonomiska, praktiska och juridiska förutsättningarna för ett sammanhållet förfarande vid fartygsregistrering och möjligheten att vända sig till endast en myndighet i dessa frågor.

Regeringen vill stärka de maritima näringarna. Det handlar både om att skapa fler jobb och om hållbara attraktiva livsmiljöer. I dag saknas bra statistiskt underlag för att följa upp utvecklingen inom näringarna vad gäller omsättning, antal sysselsatta och antal företag. Därför har regeringen gett SCB i uppdrag att utveckla näringslivsstatistik för de maritima näringarna. Detta ska vara klart den 31 januari 2017. Det ska också gå igång 2018, så att man återspeglar 2017.

I februari 2016 gav regeringen ett uppdrag till Sjöfartsverket att i nära samarbete med Trafikverket analysera utvecklingspotentialen för inlands-sjöfarten och kustsjöfarten i Sverige. I uppdraget ingår att identifiera eventuella hinder för utveckling och vid behov föreslå åtgärder i syfte att främja förutsättningarna för sjöfartens gods- och persontransporter. Utredningen ska vara klar den 31 december 2016.

Extra bra känns det att regeringen har varit pådrivande vad gäller ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från passagerarfartyg. FN:s organ IMO fattade ett beslut i april i år om ett förbud. Det ska gälla för nya fartyg från och med 2019. Befintliga fartyg ska vara ombyggda till 2021. Detta kommer att bidra till att minska utsläppen av fosfor och kväve och därmed minska övergödningen i Östersjön. Detta beslut är bra, inte bara för en hållbar sjöfart och för miljön utan också för den kustnära turismen.

När det gäller fritidsbåtssektorn och vårt tillkännagivande förra året angående förarbevis för vattenskoter kan jag säga att ärendet har varit ute på remiss. Departementet arbetar vidare med ett förslag. Det är lite osäkert när det kommer.

Herr talman! I mars 2016 presenterade Sjöfartsverket en ny avgiftsmodell för farledsavgifter som dels ska säkra Sjöfartsverkets grundfinansiering, dels bidra till att minska sjöfartens totala miljöpåverkan. Förslaget innebär ett minskat avgiftsuttag på gods och ett ökat uttag på fartygsanlöp samt en beredskapsavgift.

Vi ser positivt på verkets arbete med att använda farledsavgifterna som styrmedel för att minska sjöfartens miljöpåverkan. Den nya modellen för avgiftsättning är planerad att träda i kraft den 1 januari 2017. Dock har det inkommit mycket kritik från näringen och organisationer för sjöfart och hamnar. Förslaget innebär en inte försumbar höjning av farledsavgifterna, har jag sett i olika remissvar. För att ta ett exempel skulle det innebära en höjning med 145 procent för inlandssjöfarten.

Herr talman! Därför förutsätter vi att man från Sjöfartsverket i möjligaste mån beaktar inkomna synpunkter och att man, när man ska fastställa avgifterna, beaktar behovet av att underlätta överflyttning av gods från vägtransporter till sjöfart.

Herr talman! Vad gäller forskning och utbildning har Trafikverket det övergripande ansvaret för forskning inom transportsektorn och därmed sjöfarten. Sverige har en stark internationell ställning inom den sjöfartstekniska utvecklingen, där fokus ligger på fartygsbränsle, framtidens drivmedel, bränsleeffektivitet samt åtgärder för att minska sjöfartens utsläpp av luftföroreningar och klimatpåverkan.

Här vill jag passa på att lyfta fram sjöfartsnäringen, som bidrar till ekonomiska förutsättningar tillsammans med statliga myndigheter. Den bidrar också med egna strategier för en bättre miljö och i arbetet med att pröva alternativa bränslen, bygga nya fartyg som är energieffektivare och så vidare. Det har som resultat bidragit till att svensk sjöfarts miljöutveckling är i världsklass.

Herr talman! Vad gäller regelverket för inlandssjöfarten har vi under våren behandlat EU:s regelverk för bland annat bemanningsfrågor. Det är viktigt att anpassningarna till svensk lagstiftning kommer snabbt på plats. Det finns ett intresse för att bedriva inlandssjöfart i både Mälaren och Väneren, och det är viktigt att komma igång. Detta skulle också i en förlängning kunna innebära att mer godstransporter kan flyttas över till sjöfart.

När det gäller Förbifart Stockholm har Trafikverket dessutom klargjort att man inte vill ha stenmassorna på väg, utan de ska fraktas bort sjövägen. Det är bra. Det gäller att tänka nytt i de här frågorna.

Regeringen har gjort en överenskommelse med Stockholms universitet, som har fått uppdraget att se över hur regler för cabotage för inlandssjöfarten ska kunna se ut. Detta ska redovisas den 15 december 2016.

Genom motioner har utskottet behandlat frågan om Götaälvsbron i Göteborg och haft den uppe till diskussion. Vi konstaterar att ärendet har behandlats i domstol. Jag vill bara understryka hur utskottet har resonerat genom att läsa ur betänkandet: "Utskottet förutsätter att Göteborgs kommun i enlighet med domstolens beslut kommer att verka för att ett effektivt trafikledningssystem som omfattar samtliga trafikslag som trafikerar bron och vattnet under den införs för Göta älv och är driftklart senast vid den tidpunkt då bron tas i anspråk." Det är viktigt att så sker. Beslutet har vunnit laga kraft, och man har valt att inte överklaga.

Betänkandet innehåller också en del objekt som gäller åtgärder inom Vänersjöfarten, Trollhätte kanal och Mälaren. Det finns naturligtvis också andra viktiga sjöfartsobjekt. Dessa förslag kommer att behandlas i den kommande åtgärdsplanering som läggs fram i samband med den infrastrukturproposition som kommer i höst eller nästa vår.

Herr talman! Den 1 januari 2015 trädde svaveldirektivet i kraft i Östersjön, Engelska kanalen och Nordsjön. Nivån sänktes till 0,1 viktprocent. Den förra regeringen gav Transportstyrelsen i uppdrag att utreda tillsynen av det nya regelverket, och i juni 2014 redovisade man de synpunkter som man hade för regeringen. Dessa synpunkter delgavs också utskottet under en konferens i början av mandatperioden. Man har här relaterat till konferensen på Viking Grace, och det var också där vi diskuterade detta. Transportstyrelsen föreslog då att det befintliga systemet med straffrättsliga sanktioner skulle ersättas av administrativa sanktioner och att en luftföreningsavgift borde tas ut vid överträdelse av svavelbestämmelserna.

Efterlevnaden av SECA debatterades även förra året i sjöfartsdebatten. Jag var kritisk till att den förra regeringen inte hade vidtagit tillräckligt med åtgärder. Nu måste jag vara kritisk även mot min egen regering. Jag kan bara konstatera att det ett år senare ännu inte har kommit någon åtgärd på plats. Därför ansluter vi oss till kritiken, och det blir ett gemensamt tillkännagivande till regeringen om att snarast få regelverket på plats.

Som sista talare för utskottet skulle jag vilja passa på att tacka dels talmannen med kanslipersonal, dels utskottet och utskottets kanslipersonal för ett gott arbete och för en god ton. Jag önskar er alla en skön och avkopplande sommarledighet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Karin Svensson Smith (MP).

Anf. 253 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Suzanne Svensson, för den fina avslutningen, som jag själv glömde!

Som nämntes har regeringen uttryckt intentionen att stimulera överflyttning av gods på vattenvägar. Därför är det mycket förvånande att Sjöfartsverket på regeringens uppdrag har kommit med förslag som enligt branschen i stället styr bort trafik från sjöfarten. Ännu mer förvånande är majoritetens text under den aktuella punkten i betänkandet, som Suzanne Svensson citerade. Majoriteten förutsätter att Sjöfartsverket beaktar inkomna synpunkter. När arbetet påbörjades var tanken att det skulle ske i samarbete med branschen. I stället upplever branschaktörerna att ingen dialog har skett och att ingen har lyssnat på dem – därför har det blivit det här resultatet.

Förutom alla de nackdelar som förslaget skapar för inlandssjöfarten slår förslaget om nya farledsavgifter extra hårt mot kryssnings- och färjetrafiken, trots att regeringen säger sig vilja utveckla Sverige som kryssningsdestination. Därför undrar jag: Vad tycker Suzanne Svensson om förslaget? Det undrar jag inte minst med tanke på att färjetrafiken är en ganska betydelsefull arbetsgivare i Blekinge, som är Suzanne Svenssons valkrets.

Anf. 254 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Det är Sjöfartsverket som har fått uppdraget att se över farledsavgifterna. Det är Sjöfartsverket som arbetar med detta. De har också lagt fram ett förslag, precis som Borian Åberg vet. Nu kommer det in remissvar på det. Det är alltid meningen att man ska titta på vad som sägs i remissvaren och därefter lägga fram ett förslag.

Vi framför naturligtvis de synpunkter som vi får ta del av till regeringen. Vi får se var det landar någonstans. Om det nu skulle olyckas, vilket jag tycker skulle vara bedrövligt, finns det också en utredning om hur man kan ta bort hinder och så vidare för att det ska bli attraktivare för sjöfarten. Vi får helt enkelt först se vad Sjöfartsverket presenterar. Sedan får vi diskutera annat.

Anf. 255 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Suzanne Svensson, för svaret! Jag fortsätter på samma tema.

Vidare kritiserar branschorganisationerna tillförlitligheten i Sjöfartsverkets beräkningar. Till exempel presenterar konsekvensutredningen en genomsnittssänkning av avgifterna för passagerarfartyg på ca 6 procent, medan branschens egna beräkningar visar på höjningar på mellan 30 och 100 procent, beroende på fartygens storlek. Liknande exempel kan ges för oljetankfartyg. Branschorganisationerna är eniga om att det behövs en annan, mer tillförlitlig, konsekvensutredning.

Jag undrar: Kommer Suzanne Svensson själv, som ansvarig för sjöfartsfrågorna i den socialdemokratiska riksdagsgruppen, att verka för att en ny konsekvensutredning tillsätts?

Anf. 256 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan säga att vi alltid diskuterar sådana frågor med vårt departement och vår minister. Det gör vi så fort tillfälle ges, och det ges rätt ofta. Är det några sådana konstigheter måste vi naturligtvis diskutera dem.

Anf. 257 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Tack för sommarhälsningen, och tack detsamma, Suzanne Svensson!

Det var lite av en bomb som Suzanne Svensson släppte i sitt anförande: att vi möjligen har att se fram emot en infrastrukturproposition först våren 2017. Det normala är hösten 2016, om vi ska följa hur det har varit tidigare. Men det återkommer vi till. Det var inte det jag tänkte fråga om.

I mitt anförande ställde jag en fråga. Jag vet att Suzanne Svensson är en mycket ansvarstagande och hårt arbetande ledamot, inte bara för sin valkrets utan också för sitt ansvarsområde i riksdagens trafikutskott. På vilket sätt har Suzanne Svensson burit in den oro som jag upplevde att hon tog på mycket stort allvar då företrädare för branschen var i trafikutskottet och gav uttryck för vad de kände i fråga om det förslag om farledsavgifter, krav på lots etcetera som nu var ute på remiss? Det sände ingen framtidstro till branschen.

Jag har kanske ett tips, Suzanne Svensson, från andra transportslag. När det gäller luftfarten får inte Luftfartsverket, LFV, sätta taxan. Det är Transportstyrelsen som sätter taxan och försöker utforma taxor och tariffer på ett sådant vis att den konkurrensneutralitet mellan transportslagen som de kan leva med uppstår. Ett sätt att lösa detta vore kanske att frånta Sjöfartsverket möjligheten att självt, kanske med budgetär iver, sätta sina taxor och i stället låta Transportstyrelsen göra detta utifrån en rimlighetsbedömning. Vad vill vi uppnå totalt sett när det gäller transportläget?

Men först är frågan: Har Suzanne – vilket jag är säker på – burit in detta, och vilket svar har Suzanne fått?

Prot. 2015/16:120
15 juni

Sjöfartsfrågor

Anf. 258 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa till Boriana Åberg diskuterar vi detta rätt flitigt på departementet och med ministern. Jag har naturligtvis också haft andra kontakter med sjöfarten för att höra vad de säger. Det är inte bara genom utskottet jag har mött dem. Vi har fört den här diskussionen ett tag med departementet. Det är också en pågående process. Vi har inte gjort mer än att vi har framfört synpunkter och diskuterat detta.

Det är klart att man kan fundera på avgifter och vem som ska göra vad, men då är det ett helt nytt tänk vi måste ha. Vi är väl några som har tänkt tanken men inte mer. Det är väl det jag kan säga i dag.

Anf. 259 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Tack för ett, som jag upplever det, positivt svar, Suzanne Svensson! Det handlar om ansvarstagandet att bära frågan vidare och söka en lösning.

Jag bjuder på idén. Jag vet att fler än jag har framfört den, så jag har inte någon upphovsrätt. Men jag tycker att det är rimligt att fundera djupare på det, det vill säga att låta någon annan än Sjöfartsverket utforma taxor, regler, krav på lots etcetera för att man också ska uppnå de intermodala lösningarna och rättvisan mellan transportslag. Det finns ju alltid en risk att ambitionen att klara ett tufft budgetmål överskuggar viljan att få till ett effektivt tariffsystem. Men jag bjuder på idén. Det är en gemensam ambition att få det här bra.

Anf. 260 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ser att det finns all anledning att fortsätta diskussionen, inte bara nu utan kanske också mer strategiskt framöver. Vi får väl se vad det bär med sig. Men först ska vi se vad förslaget blir efter remissbehandlingen på Sjöfartsverket.

Anf. 261 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! För att gå på kryckor är Suzanne Svensson väldigt snabb, så jag tänkte att jag skulle vara lite ödmjuk här i talarstolen.

Det jag fick höra om toalettavfall i Östersjön är mycket glädjande. Vi Sverigedemokrater har legat i framkant när det gäller just den frågan. Jag har haft en interpellationsdebatt med ministern om just toalettavfall. Om fritidsbåtsägare släpper ut avfall kan de få upp till två års fängelse medan kryssningsfartygen kan släppa ut mer eller mindre fritt i Östersjön. Att frågan har tagits upp och att detta också kommer att genomföras gör mig jätteglad.

Då kommer jag till det som jag egentligen vill fråga Suzanne Svensson om. Vi har gjort en beräkning. Man skulle kunna ge en lättnad till kryssningsfartygen om de väljer att släppa ut sitt avfall i hamnarnas anläggningar till en kostnad på maximalt 27 miljoner. Det hade man kunnat göra som en lättnad för dem som vill göra rätt för sig fram till 2019.

Finns det någon tanke från regeringshåll om att kunna få till en sådan subvention och få en snabbare miljöförbättring i Östersjön?

Anf. 262 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det är hamnarna som har tittat på detta i första hand. Man har inte diskuterat det på regeringsnivå.

Nu är det väl så att det här arbetet inte har varit helt enkelt. Det har pågått ett tag. Jag har också slitit med den här frågan i olika instanser, och jag vet ju att det är några länder runt Östersjön som senast i somras, när vi hade en stor parlamentarisk konferens i Tyskland, sa nej till att göra dessa åtgärder.

Det är klart att ska man göra det så är det ju också andra länder som ska vara med på den här vagnen och inte bara Sverige. Men nu har man tack vare Helcom och IMO:s arbete med den här frågan lyckats, även om jag kan tycka att det är några år till dess och skulle vilja se åtgärder dessförinnan. Men det är ju inte svenska fartyg det gäller, och då styr man inte lika mycket. Det finns också en konkurrenssynpunkt som man diskuterar: Då kanske jag inte går till Stockholm eller var det nu är för någonstans.

Som sagt: Utan att med säkerhet veta tror jag att det är vissa hamnar som erbjuder den här servicen.

Anf. 263 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Herr talman! Jag måste ha uttryckt mig lite otydligt, för jag upplevde inte att jag fick något svar av Suzanne Svensson.

Tanken var ju att göra det billigare för kryssningsfartygen. Man ger dem en lättnad genom att de tömmer sitt avfall. De får alltså en farledsreduktion. Var jag inte tydlig nog i min fråga ber jag alltså så hemskt mycket om ursäkt.

Redan med SECA-direktivet har vi fått enorma miljövinster i Östersjön, och det hade underlättat mycket med de här sakerna också. Jag vet ju att Suzanne Svensson värnar om miljön, så där ligger det nog inga konsistigheter över huvud taget.

Jag tänkte sedan raskt gå in på mitt anförande, det som handlade om Göta älv och frågan om jordskred i älven med kvickleran. Har Suzanne Svensson någon tidsram som hon kan dela med sig av, då det är mer än akut i dagsläget?

Anf. 264 SUZANNE SVENSSON (S) replik:

Herr talman! Om Jimmy Ståhl tänkte på farledsavgiften så missförstod jag.

I det nya farledsavgiftsförslaget ligger också miljötänkandet och att man ska kunna få en rabatt. Det ska i så fall gälla alla fartyg, och vad jag menade var att en del hamnar tar hand om det i stället och kanske subventionerar. Vi har inte diskuterat det, men det är klart att det är en fråga som vi kan lyfta upp.

När det gäller Göta älv har jag ingen tidsangivelse. Jag tror att kollegor från alla partier i riksdagen motionerar just om dessa saker och har så gjort i flera år. Nu ska vi göra om åtgärdsdelen när det gäller infrastrukturpositionen, så det måste i så fall in där. Sedan får vi se när det kan föreligga ett direktiv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

Anf. 265 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Många svenskar äter i dag kött från djur som slaktats på ett fullständigt hänsynslöst sätt utan någon som helst respekt för djurets värdighet, och man äter det här köttet ofta helt utan att veta om det.

Djuren avlivas och avblodas utan bedövning, vilket innebär ett utdraget dödsförlopp med onödigt lidande, smärta och ångest. Den här rituella slaktmetoden är det som heter halal- eller kosherslakt. Innan jag går vidare i mitt anförande vill jag varna eventuellt detaljkänsliga åskådare och tv-tittare.

Obedövade djur – det kan vara får, det kan vara lamm, det kan vara kor – stängs in i en ställning i vad som närmast kan beskrivas som en torktumlare och vänds upp och ned på ett onaturligt och plågsamt sätt för att slutligen få strupen avskuren.

Nerver, artärer och mat- och luftstrupe skärs av, men kniven når inte fram till två stora artärer, vilket gör att blodet fortsätter pumpas upp till hjärnan. Djuret kan efter detta leva i upp till elva minuter innan det slutligen möter sitt öde och dör av blodförlust.

En veterinär beskriver tillvägagångssättet på följande sätt: ”Det handlar om ett jättestort operativt ingrepp utan bedövning. I alla andra sammanhang skulle jag som veterinär omedelbart bli fråntagen min legitimation om jag gjorde något liknande.”

Här har jag ett par artiklar från Svenska Dagbladet med rubrikerna ”Vanligt att slakta utan bedövning” och ”Kött från plågade djur säljs i mataffärer”. En artikel från SVT har rubriken ”Får fick halsar avskurna på pizzeria”.

I Sverige är det fortfarande förbjudet med slakt utan bedövning, men enligt tidigare vd:n för Kött- och charkföretagen är det vanligt att många svenskar, utan att veta om det, får ritualslachtat halal- och koscherkött på sitt middagsbord. Slakterier i andra länder överproducerar nämligen ritualslachtat kött för att inte få brist på det, och sedan exporteras och säljs det som vanligt kött i andra länder.

Enligt en undersökning gjord av Svenska Dagbladet kunde ingen av landets största charkgrossister redovisa kontrollpapper eller avtalstexter som garanterar att kött från djur som plågats ihjäl inte når de svenska konsumenterna.

Eftersom det verkar finnas en marknad för dessa produkter och därmed också ekonomiska incitament börjar allt fler köttproducenter övergå till dessa slaktmetoder. I vissa producentländer slaktas till exempel allt får- och lammkött med det här tillvägagångssättet.

Myndigheterna för ingen löpande statistik, men franska siffror visar att upp till 80 procent av lammen och 15 procent av korna slaktas utan bedövning. I Belgien uppskattas andelen obedövade får och lamm till 90 procent av veterinärer. Bara i England slaktas, enligt siffror från Meat Hygiene Service, så många som 114 miljoner djur genom halalslakt – årligen.

Det är svårt att säga exakt hur man bäst angriper det här växande problemet, men Sverigedemokraterna tror att problematiken behöver angripas ur flera vinklar. Dels måste Sverige inta en stark hållning gentemot EU där man arbetar för generella förbud för denna brutala form av slakt inom hela unionen, dels måste Sverige aktivt söka undantag i EU så att Sverige kan förbjuda import av kött som slaktats med metoder som avviker från intentionerna i svensk djurskyddslagstiftning.

Kött från djur som slaktats och avblodats utan bedövning ska också, innan Sverige fått till ett importförbud, märkas med en tydlig varningstext för att möjliggöra för konsumenterna att välja bort dessa produkter.

Sverige ska vidare kräva att all mat – all mat – som upphandlas via offentlig upphandling garanteras vara från djur som slaktats och avblodats efter bedövning, i enlighet med svenska djurskyddsregler.

Vi har kanske världens mest ambitiösa djurskydd. Det är något som Sverigedemokraterna är stolta över och vill värna. Jag menar att vi måste vara stenhårda i förhandlingarna med EU i denna fråga. Någon kompromiss med etiska normer och hänsyn får aldrig accepteras.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 266 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet om offentlig upphandling och avslag på motionen, som bara innehåller floskler för att försöka piska upp en rädsla och öka på främlingsfientligheten.

Herr talman! Varje år upphandlar det offentliga Sverige varor och tjänster för drygt 600 miljarder kronor. Det handlar om transporter – såväl varustransporter som skolbuss och färdtjänst. Det handlar om städtjänster. Det handlar om skolmateriel, om mat till våra barn och till mormor och morfar på hemmet. Det handlar också om sjukvård och läkemedel med mera.

Det är en enorm mängd varor och tjänster som vi köper för skattepengar för att vården, skolan och omsorgen ska bli så bra som möjligt för alla i samhället. Självklart ska dessa skattepengar användas på bästa sätt.

Svensk innovationskraft ska användas för att utveckla varor och tjänster, skapa klimatnytta och bidra till social hållbarhet. Genom att använda offentlig upphandling mer strategiskt använder vi de gemensamma resurserna mer strategiskt och ändamålsenligt.

Många kloka kommunpolitiker använder redan i dag upphandlingen för att utveckla sin kommun eller sitt landsting i önskad riktning, till exempel genom närproducerad mat i skolan, genom krav på att ge arbetslösa praktik eller anställning vid exempelvis byggen eller genom att leverantörer lever upp till krav på sjysta villkor och vita jobb.

Vi ska naturligtvis också ställa krav på bästa möjliga djurskydd, och det är viktigt. Men lika viktigt som att ställa krav på djurskydd för får, lamm, grisar och kor är det att ha det bästa möjliga arbetarskyddet och sjysta villkor för arbetarna. Tyvärr ställs inte dessa krav på rätt sätt inom alla områden i dag.

När färdtjänst upphandlades i Stockholm hade lönerna dumpats till 27 kronor i timmen som lägst. Det visade Sveriges Radios granskning av taximarknaden förra året. När Skatteverket kontrollerade städbranschen låg de lägsta lönerna på 11 kronor i timmen.

Herr talman! Så här kan vi inte ha det. I den offentliga sektorn använder vi i dag gemensamma medel till att driva tillbaka yrkesgrupper och arbetstagare till löner som ingen kan leva på. Konsekvenserna blir att samhällsklyftan kommer att öka och vidgas och att den sociala utsattheten kommer att öka ännu mer. Detta är lika omodernt som det är farligt för sammanhållningen i vårt land.

Den förra regeringen ignorerade detta i åtta års tid, trots att det fanns rapporter om att det offentliga inom ramen för upphandlingen bidrog till social dumpning. Det accepterar inte vi. Det är en gång för alla dags att sätta stopp för den fortsatta lönedumpningen på arbetsmarknaden.

Ambitionsnivån från vår sida kommer aldrig att vara lägre än att svenska löner och villkor ska gälla för alla som jobbar i Sverige. Det är så vi bygger vårt land starkare och utvecklar den svenska modellen. Det stärker de seriösa företagen, som annars måste konkurrera på en osund marknad.

Den lagrådsremiss som lämnades under våren kommer inom en snar framtid att leda till att en proposition läggs på riksdagens bord. Där behandlas de nya direktiven, som betonar upphandlingen som ett verktyg för att främja gemensamma samhällsliga mål. I direktiven ges också miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ett större och ökat utrymme. Den propositionen kommer som sagt inom kort. Till dess nöjer vi oss med detta betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 juni

2015/16:725 Anslag för trafikavtal

av *Peter Helander* (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:726 Kassaregister

av *Ulf Berg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:727 Behovet av reformer på arbetsmarknaden

av *Fredrik Malm* (L)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:728 Statsbidrag till studieförbund

av *Eva Lohman* (M)

till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:729 Förtryck och våld mot flickor och kvinnor på asylboenden

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 juni

2015/16:1343 Arbetstillstånd som följer med arbetstagaren

av *Mathias Sundin* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1344 Våld mot blåljuspersonal

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 juni

2015/16:1301 Skogsavverkningar i Tiveden

av *Mia Sydow Mölleby* (V)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

den 15 juni

2015/16:1314 Situationen i Irak

av *Fredrik Malm* (L)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:1321 Skåne som en försöksregion för järnvägsunderhåll

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1320 Underhållet av järnvägen i Skåne

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1331 Sanktionsavgifter för kör- och vilotider

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1330 Transportstyrelsens förslag om besiktningkontroller

av *Åsa Lindestam* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1329 Böter vid studentbalskortage

av *Jonas Gunnarsson* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanrådets början till och med § 1 anf. 72 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 157 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 194 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 219 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 243 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 2 ANNA KINBERG BATRA (M).....	3
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 4 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	6
Anf. 5 ANNIE LÖÖF (C)	7
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	8
Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L)	10
Anf. 8 ANDREAS CARLSON (KD).....	11
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 10 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	13
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	13
Anf. 12 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	14
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	15
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	15
Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	17
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	18
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	18
Anf. 26 JAN BJÖRKLUND (L) replik	18
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 28 JAN BJÖRKLUND (L) replik	19
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 30 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	20
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	20
Anf. 32 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	20
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	21
Anf. 34 ANNA KINBERG BATRA (M).....	21
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	22
Anf. 36 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	22
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	22
Anf. 38 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	23
Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	23
Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	23
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	24
Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	24
Anf. 43 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	24
Anf. 44 ANNA KINBERG BATRA (M) replik	25
Anf. 45 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	25

Anf. 46 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	25	Prot. 2015/16:120
Anf. 47 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	26	15 juni
Anf. 48 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	26	-----
Anf. 49 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	26	
Anf. 50 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	27	
Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	27	
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	28	
Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28	
Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	28	
Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28	
Anf. 56 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	29	
Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29	
Anf. 58 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	29	
Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30	
Anf. 60 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	30	
Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30	
Anf. 62 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	31	
Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31	
Anf. 64 ANNIE LÖÖF (C) replik	31	
Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32	
Anf. 66 ANNIE LÖÖF (C) replik	32	
Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32	
Anf. 68 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	33	
Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	33	
Anf. 70 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	33	
Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34	
Anf. 72 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	34	
Anf. 73 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	34	
Anf. 74 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	35	
Anf. 75 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	35	
Anf. 76 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	35	
Anf. 77 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	36	
Anf. 78 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	36	
Anf. 79 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	36	
Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	37	
Anf. 81 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	38	
Anf. 82 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	38	
Anf. 83 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	38	
Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	38	
Anf. 85 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	39	
Anf. 86 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	39	
Anf. 87 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	39	
Anf. 88 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	40	
Anf. 89 ANNIE LÖÖF (C) replik	40	

Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	40
Anf. 91 ANNIE LÖÖF (C) replik	41
Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	41
Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	41
Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	42
Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	42
Anf. 96 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	42
Anf. 97 JAN BJÖRKLUND (L) replik	43
Anf. 98 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	43
Anf. 99 JAN BJÖRKLUND (L) replik	43
Anf. 100 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	44
Anf. 101 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	44
Anf. 102 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	44
Anf. 103 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	45
Anf. 104 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	45
Anf. 105 ANNIE LÖÖF (C)	45
Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	46
Anf. 107 ANNIE LÖÖF (C) replik	46
Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	46
Anf. 109 ANNIE LÖÖF (C) replik	47
Anf. 110 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	47
Anf. 111 ANNIE LÖÖF (C) replik	47
Anf. 112 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	48
Anf. 113 ANNIE LÖÖF (C) replik	48
Anf. 114 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	48
Anf. 115 ANNIE LÖÖF (C) replik	49
Anf. 116 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	49
Anf. 117 ANNIE LÖÖF (C) replik	49
Anf. 118 JONAS SJÖSTEDT (V).....	50
Anf. 119 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	50
Anf. 120 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	51
Anf. 121 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	51
Anf. 122 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	51
Anf. 123 ANNIE LÖÖF (C) replik	52
Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	52
Anf. 125 ANNIE LÖÖF (C) replik	52
Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	53
Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik	53
Anf. 128 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	53

Anf. 129	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	53
Anf. 130	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	54
Anf. 131	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	54
Anf. 132	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	54
Anf. 133	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	55
Anf. 134	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	55
Anf. 135	JAN BJÖRKLUND (L).....	55
Anf. 136	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	56
Anf. 137	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	56
Anf. 138	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	57
Anf. 139	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	57
Anf. 140	Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	57
Anf. 141	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	58
Anf. 142	Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	58
Anf. 143	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	58
Anf. 144	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	59
Anf. 145	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	59
Anf. 146	JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	59
Anf. 147	JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	60
Anf. 148	ANDREAS CARLSON (KD)	60
Anf. 149	Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	60
Anf. 150	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	61
Anf. 151	Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik.....	61
Anf. 152	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	61
§ 2	Justering av protokoll.....	62
§ 3	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	62
§ 4	Anmälan om granskningsrapport	62
§ 5	Ärenden för hänvisning till utskott	62
§ 6	Ärenden för bordläggning.....	63
§ 7	Norden	63
	Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU18.....	63
Anf. 153	PAULA BIELER (SD).....	63
Anf. 154	KERSTIN LUNDGREN (C).....	65
Anf. 155	HÅKAN SVENNELING (V).....	67
Anf. 156	SOFIA DAMM (KD)	68
Anf. 157	PHIA ANDERSSON (S).....	70
Anf. 158	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	71
Anf. 159	JAN LINDHOLM (MP).....	74
Anf. 160	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	77
Anf. 161	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	77
Anf. 162	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	77
Anf. 163	JAN LINDHOLM (MP) replik.....	77
Anf. 164	LARS TYSKLIND (L).....	78
Anf. 165	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	80
Anf. 166	LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	84

Anf. 167 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	84
Anf. 168 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	85
Anf. 169 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	85
Anf. 170 HÅKAN SVENNELING (V) replik	85
Anf. 171 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	86
Anf. 172 HÅKAN SVENNELING (V) replik	86
Anf. 173 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	87
Anf. 174 SOFIA DAMM (KD) replik.....	87
Anf. 175 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	88
Anf. 176 SOFIA DAMM (KD) replik.....	88
Anf. 177 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	88
Anf. 178 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	89
Anf. 179 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	89
Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	90
Anf. 181 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	90
Anf. 182 LARS TYSKLIND (L) replik	90
Anf. 183 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	91
Anf. 184 LARS TYSKLIND (L) replik	91
Anf. 185 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik	92
Anf. 186 PYRY NIEMI (S).....	92
(Beslut fattades under § 11.)	93
§ 8 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.....	94
Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU19.....	94
Anf. 187 GÖRAN PETTERSSON (M)	94
Anf. 188 MIKAEL JANSSON (SD).....	94
Anf. 189 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	97
Anf. 190 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	97
Anf. 191 GÖRAN PETTERSSON (M) replik	97
Anf. 192 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	97
Anf. 193 HANS LINDE (V)	97
Anf. 194 BIRGITTA OHLSSON (L).....	100
Anf. 195 HANS LINDE (V) replik	101
Anf. 196 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	101
Anf. 197 HANS LINDE (V) replik	102
Anf. 198 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	103
Anf. 199 SOFIA DAMM (KD).....	103
Anf. 200 KRISTER ÖRNFJÄDER (S)	105
Anf. 201 HANS LINDE (V) replik	106
Anf. 202 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik.....	107
Anf. 203 HANS LINDE (V) replik	107

Anf. 204 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	107
Anf. 205 SOFIA DAMM (KD) replik.....	108
Anf. 206 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	108
Anf. 207 SOFIA DAMM (KD) replik.....	108
Anf. 208 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	108
Anf. 209 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	109
Anf. 210 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	109
Anf. 211 BIRGITTA OHLSSON (L) replik.....	110
Anf. 212 KRISTER ÖRNFJÄDER (S) replik	110
Anf. 213 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	110
Anf. 214 KERSTIN LUNDGREN (C).....	112
(Beslut fattades under § 11.).....	113
Ajournering.....	113
Återupptagna förhandlingar	113
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 juni	113
UU13 Europarådet.....	113
UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	114
TU20 En luftfartsstrategi för Europa.....	115
KrU11 Förutsättningar för svensk film.....	115
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni	118
KU23 Indelning i utgiftsområden.....	118
KU25 Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning	118
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	118
UU18 Norden	118
UU19 Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden	120
§ 12 Staten och kapitalet – struktur för finansiering av innovation och hållbar tillväxt	121
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU23	121
Anf. 215 HANS ROTHENBERG (M)	121
Anf. 216 JOSEF FRANSSON (SD)	123
Anf. 217 HELENA LINDAHL (C)	125
Anf. 218 SAID ABDU (L)	127
Anf. 219 PENILLA GUNTHER (KD).....	129
Anf. 220 JENNIE NILSSON (S).....	131
Anf. 221 HANS ROTHENBERG (M) replik	134
Anf. 222 JENNIE NILSSON (S) replik	134
Anf. 223 HANS ROTHENBERG (M) replik	135
Anf. 224 JENNIE NILSSON (S) replik	135
Anf. 225 HELENA LINDAHL (C) replik.....	136
Anf. 226 JENNIE NILSSON (S) replik	136
Anf. 227 HELENA LINDAHL (C) replik.....	137
Anf. 228 JENNIE NILSSON (S) replik	137
Anf. 229 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	138
Anf. 230 JENNIE NILSSON (S) replik	138
Anf. 231 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	139
Anf. 232 JENNIE NILSSON (S) replik	139
Anf. 233 ELISABET KNUTSSON (MP)	140

Anf. 234 HÅKAN SVENNELING (V)	141
Anf. 235 PETER HELANDER (C).....	142
Anf. 236 HELENA LINDAHL (C).....	144
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	144
§ 13 Sjöfartsfrågor.....	144
Trafikskottets betänkande 2015/16:TU17	144
Anf. 237 BORIANA ÅBERG (M).....	144
Anf. 238 JIMMY STÅHL (SD)	146
Anf. 239 ANDERS ÅKESSON (C).....	149
Anf. 240 EMMA WALLRUP (V)	150
Anf. 241 LARS TYSKLIND (L)	152
Anf. 242 ROBERT HALEF (KD).....	154
Anf. 243 KARIN SVENSSON SMITH (MP).....	156
Anf. 244 BORIANA ÅBERG (M) replik	159
Anf. 245 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	159
Anf. 246 BORIANA ÅBERG (M) replik	160
Anf. 247 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	160
Anf. 248 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	160
Anf. 249 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	161
Anf. 250 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	161
Anf. 251 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	162
Anf. 252 SUZANNE SVENSSON (S).....	162
Anf. 253 BORIANA ÅBERG (M) replik	165
Anf. 254 SUZANNE SVENSSON (S) replik	165
Anf. 255 BORIANA ÅBERG (M) replik	166
Anf. 256 SUZANNE SVENSSON (S) replik	166
Anf. 257 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	166
Anf. 258 SUZANNE SVENSSON (S) replik	167
Anf. 259 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	167
Anf. 260 SUZANNE SVENSSON (S) replik	167
Anf. 261 JIMMY STÅHL (SD) replik	167
Anf. 262 SUZANNE SVENSSON (S) replik	168
Anf. 263 JIMMY STÅHL (SD) replik	168
Anf. 264 SUZANNE SVENSSON (S) replik	168
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	168
§ 14 Offentlig upphandling	169
Finansskottets betänkande 2015/16:FiU39	169
Anf. 265 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	169
Anf. 266 MONICA GREEN (S)	170
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	171
§ 15 Anmälan om interpellationer	171
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	172
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	172
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 19.53.	173